

BERFİN

Mahmut Alınak

ŞİRO'nun ATEŞİ

ŞİRO'nun ATEŞİ

Mahmut Alınak

BERFİN

Mahmut Alınak

ŞİRO'NUN ATEŞİ

★
BERFİN

Berfin Yayınları : 54
Roman Dizisi : 4

ISBN 975 - 7354 - 60 - 0

Mahmut Alınak : Şiro'nun Ateşi
Yayın Yönetmeni : İsmet Arslan
Kapak Resmi : Tekin Fırat
Kapak Hazırlık : Mehmet Özalp
Kapak Baskı : Yön Matbaacılık
İç Baskı : Kayhan Matbaası
Cilt : Yalçın Mücellit
Birinci Baskı : Eylül 1997

Bu kitabın yayın hakları Berfin Yayınları'na aittir.

Berfin Yayınları

Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, Kat: 3

No: 60 Cağaloğlu 34440 / İstanbul

Tel: (0.212) 513 79 00 - Fax: 520 64 84

Mahmut Alınak

ŞİRO'NUN ATEŞİ

- Roman -

GİRİŞ

Özlem; bu duyguyu hep "köyüm" diye tanımlıyorum son yıllarda. O sıcacık insanlar, çocukken kuzularımı güttüğüm kırlar, köyümün içinden yaz - kış pırıl pırıl akan o güzelim dere...

Çok özlüyorum köyümü...

Kaç yıldır memleket özlemini konu alan bir öykü yazmak istiyordum. Ankara'da, köyünden çok uzaklarda yaşamak zorunda kalan yaşlı bir insanın öyküsü. O yaşlı insan, gecenin bir saatinde yatağında kan ter içinde uyanıyor ve yanbaşıda yatan oğluna "Oğlum kalk, ölüyorum ben; çabuk köyüme götür beni, köyümde ölmek istiyorum." diye yalvarıyor ve böylece öykü başlamış oluyordu. O yaşlı insan, göçmen kuşları gibi yerlerinden yurtlarından uzakta olan bizlerden biriydi; bendim, sizdiniz...

Yazmaya başlayınca pekçok soru takıldı kalemimin ucuna. İnsanlar doğup büyüdükları topraklardan neden ayrılmak zorunda kalıyorlar ve istedikleri halde o çok özledikleri yerlere neden dönemiyorlar(?) vb. Öyle ki, bir süre sonra, bu sorulardan kalemimi oynatamaz hale geldim; yazamıyordum. Binlerce sözcük uçuşuyordu kafamın içinde; ama bir tekini bile yakalayamıyordum. Sözcükler bana baş kaldırıyorlardı sanki. Kaskatı kesilmiştim. Günlerce böyle ortalıkta dolandım durdum. Öykü ve roman yazarı değildim; ama köyümü yazmak istiyordum. Hem de çok...

Kalemimin ucuna takılan sorular, beni Güçlükönak'a sürükledi. Kendimi bir anda Bana köyünde buldum. İnsan çığlıkları yükseliyordu alevlerin arasından. Dünya kapatmıştı kulaklarını bu çığlıklara.

Bana'ya yapılanları düşündükçe her seferinde içimde soğuk bir ürperti duydum. Bana Köyü, tarihin bilinmezliklerinde yitip gidecek miydi yoksa? Böyle bir yazgı olamazdı. Tarih, tanık olmalıydı

Bana'nın bu yaşadıklarına. Bana'yı yazmak, hem tarihe hem de insanlığa karşı bir görev olarak duruyordu karşımda. Yazacaklarım, köyüme duyduğum iç yakan özlemi belki tam karşılamayacaktı ama, Banalıların topraklarından sökülüp atılışını yazarken bir anlamda köyümü de anlatmış olacaktım; binlerce köyü, milyonlarca özlemi... Üstelik ben bir dönem (1991 - 1995), bu insanların milletvekilliğini; onlara vefa borcum da vardı. İşte bu duygularla başladım Bana'nın trajedisini yazmaya.

Bana'da yaşananlardan yola çıkarak, kendi kurgularım ile oluşturdum "Şiro'nun Ateşi"ni. Yazdıklarımı abartılı bulanlar, kitabın sonundaki resimleri görünce umarım fikir değiştirirler. Yazılanların inandırıcılığına gölge düşürür kaygısıyla bazı olayları eksik yazdım. Bunun için Banalılardan özür diliyorum.

Banalıların kendi aralarındaki Kürtçe konuşmalar, romanda Türkçe'ye çevrildi, Türkçe konuşmalar ise olduğu gibi (bozuk aksanla) yazıldı.

Eleştirileriyle kitaba büyük katkıları oldu dostlarımın. Yazmaya başladığım ilk günlerde dostlarım, genç arkadaşlarım ve çocuklarım, "Yazmak zorundasın, korkma başaracaksın..." diye yüreklendirdiler beni. El yazmalarımın bilgisayara yüklenmesinde genç arkadaşlarımın büyük emekleri geçti kitaba. Hepsine şükran duyuyorum ve her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Benim işim politika; roman yazarlığı değil. Ama çok severek ve duygulanarak yazdım "ŞİRO'NUN ATEŞİ"ni. Eksikliklerim çok, biliyorum. Lütfen beni hoşgörün ve yazdıklarımı bir amatörün yazdıkları olarak kabul edin.

İzninizle bu kitabı, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar yürekleri özlemin ateşiyle tutuşanlara sunmak istiyorum.

Sevgi ve dostlukla.....

Eylül 1996

Mahmut ALINAK

ŞİRO'NUN ATEŞİ

1993 yılının 20 Şubat sabahıydı.

Bana Köyü, silah sesleriyle uyandı uykudan. Banalılar, sıcak yataklarından irkilerek kalktıklarında, dört taraftan kuşatılmışlardı bile. Uyku sersemliğini çarçabuk üstlerinden atıp önceki saldırılarda da olduğu gibi yine sığınaklara doluştular. Ateş altındaki bu korkulu bekleyiş bir saat sürdü. Silahlar susunca Bana'nın sokaklarına ve evlerine ölüm sessizliği çöktü.

Soğuk bir hava vardı dışarıda. Bahara hazırlanan Bana'da lapa lapa kar yağıyordu. Külrengi bulutlardan süzülüp gelen iri kar taneleri, Bana'nın beyaz örtüsünde, kelebekler gibi kıpır kıpırdılar.

Kocaman bir kartal uçu köyün üstünden. Hüzünle aşağılara baktı. Bana Deresi'nin kartalıydı bu. Köylülerin "Teyre' Sımır" adını verdikleri kartal, Bana için kutsal ve dokunulmazdı; gücün, özgürlüğün ve cesaretin sembolüydü. Yapayalnızdı Teyre' Sımır; kaç yıldır birbaşına yaşıyordu. Ama yaşadığı yalnızlığın derin boşluğunu dışa hiç açmazdı. Kocskin bakışlarında ve sarp kayalıkların yüksekliklerindeki heybetli duruşunda, insanları bile kışkırtacak bir özgüven vardı. Açık kahverengi kanatlarını kuvvetle çırparak Bana'nın göklerinde giriştiği uçuş gösterilerini, herkes sevgi ve hayranlıkla seyrederdi. Köyde, onun üstüne çoğu düş ürünü öyküler anlatılırdı. O gün bitkindi Teyre' Sımır; göğsüne bir kurşun saplanmıştı sanki. Acılıydı gözleri; yaşlı kanatlarını zorlukla çırparken derin derin Bana'ya baktı yukarıdan. Baş aşağı süzülüp dut ağaçlarının hizasında geniş bir yay çizdi, yeniden yükseldi ve köyü kanatlarının arasında sımsıkı kucaklamak istercesine çevre-

sinde iki tur attı. Kederle bir Gabar Dağı'na, bir de sessizliğe gömülen Bana'ya baktı. Sonra da havada yalpa vurup yuvarlanarak, yaşlı ve yorgun bedenini Zevi Mağaraları'na doğru sürükledi.

Bu sırada yıldırım gibi bir ses gürledi.

"Herkes dışarı!"

"Banalılar, sizlere sesleniyorum!" diye sürdü ses. "Dışarı çıkıp, buraya toplanmanız için beş dakikalık süreniz var. Bu size son uyarıdır. Beş dakika içinde buraya gelmeyenler, emirlerime karşı gelmiş sayılacaklardır!"

Bana'da yer ve gök, bir defa daha sarsıldı.

Bildik bir sestir bu; Güçlükönak Taburundan Mızrak adıyla ünlenen teğmenin sesiydi. Teğmen'in yay gibi gerilen ince dudaklarının çevresi, köpük köpüktü; bağırırken ağzından tükürük saçıyordu. Açık mavi gözleri kan denizinde iki öfke topu gibiydi.

Mızrak Teğmen, camiye çeviren bir metre yüksekliğindeki avlu duvarının üstünde, bir heykel katılığı içinde duruyordu. Sol elinde megafon, sağ elinde de MP 5 silahını tutuyordu. Silahın namlusunu köyün üstüne doğrultmuştu.

Operasyon, itirafçılarla köy korucularının desteğindeki komando ve jandarma timleri tarafından gerçekleştirilmişti.

Evlerde arama yapacak olan silahlı adamlarına;

"Sıkı arayın, gözünüzden bir çöp dahi kaçmasın!" diye emir verdi Mızrak Teğmen. O'nun ağzından çıkan her söz kanundu; güç ve otorite ondaydı. Burada, Ankara'nın bilinen resmi yasaları değil, gizli özel yasalar işlerdi. Mızrak Teğmen'in işi, bu yasaları uygulamaktı. O'na hiçkimse ilişemez ve hesap soramazdı.

Avdo, silah seslerini sabah kahvaltısında karşıladı. Yatak ve oturma odası olarak da kullanılan odada Şiro ile birlikteydi. Toprak zeminli, eğri büğrü daracık bir koridordan girilirdi bu odaya. Sobanın sol tarafına serilen keçeğe bağdaş kurmuş, önlerindeki kurşun rengi madeni tepside kahvaltı yapıyorlardı. Tepside bir tabak yoğurt, tulum peyniri, üç tane tandır ekmeği, kesme şeker, iki çay bardağı ve lacivert renkte çinko bir demlik vardı. Avdo, odanın köye bakan pencerelerine yüzü dönük halde oturuyordu. Şiro, Avdo'nun sağ tarafında, sırtını sobanın sıcağına vermişti.

Avdo, göğü yırtan silah seslerini duyunca irkildi, çay bardağını tutan sağ eli boşlukta öylece kalakaldı. Korkuyla büyüyen gözlerini oturduğu yerde önce sağdaki pencerede, sonra da soldaki pencerede gezdirdi. Pencere camlarından bulutlu gökyüzünü gördü. Yalnızlık duygusu çöktü içine nedense. Başını amaçsızca iki yana çevirdi, boş gözlerle üstüne oturduğu keçeyle, duvara, tavana, kurşun rengi madeni tepsiye ve üstündekilere baktı. Avucunda tuttuğu çay bardağın. tabağa sertçe bırakıp, tabağı elinin tersiyle itti.

"Lanet olsun, huzur bırakmadılar." diye söylendi.

Köyün en yaşlısı olan Şiro, yediklerini her çiğneyişinde bir kartalın gagasını andıran kocaman burnunu neredeyse çenesine değdiriyordu. Kahvaltısını dişsiz ağzında öğütürken, kulakları sağır eden silah seslerine kayıtsızdı; yüzünde hiçbir merak ya da heyecan ifadesi yoktu.

Avdo, sol elini bedenine destek yapıp ağır hareketlerle ayağa kalkarken yüzü acıyla kasıldı. Anlık bir kararsızlıktan sonra pencereye doğru iki adım ilerledi. Sağ elinde siyah ince kumaştan yapılmış namaz takkesini tutuyordu. Pencereden dışarıyı görmek için eğilince saçsız başı parladı. Üstünde lacivert çizgili keten pijamalar vardı. Nasırlı ayakları çıplaktı. Odada tezek sobasının köz bağlayan ateşinden yayılan ılık bir sıcaklık vardı. Koridora açılan çift kanatlı koyu yeşil kapıdan gürültüyle Şirin girdi içeri. Dizlerini elleriyle dövüp,

"Oy bavo, oy bavo... Neydi bu başımıza gelenler!" diye, acılı bir sesle ağıt yakıyordu. Esmer yüzü sararmış, yaşına inat kandan birer çiçek gibi duran yanakları solmuştu. Burun delikleri heyecandan hızla açılıp kapanıyor, yaşından çok genç duran biçimli dudakları titriyordu. Avdo, ayakta şaşkın halde çoraplarını arıyordu. Şiro ise karnını doyurmuş, oturduğu yerde kollarını göğsünün üstünde kavuşturup gözleri tepsideki yiyecek artıklarında derin düşüncelere dalmıştı. Şirin, Avdo'yu pijamalı görünce;

"Daha giyinmedin mi?" diye çıkıştı. Sonra da ilk defa görmüş gibi Şiro'ya ateş saçan gözlerle dik dik bakıp, "Hala oturuyor, başına top mermisi düşer inşallah! Kalk şurdan!" diye bağırdı.

Şiro, kıvrıldığı yerden başını yana çevirip Şirin'e umursamazca baktı, sonra da gözlerini yine tepsiye çevirip az önceki düşlerine döndü. Avdo, pembe çiçekli yer minderinde kahverengi yün çoraplarını ayağına giyerken, arkasındaki elbise askısına göz ucuyla bakıp Şirin'e;

"Zavallı Şiro'dan ne istiyorsun sen, ver şu elbiselerimi!" diye sesini yükseltti.

Şirin, solunda iki adım ötesindeki duvar askısından, Avdo'nun gri ceket ve pantolonu ile siyah düz çizgili beyaz gömleğini aceleyle indirirken boşluğa konuşur gibi;

"Bu ne belaydı böyle yakamıza düştü? Bizden ne istiyorlar, neden peşimizi bırakmıyorlar?" diye dövünmeyi sürdürdü.

Avdo;

"Yeter kadın!" diye çıkışınca, Şirin titreyerek Avdo'ya döndü. "Peki ne yapacağız şimdi?" diye sordu.

"Caminin önünde toplanmamızı istiyorlar, oraya gideceğiz. Ama genç kızlar ve gelinler gelmesinler."

"Fatık'a yapılanları ne çabuk unuttun Avdo? Allah bilir, şimdi daha kötü şeyler yaparlar. Haber gönder, köyden hiç kimse gitmesin. Rezil olmaktansa ölmek daha iyi.!"

"Acele etme, hele bir niyetlerini öğrenelim."

"Allah'a yemin ederim ki, pişman olacaksın, hem de çok pişman olacaksın. Elini ayağını öpeyim Avdo, haber gönder, köylü toplanmasın."

"Git başımdan kadın! Sen ne istediğinin farkında değilsin. Bir avuç insan, bu kadar silahla nasıl baş ederiz? Delirdin mi sen?"

"Korku, erkeğin en büyük düşmanıdır, bilmez misin Avdo? Gidin, kendinizi öldürtün demiyorum sana, teslim olmayın diyorum."

"Şimdi konuşma zamanı değil Şirin, ne diyorsam sen onu yap!"

Şirin öfkeli adımlarla kapıya yönelip odadan çıkacağı sırada Avdo kısık bir sesle,

"Gülizar'ı bir yorgana sarıp yatak istifinin arasına saklayın. Biz dönünceye kadar da olduğu yerden sakın çıkmasın." diye fısıldadı.

Şirin göz işaretiyle,

"Tamam! " deyip kapının arkasında kayboldu.

Avdo, köye bakan pencerelere doğru kararsız iki adım daha attı ve durdu. Niçin adım attığını ve niçin durduğunu kendisi de bilmiyordu. Sonra da döndü Şiro'ya baktı. Şiro da oturduğu yerden, külrengi gözlerle Avdo'ya bakıyordu; gözlerinde insanın içini ısıtan, sıcacık bir şefkat vardı. Avdo çocukken o, delikanlılık çağındaydı. Bir bahar günü omuzunda taşıırken, Avdo'nun işeyip onu boyundan aşağı paçalarına kadar ıslatışını ve tahta parçalarından yaptığı oyuncaklarla oynayışını her önüne çıkana gururla anlatır ve bundan gizli bir zevk alırdı. Köyün en yoksuluydu Şiro; ne malı mülkü vardı, ne de çocuğu. Altmış yıllık eşi Sosin'la, önünde küçük bir barakası olan tek odalı bir evde yaşarlardı. İkisi de çalışamaz durumdaydı. Komşularının yardımlarıyla sürdürürlerdi yaşamlarını. Sakat olan sağ bacağı çabucak yorulduğu için uzakteki evlere pek gidemezdi. Şiro. Avdo ile paylaşırdı yalnızlığını. Avdo da bundan çok büyük bir hoşnutluk duyardı.

Şiro, Avdo'yu hiç böyle çaresiz görmemişti o güne kadar. Üstelik o gün, Avdo'nun gözlerinde korkunun izlerini görür gibiydi. Şiro buna inanmak istemiyordu; çünkü korkuyu yakıştıramıyordu Avdo'ya. Ah ! keşke yapabileceği bir şey olsaydı, keşke yüreğini Avdo'nun yüreğine katıp, göğsünü O'na siper edebilseydi. Bunu çok istiyordu Şiro.

Sessizliği Avdo Bozdu.

"Şiro gidiyorum ben. Bizim için dua et! "

Şiro'nun yüzü bir anda sertleşti, oturduğu yerde hışımla Avdo'ya döndü.

"Sen ne dediğinin farkında mısın? "

Şiro, esmer derisi buruşmuş sağ elinin baş parmağını caminin olduğu yöne uzatıp sesini daha da yükseltti.

"Bütün köy çoluk çocuk orada ve namusumuz ayak altında iken, ben nasıl burada durabilirim? Çocuğum olmadığı için mi ben oraya gelmeyeceğim? Oradakilerin hepsi benim çocuklarım ve

kardeşlerim değil midir? Ben onlarsız, sızsiz neye yararım ki? "

"Şiro çocuk olma " diye sözünü kesti Avdo." Sen yaşlı ve hastasın, orada bir şey olsa seni nasıl koruruz? "

Şiro,

"Ben mi yaşlıyım? " diye çıkışıp Avdo'ya sert bir bakış fırlattı. Sol bacağı ve bastonunu sıksa bedenine destek yapıp bağdaş kurduğu yerden ayağa kalkarken, kavgacı bir sesle ekledi.

"Ben on genç ederim."

Ama sözlerine kendi de inanmadı; önce sakat bacağına, sonra da bastonuna baktı ve öne eğdiği başını iki yana sallayıp,

"Kör olsun yaşlılık, şimdi genç olmalıydım." diye söylendi, uykuda sayıklar gibi.

Avdo gülümsedi.

"Yaşlandığını yeni mi anladın?"

"Yine de adam sayılırım. Bu halimle belki para etmem ama, cesedim çok iş görür. Yaşlıyım, bu doğru, ama benimle bir sayı daha artarsınız. Elini ayağını öpeyim Avdo, bırak geleyim."

Avdo,

"Allah'ın kulu, sen çocuk musun? " diye sesini yükseltti. "Başına bir iş gelse dünya alem başımıza güler, insan içine çıkamayız, bizi köpek bokuna sokarlar. Otur oturduğun yerde, başımıza bela olma.!"

Şiro cevap vermedi, sağ eliyle sıkı sıkıya kavradığı bastonuna dayandı ve başını çaresizlikle öne eğdi.

Avdo, yok yere zaman kaybettiğini düşünüp duvardaki askıdan aldığı koyu gri paltosunu kaygıyla giydi ve el örmesi tiftik atkısını boyuna sıkıca bağlayıp kapıya yöneldi. Elini kapının koluna uzattığında, Şiro'yu bir adım gerisinde, bastonuna dayanmış olarak buldu.

Avdo, sert bir hareketle dönüp,

" Sen bela mı arıyorsun, Allah razı olmuş?" diye azarladı Şiro'yu.

Şiro, beklemediği bu hareket karşısında yüzüne tokat inmiş gibi korkuyla irkilip, bir adım geriledi ve korunmak için başını kolları-

nin arasına aldı. Avdo, önce buna hiçbir anlam veremedi. Şaşkınlıkla baktı; kollarının altından ürkekçe bakan yaşlı iki gözle buluşunca, Şiro'nun, az önceki ani el hareketinden korktuğunu o zaman anladı. Avdo, yüzüne yayılan mahçup bir ifadeyle boynunu büktü ve yumuşacık bir sesle,

"Şiro sen ne yapıyorsun böyle? Sana hiç yakışmıyor bu, çok ayıp ! " dedi.

Kapıldığı nedensiz korkudan utandı Şiro, yüzüne ince bir gülümseme yayıldı. Avdo, Şiro'nun yaşlı elini iki elinin arasına alıp şefkatle okşadı. Şiro'nun eli serindi, kanı çekilmiş gibiydi. Avdo, içini kaplayan bir hüznle o an hıçkırarak ağlamak istedi ama çok utandı, ağlayamadı. Yüreğindeki duygu selinin önünde bentler örüp gözyaşlarını tamamen içine akıtmak istediye de iri iki damla gözyaşının yüzünü ıslatmasının önüne geçemedi. Kadife yumuşaklığındaki ellerinin arasında şefkatle tuttuğu Şiro'nun elini isteksizce bırakıp boğuk bir sesle,

"Burada kal ve bizim için dua et!" dedi, sonra da arkasını dönüp odadan çıktı.

Mızrak Teğmen'in, Bana'ya ikinci operasyonuydu bu. İlkinde, uyarı olsun diye evlerde yiyecek olarak ne varsa hepsini birbirine katıp yenmez hale getirmiş, sonra da o gün köyde olan erkekleri, dişleri kırılıp yüzleri parçalanıncaya kadar dayaktan geçirmişti. Ama bugün, taş üstünde taş bırakmama kararıyla gelmişti, Bana'ya Mızrak Teğmen,

"Burada, canlı adına ne varsa yakılacak, taş üstünde taş kalmayacak, burası ölüm tarlası olacak! Bir dakikalık süreniz kaldı" diye, yeniden bağırdı. Takma gibi duran sivri çenesi hızla kalkıp indi, ince yüzü önce morardı, sonra da koyu yeşile büründü.

Mızrak Teğmen, cami avlusunun dibinde toplananlara kızgın bir öfkeyle bakarken, annelerinin eteklerine küçücük elleriyle sımsıkı yapışan çocukları gördü. Çocukların gözleri dehşetten iri iri açılmıştı. Mızrak Teğmen, korkunun pençesindeki bu çocuk gözlerini görünce içinin sevinçle dolduğunu duyumsadı. Başını

gururla çevirip önce sağ, sonra da sol omuzuna baktı, gözleri omuzlarından kollarına ve bacaklarına kaydı; o gün her zamankinden çok daha heybetli göründüğünü düşündü. Korku, yalnız yürekleri değil, dağ taş ne varsa hepsini, herşeyi esir almalıydı. Korku yönetmeliydi buradaki yaşamı. Mızrak Teğmen, çocukların gözlerindeki korkuyu büyüklerde de yakalamak için topluluk üstünde göz gezdirdi, yakaladığı her korku, yüreğindeki sevinci bir kat daha arttırdı. Bana'nın yaşamı şimdi onun avuçlarının içindeydi. Kaç aydır hep bugünün düşünü kurmuştu. En çok da Mısto'nun gözlerindeki korku mutlu etti, Mızrak Teğmen'i.

Taş katılığındaki bakışları, topluluğa kilitlenmiş halde derin bir soluk alıp,

"Dikkat!" diye gürledi.

Banalılar yalnızca baktılar.

Mızrak Teğmen'in,

"Yereeee yat!" komutunu asker, köy korucusu ve itirafçılardan bazılarının Kürtçe olarak,

"Direjbin, direjbin! (Yatın, yatın)!" sesleri izledi.

Banalılar bu komutları, hiçbir karşılık vermeden sessizlik içinde dinlediler.

Mızrak Teğmen, gözlerini sinirle topluluk üzerinde gezdirdi. Boş gözlerle bakan insanlarda hiçbir hareket belirtisi yoktu. Söylenenleri anlamadıklarını düşünüp alaylı bir sesle komutunu yineledi:

"Öküz müsünüz ulan, yüz üstü yere yatın diyorum, duymadınız mı?"

Bu buyruğu da sessizlik duvarına çarptı. Banalı'lar boş gözlerle bakmayı sürdürdüler. Mızrak Teğmen, göğsüne tekme yemiş gibi sendeledi, soluk alışları sıklaştı, boğuk bir sesle silahlı adamlarına dönüp;

"Bunlar yalnız dayaktan anlar, başka bir bok bilmezler" dedi. "Kendileri istedi. Emirlere karşı gelmek neymiş gösterin bunlara."

Sağ bacağı soluna göre daha da uzun adımlar atan Avdo, yaşlı bacaklarındaki yorgunluğa aldırmadan soluk soluğa bir çabuklukla camiye yaklaştığında, gördükleri karşısında dehşetle irkildi. Ka-

dın-erkek, yaşlı-genç herkes, kar üstünde yüz üstü yatıyordu. Yarıydılar, yüzleri ve giysileri kanlar içindeydi. Öbek öbek kızıla boyanmıştı beyaz kar. Avdo gördüklerine inanamadı, gözleri karardı bir an. Bulutlu gökyüzü, Gabar Dağı, ağaçlar, evler... çevresinde döndü, midesi bulandı, kalbi göğüs kafesini parçalayıp çıkacak gibi gümbürdedi. Gördüklerinin karşısında ölmek istedi o an Avdo. Kederle çevresine bakındı. Çok çaresizdi; çaresizliğin ölümünden de ağır acısını duydu içinde.

Mızrak Teğmen hiddetle çıkıştı:

"Neredeydin ulan?"

Avdo kızgınlığını bastırıp aldırılmaz bir sesle karşılık verdi.

"Ancağ geldim."

Mızrak Teğmen, yüzünü buruşturup iğrenerek Avdo'ya baktı,

"Hadi, yere yat, ayakta sırık gibi durma öyle!

Avdo kaşlarını çatı.

"Ne, ben yere mi yateceğ?"

Mızrak Teğmen daha da sinirlendi,

"Evet, beğenmedin mi?" diye yükseltti sesini. "Yat hadi, çabuk, çıldırtma beni."

Korku, bir dağ gibi yükseldi önünde Avdo'nun. O dağın yamaçlarında, korkunun güç verip beslediği kör bir karanlık, aşağılanma ve dayanılması güç acılar vardı. Çobanyıldızı görünmezdi oradan. Zirvenin aşıldığı yerdeydi aydınlık, menekşeler de öyle. O dağı aşmak, güçlü bir irade ve kocaman bir yürek isterdi. Avdo'nun üstüne Gabar devrildi sanki. Hastalıklı yaşlı kalbi, korkunun kan süzülen karanlık pençesinde bir serçe gibi çırpındı, tüm bedenini saran bir titreme duydu içinde. Ürkek, şaşkın ve yorgundu. İnce bir sızıya dönüştü içindeki titreme. Ve uyuştı her tarafı, çekildi kanı, çürüdü bacakları. Kırılıp ufalanacak, sonra da dağılacaktı sanki. Esmer yüzü sarardı, burnunun ucuna ölümün ürperten soğuk rengi sindi.

Avdo için yeni değildi bu duygular, bir parçası gibiydi, içinde hep saklı tutardı onları. Kendini çok korkak bulur, bundan da hiç rahatsızlık duymazdı. En çok da köye gelen tahsildarlarla jandar-

malardan çekinirdi. Genlerine işleyen bin yıllık bir korkuydu bu; babadan mirastı ona. Ama içinde hep taşıs da önemsemezdi bu korkuyu. Çünkü onurun korkuya teslim edilmeyişi önemliydi, O'nun için. Çevresinde başeğmez, cesur biri olarak tanınması bundandı belki de. Oysaki yetmiş üç yıllık yaşamında, kavga ettiğine hiç kimse tanık olmamıştı. Kavgadan tiksindiğini herkes bilirdi. Yumruk ya da tokat atmasını beceremediğini anlatırken, barış parıltıları saçardı gözleri. Korkaklığına bağladığı bu beceriksizliğini ince bir alayla süslerdi.

" Korkunun, aklınızı ve yüreğinizi esir almasına kesinlikle izin vermeyin, gerisi kolay." derdi çevresindekilere.

Köyün son kuşak yaşlılarından birkaç yaş küçük de olsa Avdo, köyde büyük olarak akla gelen ilk isimdi. Köye gelen yabancılar, Avdo'nun evinde konuk olurlardı. Köyde, sevgiyle benimsenen, gönülle bağlanan özel ve dokunulmaz bir otoritesi vardı. Yalnız Bana'da değil, çevre köylerde de ağırlığı olan bir otoriteydi bu. Birbirlerine kırgın olanları barıştıran, kavgaları ve düşmanlıkları gideren bir misyonu vardı. Köye ve çevreye zarar verdiğini düşündüğü hareketler karşısında öfkeye kapılıp çok ağır sözler söylediği de olurdu. O öfkeliğinde herkes başını önünde eğmek zorunda kalırdı. Hiç kimse O'na karşı, açık ya da gizli bir kızgınlık taşımazdı içinde. Bunda bir zorlama yoktu. Halkın yarattığı sevgi çemberinin O'nu bir zırh gibi korumasındandı bu. Zaman zaman patlayan bu öfkesine rağmen, köyden biri hastalansa ya da bir sorunu olsa, onların yerine hastalanıp yatağa girecek kadar da duygu-saldı.

Doğuştan sol yanına yıkık duran boynu başkasında belki de kusur sayılırdı, ama Avdo'ya alımlı bir güzellik kattığı söylenirdi. İnce uzun yüzüne yaslanan kepçe kulakları, iri burnu, köşeli çenesi, yüzünün iki yanına uzanan kocaman ağzı ve şekil olarak bir bebeğinkine benzer kafatasıyla ilk bakışta hiç de gösterişli görünmezdi; ama gözlerindeki hemen dışa vuran zeka parıltıları ve yüreğindeki sıcaklık, O'na tanımlı güç bir çekicilik kazandırıyordu.

Bana'da tarım ve hayvancılık işleri insan gücüyle yapıldığı için yaşlı, genç tüm erkeklerin elleri nasırlı olurdu. Gençliğinin birkaç yılını ayrı tutarsak, Avdo, bağ, bahçe ve tarla işlerinde hiç çalışmadı, eline tırpan, tırmık ya da çapa almadı. Avdo'nun tarla işlerini köylüleri yapardı. Hem de büyük bir şevk ve coşkuyla.

İnsanların, sevdiklerini mutlu etmekten büyük bir heyecan duyduklarını bilirsiniz. Onlar için çırpınıp koşturmaktan yorgun düşseler bile bunu soluk kesen bir sevinçle yaparlar. Sevilen insanın gözlerindeki küçücük bir ışıltı ya da sesindeki canlı bir titreşim, alıp götürür tüm yorgunlukları. Banalıların Avdo'da yaşadıkları bu duygulardı işte. Bir gönül köprüsüydü. O'nunla aralarında kurdukları; sevgiyle besledikleri, gözleri gibi sakındıkları bir köprü.

Onlar, Avdo'nun, hiç tanımadığı ölümeül bir hastanın bir günlük yaşamı için bile tüm yaşamını çekinmeden feda edebileceğini yaşayarak görmüşlerdi.

Banalılar, 20 şubat'ın o soğuk uzun sabahında kar üstünde upuzun beklerken, kendilerinden çok Avdo için kaygılandılar. Mızrak Teğmen'in küfür edip Avdo'yu yerde süründürme kaygısı sarımsı içlerini. Yıkım olacaktı bu onlar için, onurları kırılacaktı.

Mızrak Teğmen, sıkılı dişlerinin arasında sözcükleri ezerek yeniden bağırdı.

"Çok sallandın, hadi dedim sana!"

Avdo titrek bir sesle inledi.

"Mızrağ Teğmen, bu iş kanune hukuke sığmaz."

"Ben Devletim." diye çıkıştı Mızrak Teğmen: "Burada kanun benim, bilmiyor musun bunu? Çocuklarınızı PcKaKa'ya gönderirken düşünseydiniz bunları. O zaman kanunları hatırlamak işinize gelmiyordu. Şimdi sıkışınca, kanun kanun, diye feryat ediyorsunuz. Teröristlere kucak açtığınızı bilmediğimi mi sanıyorsunuz? Kanunlar, devlet düşmanlarını niye korusun ki?"

"Bız PKK'ye çocuğ mocüğ gondermemiştir. Her kim gitmiş, kendi gitmiş. PKK aha orda, ne işin varse git onlerle gor. Bızden ne istiyorsız?"

"Ya silah alıp koruculuğu kabul edersiniz ya da burayı terk edersiniz. Burada artık size hayat hakkı yok. Defolun, nereye giderseniz gidin! Gözüm sizi bir daha burada görmesin!"

"Bız nere gidecağ Mızrak Teğmen? Ata baba ocağı heç bırağılır mı? Dünya kanunleri vardır. Bu yaptıklarınız insanlığe de sığmez, dine de sığmez "

Mızrak Teğmen, ağız hizasında tuttuğu megafonla boşlukta bir daire çizip,

"İşte dünya" diye alayla güldü ve ekledi: "Gelsin bakalım dünya kanunları. Gelsin de korusun sizi. Nerede Birleşmiş Milletler, hani nerede? Gelsin kurtarsın sizi elimden. Yabancı parlamenterler, basın nerede, söyle neredeler?"

Avdo, uzlaşmak isteyen bir yumuşaklıkla,

"He dünya kanunleri..." diye mırıldandı. " Dünya kanunleri yoğsa insanlığ kanunleri var. Bu kanunlerin sahibi da bekçisi da gine bizik, insanlığtır."

Mızrak Teğmen yüzünü tiksintiyle buruşturdu.

"Başlarım şimdi senin dünya kanunlarına da, insanlık kanunlarına da. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, zırt pırt derler sizin Ankara'daki o züppeler. Bunlar devletin kanunlarından ve benden üstün mü olacaklar, ha, söyle üstün mü olacaklar? Devlet size korucu olacaksınız dediyese bunu seve seve kabul edip silahları alacaktınız. Üstelik sizin gibi teröristlere güvendiği için devlete bir de teşekkür etmeliydiniz. Devletin bu büyüklüğüne karşı, peki siz ne yaptığınız? Devletin emirlerine karşı geldiniz.. Ermeni uşağı PeKaKa'ya kukak açtınız. Bu da yetmezmiş gibi silah alıp köy korucusu olmayı reddettiniz. Devlete isyandır bu, isyan! İsyanın cezasını bilirsin, ölümdür. Öldürmüyorsak bu bizim büyüklüğümüzündür."

Avdo başını iki yana salladı.

"Bu toprağler bızımdır. Başkelerine zarar vermeden, kendi halımızda bu toprağlerde adam gibi yaşamağ istiyorık. Bız bürde kendi işimizde ve gücümüzdeyik, kismeye de zararımız yoğ. Silahın olduğu yerde hüzur olmaz. Silah düşmanlığ getirir. Bızım köy, ateden babeden düşmanlığ tanımedi."

Mızrak Teğmen bağırdı,

"Devlet düşmanlarına merhamet yok artık. Bundan sonra burada değil insan, karınca bile yaşamayacaktır! "

Avdo sustu, derin bir soluk aldı, başını yukarı kaldırıp gökyüzüne baktı. Gabar Dağı'nın yüksekliklerine akan kara bulutları gördü. Gökyüzü iç karartıcıydı. Havada uçan bir güvercin ilmişti gözüne, kanatlarını aceleyle çırpın güvercini izledi bir süre. Başını sola çevirip, karda yüzüstü yatan köylülerine baktı gözucuyla. Karda bedenlerine işleyen dondurucu soğuktan korunmak için bazıları ağırlıklarını dizlerine ve dirseklerine yüklerken, bazıları da başlarını omuzlarının arasına gömüp üşüyen ellerini bacaklarının arasına sokmuşlardı. Hepsi büzülmüş, küçülmüştü. Avdo'ya kaygıyla bakıyorlardı.

Avdo, hesap soran gözlerini Mızrak Teğmen'e çevirdi,

"Bu yaptığınız zulümdür. Ne yerde yeri var, ne de gökte."

"Ne sandın sen, size çiçek mi vermeliydim?"

"Biz sizden çiçek mi çek istemiyğ. Ondan vazgeçtiğ. Demem o ki, siz kızlarımızı, karilerimizi boyle karlere yatırırınız; bune ne hakkınız var? Kardeşliğ boyle mı olur? Bu kardeşliğ, sağte kardeşliğtır."

"Ne kardeşliğ be, Ermeni'yle kardeşlik mi olur?"

Avdo şaşırdı,

"Ermeni!.." sözcüğü döküldü dudaklarından.

"Ne boksunuz peki, tabii ki Ermeni'siniz."

Avdo midesindeki tiksintiyi güçlükle bastırdı.

"Biz Ermeni değilik, Kürd'ük. Buni sen da çoğ eyi bilırsen. Ermeni'yle dilımızde, dinımızde çoğ fark var. Ema onler de sen kimi, ben kimi insandır. Onlere. da zülüm yapılmez. Biz istiyoriğ ki, herkes, Kürt, Türk, Arap, Ermeni... hepsi kardaş olsun, hızurli olsun. Dilımız farklı de olse hepımız insanığ, dünya çoğ böyüktür herkese yeter. Siz niye farklılığ yapıyorsunuz; kin ve düşmanlığ kötü iştir."

Mızrak Teğmen, Avdo'nun sözünü alayla kesti:

"Diliymiş!..Dilinizi kuduz köpekler yesin. Kart kurt'ların dili mi olur? "

Avdo o an ağzı salyalı kuduz bir köpeğin kocaman sivri dişlerini geçirip dilini parçaladığını ve ağzından oluk oluk kanlar fışkırdığını düşündü. Hiçbir acı ya da tiksinti duymadı, ama bunca aşağılama ve küfür içini paramparça etti. Boğulacaktı sanki, konuşmadı, sustu. Gözpınarlarında titreşen iki damla gözyaşını sol el işaret parmağı ile dokunup belli etmeden sildi. Elinin titrediğini o an farketti. Ağzını kocaman açıp, derin bir soluk aldı, alışkanlıkla sol elini hasta kalbinin üstünde gezdirdi. Sağ elinde tuttuğu bastonla kar üstünde düzensiz çizgiler çizerken ilkbaharı düşündü nendense. Kar eriyecek ve topraktan bereket fışkıracaktı . Karın bu kasınlı duruşu geçiciydi. Avdo hiç geçmez sanılan pekçok acı bilirdi. O acıların yakıcılığında yaşam dururdu sanki. Ama bir süre sonra acılar diner ve zamanla da unutulur, giderdi. Evet onları şimdi üşüten kar mutlaka eriyecekti. Kar nasıl eriyecekse bugün yaşadıkları da öyle sona erecek ve bu acılar yalnızca birer anı olarak kalacaktı. Bu düşünceler biraz rahatlatmıştı Avdo'yu. Başını kaldırdı, Mızrak Teğmen'le göz göze geldi. Karşısında taştan oyulmuş bir yüz vardı sanki, katı ve sert bir yüzdü bu. Avdo bu sert yüz ifadesini, bir insanın kendisine yapabileceği en büyük kötülük olarak düşündü ve içi burkuldu.

Mızrak Teğmen bambaşka duygular içindeydi. Avını sabırsızlıkla bekleyen bir avcının heyecanını yaşıyordu. Eğlenceli bir gün olacaktı onun için. Bunu düşününce yüzüne sinsi bir gülümseme yayıldı. Sevinçle kırpıştırdığı gözlerine ürkütücü bir gölge oturdu. Karanlıktı bakışları. Sesinde yine alay ve aşağılama vardı. Topuklarının üstünde sağ yanına dönüp, gözlerini boşluğa dikti, birkaç saniye öylece durdu, sonra da kendini çok önemseyen insanların o çalımıyla başını öne doğru salladı.

"Hadi," dedi, " Ermeni olmadığınızı ıspatla da görelim."

Avdo çaresizce boynunu bükte.

"Bunun ispeti olmazki!.."

"Olur olur."

Avdo sol elini yana açıp, merakla sordu.

"Nasıl olur?"

"O senin işin, istersen ıspatlarsın. Söyle bakalım, sünnetli misin?"

Avdo utancından kızardı, başını öne eğdi.

"Cevap versene ulan, sünnetli misin? "

Avdo verecek cevap bulamadı, gözleri karardı, alnında boncuk boncuk terler birikti. Ceketinin sol dış cebinden çıkardığı beyaz mendille alnındaki teri silerken köylüleriyle göz göze geldi, derin derin bakiştılar.

Mızrak Teğmen'in bağırtısı bozdu bu sessizliği.

"Çıkar ulan ! "

Avdo kaskatı kesildi; ölü gibiydi. Yalnızca dudakları kımıldadı. Olacak iş değildi bu. Bedeli ne kadar ağır olursa olsun, Mızrak Teğmen'in bu isteğini yerine getirmeyecekti. Mızrak Teğmen, O'nu, onurunu kırıp kendinden utanır hale getirmek istiyordu. Avdo bu halde kaybedeceği fazla bir şeyinin kalmayacağını düşündü. Başı eğik dolaşamazdı yaşamı boyunca.

"Dünya'da en kötü ölüm bu." diye geçirdi içinden.

Sapsarı bir kirle kaplı olan seyrek dişlerinin arasından tükürükler saçarak bir daha bağırdı Mızrak Teğmen.

"Göster dedim it, sağır mısın? "

Bu sözler bir kamçı gibi şakladı Avdo'nun yüzünde. Tüm hücreleri ayağa kalktı sanki.. Derin çizgilerle kaplı olan alnı gerildi, kireç beyazlığındaki yüzü önce morardı, sonra da eski esmer rengine döndü. Ufalıp omuzları çöken yaşlı bedeni bir anda canlandı. Sol bacağını bir adım ileri atıp, bastonunun ucuyla yere sinirle vurdu ve alev saçan gözlerle Mızrak Teğmen'e bakıp olanca gücüyle bağırdı.

"Hoş! İt sensin, senin babandır, sülalendir."

Avdo'nun az önce titreyen, korkan yüreği bir volkandı şimdi. Patlıyor, gürlüyor, sarsıyordu dört bir tarafı.

Mızrak Teğmen, beklemediği bu tepki karşısında irkildi, göğsü-

ne tekme yemiş gibi sendeledi. şaşkındı, kararsızlık içinde etrafa baktı, gözlerinde karanlık bir perde vardı. Beyni uğuldadı, bedenindeki tüm damarlar koptu sanki. Yaşadığı karanlığın pençesinde geçmişe sürüklendi, bir an teğmenliğini ve silahlı yetkilerini unuttu, korkuyla titredi, içine dolan korku dalga dalga yüreğini sardı. Yüzüne gelen tokattan korunmak istercesine sindi ve başını omuzlarının arasına gömdü. Kar üstünde kıvrılan bir annenin göğsüne bastırıldığı bebeğin acı çığlığı uyandırdı onu bu karabasandan. Çevresinde ateş etmeye hazır silahlı adamlarını görünce yüzü yeniden güldü, sevinç içinde uçarcasına bir adam boyundaki cami avlusunun duvarından aşağı atladı. Ama, belli etmese bile az önce silahlı adamlarını unutup korktuğu için utandı kendinden. Bu duyguları kendisine yaşattığı için Avdo'ya olan kızgınlığı dalga dalga kabardı. Kendine gelince, megafonu arkasındaki itirafçıya uzattı ve dizginsiz bir öfkeyle dönüp, elindeki MP 5 silahını Avdo'ya doğrulttu.

"Yaşlı köpek!" diye bağırdı sıkılı dişlerinin arasından. "şimdi geber de gör!"

Mızrak Teğmen, sol ayağını bir adım ileri atıp sol omuzunu öne çıkarırken sol gözünü yumdu ve sağ gözünü silahın gez ve arpacığına uydurarak Avdo'nun alnının tam ortasını nişan aldı. İnsan hayatının burada ne kadar ucuz olduğunu, Avdo yaşayarak görmüştü. Ölüm şimdi burnunun dibindeydi ve yaşamı Mızrak Teğmen'in namlusunun ucundaydı. Başka zamanlar ölümden çok korkan Avdo, o gün ve o an, nedense ölümden hiç korkmadı. Yüzünde korkunun zerresi dahi yoktu. Mızrak Teğmen'in nişan alan gözüne öfkeyle baktı. Sonra da gözleri, silahın tetiğine dokunmak için sabırsızlıkla bekleyen parmağa kaydı. Az sonra bu parmağın çekilmesiyle kulakları sağır eden bir gürültü kopacak ve O, beyni paramparça dağılmış halde yere yığılacaktı. Avdo korkmasa bile, bu parmağa bakarken içinde ince bir sızı dolaştı. O an ölümü, göz kamaştıran bir görkemle silahın namlusundan fışkıracak olan kıpkırmızı bir alev, göğsünde açılan derin bir yara ve içini dolduracak

olan kavurucu bir sıcaklık olarak düşündü. Ölümün ona korkutucu görünmemesi belki de bundandı. Tetiğin üstünde yay gibi gerili duran parmak sabırsızlıkla titredi ve bir anda güçlü bir patlama oldu. Parmağın çekilmesiyle, göz kamaştıran güçlü bir ateşin namludan fışkırması ve havayı yırtan patlama arasında, bir saniye bile geçmedi. Kurşun ısıklık çalarak, Avdo'nun kulağının dibini yalayıp geçti. Avdo'nun kulakları çınladı, farkında olmadan gözlerini kapamıştı. İçine hafif bir sıcaklık yayıldı. İsabet etmemişti kurşun. Bir ya da iki santim sağdan geçse şimdi ölmüş olurdu. "Ha birinci kurşun ha ikinci kurşun, ne farkedirdi ki... Nasıl olsa kurşunları bol." diye düşündü Avdo. İkinci kurşunu bekledi. Ölümle Avdo arasında yer ve zaman olarak hiçbir uzaklık kalmamıştı artık. Mızrak Teğmen yeniden nişan aldı. Silahın arpacığı Avdo'nun ağzının tam ortasını gösteriyordu. Tetiğin ürpertici soğukluğunu duydu parmağında Mızrak Teğmen. Gözü silahın arpacığından Avdo'nun yüzüne kaydı. Öfkeyle soludu; Avdo'nun yüzünde birkaç saniye tiksintiyle gezindi. Sonra gözü yeniden silahın arpacığına döndü. Avdo'nun kanlar içinde paramparça olan kafatası ve ortalığa saçılan beyni geldi gözlerinin önüne. Dişlerini sıktı, tetiğin üstünde gezinen parmağı gerildi. Herkes soluğunu tutup tetiğin ölüme adım atışını bekledi. Mızrak Teğmen, ani bir kararla silahını indirdi.

"Puşt herif, şimdi ölmen senin için kurtuluş olacak. Öyle kolay ölmeyeceksin. Bana karşı çıkmanın cezasını çok ağır ödeyeceksin. Bu, herkese ibret olacak! Seni öldürmem için ayağımın altını öpüp, köpek gibi yalvaracaksın. Sana öyle şeyler yapacağım ki, ölümlerden ölüm beğeneceksin. Sonra da ayağımın altında seni böcek gibi ezip ruhunu şeytana teslim edeceğim."

Mızrak Teğmen, silahını sol eliyle ortasından tutarken sağ eliyle de iki adım ötesindeki Avdo'nun boğazına yapıştı ve kendine doğru çekerek sarstı.

"Çıkar elbiselerini moruk!"

Avdo, boğazı mengene arasında sıkışmışçasına acıyla kıvrandı. Bıçak gibi bir ağrı saplandı boğazına. Ciğerlerine kadar indi bu ağrı,

soluğu daraldı, hırıltılı sesler çıkararak güçlkle soluk almaya çalıştı. Boğazını sıkan eli üstten iki eliyle kavrayıp kurtulmaya çalışırken çırpınan yaralı bir kuş gibiydi, bir süre çırpındı, sonra yoruldu, yaşlı parmakları gevşedi. Kalbi çatlayacak gibi çarptı, kan hücum eden yüzü morardı, gözleri karardı. Yorgun bacakları güçten kesildi, tam düşecekken elinde sıkı sıkı tuttuğu bastonunu destek yaptı yaşlı bedenine. Bu da pek bir işe yaramadı. Mızrak Teğmen, sıkılı dişlerinin arasından,

"Soyun, sana dedim pislik, anlamadın mı?" diye bağırdığında, Avdo artık gücünün son sınırındaydı. Ölümü düşündü yeniden, bilinçsizce çırpındı, güçten kesilen sol eli havada yarım daire çizdi. Mızrak Teğmen irkildi, Avdo'nun boğazını sıkan ellerini farkında olmadan geri çekti ama, hemen toparlanıp çılgına dönmüş halde elinin tersiyle Avdo'nun yüzüne sert bir tokat vurdu. Sağ yanağında ve dudagında uyuşukluk hissetti. Ağzının kenarından akan ılık kan çenesinden aşağı süzüldü, kulakları çınladı, yüzüne inceden inceye bir sızı yayıldı. Bu, o güne kadar ki yaşamında Avdo'ya atılan ilk tokattı. Çok ağırına gitmişti böyle tokatlanmak; onuru incinmişti. Ölümü, acıyı ve korkuyu unutmuştu artık. Çatılmış kaşlarının altından öfkeyle bakan gözleri alev alevdi. Ateş yapışmış gibi yüzünü buruşturup elindeki bastonu sinirle Mızrak Teğmen'in başına indirdi. Baston ikiye bölündü, kopan parçası havada birkaç defa döndü, sonra da hızla kara saplandı. Avdo, elinde kalan parçayı da,

"Allah belanı versin" deyip Mızrak Teğmen'e savurdu.

Mızrak Teğmen, hışımla bakıp bir adım geri çekildi. Gerildi, yaydan çıkan kızgın bir ok gibi fırlayıp havada döndü ve bütün gücünü yüklediği iki tekmesini Avdo'nun midesine indirdi. Avdo'nun yüzü acıyla kasıldı, ayağının altında depresim oldu sandı. Yere basmak istedi, ama yapamadı, savruldu ve bir enkaz gibi yere çakıldı. İçi koptu sanki, sırtında, göğsünde, bacaklarında ve kollarında dayanılması güç bir ağrı hissetti. Hemen kalkmak istedi ama, yüzüne inen postal darbelerine dayanamadı, yığılıp kaldı. Ba-

şına ve sırtına ardı ardına inen tekmelerden korunmak için, yüzü yere dönük halde bacaklarını karnına çekip başını kollarının arasına aldı. Bu da pek bir işe yaramadı, sertçe inen her tekme bir yerini ya parçaladı ya da çürüttü. Akan kanın ılıkliğini duydu sırtında. Başından aşağı kovayla kan dökülmüş gibi bir anda kırmızıya boyandı.

Mızrak Teğmen, soluk soluğa kalıncaya kadar Avdo'yu yerde tekmeledi. Ama yine de hincını alamadı. Göğüs kafesi körük gibi inip kalkarken silahlı adamlarına dönüp,

"Soyun şu köpeği " diye emir verdi.

Silahlı adamlar büyük bir iştahla Avdo'nun üstüne çullanırken, Mızrak Teğmen, montunun cebinden Marlboro sigarasını çıkardı. Titreyen eliyle paketten bir tane çekip çapaklı dudaklarının arasına sıkıştırdı ve Dupont marka çakmağını yakıp üst üste derin iki nefes çekti.

Başını yine kollarının arasında tutuyordu Avdo. Nefesi, rüzgara tutulmuş bir mum ışığı gibi titrek ve yorgundu. Uzun uzun inledi acıyla. Giysilerinde postalların kanlı izleri vardı. Kar üstündeki taze kan henüz pıhtılaşmamıştı, yerdeki kan birikintisinden cansız bir buhar yükseldi. Kapkara bulutlarla kaplı gökyüzü çökecek gibiydi, lapa lapa yağan kar hızını daha da arttırmıştı. Kan kokusu alan kırmızı benekli beyaz bir köpek, arka bacaklarının arasına kuyruğunu kıştırıp, diş bileyen yırtıcı gözlerle etrafa baktı, başını öne uzattı, yeri kokladı, sonra da Avdo'nun yerde yattığı yöne doğru sesizce yürüdü.

Caminin avlu duvarına dişi bir serçe kondu; serçe acı acı öttü. Silahlı adamlar serçeye aldırmadılar, sesini de duymadılar.

İtirafçılardan esmer, gür siyah saçlı olanı, Avdo'nun sağ kolu-nun altına postalının ucunu geçirip, O'nu sert bir hareketle sırt üstü çevirdi. Avdo'nun tepesi saçsız başında, en az birer parmak uzunluğunda birkaç derin yara açılmıştı. Kana bulanmış yüzü tanınmaz haldeydi. Mavi solgun gözleri yumuluydu. Kumral yüzü çilli olan Asker eğilip Avdo'nun kemerini çözmeye koyuldu. Avdo

dehşet içinde irkildi, sol dirseğine dayanıp yan tarafına döndü, ellerini yere basıp kollarından ve bacaklarından aldığı güçle sızılar içinde ayağa kalktı.

Silahlı adamlar büyük bir kızgınlıkla Avdo'ya saldırıp giysilerini parçalamaya giriştiler. Avdo engel olmaya çalışınca daha çok hiddetlendiler ve içi dolu bir çuval gibi kaldırıp kaldırıp yere vurdular. Mızrak Teğmen Avdo'nun yerde debelenişini, tarifsiz bir zevkle seyretti. Silahlı adamlar, giysi olarak üstünde ne varsa, çorabına kadar hepsini çıkarıp Avdo'yu çıırılçıplak soydular. Sonra da ayak bileklerinden tutup karda sırtüstü sürüklediler ve Mızrak Teğmen'in ayağının dibine attılar. Mızrak Teğmen, yüzünde büyük bir iş başarmış insanlardaki o mağrur ifadeyle Avdo'ya baktı, başını güvenle öne sallayıp kasıtlıya gülümsedi.

"Ben adamı işte böyle yaparım!"

Sigarasından derin bir nefes çekip dumanını havaya savuruşu bile görkemliydi. Sağında ve solundaki, parmakları silahların tetiğinde hazır bekleyen adamlarına içini dolduran şükran duygusuyla bakıp, Avdo'yu gösterdi.

" Ayağa kaldırın! "

Sarışın yüzü sivilcelerle kaplı olan uzun boylu silahlı adam eğilip, Avdo'nun sağ el bileğinden sıkıca tuttu ve hızla kendine doğru çekti. Avdo, kanlı göz kapaklarını güçlükle aralayıp birbirine yapışan kirpikleri arasından silahlı adama baktı. Silahlı adam, huzurla bakan bu bir çift gözdeki derinlik karşısında paniğe kapıldı, eliyle kavradığı bileğe daha da sıkı tutundu. Avdo ne kadar gücü varsa hepsini yükleyip, bileğini kerpeten gibi sıkkan bu parmaklardan kurtulmak istedi, ama yapamadı. Gücünün azalışına duyduğu üzüntüyü, yorgun bir inlemeyle vurdu dışarı. Ama beyninin eksiksiz çalışmasından da gizli bir sevinç duydu. Bu gizli sevinci Mızrak Teğmen ve adamları farketmediler. Yüzü sivilceli silahlı adam bir hamle daha yapınca, Avdo, kana bulanmış dudaklarını diliyle ısılatıp, boğuk bir sesle mırıldandı.

"Kalkmam, rahat bırakın beni."

Yüzü sivilceli adam kızgınlıkla,

"Köpek gibi kalkacaksın" dedi ve Avdo'nun midesine sert bir tekme indirdi. Avdo acıyla sarsıldı, iki büküm oldu. Birkaç silahlı adam üstüne üşüşüp Avdo'yu bir tüy gibi havaya kaldırdılar. Güçlkle ayakta durabilen Avdo, çıplak halinden çok utandı, kaygıyla çevresine bakınıp, ellerini önüne siper yaptı ve gözlerini sımsıkı kapattı.

Mızrak Teğmen, hesaplaşmaya çağıran aşağılayıcı bir sesle,

"Bu iş bu kadar kolay değil " dedi. " Bakalım daha ne kadar dayanacaksın, göreceğiz."

Avdo, gözlerini kapattığı için çevresini kuşatan karanlıkta dış etkilere karşı şimdi daha da duyarlıydı. Kır düşmüş göğüs kılları üzerinde gezinen sigaranın sıcaklığını bedeninde hissedince, ilk anda kızgın bir demir sanıp ürperdi. Bunu gören Mızrak Teğmen'in yüzüne mutlu bir gülümseme yayıldı. Çatırtıyla yanan kıllardan ince cansız bir duman yükseldi. Avdo, yay gibi gergin duruyordu.

Mızrak Teğmen, sigarayı Avdo'nun göğsünün ucuna dokundurdu ve "Çek ellerini " diye bağırdı.

Avdo, dayanılması güç bir acı duydu içinde; yüzünü buruşturdu, farkında olmadan öne eğildi.

"Dayansana köpek!"

Avdo, bitiştiirdiği ellerini daha da sıkı bastırdı edep yerine. Mızrak Teğmen, ateş saçan gözlerle,

"Öyle mi? ! " diye kükredi ve sigarayı Avdo'nun eline bastırdı.

Avdo, yüreğinden kopup gelen yakıcı bir acıyla çığlık attı ve ellerini can havliyle çekti.

"Dayan erkeksen, dayan da görelim."

Mızrak Teğmen, dönüp kar üstünde yatan Banalılara bakarken mutlu bir kahkaha savurdu.

"Bakın bakın, bok çukurundan çıkan fareye döndü, görün ne hale düştüğünü." diye ekledi.

Banalılar sımsıkı kapattılar gözlerini. Bana o güne kadar hiç

böyle sessizlik görmedi. Kapkara bulutlar gökyüzüne yapışıp kaldı sanki . Rüzgar durdu, köpeklerin korkulu ulumaları kesildi, havada aceleyle kanat çırpın güvercinler görünmez oldular. Serçe kuşları da kalmadı ortalıkta. Kan kokusuna gelen alaca köpek de yok oldu kaşla göz arasında. Banalı'lar kar üstünde birer cesetti sanki, görmüyor ve duymuyorlardı. Kapatmışlardı o an için gözlerini dünyaya. Avdo çıplak değildi, çığlık da atmamıştı, yalandı bütün bunlar. Rüya gibiydiler, karanlıktı dört bir taraf. İnsanlar, ağaçlar, binalar, taşlar, Gabar Dağı , ne varsa hepsi karanlıktı. Güneş karanlık ışıklar saçıyordu. Dicle karanlık akıyordu. Gözleri ve dişleri karanlık insanlar, karanlık bakıyorlardı. Bana'dan karanlık alevler yükseliyordu. İnsanlar korku içinde kaçışıp çığlıklar atıyor, her taraftan kanlar fışkırıyordu. Parçalanmış insan bedenleri, kopmuş kollar,bacaklar, başlar ve eller havada uçuşuyordu. Banalıların korku ve dehşetten kaskatı kesildikleri bir anda göz kamaştırıcı bir ışık kümesi belirdi. Gabar Dağı'nın ardından.Dönüp ışığın geldiği yöne baktılar, Avdo'yu gördüler, elinde pırıl pırıl beyaz ışıklar saçan bir meşale vardı; yaklaştıkça daha da çok aydınlattı etrafı. Doru atı Kümeyt'in sırtındaydı Avdo, apaydınlık bakıyordu. Dört nala koşan Kümeyt, altınsı bir ışık kümesi içindeydi. Kümeyt'in gözleri bir fener gibi beyaz ışıklar saçıyordu karanlığa.

Avdo, Kümeyt'i dört nala karanlığın üstüne sürdü. Ortalık bir anda aydınlandı. Banalılar bahar mevsiminin her renkten çiçekler açtığı bir güne açtılar gözlerini. Güneş'in göz kamaştıran ışıklarının sıcaklığını duydular içlerinde. Deniz mavisi gökyüzü sonsuz derinliklerinden beyaz, mor,yeşil,sarı ve kırmızı çiçekler yağdırdı üstlerine. Yüzbinlerce insan aktı Bana'ya. Coşkulu tarifsiz bir sevinç kapladı insan yüzlerini. Dengbejler (ses sanatçıları)sevgi üstüne söylediler en güzel türkülerini. Govend (halay) tutanlar da sevgi için oynadılar en güzel figürlerle oyunlarını. Sevgi büyüdü, büyüdü... Karbeyazı bir sevgi kapladı Gabar Dağını. Sonra da buharlaştı, sevgi seli oldu, Gabar Dağı ve Dicle'ye aktı. Pembe ışıklar saçan Dicle ısl ısl ıslı. Ağaçlar, çiçekler ve kuşlar şarkı söylemeye

koyuldular. Şarkılar hep insan sevgisi üstüneydi. Karanlık yüzlü adamlar bu sevgi şarkılarından korktular ve

"Burada bize yer yok, mutluluk yok" dediler.

Avdo, başını yelesine yasladığı Kümeýt'i yıldırım hızıyla karanlık yüzlü adamların üstüne sürdü. Karanlık yüzlü adamlar korkup kaçıştılar. Avdo elindeki meşaleyle Bana'yı göz kamaştıran ışıklara boğdu ve sımsıcak ısıttı. Onlar şimdi üşümüyor ve korkmuyorlardı artık.

Mızrak Teğmen bu rüyanın farkına vardı sanki. Şaşkındı, soluk soluğa yerdeki Banalıların üstüne atlayıp tekmelerle vurmaya ve tepinmeye başladı.

"Bu lağım faresinden hala korkuyorsunuz değil mi? " diye bağırp başını tehditle öne doğru salladı." Korktuğunuz için ona bakmıyorsunuz. Şimdi görürsünüz halini."

Sonra da adamlarına dönüp taş katılığında bir sesle emir verdi.

"Bana bir makas bulun!"

Banalı' lar gözlerini daha sıkı kapattılar.

Soğuktan iki büklüm büzülen Avdo'nun mahzun yüzündeki kararlı ifade, Mızrak Teğmen'i içten içe kışkırtırdı.

"Doğduğuna bin pişman edeceğim seni" diye söylendi.

Kumral yüzü kırıksıklıklarla dolu olan sıska köy korucusu, cep takviminin arasından çıkardığı parmak uzunluğundaki makası, yı-lışıkça sırtarak uzattı. Mızrak Teğmen, parmaklarını makasın deliklerine güçlkle geçirip ağzının kenarına yerleşen bir gülümse-meyle makasa baktı. Makasın keskin ağzı timsahın ağzı gibi açıldı ve gıcirtıyla Avdo'nun göğsündeki tüyleri kesmeye koyuldu.

Mızrak Teğmen, gözlerini kar üstündeki Banalılara kaydırıp,

- "Maymun gördünüz mü hiç?" diye sordu ve ekledi: "Bakin şimdi bu ayı nasıl maymun olacak!.."

Avdo'nun yüzündeki dinginlik, Mızrak Teğmen'in sinirlerini daha çok bozdu. Ama Avdo'nun bıyığının yarısını kesme düşün-cesi, içini az da olsa ferahlattı. Çünkü burada bıyık namus sayılır-dı; bıyığı kesilenin namusu ve şerefi elden gitmiş olurdu. Mızrak Teğmen, azgın bir istekle Avdo'nun bıyığına tam uzanacakken tiz

bir sesle irkildi. Dönüp sesin geldiği tarafa baktı, köyün aşağı mahallesinde bir siluet gördü. Yalnız o değil herkes kulak kabarttı bu yorgun ve tiz sese. Banalı'lar hemen tanıdılar o sesi. Şiro'ydu gelen. Kendi kendine konuşur gibiydi.

"Vayyy eviniz yıkılsın, vayyy ocağınız çöksün..." diye sitem ediyordu Banalılara.

Başı önünde, kurşun rengi gözleri yere bakıyordu. Neredeyse çenesine kadar ulaşan bastonuna sıkı sıkı tutunup karda yürürken, başındaki eskimiş, lime lime olmuş gri yün küllahı, sakat kısa bacağı ile ritmik halde bir inip bir kalkıyordu. Yaşlı, karakuru yüzü gerilmiş, sararmıştı. Dişsiz ağzını kapatan mor dudakları, büsbütün içeriye kıvrılıp pürüzlü yüzünde ince düz bir çizgiye dönüşmüştü. Soluk soluğa yürürken bir taraftan da inliyordu.

"Vayyy ben öleyim, vayyy ben öleyim!"

Ağıt yakıyordu sanki.

"Keşke ben şimdi ölü olsaydım, ölü olsaydım da görmeseydim bu olanları. Ölseydim ben ölseydim, bu kara toprağın altına girseydim."

Mızrak Teğmen sesin geldiği yöne dönerken ,

"İhtiyar bunak." diye çıktı. " Şimdiye kadar nerede olduğunu sorarım senden. Hele bir gel, bakalım o zaman da sesin böyle yüksek çıkabilecek mi? "

Sonra da genzini temizleyip koyu yeşil balgamını Avdo'nun yüzüne tükürdü ve bıyığının sağ tarafını yolmaya başladı. Parmaklarıyla yolamadıklarını da dibinden makasla kesti. Avdo, teninde gezinen makasın soğuk demirini ve bıyığını kesişini hiç umursamadı. Başka bir dünyada gibiydi. Bu umursamazlık, Mızrak Teğmen'in keyfini biraz kaçırdı ama O, bunu açığa vurmadı. Avdo'nun yüzünü yerde yatan Banalılara çevirdi ve

"İşte size bir maymun!" dedi ve karmakarışık ruh halini kasılmalarla dışa vuran kahkahalar arasında ekledi: Hem de kuyruksuz olanı, kuyruksuz maymun, dünyada tek nümune.

Birkaç adım ötede Şiro'nun sesi duyuldu yeniden. Kamburu daha da ortaya çıkmış, kısacık sıska bedeni daha da ufalmıştı.

Banalıları suçlayan bir sesle,

"Utanın utanın" diye bağıırıyordu." Utansanız Avdo'yu bu halde yalnız bırakmazdınız. Avdo'yu bu halde gören size ne der? Sonra nasıl çıkarsınız el yüzüne? Sizde hiç mi şeref kalmadı, hiç mi namus kalmadı? Yahu siz öldünüz mü ? Ölüm bu halden daha mı kötü? Vayyy eviniz yıkılsın, vayyy ocağınız çöksün... Kalkın ulan, öldünüz mü? Kale olun, hisar olun Avdo'nun çevresinde, görmesin Avdo'yu hiç kimse böyle. Bugün için yoksanız yarın ne yapayım sizi ben? Öleyim ben dar günün adamına, öleyim ben Avdo'ya. Adam olan dar günde belli olur. Kalkın yahu kalkın, bugün bizim ölüm günümüzdür. Elinizi ayağınızı öpeyim, haydi kalkın!"

"Gün, yiğitlerin günüdür." diye kükreyen İkko'nun sesi duyuldu bu sırada. Yüzüstü yattığı yerden kalkan İkko, dağ gibi Mızrak Teğmen'in karşısında duruyordu. Meydan okuyan gözlerinde karşındakini delip geçen bir ifade vardı.

Banalı'ların soğuktan donan kanları bu kıvılcımla bir anda ateşlendi sanki. Yaşlı kadın ve erkekler, gençler ve çocuklar, hepsi kötü bir rüyadan uyanmışçasına ağır, ama kararlı hareketlerle ayağa kalkmaya başladılar. Yüreklerini saran korku silinip yok olmuştu. Avdo'yu hiç kimse görmesin diye dört bir taraftan çevirip etrafında halka olmaya koyuldular. O'nu hiçkimse, göremeyecekti tek istedikleri buydu.

Mızrak Teğmen, ürkek, kaygılı gözlerle önce silahlı adamlarına sonra da Avdo'yu saran kalabalığa baktı; bir anda ateş bastı tüm bedenini, farkında olmadan iki adım geriledi. Banalıların sıcak nefeslerini hissetti yüzünde. Gözleri alev alevdi şimdi onların, yüzlerinde az önceki dehşetten hiçbir iz yoktu; kolkola yürürken olabil-diğince huzurlu görünüyorlardı. Avdo'yu görmemek için gözlerini yere dikmişlerdi. Mızrak Teğmen solunda iki adım ötesinde muzipçe gülümseyen Şiro'ya dönüp öfkeyle,

"Köpek" diye bağırdı.

Oyuncağı elinden alınan bir çocuk gibi tepiniyordu Mızrak Teğmen. Şiro'nun yüzüne dipçikle üstüste iki kez sertçe vurdu. Şiro bir tüy hafifliğinde havalandı, önce sağa sonra da sola savruldu. Ayaklarının altından kayan yere basmak istedi ama yapamadı, ken-

disini sırt üstü yerde buldu. Canı çok acımasına rağmen yüzündeki muzipçe gülümsemeyi inadına sürdürüşü, Mızrak Teğmen'i çılgına çevirdi.

Mızrak Teğmen şaşırmış halde Banalılara bir defa daha baktı, gördüklerine inanamadı; insanlar Avdo'nun çevresinde etten bir duvar örmüşlerdi. O, bu görüntü karşısında daha da çok paniğe kapıldı. Yüzü karmakarışıkta, etrafa karanlık bakışlar fırlattı, elinde tuttuğu silahını yükseğe kaldırıp adamlarına olanca sesiyle bağırırdı.

"İşte şimdi!"

Mevzilerinden çıkanlarla birlikte silahlı adamların sayısı otuz oldu. Bazıları içlerinde birikmiş zehiri akıtmak için şevkle, birçoğu da emir öyle diye, bilinçsizce yerde yatan Banalılara saldırdılar. Her dipçik inişinde çılgınlık yükseldi gökyüzüne. Kanlıydı çılgınlıklar, dipçikler de öyle. Anneler, çocukları korkmasın diye çılgınlıklarını yüreklerine bastırıp yalnızca inlediler. Kan fışkırdıkça daha da yükseldi çılgınlıklar. Yaşlılar ölümü hiç bu kadar yakın hissetmediler kendilerine. Gençlerse hiç düşünmediler ölümü. Silahlı adamlara kan sıçradı, elleri ve yüzleri kan içindeydi. Ruhları açtı, kan ruhlarını besledi. Çocuk çılgınlıkları da kesmedi bu açlığı. Daha çok kan istedi bu aç ruhlar ve daha güçlü indi dipçikler.

Çocuk yüzlü bir asker, bu kanlı tabloyu korku içinde irkilerek seyretti. Gözlerindeki dehşetle yere çakılıp kalmıştı sanki, öylece hareketsiz duruyordu. Her dipçik inişinde genç yüreği ezildi, kanadı, acıdı. Yüzünde patlayan sert bir tokat yaşadığı dehşeti büsbütün arttırdı. Ne olduğunu anlayamadan aynı sertlikte bir tokat da yüzünün öteki yanına indi. Mızrak Teğmen'le göz gözc gelince ürperdi ve korku dolu gözlerle geri geri gitti. Mızrak Teğmen, çocuk yüzlü Askerin yakasına hiddetle yapışıp,

"Orospu çocuğu" diye bağırırdı ve elinin tersiyle bir tokat da çenesine bindirdi.

Çocuk yüzlü Asker, dayak da atılsa komutanın karşısında hazırolda durup hiçbir koşulda "esas durumu" bozmama şeklindeki askeri kuralı bir an için unutarak sağ yanına döndü, yüzünü buruşturdu ve gök mavisi gözierini acıyla kırıştırdı.

Mızrak Teğmen, Askeri hınçla yakasından çekip,

"Vatan haini köpek, burası piknik yeri mi, yoksa ananın kucağı mı? Biz burada vatan için ölüm kalım mücadelesi verirken, sen, bir fare gibi saklanacak delik arıyorsun. Korkak namussuz." diye sürdürdü küfürlerini. Sonra da Askeri, dipçik seslerinin çocuk ve kadın çığlıklarını bastırdığı kanlı yere sürükledi. Asker, yüzlerce metrelik derin bir uçurumdan düşmek üzere olan bir insanın yaşadığı korkuya benzer bir korkuyla irkilip kendini hızla geri çekti.

"Gel ulan piç!" diye onu sürükledi yeniden Mızrak Teğmen." Emrediyorum, hadi vur, vur diyorum sana."

• Askerin gözleri iri iri açıldı.

"Komutanım yapamam, yapamam " diye inledi." İnanın yapamam, yalvarırım bırakın beni."

Mızrak Teğmen şaşırmış gözlerle askere baktı,

"Yaparsın, hem de çek gibi yaparsın " dedi ve kendine doğru çekti.

Asker boş bir çuval gibi sağa sola savrulurken hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Yanaklarından yuvarlanan gözyaşları çocuksu yüzüne acınası bir ifade katıyordu. Kendi kendisiyle konuşur gibi konuştu.

"Ben adam dövemem, dövemem."

Göz pınarlarından akan yaşlar ruhunu temizliyordu sanki.

"Suçları ne bunların; onu da bilmiyorum!" diye söylendi sayıklarcasına.

Asker birkaç saniye durdu, yitirdiği birşeyi yerde arıyor gibi gözlerini insan kanıyla kaplı karda gezdirdi ve titreyen dudaklarla hafifçe mırıldandı.

"Bunlar düşman değil ki..."

Mızrak Teğmen, öğrenen gözlerle bakıp,

"Bu da nereden çıktı!" dedi ve bir yay gibi arkaya gerilip tüm gücüyle çocuk yüzü Askerin yüzüne sert bir yumruk indirdi. Yumruklar ve tekmeler ardarda indi. Asker bir an kendini derin bir suda boğuluyor sandı. Ağzından, burnundan ve yarılan kaşından gelincik renginde kanlar akıyordu; çenesine sert bir yumruk inince

can havliyle çenesini oynattı; neyse ki kırılan çenesi değil, alt azı dişi idi. Asker, balyoz gibi inen bu yumruklara ve tekmelere daha fazla dayanamadı. İnce uzun bedeni taze bir dal gibi önce arkaya, ardından da sağa ve sola esnedi; sonra da çatırtıyla bir taşın dibine düştü.

Mızrak Teğmen,

"Geber" dedi ve yerde, taşın dibinde kıvrılıp yatan çocuk yüzü Askerin sırtına bir tekme daha savurdu. Ama Asker duymadı bu tekmenin acısını. O, İstanbul Merter'deki evlerindeydi şimdi.

Sıcacık bir pazar günüydü, güne az önce açmıştı gözlerini. Sabah güneşi altınısı bir parlaklık saçıyordu etrafa. Annesinin dinlemeye doyamadığı şarkılarıyla uyanmıştı sabah uykusundan. İçini doldurup taşan bir sevinç yaşıyorsa eğer sıcak sesiyle hep böyle şarkılar söylerdi annesi. Şarkıları insan sevgisi ve aşk üzerine olurdu çoğunlukla. Bazen de o anki duygularına göre sözcükleri kendi yaratırdı. Bu sözcükler ılık ılıdı, her biri bir melodiydi tek başına. Ve bu sözcükler ılık bir esinti gibi saraşdı evin içini.

Gözlerini yummuş, yatağında uzun uzun annesini dinlemişti Ahmet o sabah. Annesi anlamıştı onun uyandığını, yanına sokulup saçlarını okşamış, öpmüş,öpmüş, sonra da yanağını sıkıp,

"Kalk tembel asker" demişti. "Askerim benim, canım benim." diye de eklemişti.

Annesinin "Senin için pişirdim" dediğı keklerin tadına doyum olmazdı.

O günü de saymasa altı gün sonra gidecekti askere. Buna en çok annesi seviniyordu. "Büyüdü oğlum" diyordu. "Vatana olan borcumuzu Ahmet ödeyecek. Oğlumla gurur duyuyorum. Asker anası olmak büyük bir onur. İçim içime sığmıyor,uçuyorum sanki. Komşulara, dostlara oğlumun asker olacağını söylerken sevinç ve heyecandan tir tir titriyor kalbim. Sokağa çıkıp, Ahmet,oğlum askere gidecek, diye bağırmak, tüm dünyaya haykırmak istiyorum." diye ekliyordu.

Annesi, ılık ılık, sevecen gözlerle Ahmet'in çevresinde döner, yüzünü ellerinin arasına alır, dokunur, okşar, bu çocuk yüzü uzun uzun seyreder, öper, öperdi.

Annesinin yaşadığı bu coşkulu sevincin tersine, babası kaygılı bir durgunluk içindeydi. Gözlerini huzursuzca bir noktaya dikip elinden eksik etmediği tespihini parmaklarının arasında yuvarlıyarak gün boyu sessizliğe gömülürdü. Bazen de evin içinde sıkıntıyla bir aşağı bir yukarı dolanırken,

"Hanım senin dünyadan haberin yok, aklın bir karış havada " derdi.

Annesi,

"Bu vatan borcudur, herkese borçtur. Ahmet'in askere gidişiyle gurur duyman gerekirken kafanda saçma sapan şeyler kuruyorsun." diye babasına çıkışırdı.

Babası,

"Peki öyle olsun" deyip yeniden sessizliğine dönerdi.

Düğün havası içinde geçirmişlerdi o son haftayı. Annesi muzlu ve portakallı kekler ya da börekler yapıp komşuları çağırmış, evde günlerce neşe içinde şarkılar ve türküler söylenip oynanmış, halaylar çekilmişti. O hafta herkes Ahmet'le soluk alıp vermişti.

Ahmet'i askere yolcu ederken, "Kazasız belasız gitsin, gelsin" diye, annesi bir sürahi su serpmişti arkasından. Ahmet, coşkulu bir sabırsızlık içinde, koşarcasına gitmişti askeri birliğine.

Ahmet'in yarılan şakağından, ağzından ve burnundan akan kan pıhtılaşmış, koyu kırmızı bir renk almıştı. Dibine düştüğü soğuk kaya parçasını kucaklamış, tir tir titriyordu. Kepi başından savrulmuş, kısa saçlı çıplak başı omuzuna düşmüştü. Yarı açık fersiz gözleri, boşluğa bakıyordu. Soğuktan büzülüp ellerini koltuklarının altına sokmaya çalışırken,

"Sıcacıktı Merter, üşüyorum, üşüyorum... " diye kekeledi Ahmet.

Kendinde değildi, sayıklıyordu.

"Bunlar düşman değil ki!" dedi daha sonra.

Duymadı bu sözleri Mızrak Teğmen. Avdo, derin bir borçluluk duydu içinden Ahmet'e. İçini dolduran bu sevgiyle Ahmet'i kucaklamak, ısıtmak istedi.

*

* *

Silahlı adamlar o gün,

"Allah, Allah" naraları atarak girdiler Banahıların evlerine.

Tüm evler harabeye çevrildi. Ne kadar kışlık yiyecek varsa; yağ, pekmez, tuz, pestil, pirinç, peynir, bulgur, şeker, çay, un, kurutulmuş dut, kayısı, biber, fasülye... hepsini daha önce de yaptıkları gibi karıştırıp harmanladılar. Duvarları silah dipçikleriyle delik deşik ettiler, pencere camlarını ve pervazlarını kırdılar; demlik, tencere, bardak ve tabak ne varsa hepsini postallarının altında ezip parçaladılar.

Gülizar'ı, evde saklandığı yatak istifinin arkasında buldu, silahlı adamlar. Yüzü duvara dönüktü, çömeldiği yerde korkuyla büzülmüş, çocuk bedeni büsbütün küçülmüştü. Her insanın beklemediği bir tehlike karşısında içgüdüyle yaptığı gibi Gülizar da kollarının arasına almıştı başını; ürkek ve kaygılıydı.

Avdo'nun yaşamında en çok değer verdiği iki varlıktan biriydi Gülizar. Gülizar annesini hiç görmemişti, annesi öldüğünde O iki yaşındaydı; anne yüreğinin güvenli sıcaklığını hiç tanımıyordu bu nedenle. Gülizar, duvarlarını isin kapkara sardığı Ermeni yapımı hangarda, tahta sandıktan bozma beşiğinde uyurken ölmüştü annesi.

Annesinin camgöbeği gözleri parıltılar saçardı çevresine. Güneş gibi aydınlıktı bakışları, ruhunun derinlikleri okunurdu buradan. Gülizar'a çok düşküncü Almas; O'nunla yaşar, O'nunla soluk alıp verirdi. Gülizar, hafif öksürse ya da çocuk bedeni azıcık ateşlense, Almas büyük korkulara kapılır, kaygılanır, yaşamı altüst olurdu. Almas'ın gözleri yorgun ve gölgeliyse, bilinirdi ki komşularından ya da Gülizar'dan yana bir derdi vardır. O'nun kendi sorunları hiç olmazdı zaten. O kendi için yaşamadı hiç. Evlendirildiğinde küçücük bir çocuktuk, on üç yaşındaydı. Çocukluğunu ve genç kızlığını yaşamaya zamanı olmadı bu nedenle. Sevgi üstüne pembe düşleri de olmadı hiç. Sevdanın göz alabildiğine uzanan rengarenk sonsuzluğunda hiç koşmadı ve yüreğinin sesinden korkup öleceğini sandığı anları da hiç olmadı.

Ayak bileklerine kadar uzanan beyaz çiçekli yeşil fistanı körpe bedenine geçirdiklerinde oyun oynandığını sanıp gülmüştü önce.

Saklambaç oynayan arkadaşlarına gitmek için dışarı çıkmak istediğinde,

"Artık büyüdün, genç kız oldun" demişlerdi. "Dışarıda oyun oynaman ayıp kaçar, üstelik yakışmaz da sana."

Çocukluğundan bu zorla koparıliş, Almas'ın dünyasını karartmıştı. İlk günler çok ağlamıştı. İçinde ne varsa söküp almışlardı sanki. Çektiği dayanılmaz acılardan gece gündüz kıvrandı, feryat etti. Hiç kimse, "Derdin nedir?" diye sormadı ona. Bir süre sonra çaresizce alıştı bu yeni durumuna Almas. Sesi kesildi, gözyaşları da kurudu. Sessiz bir çılgıktı artık yüreği. Rengi soldu, camgöbeği gözlerini kederli bir gölge kapladı. Yorgun ve dalgındı, oturduğu yerde buğulu gözlerini boşluğa diker, saatlerce kıpırtısız dolanırdı ortalıkta. Sevinç çılgılları arasında oynayan arkadaşlarını o günden sonra yalnızca uzaktan izleyebildi.

Almas, yüzünü bile görmediği ve tanımadığı biriyle evlendiriliyordu. Üstelik babasının yaşındaydı evlendirileceği kişi. Ve kimse de ondan birşey sormuyordu. Kendi gibi küçük bir kızla değiş tokuş ediliyordu. Üçüncü evliliğine hazırlanan babası, Almas'ı, evlenmek istediği kıza karşılık olarak o kızın babasına veriyordu. Böylece iki yaşlı adam, kendilerince "iyi bir alış - veriş" yapıp birbirlerine hem enişte, hem de kayınpeder oluyorlardı. Almas, bu pazarlıkta babası yaşındaki Feti'ye üçüncü eş olarak gidiyordu.

Feti, Avdo'nun kardeşiydi; iş kaçkını sorumsuz, bencil biriydi. Bir saat sonrasını dahi düşünmezdi. Duyguları nereye sürüklese oraya giderdi. Hiç çalışmaz ve üretmezdi; yalnızca tüketirdi.

Feti, Bana'da olduğu günlerde bile evine çok seyrek uğrardı. Çoğunlukla orda burda kalırdı. Köyde gidip sokulmadığı ev hemen hemen yok gibiydi. Gösteriş olsun diye Marlboro sigarası içer, altın köstekli saat taşırdı. Üstünde takım elbise, ayağında pırıl pırıl parlatılmış iskarpin ayakkabılarla dolaşırdı. Harçlığı bittiğinde eve döner, bir ya da iki gün kaldıktan sonra da yeniden kayıplara karışırdı. Avdo, onun bu yaşam şekline çok sinirlenir, sürekli azarlar ve aşağılardı. Ama Feti, bu küfürlere umursamazlıkla sırtını, arkasını döner giderdi. Yapmak istediği bu evlilik de o güne

kadar ki sorumsuzluklarından yalnızca biriydi. Avdo, bu evlilik kararını duyunca basbas bağırdı, dövündü. Feti'yi köyden kovmak ve öldürmekle tehdit etti ama, olacakları da önleyemedi. Bu evlilik girişimi birkaç gün sonra çevre köylerde de duyuldu. Almas'ın babası, Avdo'yu yatıştırmaları için çevrenin hatırı sayılır kişilerini devreye soktu. Avdo'nun evi günlerce doldu taşıtı. Sonunda Avdo, bu evliliğe çaresizce boyun eğdi.

Almas, Gülizar'ın doğumuna kadar tarifsiz acılar yaşadı. Ortalıkta bir hayalet gibi dolanıyor, herkese uzak ve yabancı duruyordu. Gülizar'ın doğuşu ile kederli, solgun yüzü birden aydınlandı acıyla bakan yorgun gözleri ışıdı, sesine ve bedenine canlılık geldi. Almas, korkutucu karanlık bir rüyadan uyanmışçasına bu yeni yaşamında çevresine sevinç çığlıkları saçmaya başladı. Böyle anlarında, yüreğinin çarpıntılarıyla savrulan sıska bedeni sanki havada uçuyor, O'nu beyaz, mor ve yeşil çiçeklerle bezenmiş gökyüzünde gezintiye götürüyordu. Gülizar, Almas için yaşamın adıydı artık. Gülizar'ı kollarıyla sıcacık sarımak, göğsüne bastırıp sevgiyle dokunmak, koklamak ve okşamak, Almas için uçsuz bucaksız güzelliklere kanat çırpımdan farksızdı. Almas, bu rengarenk yeni hayatta Gülizar'ın açtığı kapıdan işte böyle adım attı. Eskiden işe duyduğu isteksizlik, yerini bitip tükenmeyen bir enerjiye bırakmıştı. Hamur yoğurmak, tandırın kavurucu sıcaklığında saatlerce ekmek pişirmek, ahırını temizleyip gübreyi dışarı taşımak, köyün birkaç kilometre ötesindeki vadiden kovayla su taşımak gibi kadınlara yüklenen ağır işlerin yıpratıcı yorgunluğunu Gülizar'la unutturdu. Ama yaşlı kocası bu değişimi hiç farketmedi. Almas'ın daha önce yaşadığı cehennemi de zaten hiç farketmemişti. Gülizar'ın aileye mutlu katılışı da etkilemedi, Feti'nin o bencil ve sorumsuz yaşamını. Anlık avuntuların ardındaki dizginsiz sürükleniş sürdü gitti.

Gülizar, doğumundan sonraki ilk yıl, ölümle yaşam arasında gitti, geldi. On dört yaşındaki annesinin karnında iyi beslenemediği için sağlıksız bir çocuk olarak gelmişti dünyaya. Almas'ın körpe memeleri anne sütü vermeyince inek sütüyle beslendi Güli-

zar. Gaz sancıları ve kulak ağrılarından doğru dürüst uyku uyumadı, annesini de uyutmadı. Ateşi yükseldiğinde başı yana düşer, alevler içinde can çekişirdi. Böyle durumlarda Almas hayata küser, tüm sevincini yitirir ve kederli gözlerine kara bir perde inerdi. Hiçbir şeyi görmez, kimseyle konuşmaz ve konuşulanları da işitmezdi. Biri dokuz, öteki de yedi çocuklu olan kumalarının kadınca dayanışmaları olmasa, zaten kendi de çocuk olan Almas, Gülizar'ın ateşini nasıl düşüreceğini ve gazını, nasıl çıkaracağını belki de hiç öğrenemeyecekti.

Bir yıl sonra hastalıklara karşı direnci artınca, Gülizar, yavaş yavaş toparlanmaya ve sağlığına kavuşmaya başladı. Böylece bir yıl süren karabasan da sona ermiş oldu. Yavrusu tombullaşıp çevresine gülücükler dağıtmaya başlayınca genç anne, kendinden geçmiş halde çocukca yaramazlıklar yapıp, kapıldığı duygu selinde sevinç çılgınlıkları attı.

Gülizar on beş aylıkken, annesi bir can daha taşıyordu karnında. Gülizar'ın bakımı ve ağır ev işleri, Almas'ın zaten güçsüz olan bedenini büsbütün güçten düşürdü. Bu hastalıklı, körpe bedeni ayakta tutan, çocuklarına duyduğu büyük sevgi ve bağlılıktı. Yoksul evlerinde her kadın için sonu gelmeyen kahırlı ev işleri, Banalı kadınların da değişmez kaderiydi. Ev işleri sabahın alacakaranlığında başlar, gecenin geç saatlerine kadar sürerdi. Kumaları iş yapmamasını öğütse bile O, tembelce oturmayı içine sindiremezdi. Bedeni her geçen gün daha da ağırlaştı, ama O, yine de son saate kadar her türlü ev işini yüksek bir moralde yapmaktan çekinmedi. O'nun da öteki kadınlar gibi çocuğuna ad koymaya hakkı yoktu.

Feti, "Oğlan olursa adı Cebo, kız olursa Telli olsun" demişti.

Almas'ın doğum sancıları başladığında, Bana'da kuşluk vaktiydi. Bir adam boyu yükselen güz güneşi, solgundu. Ortalıkta insanı üşüten bir serinlik vardı. Yorgun sonbahar yaprakları üçer beşer dallarından kopuyor, acı ve hüznle yere saçılıyorlardı. Bu yaprakların tomurcuklarından çıkıp dünyaya ürkekçe göz açışları, az önceydi sanki. Herşey bir düş gibiydi, hiç yaşanmamıştı. Oysa ne

kadar da güzeldi gençlikleri; capcanlıydılar, cıvıl cıvıldı hepsi. Doğa nasıl da cömertti onlara. Bahar sabahlarında Güneş'in ilk ışıklarıyla göz kamaştıran parıltılı bir yeşillik kaplardı yüzlerini. Sığırcıklar onlar için okurlardı en güzel melodilerini. Sabah rüzgarı onlarla yapardı ilk dansını. Hep böyle sürecektik sandılar ve bir gün sonrasını hiç düşünmediler. Sonbahar gelip kapıya dayandığında farkettiler korkunç gerçeği. Şimdi güneş artık çok uzaklardaydı ve üstelik ısıtmıyordu onları, çok üşüyorlardı. Yeşilliklerinden artık eser kalmamıştı, hepsi sararıp solmuştu. Yalnız, güçsüz ve çaresizdiler, çığlık çığlıydılar. Sonbahar ne kadar da yakınmış öyle. Eski güzel günlerini aradılar özlemle ve kaygıyla. Ancak ne var ki, zaman kaşla göz arasında su gibi akıp gitmişti. Geçmiş nasıl da öz-lüyorlardı.

İşte böyle bir günde başladı Almas'ın doğum sancıları. Ama ne doktor, ne de ebe vardı Bana'da. Hiçbir zaman da olmadı. Zaten ancak ağır hastalar götürülürdü doktora. O da katır sırtıyla. Güçlü-konak'ta da doktor yoksa, durumları ağır olan hastalar kamyon ve minibüslerle Şırnak, Siirt ve Diyarbakır'a götürülürdü. Ama doğum için doktora gidilmezdi. Üstelik bu, çok da ayıptı. Doğumlar-da köyün yaşlı kadınları yapardı ebelik işini.

Almas'ın doğumunu da, köyün yaşlı kadınlarından Seyran yaptırdı. Feti'nin kimbilir kaç defa traş olduğu kirden kapkara bir jiletle kesildi, bebeğin göbek bağı. Seyran, bebeği özenle bezlerine sarıp annesinin kollarına bıraktı; Almas terli başını sağ yanına çevirip, kucağındaki bebeğe huzurla baktı, yorgun yüzü sararmış, ince-cik dudakları kurumuştur. Güçlkle soluk alıp verirken göğüs kafesi yaşlı bir körük gibi inip kalkıyordu. Almas, bebeğin pürüzsüz ılık yüzünü tireyen parmaklarıyla okşadı, gözlerini hoşnutlukla yumdu ve yorgun bir fısıltıyla,

"Gülizar, Gülizar nerede? " diye inledi.

Seyran yüzündeki kaygılı ifadeyle,

"Avdo'nun evinde" diye karşılık verdi.

"Kurban olayım. Gülizar'ı getirin bana." dedi Almas yeniden inleyerek.

Seyran, Almas'ın buz gibi soğuk çıplak ayaklarını ovalarken, "Gülizar sana kurban olsun, ona ne olur ki. Düşünme sen şimdi onu." dedi.

Seyran, acıyan gözlerle Almas'a baktı, fısıltıyla, "Kadersiz kızım, ceylan kızım " diye mırıldandı ve gözlerinden sicim gibi yaşlar aktı.

Almas,

"Gülizar, Gülizar" diye inledi yeniden.

Kan kaybı Almas'ın gücünü alıp götürmüştü. Çocuk bedeni her geçen an daha da soğuyordu. Kadınlar, yer yatağındaki Almas'ın başına üşüşmüş, ölüme yaklaşan bu genç anneye sessizce dua ediyor, ağlaşıyorlardı. Kötü haber üç - beş dakika içinde tüm köye yayıldı. Köyün öteki yaşlı ebeleri de gelip, gözyaşları arasında Almas'ı kurtarmaya çalıştılar.

Almas, çocukluk uykusunda güzel bir rüya görüyordu sanki. Yüzünde tatlı bir gülümseme vardı. Camgöbeği gözleri hafif aralıktı. Çevresinde ağlaşan genç kızlar ve kadınlar tırnaklarıyla yüzlerini parçalayıp acılarını kanlarına akıtıyorlardı. Almas duymuyordu artık onları. Gencecik bedeni sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titriyordu. Yüzüne hoş bir pembelik yayılmıştı. Derin bir iç geçirdi, bedeni arka arkaya gelen birkaç hıçkırıkla sarsıldı, sonra da başı sağ omuzuna düştü ve öylece hareketsiz kaldı.

Yeni doğan bebeğe Cebo adı verildi. O günden sonra köyün tüm kadınları Gülizar ile Cebo'yu sımsıcak duygularla sarıp korudular. Öylesine içten bir sahiplenişti ki bu, çocuklar annesizliğin acısını çok az yaşadılar.

Almas'ın genç yaşta ölümüne herkes gibi Avdo da çok üzüldü. Ençok da geride bıraktığı iki çocuğuna üzüldü. O da çocukken annesiz kaldığı için bu dinmez acıyı çok iyi bilirdi. Feti'nin o gün de köyde olmayışı, Avdo'nun kaygılarını büsbütün arttırdı.

"Bu sünepe, çocuklara bakmayacak," dedi sinirle." Ne yapmalı bilmem ki?... " diye kendi kendine söylenirken, kaybettiği çok değerli birşeyi bulmuş gibi gözleri birden ışıdı.

"Herşeyde bir hikmet var" dedi, Şirin'e bakarken. "Kaç yıl oldu, sen hep çocuk dedin durdun, işte sana çocuk, hem de iki çocuk. Gülizar'la Cebo'yu al, senin çocukların olsunlar."

Şirin, merakla Avdo'ya baktı.

"Feti ne der acaba ? "

Avdo, açığa vurmamaya çalıştığı gizli bir mutlulukla,

"O sünepe kendine baktı mı ki, bir de çocuklara baksın! Hem sevap da işlemiş olursun." dedi.

O günden sonra Gülizar ile Cebo, "Bavo" dedikleri Avdo ve "Daye'" dedikleri Şirin'in ellerinde sıcacık bir sevgiyle büyüdüler. Bu iki yaşlıya öylesine büyük bir sevgiyle bağlıydılar ki, annesizliğin ve babasızlığın ne demek olduğunu hiç umursamıyorlardı.

Her çocuk gibi Gülizar da arkadaşlarıyla oyun oynamayı severdi en çok. Bez parçalarından yaptığı oyuncak bebekleri gün boyunca hep yanında taşır, gece de yatağında kucağına alıp onlara masallar anlatırdı. Bir de kadınların uzun kış gecelerinde saatler süren tandırbaşı sohbetlerini ve dedikodularını dinlemekten büyük bir zevk alırdı. Kadınlar bu akşamlarda atarlardı günün yorgunluğunu. Bu uzun kış geceleri en çok Avdo'nun evinde yarılanırdı. Akşam sofraları kaldırılıp bulaşıklar yıkandıktan sonra başlardı tandırbaşı sohbetleri.

Etrafında halka oldukları tandırın dibinde küllenmiş közlerin dalga dalga yaydığı sıcaklığa bacaklarını sarkıtan kadınlar, şafak vaktiyle ayakta olacaklarını düşünmeden bazen gece yarısına kadar oturur, güler, eğlenirlerdi. Böyle akşamlar dedikodular, anılar, özelemler, hikayeler ve türkülerle zaman su gibi akıp giderdi. Tandır közünde pişirilen patates ve soğanın ikram edildiği bu kadın söyleşilerini Gülizar, Şirin annesinin omuzuna, koluna ya da göğsüne sessizce ilişerek kıpırtısız dinlerdi.

Cebo, erkeklere özendiği için hep Avdo'nun yakınında olmak isterdi. O, bunu kendince bir üstünlük olarak düşünürdü. Kadın sohbetlerine hep uzak durması bundandı. Ama Gülizar böyle bir ayırım yapmazdı. Her fırsatta Avdo'nun kucağına atlar, "Bavo, bavo..."

deyip yanaklarını sıkar, koklar, öpücükler kondururdu. Avdo, Gülizar'ın minicik parmaklarını tek tek öperken,

"Sen canım mısın, sen ciğerim misin, sen ruhum musun?" diye sorar, Gülizar da her seferinde dünya tatlısı masum bir sesle,

"Heeee,heeee, heeee..." diye karşılık verirdi.

Her yeni güne, yeni sevinç ve çocukca düşlerle başlardı Gülizar. Çocukluğu kız ve erkek arkadaşlarıyla iç içe geçti. On bir yaşına gelince o da öteki kızlar gibi eve kapanmak zorunda kaldı. Önce inanmadı. O da annesi gibi rüya sandı olanları. Ama sonu hiç gelmedi o kötü rüyanın. "Artık büyümüştü." Yani büyüdüğüne karar verilmişti. O böyle görmüyordu kendini, hala çocuktu, ama söylenen buydu. Kadınların ortak yazgısı, O'nun da elini kolunu bağlamıştı. Arkadaşlarından ve oyunlarından koparılışı çok acı verdi. Bu yeni durumuna çok sonra alışabildi. Gün batımında dağların ardındaki kızılığa bağdaş kuran bakır rengi bulutları artık o günden sonra uzun uzun seyredemedi. Gelenekler acımasız, katı ve sertti. Çocuk yaşında kıramazdı yüzyılların bu töresini. Evlerinin avlusunda asırlık bir ceviz ağacı vardı. Öylesine yüksekti ki, Gülizar bu ağacın Alah'a ulaştığını düşünürdü. Çünkü Allah gökte ve çok yükseklerdeydi. Büyüdüğüne karar verilen(!) o günden sonra Gülizar, bu asırlık ceviz ağacının yüksekliklerinde karşılayamadı artık günün ilk ışıklarını. Dışarıda ne varsa çok özledi, en çok da Cemşit'i özledi. Törelere, çocukluğuyla olduğu gibi Cemşit'le de arasına yüksek duvarlar ördü. Cemşit üç yaş büyüktü Gülizar'dan. Çimen yeşili gözleri hep Gülizar'ın üstünde olurdu. Gülizar nereye dönse, ne yapsa, sevgiyle ve hayranlıkla bakan o ıslıl ıslıl yeşil gözleri yakalardı üstünde. Bu'ndan çok da mutlu olurdu. İçini kaplayan bir sevinçle kendini bu sıcak ilgiye bırakır, akşama kadar durdurak bilmeden oynar, koşar, eğlenirdi. Ama, ayaklarını yerden kesen içindeki fırtınayı da hiç açığa vurmazdı. Cemşit'e bazen gizli bakışlar fırlatsa bile, ona hep umursamaz görünürdü. Bu oyun, Cemşit'e dayanılmaz acılar verirken Gülizar'ı da şımartır, mutlu ederdi, Cemşit ümitsizliğe kapılıp uzaklaşınca da Gülizar, yaşama sevincini

bir anda yitirir, acılara gömülürdü. Sanki ilk o gözlerle açmıştı dünyaya gözlerini, ilk o gözlerle tanımıştı yaşamı.

Cemşit yedi yaşında başlamıştı kuzu çobanlığına. Sürüsü öyle büyük değildi; dört kuzu, bir oğlaktı. Sonraki yıllar birkaç katı artsa da bu küçük sürü ile başladı ilk çobanlığı. Babası değirmen ustasıydı, O'nun kazandıklarıyla yaşarlardı. Köydeki tüm kadınlar gibi ev işleri annesinin payına düşerdi. Birkaç parça da tarlaları vardı. Dört koyun ve bir keçiyi, "Çocukların sütü ve yoğurdu." diye beslerdi babası. Gülizar'a tutkulu bir sevgiyle bağlandığında Cemşit on bir yaşında bir çocuktur. Kafasında hep Gülizar'la dolaşır, herşeyde O'nu görürdü. İsterdi ki herkes Gülizar'ı konuşsun, sohbetler hep Gülizar'ın üstüne olsun. Soğuk kış günlerinde kara buza aldırmadan evlerinin avlusuna çıkıp köyün öteki ucunda oturan Gülizar'ın, evden dışarı çıkmasını beklerdi saatlerce. Annesi ya da babası, "Hasta olursun" diye çıkışınca da içindeki titremeyle hemen odaya koşar, sabırsız bekleyişini bu sefer de pencere camının ardında sürdürürdü. Gülizar da bunu bildiği için, çeşitli bahaneler uydurup dışarı çıkar ve hiç olmadık işler yaratırdı kendine. Cemşit, Gülizar'ı görünce sevinçten uçup mutluluğa kanat çırpardı. Bahar ve yaz aylarında ise kuzularını Gülizarlar'ın evlerine bakan tepenin yamacında otlatırdı. Kuzular otları çatırtıyla koparıp soluk soluğa karınlarını doyurmaya koyulurken Cemşit, Gülizarın onu uzaktan farkedebileceği bir kayanın üstüne tüneyip gün boyu türkü söylerdi. Hiçbirini doğru dürüst bilmediği türküler kavuşamayan sevgililer üstüneydi. Sesini kendi de beğenmezdi ama, Gülizar'a ulaşmanın başka bir yolunu da bulamıyordu. Yüreğinin sesini sevdiğine ancak böyle taşıyabildiğine inanıyordu. Gülizar'ı uzaktan bir karaltı gibi görse bile, kalbi hızla çarpmaya başlıyor, beyni zonklıyor, kulakları uğulduyordu. Gülizar, köyün en güzel birkaç kızından biriydi. Beline kadar inen uzun kumral saçları, bal rengi ıslıl ıslıl gözleri, açık pembe beyaz bir yüzü vardı. Biçimli burnu ve yanakları kahverengi çillerle kaplıydı. Bir bahar dalı kadar taze, ince ve uzun boyluydu. Örgülü saçlarını kapatan eşarp

gölgelese bile pürüzsüz geniş alnı yüzüne gizemli bir hava katıyordu. Sevgiyi çok yoğun yaşayan her insanda olduğu gibi Cemşit de çok istemesine rağmen Gülizar'ın yüz hatlarını gözlerinin önüne getiremezdi. Bir hayaldi sanki gördükleri. İçindeki ateşi türkülerle dindiremeyince, kaval çalmaya başladı Cemşit. İlk günler ve haftalar çok güçlük çekti ama, bir yıl sonra çevrede parmakla gösterilen bir kaval ustası oldu. Sevgi ve yiğitlik üstüne saatler süren ezgilerini yalnız Gülizar değil, yaşlı genç herkes dinlerdi. Bazen komşu köylerden dinlemeye gelenler de olurdu. Gülizar, kaval sesi duyunca içinde bastıramadığı bir titremeyle kendini hemen dışarı atardı. O, dışarıda belirdiğinde kavalın sesi daha bir yanık çıkardı. Köyde bunu bilmeyen yoktu ama, törelere çok aykırı da olsa bu masum sevgiye gizli bir hoşgörü gösterilirdi. Cemşit'in değirmen ustası olan babası, bir akşam üstü köyden üç yaşlıyla birlikte gidip Avdo'ya, "Keko iznin olursa çocukları başgöz edelim" dediğinde, Gülizar on dört, Cemşit de on yedi yaşındaydı.

Törelere göre kız evinde yapılan nişan düğününde üç gün üç gece davullar zurnalar çalındı, teke tek oyunlar oynandı, halaylar çekildi. Gülizar ve Cemşit, sevinçten uçacak gibiydiler, mutluluklarını arkadaşlarıyla paylaştılar, kız ve erkek arkadaşları aracılığı ile haberleştiler. Nişanlı oldukları süre içinde hiç görmediler birbirlerini. Yalnızca uzaktan uzağa bakışıp işaretleştiler, o kadar. Nişanlıyken küçücük hediyeler gönderdiler birbirlerine. Nişanlılıkları bir yıl sürdü. Mızrak Teğmen ve silahlı adamları Bana'yı kuşattıklarında, düğün hazırlıkları neredeyse tamamlanmak üzereydi. Bir ay sonra Newroz bayramında yapılacaktı düğünleri. Kocaman bir ateş yakmayı düşlemişlerdi ikisi de. Karanlığı aydınlatan bu ateşin çevresinde arkadaşlarıyla elele tutuşup halka olacaklar ve sabaha kadar türküler söyleyip halay çekeceklerdi. İkisinin de yürekleri coşkuyla dolup taşıyordu, ruhlarını okşayan hoş bir heyecan içindeydiler. Her genç gibi aydınlık bir yaşam düşlüyorlardı. Birbirlerini hiç incitmeyeceklerdi, hiç kırıcı olmayacaklardı. Yaşamlarında kavgaya hiç yer vermeyeceklerdi. Yalnızca mutlu etmek için var

olacaklardı. Mutlu eden, nasılsa mutlu edilecekti. Ve sevda şarkıları hiç eksik olmayacaktı yaşamlarında.

Ne var ki, Newroz Bayramı dünyanın öteki ucu kadar uzak duruyordu onlara. Saatler durmuştu sanki, günler geçmiyordu. Oysa ki onlar, kanat çırparak Newroz'a uçmak ve gökyüzünün sonsuz maviliklerinde çiçekler gibi açmak istiyorlardı.

20 şubat sabahı gökyüzü kapkara bulutlarla kaplıydı ve Bana'da kar yağıyordu. İkisi asker, biri itirafçı üç kişiydiler Avdo'nun evinde arama yapanlar. İtirafçı, Bana'ya komşu bir köydendi. Yüzünün iki yanında neredeyse birer el büyüklüğünde fırlak kulakları olan üçgen suratlı, ince uzun boylu sarışın asker, yatak istifinin arkasında büzülen Gülizar'ın kolunu hiddetle kavrayıp kendine doğru çekerken,

"Gel buraya" diye bağırdı." Fare gibi saklanıp kurtulacağını mı sandın?"

Gülizar, ellerini göğsüne siper yapıp, yalvaran mazlum gözlerle askere baktı. Askerin yüzünde hiçbir yumuşama belirtisi göremeyince, kendini korkuyla yana çekip başını iki elinin arasına aldı.

"Kaltağa bak, bir de gelmiyor" dedi asker. "Koduğumun orospusu, gör şimdi nasıl dansedeceksin."

Gülizar, anlamadı söylenenleri, ama sesteki kızgınlığın dostça olmadığı çok açıktı. Üçgen suratlı asker, yeni bir hamleyle Gülizar'ın sol el bileğine yapıştı, bir adım gerisinde duran itirafçıyla, evin dış kapısının girişinde, olanları şaşkınlık içinde seyreden askere dönüp,

"Mala bakın mala." dedi, karanlık bakan ürkütücü gözlerini devirip," Ne fıstık be, Allahım şuna bakın hele." diye ekledi.

Gülizar, kısa boylu, esmer, yuvarlak yüzlü itirafçının Kürtçe savurduğu küfürleri duyunca tüm bedenini saran bir titremeye sarıldı, korkudan neredeyse duvara yapıştı. İtirafçı, anlamlı anlamlı sırtarak Gülizar'ın çocuk yüzüne baktı. Şaşkın ve çaresizdi Gülizar. Korkudan kuruyan pembe dudakları titriyordu.

"Ölsem daha iyi." diye düşündü.

Cemşit'in yüzü geldi bir an gözlerinin önüne; elleri yanda, boynu bükük duruyordu, mahzun ve ağlamaklıydı yüzü.

"Öldürsünler, ölüm bana farz, başka çarem yok" diye düşündü yeniden Gülizar. Asker ve itirafçı, bileklerinden sıkı sıkı kavradıkları Gülizar'ı yerde dört - beş adım sürüklediler. Gülizar, çığlıklar atıp çırpınarak silahlı adamlarla boğuşmaya başladı. Bu boğuşmada kumral saçlarını kapatan kırmızı yaşmağı ve ayakkabıları ortalığa saçıldı. Ümitsiz bir çabayla bileklerini yeniden çekip kurtulmaya çalışırken, bir taraftan da itirafçıyla askerin ellerini ısırmaya başladı. İtirafçı, Gülizar'ın tepesindeki saçını kavrayıp başını hızla geriye atarken acı bir çığlık duyuldu. Asker bacaklarından, itirafçı da koltuk altlarından tutup Gülizar'ı üç adım ötedeki kanapenin dibine fırlattılar. Gülizar doğrulup kalkmak istedi ama, itirafçı göğsüne sertçe bastırıp onu sırt üstü yatırdı. Gülizar, üstündeki ağırlığın altında çaresizce çırpınırken yüzünü izmarit kokan yapış yapış bir nefes yaladı. Öyle bir acıyla çığlık attı ki, yüzüne ateş bastırıldı sanırsınız. Gülizar, gücünün sonundaydı, tükenmişti artık.

"Şerefsiz oğlu şerefsizler. Böyle bir namussuzluk kızıınıza, bacınıza yapılırsa içiniz kabul eder miydi? "

İtirafçı ve asker, aldırmadılar bile bu sözlere. Ev üstüne devrildi sanki Gülizar'ın. Soluk soluğa,

"Cemşit... Cemşit..." diye bağırdı, sonra da tırnaklarını itirafçının gırtlığına batırdı. İtirafçı "Ahhğğğ." diye hırıltılı bir ses çıkardı, birşeyler söyleyecek oldu, konuşmak için çaba harcadı ama yalnızca hırıltıları duyuldu. O da yorulmuştu. Kanı çekilen yüzü acı ile gerildi, sağ eliyle Gülizar'ın bileğinden tutup başını hızla geriye çekti.

Yıkıktı Gülizar, bir ceset gibiydi, paramparçaydı, ağlamaktan şişen gözlerini amaçsızca tavanda gezdirdi;

"Cemşit... Cemşit..." diye inledi.

Boynu ve yanakları morluklar içindeydi, sol yanağında ince bir sıyrık vardı, patlayan sağ kaşından pembe bir kan sızmıştı çenesine. Kesik kesik soluk aldı, yutkundu, yüzünü acıyla buruşturdu, yorgunluktan ölecek gibiydi.

İtirafçı, dış kapının girişinde kaygıyla onlara bakan askere dönüp,

"Biz burda keriz miyiz? diye bağırdı. "Orada odun gibi duracağına gelip yardım etsene!"

Elindeki kalaşnikofu sopa tutar gibi ucundan tutan asker, kayıtsızlıkla omuz kaldırdı. İtirafçı ve üçgen yüzlü asker yeniden atıldılar Gülizar'ın üstüne. Gülizar'ın karşı koyacak gücü kalmamıştı artık; bitikti, dayanılmaz bir yorgunluk çullanmıştı üstüne. Gücsüzce çırpındı. Silahlı adamların herbiri bir kolundan tutup, insanın duymaya dahi utandığı binbir küfür arasında dış kapıya kadar yerde sürüklediler. O'nu. Gülizar, kollarını kerpeten gibi kavrayan silahlı iki adam arasında yorgun ve isteksiz adımlarla camiye doğru yola düştü. Körpe ayakları çıplaktı, karın soğukluğunu duydu içinde. Bana'nın genç kızları ve gelinleri işte böyle götürüldüler caminin önüne.

O gün Bana'dan kırk kişi gözaltına alındı. Önce gözleri bağlandı, sonra da bilekleri. Onları karanlığa boğan kirli bezler, ekşimiş kan kokuyordu. Kırkı birden çift sıra halinde birbirlerine organla bağlandılar. Bileklerine gömülen organ onlara dayanılmaz acılar veriyordu. Şiro yerde hareketsiz yatıyordu. Hastalıklı solumasının dışında hiçbir hayat belirtisi yoktu.

Çavuş,

"Komutanım bunu da alıyor muyuz?diyerek Şiro'yu gösterdi. Mızrak Teğmen, Şiro'ya tiksintiyle baktı.

"Zaten gebermiş gitmiş. Elimizde ölüp adamdan sayılmasın. Bir de onunla uğraşmayalım. Bırakın ne hali varsa görsün." dedi.

Evlerden incecik mavi bir duman yükseldi önce. Duman gürleşince Bana'nın göğü gri bir ormana büründü; sonra kapılardan ve pencerelerden dalga dalga alevler fışkırmaya başladı. Mızrak Teğmen, Bana'nın yanışını hoşnutlukla seyrederken sigarasından derin bir nefes çekti.Hayatının en mutlu günlerinden birini yaşıyordu. Alevlerin homurtusu onun ruhunu okşuyordu. Tek istediği Bana'nın yanıp, kül olmasıydı. Alevlerin kızıl dilleri çok geçmeden

her tarafı sardı. Kıyamet kopmuştu sanki, Bana, bir yanardağın ağızı gibi cayır cayır yanıyordu. Kızgın alevler, hışımla saldırıp her tarafı yakıyor, kül edip yok ediyordu. Alevlerin ürpertici kükreyişine insan ve hayvan çığlıkları da karışınca, Bana tam bir cehenne me döndü. Bebekler ağlaşıyor, anneler çaresizlik içinde oradan oraya koşturup çığlık çığlığa dövünüyorlardı. Hayvanlar ahırları saran alevler arasında acılı böğürtülerle çırpınıyor, zelzeleyi andıran bir gürültüyle tepiniyorlardı. Hayvanların yanan bedenlerinden süzülen kızgın yağlar yere saçıldıkça alevler büsbütün yükseliyor ve onların acı ve dehşetten büyüyen gözlerini yutup yok ediyordu.

Keskin bir yanık et kokusu kokusu kaplamıştı ortalığı. Ahırlarda at, katır, inek, öküz, koyun, keçi, ne varsa, köyün yüzlerce hayvanı canhıraş bağırtılarla çırpına çırpına yanıp kül oldular. Banalılar; köylerinin yanışını, çaresizlik içinde seyrettiler.

Köyle birlikte o gün iki de çocuk yandı. Kızgın alevler altı yaşındaki Ali Yıldırım ile yedi yaşındaki Bedia Akın'ı göz kapayıp açana kadar sarıp , yok etti. Ali ile Bedia'nın küçücük bedenleri zift renginde bir külçeye dönüştü. Çocuklar, korktukları için mi, yoksa uyudukları için mi dışarı çıkamadılar, anlaşılamadı.

O gün Bana'da bir askeri tim'in, köy muhtarını da yanına alarak Abdullah Akın adındaki köylünün evinde yaptığı arama sırasında, dışarıdan sıkılan kurşunlarla Servet Uslu adında bir asker de yaşamını yitirdi. Yoksul bir ailenin çocuğu olan Servet Uslu pencereden giren bir kurşuna hedef olmuştu. Bu kurşunu kimin sıkıdığı kesinlik kazanmadı. Arama Tim'i, düzenlediği tutanakta, Servet Uslu'nun PKK'lilerce vurulduğunu belirtti. Köylüler ise bir Tim'in, evde arama yapan öteki Tim'i PKK'li sanıp dışarıdan ateş açması üzerine çatışma çıktığını ve Servet Uslu'nun bu çatışmada vurulduğunu söylediler.

Bana'yı ilk terkedenler kuşlar oldu; sonra da insanlar terkettiller. Bileklerine gömülen urganla iki sıra halinde birbirlerine bağlanan kırk kişi, çocukların dehşetten büyüyen gözleri arasında silahların namlularıyla dürtüklenip Bana'dan çıkartıldıklarında akşam

üstüydü. Gözleri bağlı olduğu için olanları görmemişlerdi ama, alevlerin cayırtısından, bağışmalardan ve yanık kokusundan köyün ateşe verildiğini sezmişlerdi.

Onlar, şimdi Güçlükonak yolundaydılar. Yaralı, aç, yorgun ve acılıydılar. Soğuyan yaralarının sızısı, her geçen an, daha çok eziyet veriyordu. Bana ovasını kaplayan beyaz kar örtüsü üstünde kağda ardarda dizilen siyah birer nokta gibiydiler. Onlar gözleri bağlı olarak yürütülürken, yolun sol yamacında bir tilki belirdi. Keskin gözleriyle bir silahlı adamlara, bir de başları önde yürüyen Banalılara baktı. Askerlerden biri, ürkekçe onları seyreden tilkiyi işaret parmağıyla gösterip,

"Komutanım tilki!" diye seslendi.

Banalılar, yollarına tilkinin çıkışından gizli bir sevinç duydular. Uğurlu hayvandı tilki, şans getirirdi. Bu, yüzyıllardan beri süregelen eski bir inançtı. Yola tilki çıkmışsa, yolunuz açıktı, şans size gülüyor demektir. Uğursuz olan tavşandı. Tavşan, kaza ve bela getirirdi. Banalılar, tilkinin nerede ve ne kadar uzaklıkta olduğunu tahmin etmeye çalıştılar. Koşup gidiyor muydu, yoksa durup ürkekçe onlara mı bakıyordu? O an bunu düşündüler.

Mızrak Teğmen, MP 5 silahını doğrultarak yamaçta göz gezdirdi ve "Hah, gördüm işte" diye mırıldandı. Sonra da otomatik silahından ardarda kurşunlar boşaldı. Kurşunların sesleri dağlarda ve tepelerde dalga dalga yankılandı. Tilki, gözlerine yerleşen keskin bir acıyla havaya fırladı, havada bir solucan gibi kıvrılıp başı ön bacaklarının arasında tepe üstü yere çakıldı, yerde uzun uzun çırpındı, ritmik, birkaç kasılmadan sonra da boylu boyunca hareketsiz kaldı. Banalıların içlerinde o an beliren küçücük ümit ışığı da böyle sönmüş oldu.

Banalıları bağlayan urganın ucu, önde yürüyen bir askerin elindeydi. Mızrak Teğmen arkada, öteki silahlı adamlar da iki yanda yürüyorlardı. Banalılar, öndeki askerin ardında karanlığa her adım atışta, büyük korkular yaşıyorlardı. Urganın her sertçe çekilişinde

yere devriliş kar içinde debeleniyor, silahlı adamların alaylı kahkahaları arasında başlarına, omuzlarına ve sırtlarına dipçikler iniyordu.

Gün sessiz, yaşam sağırdı.

Mızrak Teğmen,

"İt kervanı eğlensin" dedikçe, öndeki asker urganı hızla çekiyor, Banalılar da ardarda yere devriliyorlardı.

Mızrak Teğmen'in aşağılamaları ve Misto'nun yakınmalarıyla geçti yolculuk.

Misto, hayatı çalışmakla geçen, altmışlı yaşlarda bir Banalıydı. Günün uykuda geçen dört ya da en çok beş saatinden geriye kalan tüm zamanını soluksuz çalışarak geçirirdi. Üç oğlu, gelinleri, bir düzine torunu ve erkek sinekten bile kıskandığı karısı Meyro ile hep birlikte bir evde yaşarlardı. Gece gündüz demeden, evdekiler için çalışması Misto'ya tanımsız bir zevk verirdi. Bir deri bir kemik oluşu, belki de bu yüzdendi. Kocaman sivri burnu avurtları çöken esmer yüzünü büsbütün çirkinleştiriyordu. Tavşan gibi zıplayarak yürürdü. Köy yaşamında da tavşan ürkekliği içindeydi. Kimseyle konuşmaz, ilişki kurmazdı. Meyro'ya olan aşırı düşkünlüğü köyde alay konusu yapılır, bu nedenle Kürtçe'de kılıbık anlamına gelen "serjinik" lakabıyla anılırdı. O, bunu bilir ama aldırmaz görünürdü. Biri, onu bu adla çağırıldığında da huysuzlanır, kıyamet koparırdı. O zaman küfürün bini bir para olurdu; ağza alınmayacak en çıplak küfürleri pervasızca savurur, eline ne geçse karşısındakine fırlatmaya çalışırdı. Köyde en çok da İkko'nun takılmalarına kızardı.

Adını sakındığı için Meyro'dan babasının adıyla "Resul'un kızı" diye söz ederdi.

Ama bunu öyle bir derdi ki, ağzından ballar akardı. Meyro'nun her sözü, onun tartışmasız doğrusuydu.

Misto'nun yol boyunca, "Oyyy, oyyy..., neydi bu başımıza gelenler" diye başlayan yakınmaları hiç dinmedi.

"Silah alıp köy korucusu olsak ne olurdu yani !... Almadık daha mı iyi oldu ? Ev yandı, köy yandı, çoluk çocuk kış günü dışarı-

da aç çıplak kaldı. Biz de bu rezil duruma düştük. Böyle daha mı iyi oldu ? Akılsızlık bu, akılsızlık!" diyerek hep dövündü.

Misto'nun yakınmalarını, Mızrak Teğmen'in küfürleri kesiyordu.

"İt sürüsü, vatan hainleri" diye küfürler savurup, karın üstünde debelenenleri sinirle tekmeliyordu.

Mızrak Teğmen, "Vatan hainleri" dedikçe, Avdo,

"Vatan borcu diye bizi ana babalarımıza davul zurnayla uğurlatıp askere götürürken böyle demiyorlardı. " diye içinden geçiriyor ve askerlik günlerine gidiyordu.

Askere gittiğinde yirmi yaşındaydı Avdo. Şirin'le daha birkaç aylık evliydi. Yine böyle bir kış günüydü. Bafe Köyü'ndeki bir düğüne gitmişti. Davullar, zurnalar iki gün iki gece çalınmış, ney eşliğinde türküler söylenip öyküler anlatılmıştı. Köye dönüşünde, Babası ona ,

"Gözünaydın," demişti. "Askerlik kağıdın geldi; hayırlı uğurlu olsun."

Avdo bu habere sevinip, heyecanla,

"Peki neresi, nereye gidiyorum?" diye sormuştu.

Babası, "Ankara" deyince Avdo'nun yüreğindeki sevinç dalgası daha da kabarmıştı.

"Başşehir'de" askerlik yapacak olması, ona ayrı bir kıvanç vermişti. Reiscumhur İsmet İnönü'yü bile belki görebilecekti.

Babası değirmen ustasıydı Avdo'nun. Aşe' Hacıko, diye ünlenen değirmenin ustalığını yapıyordu. Çok yaratıcı biriydi. Değirmen ustalığının yanında, marangozluğu ve demirciliği de vardı. Soba,karasaban, kapı, pencere... gibi, bir köyde akla gelebilecek her işten anlar ve yapardı. Bu nedenle," Tenekeci " lakabıyla anılırdı. Çocuk kavgalarında arkadaşlarının Avdo'ya,

"Tenekecinin sıpası" diye küfür etmeleri bundandı.

Babası ne kadar zahmetli olursa olsun, yaptığı bu işler için,

"Komşuluk görevi" deyip para almazdı. Ölülerini için dua okunmasıydı istediği yalnızca. Yaşlılığına aldırmadan, öleceği güne kadar dinmeyen bir hevesle çalıştı durdu.

"Kendinizi hiç işsiz bırakmayın" derdi. "O an uğraşmasanız da elinizin altında hep bir işiniz olsun. Bu, insanı diri tutar, karamsarlığı ve ümitsizliği dağıtıp yüreğini ferahlatır, hayata bağlar." diye eklerdi.

Tembellik gibi yalancılığı da hiç hoş görmezdi.

"Tembeller ve yalancılar, en başta kendilerine düşmandırlar. Böylelerinden uzak durun! Böyleleri domuz cinsidirler." diye öğüt verirdi çevresindekilere.

Avdo, askere gideceğini öğrenince,

"Hele bir anamı göreyim" diye bahaneyle odadan çıkıp toprak zeminli alacakaranlık dar koridordan geçerek tandır damına gitmişti. Annesi, tandırda ekmek pişiriyordu. İlini solundaki hamur teknesine daldırıp avuçladığı hamuru, tahta sofrada önce yuvarlıyor, sonra da parmaklarıyla açıp çuha kaplı küçük ot yastığının üstünde kızgın tandıra yapıştırıyordu. Şirin de demir bir leğende çamaşır yıkıyordu. Şirin, Avdo'yu görünce ayağa kalkıp sabunlu sudan çıkardığı köpüklü ellerini eteğiyle silmiş,

"Baş göz üstüne geldin" demişti. Annesi, Avdo'ya bakınamıştı bile. Annesinin o günkü asık ve sinirli yüzünü, Avdo sonraki yıllarda da hiç unutmadı.

Avdo "Duydunuz mu?" diye sevinçle sormuş, yüzündeki mutlu gülümsemeyle cevabını da kendisi vermişti: " Ben askere gidiyorum."

Şirin, başını öne eğip buğulu gözlerini yerde gezdirerek,

"Hayırlı olsun" demekle yetinmişti.

Annesi, gözücuyla Avdo'ya bakıp kızgın bir sesle,

"Ne zaman gidiyorsun?" diye sormuştu.

"İki gün sonra " karşılığını alınca da aynı kızgınlığı sürdürerek,

"Askerliğin ki bu kadar yakındı, ne diye bu kızın kanına girdin?" diye çıkmıştı. Şirin, utanmalı bir sesle,

"Avdo'nun canı sağolsun" diyerek annesini yatıştırmaya çalışmıştı.

Annesi Şirin'e de sert bir bakış fırlatıp kaygıyla,

"Dile kolay, kimbilir kaç sene!" demişti.

Şirin, ne anasını, ne de babasını görmüştü. Her ikisi de, O, çocukken ölmüşlerdi. Anne ve baba sevgisine yabancıydı bu nedenle. Amcasının evinde büyümüştü. Genç kızlığında Avdo ile birbirlerini uzaktan uzağa sevmişlerdi. Bir güz sabahında, omuzundaki odunun iki ucuna iliştirilen demir kancalara asılı duran kovalarla Bana Vadisinden su taşıırken, Avdo yoluna dikilip

"Gel, bu gün seninle kaçalım. " demişti. Çevreye korkuyla göz gezdirirken, "Karanlık bastıktan sonra, evinizin arkasındaki harabeye gel, seni orada bekleyeceğim" diye eklemişti.

Avdo ile Şirin, o akşam elele verip komşu bir köye kaçmışlardı. Kız tarafı, biraz da adet olduğu için bağırp çağırılmış, gürültü patırtı çıkarmıştı. Sonra da araya komşular girip, başlık kesmiş ve aileleri barıştırmışlardı.

Avdo'nun askere gidişiyile Şirin, yeniden yalnız kalmıştı.

Yol ve askerlik masrafları olsun diye, babası her iki koyunlarını da satınca , ahırda kala kala bir inekleri kalmıştı.

Annesi "Çocuk yarın gidiyor, doğru düzgün bir yemek yesin" deyip babasına kestirdiği tavukla bozbaş pişirmişti.

Avdo, annesinin pişirdiği kekik kokulu bozbaşla tereyağlı bulguru iştahla yemiş, payına düşen iki buttan birini ekmeğe sarıp Şirin için sofranın altına saklamıştı. Şirin ile Avdo, o gece hiç uymamış, sabah gün açılincaya kadar sohbet etmişlerdi.

Ocak ayının ilk haftasıydı. Avdo, karda yürüyerek ulaşmıştı Kurtalan'a. Askere gidenler, o zamanlar " Kara vagon "adı verilen içi boş vagonlarla gönderilirlerdi gidecekleri şehirlere. Avdo ve arkadaşları da kara vagona bindirilmişlerdi. Vagonda sere serpe uzanmışlardı yere; içeride oturulacak ne bir sıra, ne de bir koltuk vardı. Yolculuk dört gün dört gece sürmüştü.

Halk arasında, "Kara tren" derlerdi o zamanlar trene. Ayrılık demekti "Kara Tren." Üstüne, hasret türküleri söylenirdi.

Sevenleri birbirinden ayırırken, upuzun korkutucu bir karanlığa bürünür, bir canavarın gürlemesini andıran sesler çıkarırdı. Ayırdıklarını bir süre sonra kavuşturduğunda ise gözlerini sevgiyle kırıştıran bir ceylanı çağırırdı.

Ankara'daki bölüğüne ulaştığında ağzı büzgülü bir torba tutuşturmuşlardı Avdo'nun eline. Torbanın içinde bir takım haki renk kışlık askerlik elbisesi, iç çamaşır, çorap ve bir çift potin vardı. Bir süre sonra Avdo ile çok yakın dost olan bölüğün çavuşu, iki askeri çağırıp,

"Şuna banyo yaptırın!" demişti. Avdo, clindeki giysi torbasıyla iki askerin arasında ,

Soyun! denilen yere gittiğinde , banyo yapacağı yerin, birkaç parça tahtayla çevrilmiş, üstü açık bir baraka olduğunu şaşırarak görmüştü. Askerlerden biri buyurgan bir sesle,

"Buraya gir ve soyun!" diye emri tekrarlayınca Avdo, Ankara'nın ayazında, öyle açıkta çıplak soyunmaktan hem utanmış, hem de zangır zangır titremişti. Askerler gecenin karanlığında, birkaç adım ötedeki çeşmeden içine su doldurdıkları gazyağı tenekesini Avdo'nun başından aşağı boşaltırken, kahkahalarla gülmüşlerdi. Avdo, buz gibi soğuk koğuştaki incecik yorganı başına geçirip saatlerce titremişti. Üstünde kıvrılıp yattığı şilteyi dolduran sert otlar, gece boyunca etine batıp onu sabaha kadar uyutmamıştı. Ertesi gün Avdo'nun ilk işi, çavuşundan izin alıp içinde neredeyse kaybolduğu montunu ve pantolonunu terzide küçültmek oldu. Daha ilk günden, aylarca süren bir eğitime tabi tutulmuşlardı. Avdo, en ağır ve karmaşık soruları bile parlak zekasıyla çözüp en kısa zamanda bölüğün gözdesi bir asker olmuştu. Komutanları bu zeki askere sorular sorup tartışmaktan büyük zevk alıyorlardı. Avdo önce onbaşı, sonra da çavuş olmuştu. Askere dayak atmamakla da ünlenmişti. Hastalara, açlara ve Türkçe konuşup yazamayanlara çıkarsız bir sevecenlikle yardım edip herkesin dostluğunu kazanmıştı. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle askerler terhis edilmediği için Avdo, beş yıl sonra dönebilmişti köyüne. Bu süre içinde Şirin'i, Annesini, Babasını, kardeşlerini, yakınlarını ve köyünü hiç görmemişti. Ama hep onların hayalleriyle yaşamıştı. Avdo, kendisini asker ocağının bir parçası olarak görmüş, bundan da gurur duymuştu. Beş yıl içinde görevini hiç aksatmamış, her işi severek

büyük bir şevkle yapmıştı. Tezkere günü gelip çatığında komutanının karşısına geçip çakı gibi bir selam vererek,

"Bu ocak için değil beş yılımı, canımı bile veririm " demişti.

Avdo,

"Vatan haini köpek" diye bağırان Mızrak Teğmen'in sesiyle koptu Avdo, bu askerlik hatıralarından. Küfürler arasında sırtına inen tekmeyle tökezleyip Güçlükonak'ın karlı yolunda kara batıp çıkarak güçlkle ilerlemeye çalışırken, askerlik anıları geçiyordu bir bir gözlerinin önünden.

Güçlükonak'a ulaştıklarında hava çoktan kararmıştı. İlçe, derin bir sessizlik içindeydi. Köpek ulumalarından başka ne bir ses, ne de bir hareket vardı. Kar, sütbeyazı bir çarşaf gibi serilmişti orta yere. Güçlükonak uzaktan, gözalabildiğince uzanan bu beyazlığa saçılan bir avuç siyah kum kümesi gibi duruyordu.

İlçeye girişte Mızrak Teğmen,

"Çıt çıkarmayacaksınız, öksürüp aksırmak yok,soluk dahi almayacaksınız " diye uyardı.

Banalılar, birbirlerine tutunarak kaygılı kör adımlarla yürümeye çalışırken ayaklarının ucuna basıyorlardı. Bu şekilde yirmi dakika kadar yürütüldükten sonra, bir inşaatın önünde durduruldular. Binanın kolon ve kirişleri bağlanmış ama duvarları henüz örülmemişti. Nöbetçilerin arka arkaya patlayan düdük sesleri sarmıştı ortalığı. Çavuş, fenerle aydınlattığı kağıttan "Ali Erbek, Şemsettin Erbek, Osman Ekinci, Mehmet Nuri Özkan, Cemal Sezgin, Hacı Ekin, Mehmet Aslan, Zeki Çetin, Şahabettin Erbek, Mehmet Erbek, İbrahim Kaya, Hamit Demir, Mehmet Güler, Mahmut Zülel, Mehmet Özkan, Halim Ekin, Abdullah Sezgin ve Resul Aslan" diye isimler okudu ve ;

"Bunlar Şırnak'a gidecekler, sorguları orada yapılacak." dedi. Çavuş, isimlerini okuduklarını ötekilerden ayırdıktan sonra,

"Bunları nezarete götürün, ötekilerini de aşağı indirin!" diye ekledi.

Banalılar fısıldaşarak vedalaştılar. Bilinmezliğe gidiyorlardı.

Nerede ve ne zaman görüşeceklerini onlar da bilmiyorlardı. Çavuş'un isimlerini okuduğu on yedi Banalı, üstlerine çevrilen silahlar arasında götürülürken; ötekiler, tekmelenerek inşaatın bodrumuna indirildiler. Silahlı adamlar, bodrumun girişinde üst araması yapıp kemer, sigara, kibrit, tespih, ayakkabı bağcığı, para... ne varsa hepsini aldılar. Mızrak Teğmen ve adamları buraya "Bodrum palas" ya da "Konukevi "diyorlardı. Bodrum, tepede kirişlerin altındaki birkaç açıklığın dışında dört taraftan toprakla çevriliydi. Gündüz eriyen kar suları, yukarıdan bodruma aktığı için beton zemin ıslaktı. İçeride dondurucu bir hava akımı vardı. Rüzgar homurdanıp, ısıklık çalıyordu. Banalı'lar, yorgunluktan ölecek gibiydiler. İstedikleri yalnızca sıcak bir yer ve uykuydu.

Bileklerindeki urganı çözmeleri için komut veren madeni bir ses, "Sizler şu andan itibaren bizim güvencemiz altındasınız ve burada bir süre misafirimiz olarak kalacaksınız." dedi.

Bu sözlerden cesaret alan Misto, boyununu büküp yalvaran bir sesle,

"Komitan Beg, ben açtır, Ellah rızası için bir parça ekmek" dedi.

Elinde tuttuğu kalaşnikofla merdivenin başında duran kısa boylu, kumral, kıvrıkcık saçlı itirafçı, yüzüne yayılan ince bir gülümsemeyle Misto'ya bakıp,

"Komitana sormağ lazımdır, hele bekle." dedi ve arkasını dönüp hızla uzaklaştı.

Misto, eğilip ayak bileklerindeki urganı çözmeye koyulurken durumundan hiç de şikayetçi görünmüyordu.

Urgan, hepsinin el ve ayak bileklerini yaralamış, soyulan derileri irin kaplamıştı. Çok üşüyorlardı. Karanlıktaydılar, saatin kaç olduğunu bilmiyorlardı.

"Çok soğuk" dedi İtko." Zatürre olacaksınız, sırt sırta verin, ısıtırsınız birbirinizi."

Ferzende,

"Keko nerede? " diye sordu.

Avdo külçe gibi yığıldığı yerden,

"Buradayım, ben iyiyim, merak etmeyin beni." diye karşılık verdi ve ekledi: "Saydınız mı, kaç kişiyi götürdüler acaba?"

İkko ellerini karanlığa uzatıp,

"On beş, on altı kişiydiler sanırım." diye karşılık verdi; sonra da "Arkadaşlar, hele bakın kaç arkadaşımız götürüldü." diye ortaya sordu. Karanlıkta isimler soruldu, cevaplar verildi; bazıları için "Burada", bazıları için de "Burada yok." dendi. Kim kalmış, kim götürülmüş, az sonra ortaya çıktı: "On yedi kişi" diye sesler duyuldu karanlıkta. Bu on yedi kişinin neden Şırnak'a götürüldüklerini aralarında uzun uzun konuştular, tartıştılar; ama görüş birliğine varamadılar. Her birinin zihninde pek çok sorunun çengeli asılı kaldı.

İkko,

"Başa gelen çekilir" dedi ve ekledi." Keko bu tarafa gelsene! Arkadaşlar, Keko'yu araya alıp ısıtalım."

Avdo sesini yükseltip,

"Siz önce kendinize dikkat edin, ben iyiyim" diye söylendi.

İkko şefkatli bir kararlılıkla çıkıştı.

"Allah razı olmuş, niye inat ediyorsun? Gel şuraya! Hastalanacaksın, derdimiz zaten başımızdan aşkın, bir de seninle uğraşmayalım."

Karanlıkta,

"Keko hadi kalk" diye başka sesler de yükselince, Avdo söyle-ne söylene kalkıp yürümek istedi, ikinci adımında ayağı Cemşit' in ayağına takılınca tökezledi, tam düşecekken Cemşit atılıp ellerini Avdo'nun göğsüne siper yaptı, sonra da sol elinden tutup,

"Keko bu tarafa gel" dedi.

İkko,

"Keko neredesin?

Cemşit,

"İkko amca, Keko burada, geliyor." diye karşılık verdi.

Avdo, fırtınaya tutulmuş bir yaprak gibi esiyordu.

Dışarıda, gecenin sessizliğini nöbetçilerin beşer dakika aralıklarla öttürdükleri düdüğü sesleri yırtıyordu.

Yaklaşan ayak seslerini duyunca hepsi kulak kabarttı. İkko, hafifçe yukarıya kaydırduğu gözbağının altından etrafı görmeye çalışıyordu. Gelen, az önce Misto'nun ekmek istediği itirafçıydı. Soluk soluğaydı, belli ki koşarak gelmişti. Sol elinde çorba tabağı büyüklüğünde açık mavi plastik bir tabak tutuyordu. El fenerinin ışığını rastgele bodrumda gezdirip,

"Az önce ekmek isteyen biri vardı, nerede o?" diye sordu.

Misto sevinçle ayağa fırlayıp,

"Ben, ben " dedi.

"Komitanimiz sene yemek göndermiştir, al!"

"Seğol seğol, Allah razı olsun, komitan seğolsın, Allah sızı başımızdan eskik etmesin."

İtirafçı birkaç adım yürüyüp,

"Al!" dedi ve elindeki tabağı Misto'nun uzattığı avucuna bıraktı.

Misto, yüzüne yayılan mutlu bir gülümsemeyle plastik tabağı aldı ve daha da kabaran bir iştahla ağzını şapırdatıp,

"Çoğ teşekkür, seğolün seğolün, Allah size zeval vermesın" diye söylendi kendi kendine.

Sonra da elini tabağa iştahla daldırdı. Ama elini daldırmasıyla çekmesi bir oldu. Yüzü kasılıp altüst olmuştu. Acıyla yutkundu. Vıcık vıcık yapışkan sıvıya batan eli, boşlukta kararsızlıkla titriyordu. Parmak uçlarını birbirine sürterek, kusmuk katılığındaki sıvının ne olduğunu anlamaya çalıştı, dikkatle inceledi, bir süre duraksadı, sonra da koklamak için elini burnuna yaklaştırdı. Kararsız bir iki nefes çekince yüzü bir anda sarardı, ölü rengini aldı. Midesi allak bullak olmuştu. Kurşun yemiş gibi sendeledi, çırpındı.

İtirafçı, tiksinti veren bir kahkaha savurup,

"Komitanın ikramını yoğsa begenmedin mi?" diye seslendi. "Nimettir, gozın tutar ha!.. Yemesen çoğ pişmalığ duyersın vallah. Böle yemegi bir dıhan bülemesın. Son pişmanlığ feyde etmez, karışmem ha... Ye ye, hade ye!"

Misto'nun buruşuk esmer yüzü, büsbütün kararmıştı. Boynunu büktü, elindeki plastik tabakla yere yığıldı.

İtirafçı arkasını dönüp giderken,

"Ağzınıza şişecem. Sız hele bir dür, ben ne yapecem sız. Hepinizin ağzına, gozine şişecem." diye söyleniyordu.

İtirafçının ayak sesleri uzaklaşınca, İkko'nun patlayan kahkahaları doldurdu karanlık bodrumu. Biri karnını gıdıklıyormuş gibi tepinip, zıp zıp zıplıyor, eli karnında katıla katıla gülüyordu.

"Mızrak'ın bokunu yiyeceğine benimkini yeseydin, o zaman hiç olmazsa şerefinden olmazdın. Hele söyle, Allahı'nı seversen, lezzetli miydi, tadı nasıldı ?"

Misto küfür sağınağıyla karşılık verdi İkko'ya. İkko'nun sesinin geldiği yöne atılıp saldırmaya kalkıştı, ama dengesini yitirip yere düştü. Devrildiği yerde debelenip rastgele küfürler yağıdırırken, İkko da kahkahalar arasında muziplikler yapıyordu.

"Dua et ki, Meyro bu pisliği yediğini duymasın. Vallaha seni kızgın şişle dağlar, sonra da köpeklere boğdurur. O pis leşini de götürüp çöplüğe atar. Gör, Meyro'ya neler anlatırım çıktığımda. Yiğitsen kurtar götünü o zaman. Bak Serjınık, gel seninle bir anlaşma yapalım, ayağımın altını öpersen, yemin billah, herkes şahit olsun, Mızrak'ın pisliğini yediğini anlatmam Meyro'ya, bağışlarım seni."

Misto çıldırmış gibi,

" Oropunun çocuğu, domuzun dölü..." diye hiddetle bağırıp çağırarak kendisini yaka paça tutanlardan kurtulup, İkko'ya ulaşmaya çalışıyordu.

İkko, gözlerinden yaşlar boşalırken,

"Yediği de adam boku olsa neyse. Görürsünüz, Meyro bunun pisliğe bulanmış dişlerini kerpetenle söküp, tek tek yutturacak buna." diyerek. Misto'ya laf yetiştiriyordu.

Hiç gülünmeyecek yerde, insanları gülmekten kırıp geçirmek, İkko' da doğuştan gelen bir özellikti. Çocukluğunda fare, yılan, kurbağa ve böcek yakalayıp, bunları "Amca" ya da "Dayı"dediği büyüklerin ceplerine ve enselerine bırakarak onları korkutur, yüzlerini saran dehşeti seyretmekten büyük bir zevk alırdı. Ortada

gölünecek hiçbir şey bulamasa bile, kim olduklarına bakmadan durduk yerde insanlara takılıp, onlarla alay eder, laf atardı. Köye yabancı biri konuk olmuşsa, kısa bir tanışma ve hal hatır sormadan sonra İkko, konuğu önce alaya alarak şaşkınlığa uğratar, sonra da tadına doyum olmaz esprileriyle güldürüp hoş anlar yaşatırdı.

İkko'nun olduğu yerde, asık yüzle oturulmazdı. Asık yüzlü birini gördüğünde, yanına sessizce ilişip,

"Hele surata bakın, tam da at suratı..." diye takılır, sonra da, "Nasıl da domuza benziyor !.. Ekşi yüzünü köpekler yalasın. Sen de adam mısın be !... Ha sen, ha kapıdaki köpek..." gibi sözlerle sürdürürdü sataşmalarını.

İkko'nun bu küfürlerinden büyük küçük herkes payını alır, ama hiç kimse de şikayetçi olmazdı. Öyleki, İkko, içi hep yanarak aradığı gençliğine uzanıp bazen sessizliğe çekildiğinde, çocuklar ve gençler yanına sokulup,

"İkko Amca, Allahını seversen bana birazcık küfür et " diye yalvarırlardı.

Beş erkek çocuk babasıydı İkko.

"Kız çocuğu evin bereketidir, o da bizde yok " diye yakınırdı.

Köyün öteki çocukları gibi kendi çocukları da onunla elleşir, şakalaşırlardı. Çocuklarıyla olan bu yakın arkadaşlığını ilk defa görenler, bunu şaşkınlıkla karşıarlardı. İkko, köyden bir gün bile ayrılrsa yokluğu hemen farkedilirdi. Kahverengi, gözleri, hep huzurla gülerdi. Çilli yüzüne oldukça yakışan gür kızıl saçları ışıltılıydı. Sağlıklı, kütük gibi bir bedeni vardı.

Kavganın hiç olmadığı bir aile yaşamı sürdürüyordu.

"Ev kavgası, cehennem azabıdır. Bir insan hayatını verdiği birini nasıl ateşe atar, anlayamıyorum." derdi.

Karısı Sultan, her fırsatta,

"İkko'nun canı sağ olsun, Allah başımızdan eksik etmesin." demeyi vazgeçilmez bir alışkanlık haline getirmişti.

Herkesin yaşamına renk katan İkko'nun şakalaşmalarını, bir tek Misto kaldıramıyordu. İkko da en çok Misto'nun üstüne giderdi.

Misto, İkko'yu gördüğü yerden panikle uzaklaşır, kayıplara karıştırdı. Ama şimdi, İkko'dan kaçamayacağı bir yerdeydi. En çok da buna kahroluyordu.

Şansları açık olanların yaşadıkları köylerde, kentlerde ya da mahallelerde İkko gibi bir iki kişi vardır. Böyleleri, çok sıradan yaşarlar; ama hayatı kolaylaştırıp, güzelleştirirler. Güven duygusu içinde hep huzurludurlar. "Dünya'nın sonu geldi" diye düşünülen en ümitsiz anlarda bile insanların yaşamına bir ışık gibi doğarlar. Sevinç ve cesaret kaynağıdırlar, insana pozitif enerji yüklerler. Kişilikleri çok güçlüdür. Karşılaştıkları güçlükler ne kadar sarsıcı olursa olsun, paniğe kapılmaz ve gerilemezler. Yüreklerinde ümitsizliğin ve korkunun yeşermesine hiçbir zaman izin vermezler.

Açgözlülüğün dipsiz kuyusuna hep uzak dururlar onlar. Küçük şeylerle çok büyük sevinçler yaratmada ustadırlar. Hep güler yüzlü bakarlar yaşama. Gönülleri zengindir; parada pulda gözleri yoktur. Yaşam onlar için bir yük değil, ıslık ıslık hoş bir esintidir. Her yeni güne taptaze ümitlerle açarlar gözlerini.

*

* *

Banalılar ıslak beton zeminde büzülüp birbirlerine sokulmuş, titreyiyorlardı. İnşaatın zemin katından yüksekce bir merdivenle inilen bodrumun sol köşesinde, harç yapmada kullanılan uzun saplı eski bir kürek, iki sıva malası ve bir kaç tane de yırtık boş çimento torbası duruyordu.

"Sizden çok önemli bir isteğim var." diyerek, sessizliği Avdo bozdu.

"Bunlardan hiçbir şey istemeyelim." diye sürdürdü sözlerini. Sinirliyen hep yaptığı gibi, sol el işaret parmağını boşluğa öfkeyle sallayıp ekledi: ve hiçbir isteklerine de boyun eğmeyelim. Yapmak istediklerini buyursun zorla yapsınlar. Onlara yakışan da budur. Namusumuz ve şerefimizle çıkalım buradan, başımızı dik tutalım, zalimin önünde pisleşip el aman dilemeyelim."

Bodrumdaki karanlıkta her ağızdan,

"Tamam, haklısın, doğru, ölümden öteye köy mü var ?" gibi sesler duyuldu.

Avdo, derin bir iç geçirdikten sonra başını Misto'nun olduğu yöne çevirip sözlerini şöyle tamamladı.

"Kurban olayım, elinizi ayağınızı öpeyim, el açmayalım bunlara. Allah zalime ortak olmaz. Allah mazlumun yanındadır. Nefis mücadelesi yüceltir insanı. Nefsimize köle olursak, kölelik zincirini kendi ellerimizle boynumuza geçirmiş oluruz. Bir başka kötü şey de, korkuya yenilmektir. Nefsimize ve korkularımıza yenilirsek, bunların elinde oyuncağa döneriz. Gözlerinizdeki çaputları da çıkarıp atın! Çok istiyorlarsa gelsin kendileri taksınlar."

Misto çömeldiği yerde titrerken,

"Sen değil misin zaten anamızı sk..n!" diye Avdo'ya sataştı..

İkko,

"Eşek laftan hiç anlar mı ? Ömrü uzun, sen de eşeğe gel adam ol diyorsun. Eşeğin adam olduğu nerede görülmüş?" diye söze girdi.

İkko bunları ortaya söylemişti ama, küfürle karşılık veren Misto oldu.

" Yakası kirlinin oğlu "diye hiddetle bağırdı. " Baban acından öldü. Sersem köpek, orda burda yal yemekten başka ne işe yararsın sen." Konuşurken dişsiz ağzından tükürükler saçıyordu.

" Mızrak'a gidiyorum " diye ayağa kalkıp, çevresindekileri arayarak isteksizce yol açmaya çalışırken, bir taraftan da " Beni bu itin yanından çıkarın, yoksa burada patlarım ben. Rezil, alçak, namussuz " diye baş bas bağıırıyordu.

Misto soluk soluğa kalıp yoruluncaya kadar küfür etmeyi sürdürdü, sonra da susup karanlığa karıştı.

Banalıların kaygılı bekleyişlerini karanlıkta,

"Dikkat!" diye patlayan tiz bir ses böldü.

"Yirmi üç kişi emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım!" dedi sesin sahibi.

Ayak seslerinden, gelenlerin kalabalık olduğu anlaşılıyordu. Merdiven sahanlığında ilk olarak Mızrak Teğmen belirdi. Arkasından on beş kadar adamı vardı. Sağında, Avdo'nun evinde arama yapan çavuş, solunda da haki renk asker giysileri içinde bir itirafçı duruyordu. Banalılar bu itirafçıyı çok iyi tanıyorlardı; komşu bir köydendi. Birkaç yıl cezaevinde kaldıktan sonra köyüne dönüp Mızrak Teğmen'le birlikte çalışmaya koyulmuştu. Mızrak Teğmen'e güven vermek için,önüne geleni ihbar edip yakalattırıyor; akıl almaz acımasızlıklara girişiyordu.

Mızrak Teğmen, el fencerinin ışığını Banalıların üstünde gezdirince, gördükleri karşısında dehşete kapılmış bir yüzle çavuşa dönüp, "Gözleri açık bunların; kim izin verdi ? " diye öfkeyle sordu.

Çavuş, kaşları çatılan Mızrak Teğmen'e bakarken korkuyla titredi,

"Hiç kimse izin vermedi komutanım ! " dedi ve titrek bir sesle ekledi: " Karanlıkta kendileri açmışlar."

Mızrak Teğmen burnunda ıslık çalarak ,

"Emirlere karşı çıkmak ha !.." diye homurdandı kendi kendine." Bu bir isyandır isyan. Kimin babasının haddinedir benim emirlerime karşı çıkmak ? Kim yaptırdı bu şerefsizliği, kim? "

Banalılar sessizlik içinde karanlığa bakıyorlardı.

Mızrak Teğmen, el fenerinin ışığını Banalıların yüzüne ok gibi doğrultup kükredti.

"Söyleyin ulan, kim yaptırdı size bunu ?"

Banalı'lar yine sessizlikle karşılık verdiler.

"Avdo iti sizi yoldan çıkardı, değil mi?"

Avdo karanlığa bakıyordu; yüzünde alaylı ince bir gülümseme vardı. Mızrak Teğmen, Avdo'nun üstüne hışımla yürüyüp, göğsüne bir tekme savurdu.

"Bu karıştırmacılık senin işindir, biliyorum!"

Avdo sendeledi, ama duruşunu bozmadı; koltuklarının arasında ısıttığı elleri önce karanlıkta gezindi, sonra da buz kesen dizlerini ovup, soğuşun etkisini kırmaya koyuldu.

Mızrak Teğmen, bir adım gerisinde duran itirafçıya,

"Ekmek isteyen hangisiydi?" diye sordu.

İtirafçı, bodrumun fenerle aydınlanan alacakaranlığında bir sü-
re göz gezdirip,

"İşte bu!" diye Misto'yu gösterdi.

Mızrak Teğmen, fenerin parlak sarı ışığını Misto'nun yüzüne
dikerek,

"Adam dediğin işte böyle olur." dedi ve ışığı ötekilerin yüzle-
rinde gezdirip ekledi:

"Üstelik adam oğlu adam, bunlar gibi köpek değil."

Işığı tekrar Misto'nun gözüne sıkıp,

"Adın ne ?" diye sordu.

Misto, başını öne eğip konuşulanları sessizlikle dinliyordu.

"Hey sen, gözü bağlı olan, sana söylüyorum, adın ne senin ? "

İtirafçı,

"Misto, komutan sana adını soruyor?" diye Kürtçe araya girdi.

Misto, adını duyunca,

- Hınn..? diye irkildi.

Mızrak Teğmen:

- Evet sen, adın ne senin?

- Mıstefa

- Soyadın?

- Kerimoğlu, Mıstefa Kerimoğlu"

- Güzel bir ismin varmış. Mustafa Kemal Atatürk' ün ismi.

Misto, kollarını göğsünde kavuşturmuş halde, büzülüp daha da
küçüldü.

"Atatürk'ün adının da Mustafa olduğunu biliyor musun peki?"

Misto, düşünüyor gibi yaparak cevap verip vermemekte bir an
tereddüt geçirip duraksadı, sonra da boynunu büküp titrek bir ses-
le,

"Ben bilmez Komitan" dedi. "Ellah'ın hekki için ben bilmez.
Ben süçsüz günahsızdır. Çölüg, Çocüğ vardır. Biz suçsuz, günah-
sızdır."

Mızrak Teğmen' in yüzüne mutlu bir gülümseme yayıldı, çev-
resini kuşatan silahlı adamlarına dönüp Misto için,

"Tatlı adam" dedi.

Fenerin ışıkları bodrumun tavanında ve duvarlarında rastgele gezinirken, Mızrak Teğmen'in yüzündeki gülümseme, yerini düşünceli bir ifadeye bıraktı.

"Tamam, peki..." diye, ne anlama geldiği belli olmayan anlaşıl-maz sözler döküldü dudaklarından Bodrumun merdivenini çıkar-ken,

"Mustafayı bana getirin, öteki misafirlerimizi de pikniğe götü-rün" diye emir verdi.

Mızrak Teğmen gittikten sonra , Çavuşun,

"Hadi kalkın, dışarı çıkın, dışarı, hadi!" diyen sesi duyuldu.

Banalılar, Çavuş'un bu sesini aldırıışsızlıkla karşıladılar. Ortalı-ğ ı ölüm sessizliği kapladı bir anda. Çavuş başını sinirle iki yana sallarken ,

"Bunlar bela." diye söylendi." iyilikten de anlamazlar, hayvan cinsidirler. " Ellerinde coplarıyla arkasında bekleyen adamlarına dönüp " Hedef piknik yeri , görev başına! " diye emir verdi.

Mısto, cop sesleri ve acıyla yükselen çığlıklar arasında bodru-mun merdivenini tırmanırken, Bana'lılar ıslak beton zeminde baş-ları kesilmiş tavuklar gibi çırpınıyorlardı; kör bir baltayla parça parça ediliyorlardı sanki.

Burun kanatları öfkeyle açılıp kapanan Çavuş, Banalılara son-suz gibi gelen bir zaman sonra,

"Bu günlük bu kadar yeter." dedi ve ekledi" Cooop kes!"

Çavuşun bu komutu üzerine bıçakla kesilir gibi kesildi cop ses-leri. Askerler, itirafçılar ve köy korucuları soluk soluğaydılar, hep-sinin alnında boncuk boncuk terler birikmişti.

Çavuş yıkılmış halde.

"Anlamadı, bu eşekler" dedi ve Kendi kendisiyle konuşur gibi ekledi:

"İş başa düştü başka çare yok ; bunları piknik yerine biz taşıya-cağız."

Silahlı adamlar, Banalıları kollarından ve bacaklarından tutup bodrumdan tek tek dışarı taşıdılar ve gece karanlığında parlak ışıklar saçan karın üstüne fırlattılar.

Demir tel örgülerle çevriliydi tutuldukları yer. Gecenin beyazlığına kum tanecikleri gibi serpilen ışksız evler sessizliğe gömül-müşlerdi. İnsanın kanını donduran o ayazda her ev , Banalılar için gürül gürül yanan kızgın bir soba, gönlünce yatılan sıcacık bir ya-tak demekti. Karşılarında tek katlı bir bina uzanıyordu boylu bo-yunca. Sağdaki üç katlı bina , gecenin karanlığında göğe degecek kadar yüksek görünüyordu.

Silahlı adamların, "Piknik yeri." dedikleri yer, Banalıların ko-nuldukları inşaatın hemen önüydü. O ayazda karın üstünde ne ka-dar süre.bekletildiklerini onlar da bilmiyorlardı. Bildikleri tek şey , çok üşüyorlardı; soğuktan iki büklüm olmuşlardı. Ayakta tabanları-na iğne sokulmuş gibi çırpınıyorlardı. Karın üstünde zaman dur-muş , saatler donmuştu sanki. Dakikalar, ne kadar da uzundu öyle ; bir gün, bir yıl, bin yıl...

Çavuş'un,

"Piknik sefası bugünlük bu kadar, şimdi yatma zamanı , misa-firlerimizi yatakhaneye buyur edelim. " komutu üzerine Banalılar yeniden bodruma indirildiler.

Misto, uzanıp sızdığı tahta bankta, Erdal Çavuş'un sesiyle uyandı. Uyku sersemliği içinde kendisini bir an evinde sandı; içi sevinçle doldu. Kötü bir rüyadan uyanmışçasına gözlerini heye-canla kırpıştırıp çevresinde gezdirdi. Gözüne ilk ilişen, odanın giri-şindeki madeni masaydı. Masanın üstünde koyu yeşil bir telefon, ince bir demir çubuğa geçirilen el büyüklüğünde küçük bir bayrak, siyah bir kalemlik, evrak dolu birkaç dosya ve camdan bir kül tab-lası duruyordu. Masanın üç adım ötesindeki duvara bitişik olan bankta bir asker uyuyordu. Parkasının içinde kıvrılıp boylu boyun-ca uyuyan askerin çocuksu yüzü, solgun ve huzursuzdu. Avuçlarını bitiştirip bacaklarının arasına sokmuştu. Ağzını şapırdatarak acıyla inliyor, anlaşılmaz mırıltılarla sayıklıyordu. Orta yerde duran kah-verengi çinko soba, çatırtıyla yanıyordu. Salonu yanık kömür ko-kusu kaplamıştı. Misto'nun oturduğu bankın ucunda da başka bir masa duruyordu. Masanın üstünde kağıt dolu iki klasör, üstüste istif edilen kabarık bir evrak tomarı ve bir daktilo vardı. Daktiloda bir asker, yüzünde resmi bir ifadeyle yazı yazıyordu. Misto'nun

karşısındaki duvara bitişik duran bankta iki asker derin bir sohbete koyulmuşlardı. Başka bir asker de , sobada fokur fokur kaynayan suyla çay demliyordu.

Misto, yeşil badanalı duvarlarda, toz kaplı beton zeminde ve soba dumanından beyazı griye dönen tavanda kararsızlıkla göz gezdirdi. Eşyalar, daktilonun takırtıları , insan sesleri, herşey yabancıydı ona.

"Keşke bütün bu gördüklerim ve duyduklarım kötü bir rüya olsa " diye geçirdi içinden. Saşkın halde çevresini inceden inceye yeneden süzdü. Gördükleri yalnızca kötü bir rüya mıydı acaba? Rüya görüp görmediğini anlamak için dilini ısırды, dişlerinin battığı dilinin ucunda yakıcı bir ağrı hissetti. Gündüz olanlar, gözlerinin önünde yavaş yavaş canlandı. Gördükleri rüya değil gerçektі. Meyro'nun ağlamaklı esmer yüzü geldi gözlerinin önüne. Misto'ya kırgındı Meyro; konuşmuyordu, yalnızca ağlıyordu. Misto'nun içini dalga dalga yükselen bir acı sardı, gözleri doldu, ağlamamak için kendini zorladı, sol el serçe parmağını kısırıp sertçe bastırdı. Alt dudağını ısırды ama yine de tutamadı göz yaşlarını. Göz pınarlarından çenesine doğru iri iri yaşlar süzüldü. Boğuluyordu sanki; soluk alamıyordu, bıraktı kendini, hıçkırarak ağladı ve

" Resul 'un kızı, Resul'un kızı... " diye acıyla inledi.

Misto'nun oturduğu bankın karşısındaki televizyondan akşam haberleri okunuyordu. Spikerin okuduğu haberleri tek tük anlayabiliyordu Misto. Gözyaşları arasında bir süre spikere baktı. Yüzü gibi sesi de resmiydi spikerin. Daha sonra ekrana Cumhurbaşkanı geldi bir açılışta eşiyle eleleydi. İkisnin yüzünde de mutlu bir gülümseme vardı.

"Türkiye çağı yakalamıştır, artık geriye dönüş yoktur." diyordu Cumhurbaşkanı. Misto'nun anlayamadığı daha pek çok şey söyledi. Kalabalık, Cumhurbaşkanını coşkuyla alkışlıyordu. Kürsüden inerken Cumhurbaşkanı'nın el sallayışını gördü Misto. İçinden "Merhamet merhamet..." diye bir sesin yükseldiğini duyumsadı. Daha sonra Başbakan ve bakanlar görüldü ekranda. Onlar da kalabalıkların arasında mutlulukla gülümsüyorlardı. Olağanüstü Hal Valisi sert bir yüz ifadesiyle ekrana geldi.

"Terörün belini kırdık" diyordu. Konuşurken işaret parmağını tehditle sallıyordu. "Bu vatani böldürmeyiz. Bu ülkede herkes kanunlar önünde eşit haklara sahiptir. Vatan düşmanlarının oyunlarına gelmeyin!"

Bu sırada Spiker,

"Şimdi elimize geçen bir haberi veriyoruz"dedi ve elindeki kağıttan okumaya başladı: " Tunceli İli Ovacık İlçesi kırsalında bölücü teröristlere karşı beş gün önce başlatılan operasyonda bu gün otuz beş terörist silahları ile birlikte ölü olarak ele geçirilmiştir. Çatışmalarda ayrıca üçü köy korucusu olmak üzere toplam yedi güvenlik görevlisi şehit olmuştur. Olağanüstü Hal Bölge Valiliğinden yapılan başka bir açıklamaya göre, Şırnak İli Güçlükönak İlçesi'nde de bölücü örgüt PKK'ye yardım ve yataklık yapan kırk üç kişi bu gün gözaltına alınmıştır. Operasyonlar sürdürülmektedir."

Misto'nun yaşlı gözleriyle Spikerin dudak hareketlerinin arasına Erdal Çavuş girdi.

"Len Mustafa, vallahi sen çok akıllı adammışsın " diye seslendi. " Seninkileri görsen, hepsi soğukta it gibi titriyor . Sen de sıcakta oh be, gel keyfim gel, krallar gibisin vallah."

Misto adından söz edildiğini duyunca, korkuyla irkildi ve ağlamasını hemen kesti. Hıçkırıklarını yutarak gözyaşlarını içine akıtmaya çalışıyordu.

Erdal çavuş, çay servisi yapan askere,

"Len İsmail, " diye çıkıştı, " bir çay da Mustafa' ya ver len. Ne biçim misafir ağırlyonuz böyle ? "

Sonra da , oturduğu sandalyede Mistoya dönüp, tebessümle,

"Hadi iyisin iyisin !..." diye ekledi.

Misto , tepesine bir taş düşmüşcesine başını korkuyla omuzlarının arasına gömüp, gözlerini gecenin karanlığında huzursuzca gezdirdi.

Bankın ucunda bağdaş kuran asker, su bardağına doldurduğu koyu çayı yudumlarken, sigarasının ucundan yükselen incecik mavi dumana öfkeyle bakıp,

- " Anam avradım olsun, tezkereyi alıp buradan çıktığım gün , ilk işim bu sigara belasından kurtulmak olacak." dedi.

"Şükür benim öyle bir derdim yok," dedi yanında oturan asker.

"Seni çok kıskanıyom vallah, bravo sana. Şu meret içimi çürütüyo, yiyip bitiriyo beni, ama yine de bırakamıyom. "

- Sen kendi kendine düşman olmuşsun arkadaş.

- Ne bileyim, bırakamıyom işte!

- Düşmanına, gel beni öldür, diyorsun.

- Hem de ne sinsi düşman!...

- Bırak gitsin öyleyse!

Bankın önündeki tahta sandalyede oturan asker; yüzüne yayılan alaylı bir gülümsemeyle,

" Böyle gidersen tezkere alamazsın; bu sigaradan ya ölürsün yada bacağın kesilir. " diye araya girdi.

Bankın öteki ucunda oturan asker gülerek

- " Söyle lan " dedi, " Sana şimdi "Hadi git." deseler sigarayı bırakır 'mısın ? "

Öteki,

- "Ne diyon sen lan, dakkasında bırakırım vallah."

Sandalyede oturan Ankara'lı Asker,

- " Ah Ankara , ah!" diye iç geçirdi.

Bankın ucuna ilişen Asker, yüzünde beliren sevimli bir gülümsemeyle,

"Oğlumu çok özledim " dedi.

Ankara'lı Asker,

"Al benden de o kadar " diye onayladı. Uykuda sayıklar gibiydi. Ellerini göğsünde kavuşturup kederli gözlerini tavana dikmişti. Sözlerini yaralı bir sesle sürdürdü:

"Ankara'da, Altındağ'dan Dışkapı'ya yürüyerek inerdik. Ordan atlarsın otobüse, ver elini Sıhhiye. Kızılay üç adım ötede. Ne kadar da kalabalık olur Kızılay !.. İğne atılsa yere düşmez. İş olsun olmasın herkes oraya akın eder. Zenginler, orta halliler,yoksullar, seyyar satıcılar, herkes oradadır. Gökdelenin alt katındaki Gima'nın önü, sevgililerin buluşma yeridir. Vakko'nun önü de öyle... Günün her saatinde genç kızlar ve oğlanlarla dolup taşar

oralardır. Biz çok özenirdik o delikanlılara; ama çok da kıskanırdık onları. Sevgililerini beklerken çok havalı oluyorlardı. Belki de bize öyle geliyordu. Bazen biz de sevgililerimizi bekler gibi dikilip dururduk oralarda. Ama hiç gelmezdi sevgililerimiz. Gözlerimiz, hiç gelmeyecek o sevgililerimizin yolunda beklerdik günboyu. Kızlarla Oğlanlar, neşe içinde elele tutuşup kaçarcasına uzaklaştıklarında, içimiz ezilerek bakardık onların arkasından. Yüksel Caddesi, öğrencilerle hep cıvıl cıvıldır. Hele bir de Tunalı Hilmi Caddesi'ni görseniz!.. Genç kızlar, delikanlılar elele, koyun koyuna gezerler orada; şık beyler ve bayanlarla dopdoludur. Yaz kış , gece gündüz , bu hep böyledir. Yabancı bir ülkede hissederdik orada kendimizi. Korkak ve ürkek olurduk orada, ama yine de giderdik. Bizi çeken bir cazibesi vardı oranın .Çankaya, Gaziosmanpaşa ya da Kavaklıdere' ye de öyle rahat çıkamazdık; korkar çekinirdik. Buralar zengin semtleridir, sosyetikler oturur; bize yıldızlardan daha da uzak dururlardı. Ama yemin ettim, tezkereden sonra ilk işim , oralara gitmek olacak ! Hem de ayağımda Altındağ'ın tozuyla. Sosyetiklerden niye utanayım ki? Kucağımda çocuğum , kolumda hanım, doğru Çankaya . Çankaya' dan Ankara' ya bakmak bir başka olurmuş, oradan tüm Türkiye görünürmüş. "

Ankaralı asker hüzünle yere bakıp, boynunu büktü. " Ama hiç çıkmadım Çankaya sırtlarına. Sosyetiklerin gittikleri lokantalar kimbilir nasıldır?.. Oralara nasıl gidilir, ne yapılır bilinmez !... Hiç sosyetik arkadaşım olmadı ki. Ne mahallemizde vardı onlardan, ne de askerde."

Gözlerini yere dikmiş halde içini çekti, İki elini çaresizce yana açıp, boşluğa konuşur gibi kendi kendine sızlandı:

"Bilmem ki, askerde de hiç görmedim onları."

"Hey Digor' lu ! " diye araya girdi bankın ucunda oturan Asker. " Ne Düşünüyon lan, Karadeniz'de gemin mi battı ? "

Kavruk yüzlü Digor'lu Asker, başını yana çevirip yosun yeşili gözleriyle arkadaşına buz gibi bir bakış fırlatarak,

"Hiiç." dedi.

"Kız karı mı düşünüyon yoksa lan ? "

Digor'lu asker, sesini çıkarmadı, yüzündeki acılı gülümsemeyle gecenin karanlığına baktı, sonra da başını iki yana sallayıp, yeniden derin düşüncelere daldı.

"Kız karı davası değil mi lan?"

Digor'lu asker arkadaşının omuzuna elini koyup,

"Sen kardeş hasreti nedir bilir misin?" diye sordu.

"Bilirim elbet. Biz üç kardeşiz, biri abem, biri de kız kardeşim. Çocukken abemle kavgaya ederdik, ama şimdi çok pişmanım."

"Dağ gibi çöker adamın yüreğine kardeş acısı" dedi Digor'lu Asker kederli bir sesle." Ama elinden hiçbir şey gelmez ya da sen öyle sanırsın. Düşün ki kız kardeşin, kış ortasında ıssız bir dağın yamacında fırtınaya yakalanmış, donmak üzeredir. Ne gidecek bir yeri vardır, ne de yiyecek bir lokma ekmeği. İki arkadaşı ve o, üç kişidirler. Aç ve yorgundurlar. Sığındıkları taşın kovuğunda bir gün, bir gece tir tir titreyerek bekliyorlar. Ama fırtına dinmiyor. İliklerine kadar işleyen soğukta donup ölmektense, bir köye ulaşma ümidiyle çıkıp, yürümeye karar veriyorlar. Nereye gittiklerini bilemeden yürüyorlar. Yakınlarda bir köy olur diye, seslere kulak kabartıyorlar. Yalnızca rüzgarın uğultusunu duyuyorlar . Fırtınadan göz gözü görmüyor, tek sıra halinde yürüyorlar. Ne kadar zaman geçtiğini onlar da bilmiyor. Bir süre sonra köpek havlamaları duyuyorlar çok uzaklardan. Yüzlerini seslerin geldiği yöne dönüyorlar. Tatlı bir sevinç sarıyor yüreklerini. Bedenlerini saran yorgunluğa teslim olmamak için yürüyüş düzenini değiştirip, elele tutuşuyorlar. Bir süre sonra, uyku sersemliği çöküyor üstlerine. Üçünün de o an istediği tek birşey var: uyumak! Bir - İki dakikalık uykuya bile razıdırlar. Ama bunun, bir daha hiç uyanmamak olduğunu biliyorlar. Bellerine kadar gömüldükleri karda soluk soluğa debelenirken, ayaklarında tonlarca ağırlık hissediyorlar. Köpek seslerinin geldiği tarafta, karlara gömülmüş bir köy beliriyor. Durup bakıyorlar, soba bacalarından duman tüten köyün sıcaklığını hissediyorlar içlerinde. Yorgun bacaklarını yeniden hareket ettirerek yürümeye koyuluyorlar. Karın altındaki köy, aşağıda bir adım ötede du-

ruyor sanki. Gülen gözlerle birbirlerine bakıp, "Kurtulduk." diye fısıldaşıyorlar. Az ötedeki köye doğru birkaç adım daha atıyorlar. Ayağı bir anda boşluğa geliyor genç kızın. Baş döndüren derinlikte bir uçurumun tepesinde buluyor kendini. Çırpınıp ağırlığını öteki ayağına kaydırmaya çalışıyor ama bir işe yaramıyor bu. Lastik ayakkabı hızla kayıyor. İki arkadaşı bırakmıyor genç kızı. Üçü ardarda kayıp, birlikte savruluyorlar uçurumun boşluğuna. Kulakları sağır eden çığlıklar yankılanıyor dağların ve tepelerin yamaçlarında. Bu üç gencin kenetli elleri boşlukta ayrılıyor birbirinden. Yaralı kuşlar gibi boşlukta çırpınıp, uçurumun derinliklerinde gözden kayboluyorlar.

"Bu film miydi lan?" diye sordu bankın ucunda oturan asker. Digor' lu arkadaşına hüzünle baktı.

"Film yada gerçek, ne fark eder ki?"

"Eeee, ne oldu sonra bunlara ?"

Digor'lu asker içine zehir akmış gibi yüzünü buruşturdu.

"Bahar gelip kar kalkınca, çobanlar uçurumun dibinde lime lime olmuş birkaç elbise parçası ile bir saç tokası buldular. Üstünde uğur böceği olan bu saç tokası, kızın nişanlısının hediyesiydi."

Soruyu soran asker güçlkle yutkundu, yüzü karmakarıştıktı. Titrek bir sesle sordu.

"Onları yoksa kurtlar mı yedi ?"

Digor' lu Asker cevap vermedi, başını çevirip gecenin karanlığında Gabar Dağı'nın olduğu yöne baktı; kız kardeşi Xezal (Hazel) bal rengi gözleriyle ona ıslıl ıslıl gülümsüyordu. Xezal'in çocuk bedeni kanlar içindeydi. Kızıl saçlarıyla Güçlükönak'ın beyazlığına uçuyordu.

Ağladığı görülmesin diye Digor' lu Asker arkasını döndü. An kara' lı Asker burnunu çeke çeke ağlıyordu . Daktiloda yazı yazan Asker, kağıdı sinirle çekip çıkardı; sonra da buruşturup masanın yanındaki çöp kutusuna fırlattı .

Misto yalvaran gözlerle Erdal Çavuş'a bakıyordu. Bir gün içinde on yaş birden ihtiyarlamıştı. Çökmüş, ufalıp küçülmüştü. Kam-buru olduğundan daha çok çıkmıştı. İçinden dövünüp, ellerini dizlerinin üstünde kavuşturarak tüm bedeniyle bir sağa bir sola sallat-

nırken düşecek gibi oluyordu. Erdal Çavuş masada telsizle konuşuyordu. Misto konuşulanlardan emir ve komutan sözcüklerini anlıyordu yalnızca. Asker, korucu ve itirafçılardan altı yedi kişi gü-rültüyle odaya girdiler. İtişip kakışarak, hangi kadın artistin güzel olduğunu tartışıyorlardı.

Erdal Çavuş masanın başında,

"Ahıra mı giriyonuz lan ? diye bağırdı." Hiç mi medeniyet gör-mediniz kırolar, mağaradan mı geliyonuz ?"

Askerler birbirlerine sus işareti yapıp seslerini kısıtlar. Biri fı-sıltıyla ,

"Bir bakışı var ki Banu Alkan'ın, vallah bin Oya Aydoğan eder!" dedi .

"Ne anlarsın sen kıro." dedi öteki. "Ah Oya, ah ! .. O bacak-lar , o kalça yakıyo insanın içini vallah, yakıyo. Anam avradım olsun, her gece Oya ile yatıyom , Oya ile kalkıyom . Var mı onun gibi karı hiç? Bu karı yakıyo beni, ölüyom anam avradım olsun, ölüyom."

" Al benden de o kadar " dedi bir başka Asker. "Oya'nın bir tel saçına Dünyayı veririm vallah billah. Ah o kalçalar ah!.. "

Arkadaşlarının arasında "Üniversiteli" diye çağrılan Asker,

"Kim ne derse desin, rüyalarımın tek kadını Hülya Avşar'dır" dedi ve gözlerini boşluğa dikip ekledi: Her gece koğuşun kapısından içeri sessizce süzülüp, yatağımın başucunda baygın gözlerle bana gülümserken kırmızı geceliğinin içinde nasıl tiril tiril titredi-ğini görseniz, bana hak verirdiniz.

Başka bir dünyada gibiydi "Üniversiteli". Gözlerini diktiği boş-luğa konuşuyordu: "Sabah olup kendimden geçmiş halde nefes ne-fese uyandığımda, gün boyu onun dudaklarındaki o tatlı kıpırtıları ve karanfil kokan nefesinin o sabırsız, sıcak dokunmalarını hisse-derim.

"Vallah ben, Banu'nun bir parmağını bin Hülya'ya değişmem" dedi Banu Alkan hayranı Asker.

"Dikkat!" diye yükselen tiz bir seskesti bu geyik muhabbetini. Hepsi hızla toparlanıp ayağa kalktılar. Oldukları yerde ayakları bi-

tişik, elleri yanda, sopa yutmuş gibi dimdik durdular. Odaya gürültüyle Mızrak Teğmen girdi. İki elinin baş parmağını göbeğinin üstünde duran palaskasına ilıstirmıstı. Odada bir aşıağı bir yukarı gezinip hep yaptığı gibi ıçeridekileri bir kez daha baştan aşıağı tek tek inceledi. Gözlerinde herkesi küçümseyen bir ifade vardı. Mısto da ayağı kalkmıştı. Kamburuyla cebelleşıyor, on dörtlük bir delikanlı gibi dimdik durmaya çalışıyordu.

Mızrak Teğmen, omuzlarını oynata oynata yürüyüp odanın baş tarafında duran masanın arkasındaki koltuğı gömüldü. ıçeride öyle bir sessizlik vardı ki, sinek vızıldasa duyulurdu. Bu sessizliğı yalnız Mızrak Teğmen bozabilirdi. Öyle de oldu. Hal hatır sormaktan çok, konuşmayı bir yerinden başlatmak için,

"Nasılsın Mustafa ?" diye yüksek sesle bağırdı

Mısto şaşırdı, panikle

"iihhh " diye hırıltılı bir ses çıkardı, sonra da yaşından beklenmeyen bir ataklıkla Mızrak Teğmen'e döndü.

"Size düaci olmuştir ben komitanım."

Mızrak Teğmen dudaklarını yay gibi gerip,

"Sağıol Mustafa sağıol. Nasıl rahat ettin mi?" diye sordu.

"Allah razi olsun, Allah devletimize, hökömetimize zeval vermesin, Allah seni başımızdan eskik etmesin."

"Mustafa seni çok sevdim, bil bunun değıerini"

"Allah ..."

"Dur lan, otomatiğı bağlanmış gibi durmadan Allah diyorsun"

Mısto, elleri yanda, ayakları bitişik halde yaşlı bedenini dikleştirmeye çalışıp boyun damarlarını şişirerek avazı çıktığı kadar bağırdı : Emret komitaaaniim!

Mızrak Teğmen, odada çınlayan uzun bir kahkaha savurdu. Kahkahalar arasında kesik kesik soluk alıp vererek,

"Ömür adamsın be Mustafa! " dedi. Sonra da oturduğu koltukta kıcını ileri kaydırıp ayaklarını masanın üstüne koydu ve adamlarına Mısto' yu gösterip,

"Adam dediğın işte böyle olur." diye ekledi.

Mısto, bu sözlerden cesaret alınca bir çocuk çevikliğiyle atılıp Mızrak Teğmen'in iki elini de sıkı sıkı kavradı ve öpmeye koyuldu. Yalvaran titrek bir sesle,

"Komitanım, komitanım, oy komitanım." deyip hıçkırarak ağlıyor, Mızrak Teğmen'in ellerine ardarda ıslak öpücükler yağdırıyordu .

"Komitanım, ben sene kurban olem, eyağının kiri olem, tırnağının kirini yiyem, kış kıyamet, çoluğ, çocuğ aç, çıplağ. Komitan poğun olem, komitan, komitan..."

Kendinden geçmişti Mısto; sarsılarak ağlıyor, yalvarıyor, feryat ediyordu. Ne söylediğinin ve ne yaptığının artık O da farkında değildi.

Mızrak Teğmen, işaret parmağını bir ok gibi Mısto'ya doğru uzatarak ,

"Bakın çocuklar," dedi odadakilere, " işte size gerçek bir vatansever!"

Mısto hızını alamayıp, Mızrak Teğmen'in ayaklarını öpmeye girişti. Mızrak Teğmen, yüzüne yayılan mutlu bir gülümsemeyle Mısto'ya baktı, baktı... Sonra da ayaklarını masanın üstünden azametle çekip yere indirdi. Mısto kedi çevikliğiyle atılıp Mızrak Teğmen'in yerdeki ayaklarına sarıldı ve hıçkırıklar arasında öpmeye devam etti. Acınmalı iniltilerle,

"Komitanım poğun yiyem, bırağ beni," diye yalvarıyordu.

Mısto'nun," Kış kıyamet, çoluğ çocuğ aç, açıkta, biz perişan..." diye çırpınıp yakarmaları o kadar uzun sürdü ki, yaşlı bedeni daha fazla dayanamadı, soluk soluğa kaldı ve bir külçe gibi Mızrak Teğmen'in ayağının dibine düştü.

Mızrak Teğmen, duvara bitişik duran bankı göstererek Mısto'ya; "Kalk otur şuraya" dedi. Mısto, sımsıkı sarıldığı Mızrak Teğmen'in ayaklarını bırakmadı.

"Komitan poğun yiyece ben. Ne olur, Ellanın rizesi için bırağ beni. Bene af af, bene af. Ellah seni çocuğlerine bağışlesin. "

"Söz sana Mustafa, bırakacağım seni." dedi Mızrak Teğmen. "Söyle bakalım gözlerinizdeki bağları çözmenizi kim istedi sizden?"

Misto söylenenleri anlamadı, soluğunu kesip yattığı yerden, kaygılı gözlerle Mızrak Teğmen'in yüzüne baktı.

Mızrak Teğmen kurumla gülümseyerek,

"Anlamadı." dedi ve arkasındaki itirafçıya dönüp, ekledi: "Sor şuna bakıyım, gözlerindeki bağı kim çözdürmüş onlara ? "

İtirafçı, Mızrak Teğmen'in sorusunu Kürtçe'ye çevirdi .

Misto heyecanla,

"Avdo, Avdo." dedi.

"Tahmin etmiştim." dedi Mızrak Teğmen. "Biliyordum, bu itliği ancak o yapar." Sinirle Misto'yu ayağının tersiyle itti ve ayağa kalktı.

Misto sırtüstü devrilirken, Mızrak Teğmen asık bir yüzle odada bir aşağı bir yukarı yürümeye koyuldu. Odadaki korkulu sessizliği, Mızrak Teğmen'in bağırtısı bozdu.

"Getirin şu iti!"

Erdal Çavuş, iki topuğunu birbirine sertçe vurup yüksek sesle ,

"Emredersiniz komutanım!" diye bağırıp selam verdi, sonra da topuklarını yeniden birbirine değdirip arkasını döndü ve

"Sen, sen, sen, sen." diye parmakla işaret ettiği dört kişiyle birlikte hızlı adımlarla odadan çıktı.

Çavuş,

"Avdo, hadi kalk, seni komutan çağırıyor. " dedi buyurgan bir sesle.

"Tarla Tilkisi kim ki, onun ayağına gideyim? diye karşılık verdi Avdo, umursamazca.

Bu adı, Mızrak Teğmen'e İkko takmıştı. Silahlı adamların "Koknukevi" dedikleri bodrumda artık herkes bu adı kullanıyordu.

Avdo gitmek istemeyince silahlı adamlar küfürlerle saldırıp yumruk ve tekmelerle ona vurmaya başladılar. Avdo başını kollarının arasına alıp yerde yüzüstü kendini korumaya çalıştı. Erdal Çavuş boynundan tutup Avdo'yu sırt üstü çevirdi. Avdo'nun başındaki ve yüzündeki yaralar yeniden açılmıştı, koyu kahverengi yarıklardan kan sızıyordu. Erdal Çavuş cindeki feneri Avdo'nun gözüne sokarcasına uzatıp,

"İnat ediyor domuz" diye söylendi.

Avdo ışıktan kamaşan kanlı gözlerini sımsıkı kapattı. Yüzü ışıktı, olduğundan daha da çok ihtiyarlamış görünüyordu.

Erdal Çavuş, yanındaki adamlarına,

"Alın şunu, komutan bekliyor." diye emir verdi.

Silahlı adamlar küfürler savurarak, yerde et yığını gibi duran Avdo'yu karga tulumba götürüp, bir paçavra gibi Mızrak Teğmen'in önüne fırlattılar.

Yukarıdan bol ışıklı iki ampulle aydınlatılan odada yalnızca Mızrak Teğmen'in ayak sesleri duyuluyordu. Elleri arkasında bir baştan bir başa odada dolaşıyor, kendi kendine söylenip küfürler yağırdırıyordu. Bunu yaparken bir taraftan da adımlarını sayıyordu. Bu, onda çok eski bir saplantıydı. Merdiven basamaklarını ve apartman katlarını da hep böyle sayardı. Yüz adımı tamamlayınca, yerde yatan Avdo'yu yeni farketmiş gibi durup, herkesi, ama en çok da Avdo'yu küçümseyen gözlerle süzdü, sonra da,

"Evet işte böyle." diye, kendi kendine söylenip başını öne doğru salladı. Avdo yerde sağ yanına yatıp dizlerini karnına çekmişti. Yüzündeki çizgiler büsbütün derinleşmiş, gözlerinin etrafı morarmıştı.

Mızrak Teğmen, yumruklarını sıkarak hışımla Avdo'nun tepesine dikildi. Ayağını Avdo'nun burun deliklerine değdirip dudaklarında uzun uzun gezdirdi, sonra da aşağılayan bir sesle,

"Nasıl, hoşuna gitti mi?" diye sordu.

Avdo, burnunda boya ve kösele karışımı pis bir koku duydu. Postanın ucu dudaklarını aralayıp diş etlerine değince ağzına mide bulandıran ekşi bir tat yayıldı. Avdo dişlerini olabildiğince sıkıttı, postanın ucu diş etlerini kanattı, akan kan ağzının kenarından beton zemine aktı.

Mızrak Teğmen sinsi bir tebessümle,

"Geneleve gittin mi lan?" diye sordu. Avdo ilgisizdi Mızrak Teğmen'in söylediklerine.

"Anlamadı ki eşek. Eşek de ne eşek ama. Hem de uzun kuyruklu olanından." Sonra da sesine yapay bir yumuşaklık katarak,

"Kerhane ulan, kerhane diyorum, anlamadın mı eşek ? Söyle bakıyım gittin mi hiç sarışın karılara ?" diye yeniden sordu.

Avdo, Mızrak Teğmen'i yine duymamış gibi davrandı. Mızrak Teğmen adamlarına dönüp Avdo'yu küçümseyen el ve dudak hareketleri yaptı.

"Bunun hadım olduğunu biliyor musunuz? Kerhaneye gitse bile bir bok yapamaz bu. Karıdan farksız biri."

Adamları ciddi yüz ifadelerini bozmadan yalnızca gözleriyle güldüler. Mızrak Teğmen postalının ucunu kaydırıp Avdo'nun çenesini sertçe dürttü ve

"Söylesene lan, zevkten uçtun mu hiç?" diye bağırdı.

Avdo,

"Tarla Tilkisinin eline düşmeyecektik, yalnız yaptık, Şirin haklıydı. " diye için için pişmanlık duyuyordu..

"Bak moruk" dedi Mızrak Teğmen. "Hayatında hiç yaşamadığın zevkleri yaşayacaksın şimdi; tadı damağında kalacak. Bu iyiliği hiç kimse yapmazdı sana. Şansın döndü de insafa geldim. Ömrün boyunca dua edeceksin bana. İstesen, Ankara ve İstanbul' da bu işten bol para bile kazanabilirsin."

Sonra da Erdal Çavuş a dönüp,

"Odamdan botanı getir." diye emir verdi.

Mızrak Teğmen, copuna "Botan" adını vermişti. Erdal Çavuş ayak parmaklarının ucunda dönüp topuklarını birbirine sertçe değdirerek,

"Emredersiniz komutanım" diye bağırdı ve hızlı adımlarla odadan çıktı.

Mızrak Teğmen yerde yatan Avdo' ya yumuşak bir sesle,

"Anan namazın üstündeymiş, duaları korudu seni." dedi ve adamlarına " Misafirimizi hazırlayın!" diye emir verdi.

Erdal Çavuş az sonra elinde siyah renkte lastik copla döndü. Mızrak Teğmen'e üç adım kala topuklarını değdirerek,

"Buyurun komutanım!" diye bağırdı. Komşu köylerden olan bir korucu ile bir asker, Avdo'yu hırpalıyarak soymaya giriştiler. Mızrak Teğmen, Erdal Çavuşun uzattığı copu okşarken yüzünde sinsi bir gülümseme belirdi. Adamlarına,

"Sıra üstü yatırın!" dedi.

Avdo çırılçıplaktı, omuzları, kolları, sırtı, kaba etleri mosmor-du. Bacaklarında ve dizlerinde yarıklar vardı; tir tir titriyordu.

Mızrak Teğmen elinin tersiyle askere çekil işareti yaptı. Asker iki adım geri çekilip topuklarını birbirine değdirerek,

"Emredersiniz komutanım!" diye korkuyla karşılık verdi.

Mızrak Teğmen, kızıl saçlı şişmanca itirafçıya "Sen gel!" dedi ve itirafçıyla korucuya bakıp ekledi:

"İkiniz tutun kollarından, sıkı tutun ama, kıpırdamasın."

Bana'ya komşu köylerden olan İtirafçı ile Korucu, Avdo'nun kollarını iki yana açıp sıkı sıkı tuttular. Avdo kollarından yere çivilenmişti sanki. Sırt üstü yattığı yerden ayağa kalkmak için çaresizce çırpındı. Mızrak Teğmen, elindeki copu okşarken,

"Bu zevki hiç bir zaman unutmayacaksın." dedi gülererek. "Rüyalarında bile hep bu zevki yaşayacaksın. Sana iyilik yapıp seni ibneleştireceğim. Bu işe alıştığında, 'Bir daha yap, bir daha yap.' diye ayağıma kapanıp köpek gibi yalvaracaksın."

Copu daha sonra da Avdo'nun bacaklarının arasında gezdirdi ve

"Sünnetli mi bu lan?" deyip gevrek gevrek güldü Mızrak Teğmen.

Avdo'nun bacakları arasında gezinen cop, kızgın bir demirdi sanki, yakıyor, dayanılmaz acılar veriyordu.

Avdo içindeki titremeyi bastırmaya çalışarak, tok bir sesle,

"Kevganın de bir namusi var, ema siz de o de yoğ." diye bağırdı. "Sizde namus olse eli bağlı adame bu zülmi yapmezдіңız."

Soluk soluğaydı Avdo, göğsü körük gibi inip kalkıyor, kuruyan dudaklarını diğyle ıslatmaya çalışıyordu. Mızrak Teğmen yüzündeki aşağılayan gülümsemeyle,

"Sen de namus mu kalmış, lan gö.v...n ?" dedi ve postalının ucunu Avdo'nun kasıklarından aşağı kaydırıp anüs çevresinde gezdirerek sarsıla sarsıla güldü.

"Senin namusun da işte bu kadar!"

Avdo yüzünü tiksintiyle buruşturdu.

"Sen da adam misen, kendini erkek mi sanırsen? Cesaretin var-se, teke tek çığ karşıme , Ellah ya bene verir, yanda sene.. Ema sende erkeklik ne gezer, senin gücin ancağ eli bağlı insanlere yeter"

Mızrak Teğmen dişlerini öfkeyle sıkı;

"Hala konuşuyor lan" diye bağırdı. Avdo'nun kıvırdığı bacaklarını dizlerinden bastırıp iki yana ayırırken "Şimdi gör!" diye ekledi ve copu hınçla Avdo'nun makatına soktu. Avdo kulakları sağır eden bir çığlık attı. Mızrak Teğmen yüzünde bu çığlıktan hoşnut kaldığını gösteren bir gülümseyişle copu büküp, daha da ileri sürdü. Avdo, başından aşağıya kaynar sular dökülmüşçesine bir anda terden sıırıslıklam oldu; bedeninden foşur foşur ter fışkırıyordu. Cop, her hareketinde kör bir bıçak gibi Avdo'nun içini yırtıyor, paramparça ediyordu. Coptan süzülen kan, beton zemini kırmızıya boyamıştı.

Banalılar, Avdo'nun çığlıklarını karanlık bodrumda isyan yüklü bir sessizlik içinde dinlediler.

Mızrak Teğmen; o sırada beyaz tenli, siyah saçlı, ufak tefek bir askerle ondan biraz daha uzun boylu olan sarışın ince yüzlü başka bir askerin yanaklarından süzülen yaşları elleriyle silip sessizce odadan çıktıklarını farketmedi bile. Mısto, olanları dehşet içinde seyretti. Yüzüne ölümün soğuk rengi oturmuştu.

Avdo çığlık attıkça Mızrak Teğmen dişlerini sıkıp,

"Zevkten bağınyon değil mi? Dayan, hadi dayan!" diyor ve kenarından kan fışkıran copu iki yana büküyordu. Avdo, içini dışına çıkartan bir bulantı ve baş dönmesiyle kasılıyor, yabancı çığlıklar atarak acı içinde yerde çırpınıyordu. Cop o an ateş saçan kızgın bir demirdi sanki. Avdo, daha fazla dayanamadı, gözleri karardı, odanın tavanı çevresinde daireler çizip hızla dönmeye başladı. O, artık ne görüyor, ne de duyuyordu.

Mızrak Teğmen, kanlı copu Avdo'nun makatında öylece bırakırken hırıltıyla,

"Adamı işte böyle yaparım" dedi. Gözleri kapkaranlık bakıyordu. Derin bir uykudan yeni uyanmış gibi etrafına sersemce göz gezdirdi.

Mısto, başını ellerinin arasına alıp yere kapanmış, hıçkırarak ağlıyordu.

Mızrak Teğmen'in alnında boncuk boncuk terler birikmişti. Bir fırının ağzını andıran ağzı aralık duruyordu. Cebinden bir sigara

çıkartıp diliyle ıslattı. Mavi gözleri kırmızı yüzünde birer boncuk gibi duran asker, ileriye hamle yapıp cebinden çıkardığı çakmağı yaktı ve Mızrak Teğmen'in sigarasının ucuna tuttu. Mızrak Teğmen kaşlarını çatıp askere sertçe bir bakış fırlatarak,

"Esas duruşunu bozma lan!" diye bağırdı.

Asker beklemediği bu karşılıkla irkildi, korku içinde gerileyip, "Emredersiniz komutanım" diye inledi.

Mızrak Teğmen montunun yaka cebinden çıkardığı Dupont marka çakmağını kasıtlıya ateşleyip, sigarasını yakarken yerde baygın halde yatan Avdo'yu eliyle göstererek,

"Uyandırın!" diye emir verdi, adamlarına.

Silahlı adamlardan iki itirafçı, bir korucu ve bir de asker dört kişi, Avdo'yu kollarından ve bacaklarından tutup dışarı taşıyarak karın üstüne fırlattılar. Avdo, yüüüstü düştüğü yerde, sırtına vuran ayazı ve çıplak bedenine yağın karı duymuyordu; yarı aralık duran gözleri cansız bakıyordu. Gecenin beyazlığında kanat olup göğü kucaklamaya hazırlanıyormuş duygusunu veren iki kolu yana açılmıştı. Belli belirsiz soluk alıp veriyor, güçlölkle duyulabilen hırıltılı bir sesle,

"Fatık ..Fatık..!" diye sayıklıyordu. Fatık, yirmi beş yirmi altı yaşlarında Banalı bır kadındı. Dördü kız, ikisi de erkek altı çocuk annesiydi. Esmer, kısa boylu, Şişmanca bır kadındı. İlk karşılaştığı kimselerde bile gönüllü bır saygı uyandırırđı. Elinde ne iş olursa olsun hiç acele etmezdi; sabrının sonu yoktu. Aynı köyden, ondan birkaç yaş büyük Musa ile evliydi. Musa, Fatık'ın tersine herşeyin bır anda olmasını isteyen, aceleci, biraz da kavgacı bır kişiliğe sahipti. 1984 yılının güz mevsiminde güneşli bır kuşluk vakti köye askeri bır tim geldi. Köyün muhtarını önlerine katıp Musa'nın evine gittiler. Fatık, tezeğin ateşinde kızdırdığı sacda ekmek pişiriyordu. Karşısında jandarmalar ile Muhtar'ı görünce ayağa kalkıp, yaşmağının kenarı ile ağzını kapattı ve utangaç bır yüzle başını öne eğdi. Yirmi iki yirmi üç yaşlarında gösteren üç sırmalı Astsubay, Muhtar'a,

"Söyle buna, silahları varmış, nereye saklamışlarsa çıkarsın versin." dedi.

Muhtar, Astsubay'ın dediklerini Kürtçe'ye çevirdi. Fatık, Astsubay'a kaçamak bir bakış fırlatıp, başını kararlıca iki yana salladı ve gözleri yerde,

"Bizde silah yok" diye karşılık verdi.

Astsubay gözlerini sinirle yuvarlayarak,

"Yalan söylemesin. Söyle ona, çok kötü olur sonra, bizi uğraştırmasın; yerin yedi kat dibinde de olsa o silahları çıkarttırırım ona."

Fatık, Muhtarın çevirdiği bu sözlerle yine gözleri yerde karşılık verdi.

"Bizde silah yok, olsaydı verirdim."

Astsubay,

"Bilmiyor her halde, Kocası PKK üyesi ve şu anda bizde gözaltında. Dört gün önce yakaladık. Silahın olduğunu terörist kocası söylüyor. Hem de "keleş marka silah" diyor. Çocuk mu kandırıyor bu? Söyle sabrımı taşırmadan çıkarsın silahları!"

Fatık, Musa'nın gözaltına alındığını duyunca, bir hafta önce gece yarısı evlerine gelen silahlı dört kişiyi hatırlayıp irkildi. Silahlı adamlar, bir arkadaşlarını dışarıda gözcü olarak bırakıp kocasıyla gizli gizli konuşmuşlardı. Fatık, içinde dışa vurmak istemediği bir sıkıntı duydu; farkında olmadan başını kaldırıp göz ucuyla Astsubay'a baktı. Sıkıntılı bir sessizlikten sonra da iki omuzunu kaldırıp ağzını kapatan yaşmağının arkasından,

"Silahımız yok , çocukların başına yemin ederim ki silahımız yok" dedi titreyerek. Acınmalı sesi güçlükle duyuluyordu.

Astsubay, başını tehditle sallayıp,

"Görürüz şimdi." dedi, sonra da yüzünü tiksintiyle çevirip, "Ha di düş önüme " dedi.

Astsubay ve jandarmalar Fatık'ı önlerine katıp köylülerin huzursuz bakışları arasında caminin olduğu alana götürdüler. Astsubay'ın emir vermesi üzerine jandarmalar köye dağılıp, büyük küçük herkesi bu alana topladılar. Astsubay elindeki copu bacağında şaklatırken köylülere dönüp;

"Bu kadın terörist kocasını korumak için silah saklayıp devletin kanunlarını çiğnedi. Hepinize ibret olsun" dedi ve askerlerine;

"Soyun şu kaltağı" diye emir verdi.

Fatık yalvardı, iki gözü iki çeşme ağladı, çırpındı ama hiç bir işe yaramadı. Askerler, Fatık'ın elbiselerini parçalarken onun fer-yatları göğü yırtıyordu. O ağlarken alandaki tüm çocuklar ve kadınlar da ağlaşıyorlardı. Fatık, askerler arasında çırpınıp ağıtlar söylerken köyün erkekleri de başlarını öne eğip sessizce yere bakıyorlardı. Fatık, çırılçıplak soyundurulduktan sonra bir baştan bir başa köyün içerisinde gezdirildi, sonra da giydirilip Fındık Jandarma Karakolu'na götürüldü. Fatık'ın çığlıkları yıllar boyu silinmedi Banalıların kulaklarından. O günden sonra kasvetli bir sessizlik çöktü köyün üstüne. Fatık'a sahip çıkamamanın utancı bir katran gibi yapıştı herkesin yüzüne. Bana' nın kendileri ve komşularıyla barışık, güler yüzlü insanları gitti; yerine mutsuz, ürkek ve asık suratlı insanlar geldi.

Fatık, bir hafta sonra üstü başı perişan, kir içinde köye döndüğünde artık hiç kimseyi tanımıyordu. O günden sonra hiç kimseyle konuşmadı. Korkuyla irkilip, ikide bir uyandığı huzursuz uykularından geriye kalan zamanını, başını ellerinin arasına alıp, ya ağıt söyleyerek ya da acılı gözlerini çok uzaklarda boşluğa dikerek geçirirdi. Kendini yalnızlığa kilitlediği dünyasında herhangi bir insanla karşılaştığında, yüzüne yerleşen kırılgan bir ifadeyle arkasını dönüp, oradan sessizce uzaklaşırdı. Fatık o günden sonra çocuklarıyla da tek bir kelime konuşmadı; yaşama ve insanlara arkasını tamamen dönmüştü.

Avdo o gün köyün gençlerini askere uğurlamak için Cizre'ye gitmişti. Dönüşünde olanları duyunca, Fatık'ı korumadıkları için komşularını çok ağır bir şekilde azarlayıp suçlamıştı.

Erdal Çavuş, Avdo'nun sağ omuzuna sertçe bir tekme indirip, "Kalk Lan, yoksa ben de bacağımı sokarım şimdi." dedi.

Avdo tekmenin darbesiyle sarsılıp, "Fatık.. Fatık.." diye inledi yeniden.

Kod adı Serhat olan itirafçı bıyık altından güldü.

"Anam Arvadım, buni bir dakkada uyendirebilirim"

İtirafçı Serhat, elindeki su dolu kovayı Avdo'nun başından sırtına doğru boşaltınca Avdo, ardarda hıçkırarak uyandı, iri iri açılan gözlerinde dehşet vardı. Bir yere tutunmak için elini boşlukta rastgele gezdirdi. Başını kaldırıp, gecenin karanlığına bakarak,

"Vaaay anaamm, anaamm, anaaammm..." diye inleyip doğrulmaya çalıştı. En küçük hareketinde bile yüzü acıyla geriliyordu. Bacaklarını uzatmak isteyince makatındaki copun acısını duydu içinde.

Hırıltılı bir sesle,

"Şerefsiz oğlu şerefsizler" dedi ve arkasında saphı duran kanlı copu çekerek yorgun bir el hareketiyle karanlığa savurdu. Yerde, soluk soluğa bir kaç dakika daha kıvrandı, sonra da, bitik bir halde kalkıp gözaltında tutuldukları inşaatın bodrumuna yöneldi. Avdo, kar üstünde sendeleyerek, bacaklarından aşağı kıvrılarak süzülen kanla yürümeye çalışırken, gecenin karanlığında Erdal Çavuş'un,

"Gotleğin elbiselerini verin!" diyen sesi duyuldu.

*

* *

Mızrak Teğmen, odadan çıkarken, kapının eşiğinde Misto'ya dönüp güven veren bir sesle,

" Yarın bırakacağım seni, merak etme " dedi.

Misto , koca ömründe bu kadar huzursuz olduğu başka bir gece daha yaşamamıştı. Başını öne eğip kollarını göğsünde kavuşturarak sabaha kadar odada sürüklendi durdu. Baktığı her yerde Avdo'yu görüyordu. Avdo'nun acıyla gerilen binlerce yüzü ve binlerce gözü vardı sanki. Misto yürüdüğünde onlar da yürüyorlardı; O durduğu sırada da içiçe geçmiş binlerce göz; parlak ışıklar saçarak çevresinde daireler çiziyor ve baş döndürücü bir hızla oynuyorlardı. Misto'nun bu gözlerden kurtulmak için gözlerini kapatması

da hiç bir işe yaramıyordu. Çünkü o zaman da Avdo' nun hüznle bakan gözleri gelip O'nun göz çukurlarına yerleşiyordu. O gözlerin baktığı her yerden alevler yükseliyordu. Misto o gözlerle kızgın alevlere bakarken alevler arasında Banalıların çatırtıyla yanan yaralı yüzlerini görüyordu. Feryatlar içinde ağlaşıyorlardı. Kırğında hepsi Misto'ya;

"Nasıl yaptın, nasıl yaparsın böyle birşeyi, Avdo'yu nasıl ele verirsin?" diye bağırsıyor, ateşten tükürüklerle Misto'nun yüzüne tükürüyorlardı. Misto'nun yüzü alev alev yanıyordu. Meyro ağlamaktan bitik bir halde,

"Sen de adam mısın?" diye karşısına dikilip, yüzüne tükürüyordu. Sonra da arkasını dönüp giderken iğrenerek yüzünü buruşturup,

"Senin artık burada yerin yok, sen cehennem zebanisisin, defol git!" diyordu.

Misto yalvarıyor, merhamet dileniyordu. Ama, sesini hiç kimseye duyuramıyordu. Hiç bir Banalı dinlemiyordu Onu. Hepsi bir ağızdan,

"Sattın kendini Tarla Tilkisine" diye bağırıp, yüzüne ateşten tükürükler savuruyorlardı.

Misto yaşadığı bu azaptan kurtulmak için gözlerini açtığında da, dört taraftan hüznle bakan binlerce göz içinde buluyordu kendini. Bu sabaha kadar böyle sürdü. Misto tarifsiz acılar çekti. Çocukluk günlerinde onu hep şefkatle koruyan, birlikte kuzu çobanlığı yaptıkları günlerde işin en ağırını üstüne alıp, sonsuz bir hoşgörüyle, "Sen dinlen, ben kuzuları otlatırım" diyen Avdo'ya dünyanın kötülüğünü yapmıştı.

Avdo'nun "Hiç mi utanmadın; kendinden utanmadıysan, Meyro ve çocuklardan da mı utanmadın?" diyen sesi çınılıyordu Misto'nun kulaklarında.

Avdo, inşaatın kum, çakıl ve çimentoyla taşlaşmış soğuk zemin katında gözlerini iri iri açıp karanlığa alıştıktan sonra özenli adımlarla basamakları birer birer inerek bodrum katına ulaştı. Merdivenin son basamağında çevresine yorgun bakışlar fırlattı.

"Burada mısınız?" diye seslendi.

Banalılar gürültüyle hareketlendiler. Karanlıkta,

"Keko geldi, Keko geldi..." diye kaygılı sesler yükseldi. Bu uğultu içinde Agit'le Cemşit, koşup Avdo'nun ellerinden tuttular. Avdo yürümekte güçlük çekince, başlarını kollarının altından geçirip omuzlarıyla destek verdiler ve solda birkaç adım ötedeki merdiven boşluğuna yürüdüler. Bu sırada bir asker, elindeki fenerle merdivenden paldır küldür aşağı inip koltuğunun altındaki elbiseleri ortalığa fırlattı ve

"Alın, bunlar gotleğin elbiseleridir." dedi, sonra da alayla gülerek,

"Nasıl, bodrum palastan memnun musunuz ? " diye ekledi.

Avdo ayakta titrerken,

"Siz pisliksiniz, sizde ne insanlık var, ne de şeref var." diye inledi.

"Hala konuşuyo lan, utanmadın mı, yine mi istiyon ? İstiyosan anam avradım olsun, yine sokarım botanı, gözünün yaşına bakmam ha..."

Agit,

"Bu cibiliyetsizle ugraşmayın" diye fısıldadı ve sesini yükselterek ekledi: " Arkadaşlar, malayla biraz toprak kazıyın, bir de o köşedeki kağıtları getirin! "

Asker, fenerin ışıklarını yukarı tutup tavanda düzensiz daireler çizdi, sonra da ışıkları Avdo'nun yüzüne doğrultup,

"Bu Gotlek sabaha kadar sizindir. Bakın bana, hor kullanırsanız karışmam ha ..." dedi ve kahkahalar savurarak karanlığa karıştı.

İkko, avucundaki toprakla merdiven boşluğuna yürürken,

"Kahpenin çocuğu" diye söylendi. Toprağı yerdeki kağıtların üstüne serdi, sonra da yanındakilere,

"Bu toprak az, birkaç avuç daha getirin!" diye seslendi.

Cemşit, ayakta glkle duran Avdo'nun bacaklarının arasından kıvrılarak akan kanı, Glizar'ın hediyesi olan el işlemeli mendiliyle silerken, hıçkırarak ağlıyordu. Avdo ağlama seslerini duyunca bacaklarındaki kanı silen Cemşit'e dnp;

"Ağlamanın gn m, ocuk musun sen? Ağlama!" dedi. Bu yurgan bir sesle.

Avdo'nun yaşlı bedeni bzlmş, klmşt.

"Allah'a yemin ederim ki, bu tarla tilkisini darağacına ektireceğim. Hem de Ankara'nın ortasında astıracağım Onu." diye kendi kendisiyle konuştu.

İkko meldiği yerde el yordamıyla toprağın içinden taşları ayıklarken, Agit de Avdo'nun sırtını ovuyordu. Avdo kanının hareketlenip içindeki buzları çözmeye başladığını hissetti. Cemşit sessiz ağlamalarla Avdo'nun bacaklarındaki kanı sildikten sonra, kanlı mendili dörde katlayıp, ceketinin i cebine koydu. İkko ayağa kalkıp yüzünü Avdo'ya dönerken,

"Toprağın üstüne oturup ısıtın!" dedi ortaya. Karanlıkta glkle seçilen yüzlerdeki şaşkınlığı görünce de,

"Niyeyle eşek gibi duruyorsunuz ? Biz Keko'yu giyindirinceye kadar, biriniz de bu işi yapın!" diye sesini yükseltti.

Avdo merdiven boşluğunda rüzgarın çarpmasıyla düşecek kadar bitik duruyordu . Kollarını kıpırdatacak gücü bile kalmamıştı. İkko ,nce Avdo'nun atletini ve pijamasının st kısmını giydirdi. Avdo'nun inlemelerine kulaklarını kapatarak görüyordu işini. Yoksa onu giydiremezdi. Avdo, ayaklarını kaldıramayınca Agit ile Cemşit elele tutuşup onu kollarının üstünde yukarı kaldırdılar. Daha sonra İkko, Avdo'nun parçalanmış donunu, pijamasının altını ve pantolonunu giydirdi. Küçücük bir hareket bile Avdo'ya tanımsız acılar veriyordu. Bıraksalar yerinden hiç kıpırdamayacaktı. Sıra oraplara gildiğinde İkko'nun,

" Bu oraplar nereye gitti, bulamıyorum. Hele bir bakın!" diyen sesi duyuldu. Bunun zerine onlarca el, aynı anda yerde gezinip Avdo'nun çoraplarını aradı. Ama karanlık, çorapları yutup yok etmişti sanki.

"Çoraplar yok, çoraplar nerede, kayıp mı oldu acaba?" diyen sesler duyuldu karanlıkta.

Bir süre sonra İkko,

" Tamam tamam, buldum, çoraplar buradaymış" diye seslendi karanlığa. İkko'nun kendi çoraplarını ayağından çıkarıp Avdo'nun ayaklarına geçirdiğini, o an hiç kimse fark etmedi. Mesleri de giydirdikten sonra Agit ile Cemşit, Avdo'yu incitmemeye özen göstererek kollarından indirdiler . Avdo yere bırakılınca yüzünü buruşturup " Oy anam , anam , anam... " diye yeniden inledi. Kanlı ıslak gömleği, yırtık yeleği, ceket ve paltosu da giydirildikten sonra, İkko , Avdo'yu iki elinden tutup " Keko gel! " dedi. Avdo , İkko ile Agit'e tutunup birkaç yorgun adım attı. İkko, kağıda serili top-rağı gösterip, "Otur şuraya!" diye ekledi .

Rutubetli toprak soğuktu. Avdo sırtını duvara dayadı ve kıvırdığı bacaklarını kollarının arasına aldı . İkko " Beton çeker." diyerek, bir eliyle sırtından, öteki eliyle de dizlerinden tutup Avdo'yu öne doğru çekti.

Gecenin ayazı, bodruma dört taraftan saldırmaya devam ediyordu. O soğukta donmamak için akla gelebilecek tek şey yürümekti. Onlar da öyle yaptılar. Ellerini koltuklarının altına sokup titreyerek ya yürüdüler, ya da oldukları yerde ayaklarını bir kaldırıp bir indirdiler. Yorulduklarında da beton zemine serdikleri rutubetli toprağa oturup , sırt sırta vererek ısınmaya ve güç toplamaya çalıştılar.

Agit çömeldiği yerde Avdo'nun bacaklarını iki elinin arasında ovuştururken,

"Yarın, öbür gün burada kıyamet kopacak , göreceksiniz!" dedi.

İkko da avuçlarının içinde Avdo'nun ellerini ısıtmaya çalışıyordu. Yüzüne yayılan alaylı bir gülümsemeyle,

"Gökten kurbağalar mı yağacak ? diye sordu. Agit başını kaldırıp İkko'ya sertçe baktı.

"Adam ol adam. Artık çocuk değilsin. Bak sakalın eşeğin karnındaki kıllar gibi ağarmış . Utan biraz, utan!"

"Eşeğe bak. Yahu ben ne dedim sana, niye kızılıyorsun? Sen kıyamet kopacak deyince, ben de gökten kurbağa mı yağacak, diye

sordum. Ne var bunda? Sen yaşlandıkça deliriyorsun."

Agit alayla dudak büküp " Anlamıyorsun, eşeksin eşek. Bana bak bana, göreceksiniz kaymakamla savcı, bu tarla tilkisinin yaptıklarını duyunca, kıyameti koparacaklar, dünyayı bunun başına yıkacaklar."

İkko umursamıyan gözlerle Agit'e baktı.

"Vallah bu Tarla Tilkisi ne kaymakam takar, ne de savcı. Adam kendini burada Allah ilan etmiş, ben Allahım diyor."

"Eh, görüşeceğiz seninle. " dedi Agit. " Bunun anasını belleyecekler . Hele bir de Başbakan'la Reisicumhur duyarsa, sen o zaman gör . Vallah Ankara karışır."

İkko, Agit'i alaya alan bir el hareketi yapınca, Agit çenesini öne uzatıp, " Sendeki kafa eşek kafasıdır, içinde beyin yok ki " diye kızgınlıkla sürdürdü sözlerini.

"İyi, peki öyle olsun Agit, sen akıllı ol, yeter bize."

Agit' in cevap vermesine kalmadan Zılfo araya girdi.

"Siz hele geçin kaymakamı, Başbakanı da , Avrupa'ya bakın !"

Zılfo, sözünün etkisini ölçmek için bir süre susup gözlerini karanlıkta gezdirdi . Herkes sabırsız bir merakla, Zılfo'nun ne söyleceğini bekliyordu . Önemsenmek Zılfo'nun çok hoşuna gitti . Sesinde hafif bir titreme belirdi. Sağ kolunu öne uzatıp sıkılı yumruğunu karanlığa savurdu.

" Göreceksiniz bir kaç gün içinde, Avrupa'dan buraya heyetler yağacak. Siz bu Tarla Tilkisi'nin halini o zaman görün . Kedi görmüş bir fare gibi, korku içinde saklanacak delik arayacak!"

Cemşit gözlerini umutla kırıştıtararak,

" Mitterand, bizim için Süleyman DEMİREL'i ve Turgut ÖZAL' ı aramış mıdır acaba?" diye sordu

Zılfo başını sesin geldiği yöne sinirle çevirip,

" Sen beynini otla mı yedin Kurro? Yalnız Mitterand mı, Kılinton (Clinton) da şimdiye kadar telefon açmıştır. Hem de kaç defa. Allah bilir ki, Ankara'da şimdi kıyamet kopuyor. Bu Tarla Tilkisi'ni itin önüne atacaklar vallah billah."

Tajdo derin bir iç geçirip, " Çoluk çocuk ne oldu acaba? Bu kış günü ortalıkta kırılacak hepsi " diye söylendi;

Feti, cömeldiği yerde soğuktan dişleri birbirine çarparak,
"Biz burada kırılıyoruz , Tajdo da çocukların derdinde " diye yakındı.

Zılfo, sitemle çıkıştı.

" Yahu sıkmayın canınızı. Allaha inanın ki, dünya bunların başına yıkılacak , gelip ayağımızın altına öpecekler."

Avdo konuşulanları dalgınlıkla dinlerken, elindeki kağıt parçasına, gelişigüzel şekiller vermeye çalışıyordu. El büyüklüğündeki kağıt, Avdo'nun elinde ardarda kayık, balık ve kuş oldu . Avdo , kağıttan yaptığı küçük küçük kuşu ısıtmak istercesine avucunda bir süre tuttu. " Canlı olsa havasız kalırdı" diye düşününce içinden nedensiz bir ürperme geçti . Avucunu açtığında , kağıttan yaptığı minik kuş öylece duruyordu .Onu yere atmaya gönlü razı olmadı, elini yeniden yumdu ve minik kuşu özenle ceketinin yan cebine koydu.

İkko gülerek,

"Hele anlat Zılfo, daha başka ne var ne yok?" dedi alaylı bir sesle.

"Niye ben?!" diye azarladı İkko'yu.

"Kızma sağolmuş, biraz daha zorlasan Amerikan Başkanı'nı bile getirirsin buraya, sormam bundandır."

"Pis mendebur, benimle alay mı ediyorsun?"

İkko yüzüne iliştiirdiği zorlama sert bir ifadeyle ellerini iki yana açıp sesini hafifçe yükseltti.

"Ben buna şimdi ne diyeyim? Kılinton gelmek istedi de ben, gelme mi dedim? Zılfo çok istiyorsan senin hatırın için Kılinton'u burada misafir bile ederiz. Yeter ki gelsin. Ankara' dan ve Avrupa' dan gelecek milletvekili heyetlerinin de başımız gözümüz üstünde yerleri var. Hay hay, buyursun gelsinler, senin hatırın için sırtımda taşıyayım onları."

"Göreceksin" dedi Zılfo sinirle. "Tarla Tilkisine ot yolduracaklar, ot! Sen hangi çağda yaşadığını sanıyorsun zavallı!.. Hele Avrupa Devletleri yardımları kessinler de, gör nasıl yalvarırlar."

"Senin için mi yardımları kesecekler ? "

"Hepimiz için, ne sandın ?"

"Amerika ve Avrupa bizim için yardımları kesip, Türk Hükümeti'yle düşman olacak; öyle mi?"

"Öyle tabii ki. Yirmibirinci asıra giriyoruz. Hele söyle bana, Yeşilyurt Köylülerine kim sahip çıktı? Avrupa olmasa, o bok yedirme işi hiç çıkar mıydı ortaya? Kimbilir başlarına daha neler gelirdi?"

"Daha ne olacak, insanlara bok yedirmekten daha ağır ne olabilir ki?"

"Olur olur... Adama köpek boku da yedirirler."

"Kusuruma bakma ama, hokun iyisini kötüsünü de senden duydum. Ha adam boku, ha köpek boku. Ne fark eder? Yedirdiler mi yedirmedi mi, sen ona bak!"

"Ama o Binbaşı'nın burnundan da fitil fitil geldi. Bu da Avrupa'nın sayesinde oldu."

"Binbaşı'nın rütbelerini mi söktüler, hapishaneye mi attılar, Alahaşkına hele söyle ne yaptılar?"

"Sürüm sürüm süründürdüler; daha ne olacak?"

"Maşallah, ne sürünme ne sürünme! Öyle sürünmeye can kurban. Keşke ben de o binbaşı gibi sürünseydim. Adamlara hem bok yedir, hem de yarbaylığa terfi edip, deniz kenarındaki bir askeri birliğe komutan ol! Senin dünyadan haberin yok zavallı; ezbere atıyorsun işte. O Binbaşı şimdi deniz kenarında bilmem nesiyle ceviz kırarken Yeşilyurt'lular da yedikleri bokla kaldılar. İşte sana Avrupa!"

Zılfo, yutkundu, söyleyecek söz aradı, bulabildiklerini uç uca getirmeye çalıştı; ama ortaya doğru dürüst birşey çıkmadı. Bunu belli etmemeye çalışarak, sağ el işaret parmağını güvensizce İkko'ya oğru sallayıp,

"Avrupa olmasa, senin burdan cenazen çıkardı." dedi.

İkko, minderde güreşe hazırlık yapıyormuş gibi avuçlarını birbirine çarpıp, hafifçe öne eğildi ve ellerinin içini dizlerine iki kez vurarak,

"Zılfo, "dedi, "unutma da Kılinton geldiğinde, söyle yanında

bir elektrik ocağı getirsin bize. Birlikte ısınırız burada. Belki bu bodrumda bir de halay çekeriz. Kılinton yardımları kesse, vallah Tansu Çiller de gelir buraya. Oh be, bu bodrumda bir elimde Kılinton, bir elimde de Tansu Çiller, birlikte halay çekeriz."

İkko, halay çekiyormuş gibi kollarını dirseklerinden kıvrıp, ellerini göğsünün hizasında tuttu ve tek başına oynamaya koyuldu.

Zılfo,

"Çocuk oyuncağı, maskara" diye çıkıştı.

İkko, gözleri yumulu halde, iki yana bel kıvrıp, olduğu yerde belli bir ritimle sağa sola dönerken mırıldanıyordu.

"Bir elimde Tansu Çiller, bir elimde Clinton. Biz, üç yıldızız. Ve üçümüz bodrum palasta birlikteyiz, aydınlatıyoruz bu karanlı-ğ!.. Hoy bavo hoy hoy, hoy bavo hoy hoy..."

İkko'nun coşkuyla bel kıvrışını ve ritmik el, ayak hareketlerini görenler, O'nun halayda davul zurna eşliğinde oynadığını sanırlardı.

"Gökten kurbağalar yağacak, topraktan bereket fışkıracak," deyip katıla katıla gülüyordu.

"O kurbağaları sağ sağ sana yutturmak lazım." diye çıkıştı Zılfo.

İkko tek kişilik halayı sürdürürken, Zıfo'yu duymamış gibi davrandı.

"Bir elimde Tansu Çiller, Bir elimde Kılinton!.. Gökten kurbağalar yağacak, topraktan bereket fışkıracak "

Zılfo kavgaya çağırın bir sesle bağırdı.

"Adam oğlusun, delirtme adamı."

Köy imamı, "Allah'tan ümit kesmeyin!" diye araya girdi.

Ufak tefek, otuz beş kırk yaşlarında biriydi köy imamı . Kur'an' dan Arapça birkaç süre okuduktan sonra,

"Allah zalimlerin karşısında, mazlumların yanındadır. Kuluna zülmedenleri kesinlikle affetmez. Zalim, Allah' ın da düşmanıdır. Allah, zalimleri fena şekilde cezalandırır. Göreceksiniz , Allah yakında Mızrak Teğmen'i öyle bir belaya çarpacek ki , buna siz bile şaşırıp kalırsınız."

İkko gözlerini hafifçe aralayıp Köy İmamı'nın olduğu tarafa baktı, yüzüne ince bir gülümseme yayıldı. Sonra gözlerini yere indirip sessizlik içinde yeniden oynamaya koyuldu.

"Arkamız çok sağlam desenize " diye, söylendi kendi kendine. "Allah yanımızda , Amerika ve Avrupa yanımızda. Artık ne isteriz ? Bundan fazlası can sağlığı!.."

Ayaklarının ucunda dönen İkko, bir baletten farksızdı. Kendi çevresinde ardarda dönerken,

"Gökten kurbağalar yağacak, topraktan bereket fışkıracak, Allah, Tarla Tilkisini kahredecek."diye aynı sözleri tekrarlayıp duruyordu. İmam çömeldiği yerde İkko'ya arkasını dönüp gözlerini tavana dikti, mırıldanarak dua okumaya koyuldu. Kısa bir sessizlikten sonra ,

"Tövbe ... Tövbe.. Eslağfurullah , kör Şeytana lanet" demeyi de ihmal etmedi.

Agit,

"Keko nasıl oldun?" diye seslendi.

Avdo ellerini ovuşturup avuçlarını birbirine sürttü ve titreyen bir sesle,

"Biraz üşüyorum" diye karşılık verdi.

İkko, tek kişilik halayını mahçup bir halde kesip suçlu kendisiymiş gibi, boynunu büktü ve

"Üşüdün değil mi ? diye sızlandı, sonra da Avdo'nun olduğu tarafa yönelip, "Keko kalk!" diye ekledi.

İkko ile Agit, Avdo'yu ellerinden sıkı sıkı kavrayıp, üç adımlık boşlukta yürütmeye koyuldular. Ortalık sessizliğe bürünmüştü. İçeride, öksürük ve betona sürtünen ayak sesleri duyuluyordu yalnızca.

İkko,

"Serjınık'ı gördün mü ?" diye sordu Avdo'ya.

Avdo isteksizce,

"Bir ara ilişti gözüme , oturuyordu."diye karşılık verdi.

Agit araya girip, " Korkak , şerefsiz... " diye çıkıştı.

İkko, "Çocuklarına da yüzkarası oldu" dedi, sonra da kaşlarını çatıp kendi kendisiyle hesaplaşır gibi konuştu : Ama çocuklarının hiçbir günahı yok ki. Pislik olan bu adam.

"Elime geçse köpeklere boğdurturdum." dedi Agit sinirle.

"Köpeklere yazık değil mi?" dedi İkko, hafifçe gülümserken.

Avdo bezgin hırıltılı bir sesle,

"Yorulдум " dedi.

İkko, "Allah razı olmuş, donacaksın, biraz daha yürü" diye diretti.

Avdo sessizce boyun eğdi, herkes gibi o da küçük adımlarla dolanmaya devam etti. Sessizliği İkko bozup,

"Keko bize birkaç türkü söylemez misin?" diye sırnaştı.

Avdo'nun cevap vermesine kalmadan Agit araya girdi.

"İkko sen delirmişsin. Keko bu hasta haliyle nasıl türkü söylesin?" İkko aldırışsızlıkla güldü.

"Keko'ya hastalık ne ki? Hani, derler ya, inat da bir murattır, diye. Bize de bugünlerde en çok inat gerek. Şimdi bütün dünya senin olsa bile, dirhem inat etmez. İnat ve moral... Şimdi bizim için en büyük zenginlik bunlardır. Tarla Tilkisini delirtecek olan, bizdeki inat ve moraldır."

Agit : "Kurro sen ne utanmaz adamsın" diye muzipçe gülerek, İkko' ya takıldı.

İkko gözlerini karanlıkta gezdirip,

"Madem ki burası Bodrum Palas, biz de şenlik yaparız." dedi ve ekledi:"Herkes bir türkü söyleyecek!" Herhangi bir itiraz gelmeyince de," Madem öyle, ilk türküyü de ben söyleyeyim " diye sürdürdü sözlerini.

İkko, elinin işaret parmağını kulağının deliğine dayayıp" hahi, hahiiiiii..." diye başladığı türküyü, o kadar berbat söyledi ki, ortalık kahkahaya boğuldu.Herkes katıla katıla gülüyordu. İkko, yarattığı sevinç dalgasından hoşnut kalarak daha da kötü okudu türküyü. Kahkaha sesleri öyle yükseldi ki, Nöbetçi Asker, dışarıdan, onları koruyan sıcak bir sesle,

"Benlik bir şey yok ama, komutan sesinizi duyup gelirse sizin için çok kötü olur. " diye uyarmak zorunda kaldı. Bu asker, Av-

do'nun evindeki aramaya katılmak istemeyen Ali adındaki askerdi. Çoğu acemice söylenen her türküde, kahkaha tufanı kopuyordu. Güldükçe ısınıyor, hafifliyor, enerji topluyorlardı. O gece, Bodrum palasın karanlığına ve soğuğuna yenik düşmedikleri için çok mut-luydular.

Gökyüzü gümüş parlaklığıyla ısıdığında, bodrumdaki şenlik daha sürüyordu. Her sabah askerlere yaptırılan çevre temizliği için asker yatakhanesinde "kalk" düdüğü çaldığında, saatler sabahın beşini gösteriyordu. Yatakhane nöbetçisi her sabah alacakaranlıkta " Günaydın arkadaşlar " diye olanca gücü ile bağırır, ardından da " Koğuş kalk! " komutunu verip, düdüğünü öttürmeye başlardı. O soğuk kış sabahında da aynı şeyler tekrarlandı. Askerler hep oldu-ğu gibi o sabah da sıcak yataklarından çıkmaya isteksizdiler. Bazı-ları asık suratlı ve gergin, bazıları da dalgın ve bezgindi. Ama hep-si de bir nedenle kötü karşılıyordu günü: Memleket özlemi. Anne, baba , kardeş, eş, çocuk ve sevgili özlemi, en çok sabahları yakardı genç yüreklerini.

Nöbetçinin "Koğuş boşalt!" diye yükselen sesini, o güne kadar kimbilir kaçınıcıdır duyuyorlardı ?

Yatağının ortasında oturup, boş gözlerle yere bakan asker, bez-gin bir sesle,

"Sabahın köründe bizi niye kaldırırlar ki!.. " diye mırıldandı. Demir ranzanın alt katında yatağını düzelten sarışın uzun boylu as-ker gülümseyerek,

"Daha anlamadın mı ?" diye sordu.

"Neyi?"

"Bizi niçin erken kaldırdıklarını."

"Öfff, Ali, sabah sabah hiç çekilmiyorsun. Yine aynı hikaye, yine felsefe yaptın."

"Peki peki, öyle olsun."

"Bu mıntıka temizliği delirtecek beni, yaz kış, her sabah aynı iş."

Ali, nevresimini dörde katlarken,

"Bu da aynı mantığın işidir, hesaplı kitaplı işlerdir bunların hepsi." dedi ve ekledi: Sen dün akşam sıcak yatağına girdiğinde, bodrumdakileri düşündün mü hiç?

"Bana ne, ben mi attım onları oraya? Kim attıysa o düşünsün."
Ali, yüzünü ekşitip alayla sordu.

"Mızrak Komutan mı düşünecek?"

"Ne bileyim ben, kim attıysa o."

Bu sırada, koğuşun kapısında yeniden nöbetçi asker belirdi .
Elindeki kasaturayı ranzaların demirlerine sağlam soltu vura vura
ilerleyip,

"Son defa söylüyorum , boşaltın koğuşu" diye bağırdı.

Üstteki ranzada yatağının çarşafını düzelterken asker,

"Sabahları sen de hiç çekilmiyorsun" diye mırıldandı kendi
kendine.

Nöbetçi asker, soldan dördüncü ranzanın yanından geçerken
aniden durakladı. Ranzanın alt bölümündeki yatağa eğilip kasatu-
ranın ucuyla nevresimi araladı.

"Sağır mısın sen lan, niye kalkmıyorsun?"

Nevresimin altında belli belirsiz bir kıpırdama oldu . Nöbetçi
asker kasaturayı sertçe dürttü, "Kalksana lan!"

Yatağında kıpırtısız yatan asker, ağır hareketlerle başını nevre-
simden hafifçe dışarı çıkardı.Kocaman gözleri korkuyla bakıyordu.

Nöbetçi, "Hadi sallanma" diye belirtti yeniden. Ali, Nöbetçi
Asker'in başına dikildi.

"Sabaha kadar sayıkladı durdu, hiç uyumadı; hep çırpındı bı-
rak yatsın."

"Deli misin sen? Komutan kabak gibi oyar beni, askerliğimi
yakar."

"Onu bu hale sokan zaten komutan değil mi?"

"O da komutanın emrine karşı geldi. Değer miydi o götü boklu-
lara? Komutan vur diyorsa, vuracaksın kardeşim. Burası asker oca-
ğı, biz de emir kuluyuz."

"Peki arkadaşlık öldü mü? "

Askerlikte, cezaevinde ve gurbette arkadaşlığın, insanı ayakta
tutan çok güçlü bir bağ olduğunu, onlar yaşayarak görmüşlerdi.

Nöbetçinin yüzündeki az önceki sertlik, bu uyarı üzerine, yerini
bir anda acımalı, şefkat dolu bir ifadeye bıraktı. Nöbetçi, yatağın

kenarına ilişip eli titreyerek nevrresimi kaldırdı, Ahmet nevrresimi korkuyla başına çekti. Nöbetçi, yalvaran mahçup gözlerle Ahmet'e baktı.

"Hava sıcacıktı, hava sıcacıktı, onlar düşman değil ki..." diye sayıklıyordu Ahmet.

Ali, "Sayıklıyor, kendinde değil" dedi.

Nöbetçi, "Hadi giydirelim de dışarıda biraz hava alsın, soğuk belki kendine getirir " dedi ve yumuşak bir sesle, "Hadi Ahmet, giyin de dışarı çıkalım " diye ekledi.

Mintika temizliği süresince Ahmet, boynunu omuzlarının arasına çekti ve ortalıkta amaçsızca dolandı durdu. Soğuktan titriyor, dişleri birbirine çarpıyordu.

"Dışarıda hava sıcacıktı ... hava sıcacıktı, onlar düşman değil ki..." diye durmadan sayıklıyordu.

Bodrumun önünden geçerken, Banalılar onu sesinden tanıdılar. Hepsi soluklarını kesip büyük bir gönöl borcuyla kulak kabarttılar, Ahmet'in sesine. Ahmet'in sayıkladığını farkedince yüzlerini hüznöl bir ifade sardı.

"Delirtti çocuğu" dedi İkko, öfkeli bir sesle, "Bu Tarla Tilkisi yalnız bize değil, kendinden olmayan herkese düşmandır."

Avdo,

"Benim yüzümden oldu" diye yakındı.

İkko,

"Temiz aile çocuğuymuş. Allah anne babasına bağışlasın."

İmam araya girdi,

"Allah bunun hesabını da soracak, o Tarla Tilkisi'nden" dedi inançlı bir sesle ,

İkko gevrek gevrek güldü.

"Sen alim adamsın bilirsin, Amerika ve Avrupa da hesap soracak mı acaba?"

Zılfo elleri böğründe ayakta dolanırken bir an durdu, başını iki yana sallayıp sinirle,

"Utanmaz, arsız" diye söylendi.

İkko, güçlü bir kahkaha savurarak,

"Gökten kurbağalar yağacak, yerden bereket fışkıracak" dedi yeniden.

Ahmet türkü söylemeye koyulunca, Banalılar tartışmayı kesip sessizliğe gömüldüler.

"Kekliğimi vurdular, kanadımı kırdılar..." diye başladı Ahmet.

Dere yatağında taşlar arasında akan yumuşacık bir suyun çağılması gibiydi Ahmet in sesi. İnsanın içini titreten dokunaklı bir sestti.

Banalılar, bodrumun buz gibi soğuk beton zeminine çiviyle çakılmış gibi kıpırdamadan dinlediler Ahmet'i.

"Oy dağlar dağlar, başı dumanlı dağlar.

(.....)

Ahmet, içli sesiyle türküleri ardarda dizerken bir şelale gibiydi.

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar.

(.....)

Allı turnam ne gezersin havada

(.....)

Erzurum dağları kar ile boran

(.....)

Ahmet, bu türküyü tamamlayamadan yeniden sayıklamaya koyuldu:

"Hava sıcacıktı, hava sıcacıktı, onlar düşman değil ki..."

Ahmet yaralı sesiyle sayıklarken, Banalılar da gözyaşlarını yüreklerine akıtıyorlardı.

Onlar, güneşin doğuşunu bodrumun kıyısındaki kara vuran parıltılardan anladılar. Güneş , kötü geçen bir günün ve daha da berbat geçen bir gecenin bitişini müjdeliyordu. Güneşin her yeniden doğuşu, daha yeni ve daha güçlü ümitler demekti. Gereken şey, güçlü ümitler yaratıp bu uğurda emek harcamayı göze alabilmekti. Dünyayı ve yaşamı güzelleştirenler, yarattıkları ümitler uğruna güçlü çalışmalar yapabilenlerdi. Tembeller, insanlığın sırtında birer kamburdu. Banalılar ümitli olmak zorundaydılar. Onları ayakta tutacak olan ümitleriydi. Ümitlerini yitirseler, onlar da bir-

likte yok olup gideceklerdi; Bunu biliyorlardı. Başları yerde, utanç içinde dolaşamazlardı. Güneş, çok kötü geçen bir günü ve bir geceyi geride bırakmakla kalmıyor, bir de yaşanacak daha pekçok günü müjdeliyordu.

Yazışma odası, Mızrak Teğmen'i sabah yine "Dikkat!" komutuyla karşıladı. Odanın iki penceresi de açıktı. Güneşli temiz hava dolmuştu içeriye. Nöbetçi askerin az önce paspasla sildiği mozaikli beton zemin, ıslık ıslık parlıyordu. Masaların üstü düzenli ve tertemizdi. Çatırtıyla yanan kömür sobası henüz tam tutuşmamıştı.

Mızrak Teğmen, her sabah yaptığı gibi kapının girişinde dikilip odadakileri baştan aşağı tek tek süzdü ve yüzünde sert bir ifadeyle, "Günaydın arkadaşlar! " diye bağırdı.

Odada itirafçı, korucu ve asker, toplam on kişi vardı. Hepsi ayakta dimdik kıpırdamadan bekliyorlardı. Hep bir ağızdan yüksek sesle;

"Sağol!" diye karşılık verdiler.

Mızrak Teğmen, "Siz de sağolun" dedi ve bankta bağdaş kurup dalgın dalgın oturan Misto' ya doğru ilerledi.

"Nasılsın Mustafa, gecen nasıl geçti bakiyim? "

Misto, Mızrak Teğmen'i hiç duymamış gibi, başını sağ omuzuna düşürüp, boş gözlerle yere baktı. Sol elini midesine bastırmıştı. Sağ elinde uzunca bir tespih tutuyordu. Zeytin çekirdiklerinden yapılma tespihin tanelerini elinin baş ve işaret parmakları arasından geçirirken, kıpırdayan dudaklarından, dua mı okuyor, yoksa sayıyor mu, belli değildi. Mızrak Teğmen sigarasını yakarken,

"Sana sordum Mustafa , nasılsın, hasta mısın yoksa?" diye yeniden sordu.

Misto gözleri yerde hiçbir karşılık vermeden öylece duruyordu. Bir ara derin derin iç geçirdiği duyuldu.

Mızrak Teğmen, sağında bir adım gerisinde duran Erdal Çavuşa dönerek,

"Gece buna bir şey mi yaptınız, ne oldu buna böyle?" diye sordu.

Erdal Çavuş korkuyla irkilip bir Mızrak Teğmene, bir de Misto'ya baktı, kekeledi.

"Haayır Komutanım, hiç bir şey olmadı. Nöbetçilerin söylediklerine göre sabaha kadar odada dolanıp durmuş, hiç kimseyle de tek kelime konuşmamış."

Mızrak Teğmen,sağ bacağıını ileri geri oynatarak belli belirsiz gülümsedi.

"Karı hasreti mi lan, ne oldu sana böyle? Çok mu seviyon lan karıyı?"

Mısto'dan yine ses çıkmayınca, yumruğunu şaka yollu Mıstonun çenesine hafifçe dokundurdu.

"Kavuşacan karıya lan , niye merak ediyon? Bir iki saat sohbet edelim , sonra gidersin."

Mısto ölü gibi duruyordu.

Mızrak Teğmen, burnundan gülererek başını kasıntıyla iki yana salladı ve masanın arkasındaki koltuğa gürültüyle oturdu. Masanın sol üst çekmecesinden birkaç tane çizgisiz kağıt çıkardı. Kağıda siyah mürekkepli dolmakalemiyle, "Bugün benim için güzel bir gün, az ötedeki bankta yaşlı bir Banalı oturuyor. Ayağımın kirini yala desem yalayacak . Yalaka ihtiyarın teki" diye yazdı, sonra da başını kaldırıp açık pencereden , sabah güneşinin öpüştüğü karlı tepeye ve tepenin üstünde yükselen bulutsuz gökyüzüne baktı. Bunu yaparken ters çevirdiği kalemiyle masayı tıklatıyordu, uyku da düş görüyordu sanki. Mısto'dan başka odadaki herkesin gözü Mızrak Teğmen'deydi. Bir süre sonra Mızrak Teğmen uykudan yeni uyanmış gibi gözlerini kırıştırtarak önündeki kağıda yazdıklarını tekrar okudu ve kargacık burgacık yazısıyla,

"Yeryüzünde Bana diye bir yer kalmayacak" diye ekledi. Kağıdı parmaklarının arasında sinirle buruşturup sobanın önüne fırlattırken, ayaklar altında ezilen çocukluğunu düşünüyordu.

Mızrak Teğmen, Yozgat'lı yoksul bir ailenin çocuğuydu. Babası ayakkabı boyacıydı. Annesi de bürokrat ve zengin evlerinde günlük temizlik işleri yapardı. İlkokulu, oturdukları mahallede, evlerine yakın bir okulda okudu. Çocukluğundan hatırladığı tek şey, içki içip kan çanağı gözlerle sürüklenerek eve gelen babası-

nın küfürleri ve dayaklarıydı. Babası, içki içmeye sabahtan başlardı. Ağzı sigara izmariti ve şarap kokardı hep. Evleri, etrafa saçılmış boş şarap şişeleri, buruşturulmuş boş sigara paketleri ve izmaritlerden geçilmezdi. Eve girişte mide bulandıran, dayanılması güç kötü bir koku karşılardı insanı. Elinde içki şişesiyle gece yarılarında eve gelen babası, annesini uyanık bulmak isterdi. Annesi uyuyakalmışsa ev savaş alanına dönerdi. Çocuklar neredeyse her gece, küfür ve dayak sesleriyle uyanıklardı uykularından. Babası çeşitli bahaneler bulup yumruk ve tekmelerle annesine saldırır, pörsük bedenini kanlar içinde bırakırdı. Annesi de çılgınlıklarına küfürler ekleyerek bu saldırılara karşılık verirdi. Kül tablaları, tabaklar ve ayakkabıların havada uçuştığı bu kavgalar çoğunlukla sokakta son bulurdu. Mahalle halkı artık alışmıştı onların bu kavgalarına. Bu nedenle gürültülerini kimse yadırgamazdı. Komşu evlerindeki dedikodular ençok onların üstüncydi. Mahalle çocuklarının en çok konuştukları yine onlardı. Mızrak, bazıları alayla bazıları da acımayla bakan çocuk gözlerden kaçır, kuytularda saklanacak delik arardı. Okula gidiş gelişlerinin dışında da ortalıklarda hiç görünmezdi; eve kapatırdı kendini. Bu kavgalarda Mızrak ve kardeşleri de bazen dayaktan paylarını alırlardı. Anne ve babaları birbirlerine saldırmayı göze alamadıkları zaman öfkelerini çocuklarında dindirirlerdi. Çocuklar yüzlerine ve bedenlerine rastgele inen tekme ve tokatlarla kanlar içinde kalır, birbirlerine sokulup, sessizce ağlaşırlardı. Dayaktan tanınmaz haldeki yüzünü arkadaşları görmesin diye, Mızrak sabah olmaması için gece boyunca hep dua ederdi. Gün ışıdığında da yüzünden çok, yüreği ve onuru paramparça olmuş halde sokağa çıkardı. Böyle günlerde kendini ayak altında ezilip ortalığı kirleten iğenç bir böcek gibi hissederdi. Babası, sigarası bittiğinde gece yarısı da olsa Mızrak'ı yattığı yatağında ayaklarıyla dürtüp,

"Pis pis yatacağına, git dışarıda izmarit topla" diye uyandırır ve tekme tokat yatağından dışarı atardı.

Mızrak, irkilip yatağından fırlar, karanlık sokaklara atardı kendini. Çocukluğu ve gençliği işte hep böyle kabus içinde geçti. Ge-

ceye, gündüze, insanlara, herşeye güvensiz büyüdü. Hiç arkadaşı olmadı, sevgiyi de hiç yaşamadı. Ruhunu ezen yalnızlıklarında dost bir elin sıcaklığı nedir hiç bilmedi, dost bir çift gözün karanlığı nasıl aydınlattığını da hiç yaşamadı.

Ankara Harbiye okulunda da tek bir yakın arkadaşı olmadı. İnsanlardan kaçan, kendini içine hapseden, konuşmaya çekinen, ürkek ve kaygılı bir öğrenciydi. Yılların genç yüreğine akıttığı acılar, üst üste binip zamanla kin ve nefrete dönüştü. Gülen insanları hiç sevmeydi. O'nu en çok, başkalarının ümitsiz ve acı çeken yüzleri mutlu etti. İnsanların yaşamlarını berbat etmekten ve sevinçlerini acıya boğmaktan çılgınca zevkler aldı. İçindeki doyumsuzluk uçurumundan bu çılgınca zevklerle kurtulmaya çalışırken, her seferinde uçurumun daha da derinine düştü ve böylece büsbütün sertleşip acımasızlaştı.

Okulu bitirdikten sonra Mızrak, önce Özel Harp Dairesi'nde sıkı bir kontrgerilla eğitiminden geçirildi. Kontrgerilla eğitiminden sonra özel görevle Güçlükonak'a gönderildi. Bu özel görev için gerekli olan ne varsa, o hepsini fazlasıyla kişiliğinde taşıyordu. Güçlükonak'ta göreve başladığında yaptığı ilk iş, gülmeyi yasaklamak oldu emrindekilerince. O günden sonra askerler, gülmelerini saklayıp ciddi yüz ifadeleriyle çıktılar Mızrak Teğmen'in karşısına. Operasyon için gittiği her yerde insan feryatları ve ateşler yükseldi. Tüm çevrede, çok değil bir haftada ünlendi. Yaptıkları dalga dalga yayıldı dört bir tarafa. Artık onu tanımayan ya da duymayan yoktu. Gerçek adını hiç kullanmadı. Herkese kendini Mızrak Teğmen olarak tanıttı.

Mızrak Teğmen, yay gibi gerilmiş halde uyandı çocukluk düşlerinden.

"Mustafa hadi, seni dinliyorum şimdi. Köyünüze gelen teröristleri kimler barındırıyor, kimler yedirip içiriyor onları? Katır sırtında teröristlere erzak taşıyanlar kimlerdir? Teröristler köyde neler yapıyorlar, kiminle neler konuşuyorlar? Köy koruculuğunu neden kabul etmiyorsunuz? Köyde PeKaKa'nın milisleri kimlerdir? Kim sizi böyle yoldan çıkarıyor? Bunları bana tek tek anlat!"

Mısto derin bir iç geçirip, Mızrak Teğmen'e kuru bir bakış fırlattı ve acı bir tatla dolan ağzını şapırdatarak yeniden sessizliğe gömüldü.

Mızrak Teğmen,

"Dilini mi yuttun, ne oldu sana böyle Mustafa?" diye sesini belli belirsiz yükseltince, Mısto başını kaldırıp,

"Ben kopek süti mi emmiş?" diye sordu.

Mızrak Teğmen, önce sarardı, sonra kızardı, dudakları titredi, şaşırmış halde,

"Anlamadım, ne yani , ne diyon sen?" diye kekeledi.

Mısto kaşlarını çatıp kuru bir sesle,

" Sen, Keko'ye çoğ koti şeyler yaptı , çoğ koti oldu" dedi.

Mızrak Teğmen koltuktan hiddetle kalkıp masaya sertçe bir yumruk vurarak;

"Ben ne soruyom, sen ne cevap veriyon! Sana ne lan Avdo'dan. Rahat mı battı yoksa? Dün akşam ayağını öpen sen değil miydin, götün mü kalktı lan? "

"Sen, Keko'ye çoğ ayıp etmişsen .Ben it suti emmemiş, köyüm çoğ temizdir, heç bir suçleri, günahleri yoğtur."

"Yaaa, öyle mi dersin!?"

Mızrak Teğmen pantolonunun düğmelerini çözerken, "Sen uykudan daha uyanımadın herhalde, kendinde değilsin. Bu uykunu açar " diye ekledi.

Mısto, şakağından şırıltıyla aşağı süzülen ekşi bir sıcaklık hissetti.

"Bu seni şimdi kendine getirir" diyerek histerik bir kahkaha savurdu Mızrak Teğmen.

Mısto tiksintiyle yüzünü buruşturup başını yana çevirdi ve ıslak yüzünü kollarının arasına aldı. Sıcaklık, bu sefer de ensesinden sırtına aktı.

Mızrak Teğmen, pantolonunun düğmelerini kapatırken,

"Nasıl, aklın başına geldi mi?" diye alayla sordu.

Mısto sımsıkı kapattığı gözlerini açmadan,

"Ben it süti emmemişim" dedi kendi kendine.

Mızrak Teğmen, yumruğunu tehditle Misto'ya doğru sallayıp, "Bunların hepsi it soyundandır, adam olmazlar." dedi ve bir süre ayakta dikilip öylece durdu. Sonra da ateş saçan kızgın gözlerle Misto'yu uzun uzun süzdü ve sesine zorlama bir yumuşaklık kata-
rak;

"Bak Mustafa " dedi, "Çoluğun çocuğun var,başına dert alma! Sonra pişman olsan da bir işe yaramaz.O zaman seni ben bile kur-taramam. Bak ötekiler ne halde, gördün işte. Onlardan hiçbiri, bu-radan sağ çıkamayacak. Hepsi köpekler gibi sürünerek ölecek! Ha-yat artık onlar için bitti. O karanlık bodrum, onlara mezar olacak! Sen ölmek mi istiyorsun? Kendine acıımıyorsan çocuklarına acı. Bak Mustafa, sana iyilik yapmak istiyorum, böyle bir fırsat bir da-ha eline geçmez, aklını başına topla."

Misto umursamaz görünüyordu.

"Aklım teze başıme geldi."

Mızrak Teğmen elinin tersiyle Misto'nun yüzüne sertçe bir to-kat vurup, " Aklına tüküreyim" diye bağırdı."Eşeksiniz hepiniz, eşek. Adam olmazsınız ."Misto zehir içmiş gibi kasılıp, yüzünü acıyla buruşturdu.

Mızrak Teğmen, Erdal Çavuş'a dönüp,

"Bu iti konuşturun!" diye emir verdi.

Erdal Çavuş boyun eğen bir sesle,

"Emredersiniz komutanım."diye karşılık verdi.

Mızrak Teğmen, odadan çıkarken işaret parmağını Misto'ya hınçla sallayıp,

"Birazdan kancık gibi ayağıma dolanacaksın" dedi ve dilinin ucunda topladığı balgamını Misto'nun yüzüne savurdu. Misto yü-züne yapışan kirli sarı balgamı koluyla sildi. Mızrak Teğmen, kapı-yı arkasından kapatırken, Erdal Çavuş'un Misto'ya "Kancık"diye bağırان sesi çınladı. Cop ve tekme sesleri odada ürkütücü bir güm-bürdemeye dönüştü.

Misto'nun "Oyyyyy, wiiiiiyy " çığlıkları sardı ortalığı.

Biri beyaz, biri de kızıl iki besili horoz ile birkaç anaç tavuk, olanlardan habersiz, dışarıda kaygısızca yeri eşeliyorlardı.

Mızrak Teğmen, kömür sobasının ısıttığı makam odasında sinirle dolanıp küfürler savuruyordu.)

Misto'nun çılgınlıkları, bir süre sonra kesildi. Erdal çavuş falakadaki Misto'nun cansız yüzüne dikkatlice baktı, kendi kendisiyle konuşurcasına,

"İbne bayılmış" dedi ve Misto'nun ayak tabanlarını copluyan askere "Vurma tamam, şimdilik işi bitti" diye seslendi.

Misto, içini ezen bir bulantı ve baş dönmesiyle uyandığında kendini Avdo'nun kolları arasında buldu. Göz kapaklarını aralayınca, tepesinde ağız dolusu gülen İkko'yu gördü ilk önce. İkko, bir eli dizinde, bir eli de karnında öne eğilmiş, sarsıla sarsıla gülüyor, gözlerinden yaşlar akıyordu. Avdo ise sevecenlikle Misto'nun şakaklarına masaj yapıyordu. Çevresini dolduran köylülerini görünce Misto huzurla gülümsedi, kuruyan dudakları hafifçe kıpırdadı, bağışlanma isteyen yorgun bir sesle, "Günüm size kurban olsun, ömrüm size feda olsun." diye inledi.

İkko, elinin tersiyle gözyaşlarını silip kahkahalar arasında kesik kesik soludu ve,

"Pis ömrünü ne yapayım ben? Götür köpeklere ver." diye sataştı Misto'ya.

Misto yaralı bedeninde kanat çırpıp bir gönül borcuyla gözlerini kırptırıp, köylülerinin üstünde tek tek gezindi, hepsiyle sessizliğin diliyle konuştu ve hasret giderdi. Ona bakan gözlerin hiçbirinde kırgınlık ya da yabancılik okunmuyordu, hepsi sevecen ve gülekti.

Misto, köylülerine hayranlıkla bakarken,

"Bunlar benim yaşamım" diye geçirdi içinden. O güne kadar hiç böyle duygular yaşamamıştı, yabancıydı bu duygulara. Köylülerinin olmadığı bir dünyada yaşamın kör bir yalnızlık olacağını düşündü. Dünya onlarla güzeldi, Bana da öyle. Bunu ilk o gün fark etmişti.

İkko, Misto'nun yarılan alnından süzülen kanı paltosunun eteğiyle silerken yüzüne iliştirdiği ağırbaşlı bir ifadeyle,

"Serjınık, duydun mu ne oldu?" diye sordu.

Misto soran kaygılı gözlerle İkko' ya baktı.

"Meyro eve almayacakmış seni, boşadım o kirliyi, diyormuş."

Misto, inanmadığını gösteren bir gülümsemeyle karşılık verdi. İkko, aynı ağırbaşlı ifadeyle yüzünü buruşturup ekledi: Meyro, 'böyle pis bir kocam artık yok' diyormuş. Şu işe bak ki, evin gibi karın da elden gitti. Evlenmek istesen sana gelecek kadın da bulamazsın. Bundan böyle olsa olsa boz bir eşekle evlenebilirsin. Hoş eşek de gelmez ya sana, neyse...

Misto sonsuz bir huzurla gözlerini kısıp,

"Ben de, Meyro ve çocuklar da, ayağınızın altında toprak olalım." dedi ve usulca ekledi: Siz olmasanız hayatın ne tadı olur, ne de bereketi. Allah, bize, sizensiz bir tek gün dahi vermesin.

İkko yüzünü buruşturup homurdandı:

" Pis domuz, Tarla Tilkisi seni aramıza ajan olarak soktu değil mi?"

Misto, "Domuz" diye mırıldandı, sonra da çenesini göğsüne düşürüp, sevgi ve özlemle Avdo' yu seyretmeye koyuldu. Avdo güleç bir yüzle karşılık verdi Misto'ya.

Güneş'in solgun ışıkları, dışarıdaki soğuğu az da olsa kırmıştı. Bodrumda dört taraftan kükreyen rüzgarın uğultusu dinmişti, ama içerisi yine de durulacak gibi değildi. Banalıların bedenlerine saldıran dondurucu soğuk, etlerine çivi gibi saplanıyor, dayanılmaz acılar veriyordu onlara. Gün boyunca hiç uyuyamadılar. Göz kapaklarının her kapanışında, soğğun ısırın dürtüklemesiyle irkildiler. Çenelerini göğüslerine bastırıp ellerini soktukları ceplerinde ucu getirerek, iki büküm dolanıp durdular. Kulakları pancar gibi kızarmış, burunları ve yanakları morarmıştı. Yüzlerinde çürük domatesler gibi asılı duran burunlarından ekşimsi sular akıyordu.

Avdo, yerdeki Misto'nun omuzuna usulca dokunup,

"Misto kalk!" diye uyardı ve ekledi: Betona böyle uzanırsan, bir daha da kalkamazsın. Kalk da biraz dolaş, kanın hareketlenir.

Misto acıya bürünen gözlerle Avdo'ya bakıp,

"Yürüyemem ki, her tarafım delik deşik sanki. Gücüm de yok zaten." diye sızlandı.

Avdo,

"Üşütüp, zatürre olacaksın. Kalk hadi!" diye çıkıştı ve bodrumun alacakaranlığında göz gezdirip, Cemşit ile Agit'e, "Yürümesi için Misto' ya yardım edin!" diye seslendi. Kendisi de paltosuna sımsıkı sarılarak, iki büklüm yürümeye koyuldu.

Misto, yürümesini henüz yeni öğrenen çocuklar gibi , Cemşit ile Agit arasında ürkek, kısa adımlar atıyordu.

Merdiven sahanlığında beliren asker, kire bulanmış kapkara bir kova tutuyordu elinde. Sapından tuttuğu kovayı öne uzatıp,

" Sabah kahvaltısı!" diye seslendi."Biraz beslenin de kendinize gelin, bize lazımsınız."

Kovayı merdiven sahanlığına bırakırken, yüzünde alaylı bir gülümseme belirdi. Alnında ve havuç kırmızısı burnunda, ter tanecikleri birikmişti. Sıkı yumruğunu yüzünün hizasında ileri geri hareket ettirerek;

"Hepinizi kabak gibi oyucam, ölümünüz benim elimden olacak" diye ekledi. Banalılar hiç oralı olmadılar.

Asker gittikten sonra İkko arkasından,

"Ahmak oğlu ahmak" diye söylendi. "Bu da kendini paşa sanıyor. Kimbilir nerenin çingenesidir."

Avdo, İkko ile gözgöze gelince, yüzünde beliren yumuşak bir gülümsemeyle olduğu yerde durup, İkko'ya baktı. Sevgi yüklü bu gülümseme İkko'nun içini ısıttı, O da gülümsedi.

" Keko, Allahını seversen sen söyle, bu çingene oğlu çingene-ye küfretmekte haksız mıyım?"

Avdo ellerini ovuşturarak ısıtmaya çalışırken,

" Çingeneler, çok iyi, çok da merhametli insanlardır. Bu Serse-ri, Çingeneler'in ayaklarının tozu bile olamaz. Çingenelere kurban olsun bu alçak oğlu alçak. Bu ve bunun gibiler, avcı keklik cinsidirler; köklerine ihanet ederler. Allah bilir ki, bunun anne ve babası şimdi aç ve perişandılar. Bizim namussuz komşuları görmüyor musun, bir parça yal için yapmadıkları rezillik yok. Bize zulmetmede, Tarla Tilkisi'nden geri kalmıyorlar. Bu da onlar gibi biri işte. Bunların yaptıkları, kendi köklerini kesmek ya da ateşe vermek gibi bir şey."

İkko gülerek,

"Keko"dedi. "Bu şerefsizlere Serjinik Misto' da katıldı değil mi?" Misto, yüzünü buruşturdu, cevap vermedi.

"Çuval mideli pis domuz."

"Bir kaşık yal için kendini sattığını Meyro'ya söylemezsem, ben de adam değilim."

Misto soluklanıp, gücünü toparlamak için bir süre olduğu yerde durdu. Göğsü körük gibi inip kalkıyordu. Diliyle dudaklarını ısılatıp hastalıklı adımlarla yeniden yürümeye koyulurken,

"Keko bu hınzıra birşey söyle, rahat bırakmıyor beni." diye yakındı.

Avdo, muzipçe gülümseyen İkko'ya göz ucuyla baktı.

"Şakalaşıyor seninle, aldırma sen ona."

İkko,

"Bir de düşmanlık çekersiniz Tarla Tilkisi'ne. Bakın, size sabah çorbası da göndermiş, Allahtan ne istersiniz artık. "diye ortaya konuştu. Sonra da merdiven sahanlığına çıkıp "Of of of... "diye çığlık attı. "Çorba değilmiş, etli pilavmış, üstelik bir de üzümü var."

Zılfo'nun içinde dışa vurmak istemediği bir sevinç dalgası yayıldı. Gözlerini iri iri açarak,

"Doğru mu?" diye yüksek sesle sordu.

"Bana inanmıyor musun? Gel, kendin gör!"

Zılfo, ondan hiç beklenmeyen bir çeviklikle, bir sıçrayışta on iki basamaklı merdivenin yarısına ulaştı. Buna kendisi de şaşırdı. Dönüp, arkasından bakakalan köylüleriyle göz göze gelince utandı, iradesini bir anda böyle kaybettiği için yüzü kızardı; bir süre kararsızlık geçirip ne yapacağını bilmez halde sendeledi, sonra da ağırbaşlı adımlarla basamakları tek tek çıkıp sahanlığa ulaştı.

"Aha bak, işte! " dedi İkko, kovayı göstererek.

Zılfo başını usulca uzatıp, kovanın içine bakınca acıyla yutkundu. Şaşırmış kocaman gözleriyle bakarken, açlığın azdırdığı mide ağrıları içine çivi gibi saplandı.

İkko,

"İnandın mı şimdi?"

Zılfo içi titreyerek başını "Evet" anlamında salladı.

İkko neşe içinde kendi kendisiyle konuşur gibi,

"Kaşık istesek mi acaba? Elle de yenmez ki bu, soğumadan yeyseydik" dedi.

Köy İmamı, elleri arkasında merdiveni gösterişle çıkarken,

"Kaşığı ne yapacaksın Allah razı olmuş? Ellerimizle yeriz, olur biter." dedi.

İkko iki elini yana açıp,

"Allah razı olmuş, sen alim adamsın, bu kirli ellerle nasıl yeriz, günah değil mi?" diye çıkıştı.

Köy imamı bu dini öğüte içerledi ama, belli etmedi; kızarak karşılık verdi, o kadar.

İkko,

"Üstelik çok da yağlı " dedi, kovaya göz ucuyla bakarken.

İmam,

"Çok mu yağlı?" diye sorarken başını kovaya doğru uzattı, ağzı açıkta öylece kalakaldı.

İkko,

"İşte gördün, elle yenir mi bu hiç?" dedi gözlerinin içi gülerken.

İmamın öfkesi şimşek gibi çaktı gözlerinde, yüzü kasıldı, renkten renge girdi. İkko , avuçlarını açıp iki elini köy imamına doğru uzatırken görkemle gerdan kırıp, aşağıda merakla bakan köylülerine imamı eliyle işaret ederek,

"Mübarek adam işte böyle olur" dedi." Kovanın içinde ne olduğunu görmeden biliyordu." İmama da dönüp, " Hoca nasıl , etler ne kadar da iştah kabartıyor değil mi?" diye sordu.

İmam, ağırbaşlılığını korumaya çalışarak kızgın bir sesle,

"Senin yaptığın iş, insan işi değil eşek işidir." diye çıkıştı. İkko sarsılarak gülerken, "Komutanın ikramını beğenmedin mi?" dedi kahkahalar arasında.

İmam, kovadaki bulanık kirli suyun yüzünü kaplayan çerçöpe bakarken yüzünü öfke ve tiksinti bürüdü.

"Sen de, senin komutan da yerin dibine giresiniz , Allah belanı-zı versin, siz şeytansınız, şeytandan da betersiniz, illallah sizin elinizden."

İmam, ellerini ağızlarına kapatıp sessizce gülen köylülerinin alaylı bakışları arasında yıkılmış halde merdivenden aşağı sendelerken, İkko ellerini dizlerinde şaklatıp, kahkahalar atıyordu.

Zılfo sağ elini midesine bastırıp, kovanın yanına tostoparlak cömelmış, gözleri yerde düşlere dalmıştı.

Açlığın kabarttığı iştahlarını bastırmak hiç de kolay olmuyordu. Banalılar, yaşamlarında ilk defa böyle uzun süre aç kalıyorlardı. Açlık dehşet vericiydi onlar için. Açlık duygusunu bir türlü atamıyorlardı zihinlerinden. Soğuk açlığı, açlık da soğuğu besliyordu. Zaman zaman mideleriyle düşünüyorlardı. İşin mideyle değil, beyinle ilgili olduğunu sonraki günlerde öğrendiler. İçliköfte , tırşık, bulgur pilavı, sac kayurması ve daha bir çok yemek üstüne düş karışımı uzun uzun sohbetlere koyuluyorlardı.

Zılfo göz ucuyla Avdo'ya bakarken,

"Köyde en lezetli yemekleri Şirin Hala pişirir" dedi. Avdo'nun dikkatle onu dinlediğini görünce , daha da ileri gidip," Eli de çok bereketlidir. Bir avuç pirinçle bir orduyu doyurur," diye ekledi.

Kalabalığın içinden birkaç alaylı,

"Maşallah, maşallah, yalana bereket" sesleri duyuldu.

Teyro,

"Zeyno da güzel yemek pişirir." diye araya girdi.

Teyro, marangozluk işlerinden anlayan, kocaman elleri olan, insan azmanı biriydi. Bir oturuşta tepeleme bir tepsi pilavı ya da haşlanmış bir kuzunun etini tek başına yiyebilirdi. Ağzını şapırdatıp ümitsizce yutkunarak,

"İçli köfteyi Zeyno Bacı'nın üstüne yapan yoktur." diye ekledi.

İkko,

"Dünya yıkılasın sen, taş üstünde taşın kalmasın." dedi içe dokunan bir sesle. "Lalezler gibi kadın var mıydı hiç? Kapısına dünya da yığılsa telaşı olmazdı. Tavuk , koyun, keçi ne kesilecekse kendisi keser, kaşla göz arasında çeşit çeşit yemekler pişirirdi. Evin hem reisi, hem hanımı, hem de hizmetçisiydi. Lalezler gibi bir kadın dünya yüzüne bir daha gelir mi acaba?"

Lalezler, İkko'nun gençliğinde tutkulu bir sevdıyla bağlandığı bir kadındı. O da aynı tutkuyla sevmişti İkko'yu. Ama ne var ki,

babaları başlık parası üstüne anlaşılmayınca evlenememişlerdi. Evlenememişlerdi ama, İtko ile Lalezar arasındaki o ateşten sevdâ sessizce hep sürüp gitmişti.

Tajdo başı önde düşünceli düşünceli,

"He vallah, rahmetli, evine hem reis, hem hanım, hem de hizmetçiydi" dedi, İtko'yu içten onaylıyarak.

Tajdo, Lalezar'ın kocasıydı. İtko, Tajdo'ya sitemle baktı, sonunda arkasını dönüp yürümeye koyuldu.

Ortalığı, betona sürünen ayak sesleri ve ikişerli, üçerli küçük sohbetlerin uğultusu kaplamıştı yeniden. Horoz sesleri vaktin öğle olduğunu gösteriyordu. Yaşam, bu yarı aydınlık bodrumla sınırlı değildi, koca bir dünya vardı dışarıda ve o dünya dönüyordu. Yeni günler, yeni ümitler demekti bu.

Avdo,

"Geçen her dakika bizi köyümüze ve sevdiklerimize yaklaştıran bir adımdır," diye geçirdi içinden. Bu duygularını köylüleriyle de paylaşmak istedi ama, herkes kendi dünyasına çekilmişti. Avdo onları uyandırmak istemedi düşlerinden.

İtko, asık suratla tek başına dolanıyordu. Yüzünde gönlü kırılmış, çocuksu bir ifade vardı. Yaşama arkasını dönmüştü sanki. Omuzları düşmüş, irikıyım bedeni ufalmış, dudakları acıyla kıvrılmıştı. Lalezar'ı anımsadığında hep böyle olurdu İtko. Çevresiyle ilgisini tümenden keser, düşler dünyasında bir başına gezinir dururdu.

Cemşit, yüzünden hiç eksik etmediği gülümsemesiyle ortalıkta amaçsızca dikilmiş, öylece duruyordu. Çimen yeşili gözleri kanlanmış, pembe yüzü solmuştu. Ama yine de güleç bakıyordu. Merdivenin başındaki kediyi görünce elini uzatıp parmaklarını birbirine dokundurarak,

"Pışo pışo pışo" diye seslendi. Kedi boynunu uzatıp, ince bir mırıltıyla karşılık verdi. Kedinin bal rengi gözleri dostça bakıyordu. Cemşit yeniden,

"Pışo pışo pışo" diye seslendi. Kedi, ucu neredeyse yere değen kuyruğunu sağa sola savurup merdivenin tepesinden çevikce bir

hamleyle aşağı atladı. Tajdo, ayağının dibine düşen kediye sertçe bir tekme vurup,

"Bu pisin ne işi var burda." diye söylendi. Tajdo'nun sesiyle, kedinin yürek parçalayan acı çığlığı birbirine karıştı. Karnına tekme yiyen kedi savruldu, boşlukta eğilip, büküldü, yine de şaşırıcı bir çeviklikle yere dört ayak üstüne düştü. Cemşit, korku içinde büzülen kediye kucağına alırken, ağırbaşlı bir tonla,

"Tajdo Amca, bu zavallı hayvana günah değil mi? diye yakındı.

"Ne günahlı lo, sen de. Derdimiz bize yetmemiş gibi bir de bu pisin derdine mi düşelim."

"Allah razı olmuş, dertleri bu zavallı ını başımıza açtı ? "

"O da tavşan gibi uğursuz bir hayvandır, cehennem olsun gitsin."

"Hizmetkarın olayım senin, kedi uğursuzsa evlerde ne işi var peki?"

"Pis hayvandır."

"Tarla Tilkisi zulüm yapıyor diyorsunuz, ama kendiniz de zulüm yapıyorsunuz."

Avdo, Cemşit'i saygılı konuşmaya çağırdığını belli eden buyurgan bir sesle,

"Cemşit!" diye sesini yükseltti.

Cemşit göğsünde tuttuğu kediye eliyle okşarken, yüzüne mahcup bir gülümseme yayıldı.

"Keko başın için birşey demiyorum ben; hayvana günahtır diyorum."

"Sen Tajdo'nun hizmetkarı olasın" dedi Avdo, dokunaklı, ama sevecen bir sesle.

Cemşit sustu, ses çıkarmadı, kedinin sırtını sıvazlarken Avdo'ya saygıyla gülümsedi yalnızca. Avdo, Cemşit'e sevecenlikle bakıp,

"Yüzünden nur akıyor, Allah nazardan saklasın" diye geçirdi içinden. Az önce sesini yükselttiği için pişmanlık duyup, Cemşit'in gönlünü almak istedi,

"Cemşit" dedi, okşayıcı bir sesle, "Kedinin adını ne koyacaksın peki?"

Cemşit beklemediği bu soru karşısında şaşırıldı.

"Adını mı? Bilmem ki!.."

"Buna bir ad lazım."

"Bilmem ki, hangi adı vereyim!.."

Mısto,

"Senin yerinde olsam Mızrak adını verirdim."

Avdo başını arkaya atarak,

"Kediye yazık değil mi?" diye itiraz etti.

Tajdo dışında herkes bir ya da iki ad söyledi. İkko, bu ad tartışmasına katılınca içini ezen az önceki suçluluk duygusundan kurtuldu, eski neşeli ve umursamaz haline döndü. Uzun tartışmalardan sonra kedi için en çok iki ad taraftar topladı: Suto ve Newroz! Pe ki Suto mu, Newroz mu, hangisi olmalıydı ? Kimin ne dediği anlaşılamıyordu. Sesler uğultuya dönüşmüştü.

Banalılar bu tartışmaya kendilerini öyle kaptırdılar ki, bir an için açlığı ve soğuğu bile unuttular. Onlar için yeni bir ilgi alanı oluşmuştu. Kedinin adı ne olacak? Köyde olsa, böyle bir tartışmayı delilik olarak kabul ederlerdi. Hararetli tartışma bodruma canlılık getirmişti. Az önceki asık yüzler şimdi gülüyordu. İkko'nun önerdiği yol benimsendi sonunda.

"Madem demokrasi var; biz de oylama yapalım." dedi İkko.

Sayım işini de Cemşit yapacaktı. Bu da Avdo'nun fikriydi. İtiraz eden olmadı.

Cemşit,

"Şimdi oylama yapacağım" diye sesini yükseltti. Uğultu azalınca da,

"Suto'yu isteyenler?" diye sordu ortaya. Eller havaya kalktı, Cemşit işaret parmağını uzatıp özenle tek tek saydı.

"Dokuz." dedi.

"Newrozu isteyenler ?" diye yükseltti sesini yeniden .

Newroz adına kendisi de el kaldırdı. Daha öncekinde olduğu gibi işaret parmağı ile birlikte başını da ritmik bir şekilde sallayıp sayım yapmağa başladı. Güleç bir yüzle,

"On dört." dedi.

"Newroz..." sesleri yükseldi ardarda neşeyle, sonra da uzun bir alkış sesi patladı bodrumda.

Üç Asker, kucaklarını dolduran kırık tahtalarla merdiven sahanlığında belirince sesler bir anda kesildi.

Askerler, tahtaları gürültüyle üstüste yere attılar. İri kemikli burnunun ucundaki su damlasını elinin tersiyle silen kısa boylu esmer asker, somurtarak,

"Bir de karı mı isteyeceksiniz? Üşümeyesiniz diye ateş yakılacak. Bu iyiliği unutursanız, öbür dünyada burnunuzdan fitil fitil gelecek" dedi.

Avdo'nun evindeki aramaya katılmayı reddeden Ali adındaki asker,

"Sana ne be , sana ne oluyor ? " diye çıkıştı.

"Bak Ali, artık çok oluyorsun. Komutana söylerim, kabak gibi oyar seni, artık hayatta bitiremezsin askerliği. "

"Ah ! bir emir kulu olmasam ..."

"Zırlayıp duracağına mazotu getir"

"Ayağın yok mu senin, git sen getir."

"Pislik!"

Ali, yumruğunu sıkıp,

"Konuşma lan! " diye hışırıyla bağırdı.

Öteki, bir adım gerilerken,

"Allah belanı versin." dedi ve merdiven basamaklarını hızla çıkarak gözden kayboldu.

Ali, başını sinirle iki yana sallayıp kendi kendine söylendi, ama ne söylediği anlaşılmadı. Cemşit' le göz göze gelince de unuttuğu önemli bir şeyi hatırlamışçasına, "Adın ne senin?" diye sordu.

Cemşit sıcak bir tebessümle karşılık verdi. Asker, topluluk üzerinde merakla göz gezdirip,

"Neden konuşmuyor ?" diye sordu.

Avdo,

"O Türkçe bilmiyor" diye karşılık verdi.

Ali, hayretle Cemşit'e bakıp sayıklarcasına,

"Türkçe bilmiyor mu? Allah Allah!.. " dedi. Sonra da uykudan yeni uyanmışçasına, "Her neyse " dedi ve Cemşit'e doğru ilerleyip panto-

lon cebinden çıkardığı kaymaklı bir bisküviti Cemşit'in avcuna bırakmak istedi. Cemşit korkuyla irkilerek elini çekti. Asker;

"Korkma bisküvittir," diye üsteledi.

Avdo, Cemşit'e

"Al, al" diye seslendi.

Cemşit güven duyan gözlerle Ali'nin yüzünde gezindi, kendisine uzatılan bisküviti aldı, sonra da avucunu sımsıkı kapattı. İki genç insan, yüreklerinden akıp gelen sıcacık duygularla kucaklaşmak istediler o an. Ancak ne var ki, aşamadılar yüreklerinin arasına örülen karanlık yüzölçümü o korku duvarını. Birbirlerine dostça bakıp yalnızca gülümsediler.

Soğuktan kaskatı kesilen yorgun bedenlerini kızgın ateşe tutan Banalılar, coşkulu bir tartışmaya koyuldular.

Zılfo ileriye gören kasıtlı bir şef havasındaydı. Her dediği bir bir çıkıyordu ama, insanlar O'nu anlamıyordu işte! Daha dün gece, "Buraya heyetler akın edecek," dememiş miydi? Demişti! Üstelik İkko gibi bazı akılsızlar da alay etmişlerdi bu söyledikleriyle. Zılfo, kollarını gösterişle göğsünde kavuşturup gözlerini tavana dikti ve bir süre alevlerin sıvasız beton tavanda oynaşan turuncu ışıklarını seyretti. O an sevinç çılgınlıkları atmak geldi içinden, ama utandı, yapamadı. İçi içine sığmıyordu, uçacak gibiydi.

"Ben, bir tek öleceğim günü bilmem" diye mırıldandı. Sonra da sesini yükseltip, "Göreceksiniz, bu bir heyet işidir, yoksa ateş yakmazlardı" dedi.

Agit kaygılı bir merakla sordu.

"Peki nasıl böyle haber aldılar hemen?"

"Sen ne diyorsun?" diye çıkıştı Zılfo. "Dünyada olup biten her şeyden bunların derhal haberleri olur, dünya eski dünya mı; senin aklın nerede?"

Tajdo taşkın bir sevinçle el çırpı.

"Bu iş heyet işiyse bizi buradan çıkarırlar vallah."

Zılfo tırpanla ot biçer gibi sol eliyle yarım daire çizip,

"Bu Avrupa'dır, adamın anasını beller böyle. Ne diyorsunuz, adamın dibini kazırlar vallahi" dedi. Soğuktan moraran ellerini kavurucu

ateşin içine sokar gibi uzatırken ekledi, "Erkeklerse hizaya gelmesinler şimdi. Vallahi Avrupa bunları ekmeğe muhtaç eder."

Banalılar ölçülü bir iyimserlik içinde tek sözcüğünü kaçırmadan Zılfo'yu dinliyorlardı. Isınırken neredeyse ateşin içine gireceklerdi. Önleri ısınınca arkalarını dönüyorlardı. Sırtlarını kızdırıp sıcağın ısırdığı kaba etlerini ovuşturduktan sonra da yüzlerini dönüyorlardı.

Agit içini kemiren bir merakla sordu.

"Zılfo sen bilirsin, acaba bu heyet Ankara'dan mı geliyor, yoksa Avrupadan mı ? "

Zılfo sözlerini dirhem dirhem satarak,

"Vallahi" dedi, "Sanıyorum ki, bu, Ankara'nın işi. Bu kadar kısa zamanda ancak Ankara yetişir buraya. Ama bakmayın, yine de Amerika ve Avrupa'nın parmağı var işin içinde. Bir kaç gün içinde oralardan da heyetler gelirler."

Tajdo şükran duygularını,

"Kim ne derse desin, Amerika ve Avrupa bizim için hem anadır hem de baba. Allah eksikliklerini vermesin" diye dışa vurdu.

Zılfo, Tajdo'yu onayladı:

"Allah razı olmuşlar ne diyorsunuz siz, Amerika ile Avrupa olmasa bunlar dev gibi yerlerdi bizi, soyumuzu kuruturlardı."

İkko elleri paltosunun cebinde iri adımlarla ateşin çevresinde dolanırken,

"Allah insanlara akıl dağıtırken acaba siz neredeydiniz?" dedi. "Amerika ve Avrupa göz yummasa, bize bunlar yapılır mı sanıyorsunuz? Onlar istemese, burada kuş dahi uçamaz. Siz ne sanıyorsunuz? Amerika ve Avrupa, 'Bu zulmü yapmayın!' diyecek, ama bunlar yapacak! Böyle bir şeyi akıl alır mı hiç ? Dün Bana'ya atıkları toplar, acaba hangi devletlerin toplarıydı? O silahlar, o toplar nereden geliyor?"

Zılfo,

"Allah akıl dağıttığı zaman asıl sen neredeydin?" diye azarladı İkko'yu.

İkko,

"Hele söyle; bugüne kadar ne kaldı bize yapılmayan ? "

"Onlar olmasa , sen şimdi bu ateşte ısınabilecek miydin? "

"Aklınızı başınıza toplayın artık, onlar devlettir, kim güçlüyse onun yanında olurlar, sen kimsin ki?"

"Senin ödün kopmuş" dedi Zılfo gülerek. "Üstünden kurt atlayan koyun iflah olmaz ya...Sen de üstünden kurt atlayan koyun gibi hep korkularla yaşıyorsun, hayatına yön veren de yine bu korkulardır. Seni korkuların böyle konuşturuyor, böyle karamsar olman hep bundandır."

"İyimser olmam için bir nedenim var mı ki?" İkko derince iç geçirdi ve ekledi "Zulme kölece boyun eğiştten başka hangi hak tanındı bizlere. Haksa çğcr, bir de ölme hakkı tanındı bize."

Zılfo muzipçe güldü.

"Vallahi sen çok korkmuşsun"

"He vallah, çok korkmuşum, hem de nasıl korkmuşum!" diye karşılık verdi İkko.

Tajdo, karakuru ellerini ovuştururken, gözlerini kızgın ateşe dikip,

"Heyetler işin içine girdiğine göre belki ekmek de verirler bize." diye söylendi.

İkko, yanbaşındaki Avdo'yu da tartışmanın içine çekmek istedi.

"Keko sen ne diyorsun bu işe ?"

Avdo orada değildi sanki; çatılmış kaşlarının altından boşluğa bakıyordu. İkko'nun sorusuna cevap vermekte zorlandığını gösteren bir çaresizlikle başını usulca sol omuzuna yıkıp fersiz gözlerini ateşe dikti. Ateşin parlak ve ışıklı dili, o güne kadar hiç böyle çekici görünmemişti gözüne.

İkko,

"Keko birşey söylemedin, sence ne olur?" diye üsteleyince, Avdo uykudan uyanmışçasına irkilip,

"Karanlıkta gibiyim" diye mırıldandı. Avdo bu sözlerle iç dünyasını dışa vurmuştu. Ama şaşırmış gözlerle sarıldığını farkedince, hemen toparlanıp "Hiç birşey yapamazlar, dünyayı başlarına yı-

karız. Hakimler var, savcılar var. Bu iş, Reiscumhur'a kadar gider." diye ekledi,

İkko sevecen gözlerle Avdo'ya bakıyordu.

"Keko, senin aziz başına yemin ederim ki, ne Avrupa ve Amerika'dan, ne de Ankara'dakilerden bize hayır yok! Keşke olsaydı, öper başıma koyardım, ama yok. Bize yapılanları onlar bilmiyorlar mı sanıyorsunuz? Biliyorlar, hem de herşeyi biliyorlar. Tüm bu olanlar, onların izniyle yapılıyor. Ama sorsan, ya inkar ederler ya da bilmez görünürler."

Avdo ümit veren yatıştırıcı bir tonla,

"Allah büyüktür. Hele bakalım ne olacak? Biraz sabredin, Allah'ın evi sabırla kurulmuş," dedi ve yeniden yürümeye koyuldu.

"Bugüne kadar sabretmekten başka ne yaptık ki Keko? Sabır, sabır, sabır...nereye kadar?"

İkko, arkasını dönüp, yaylanarak yürürken, Zılfo gülerek,

"Ödö patlamış" diye sataştı..

"He vallah Zılfo, sen de haklısın" dedi İkko, gücenmiş bir sesle.

Banalılar o gün, dondurucu soğukla kavurucu sıcak nasıl aynı anda yaşadılarsa, karamsarlıkla iyimserliği de öyle içiçe yaşadılar.

Mızrak Teğmen, Erdal Çavuş'un, "Dikkat!" çeken sesiyle indi bodruma. Dizlerine kadar inen içi tüylü, haki renkteki parkanın içinde daha da heybetli görünüyordu.

Bir gülüyor, bir somurtup kaşlarını çatıyordu. Ellerini iki yana sertçe açıp ateşi çeviren Banalılara buyurgan bir sesle,

"Çekilin, çekilin" diye çıkıştı. Yüzünde, insanı ürküten bir sertlik vardı. Ağzı sağa kaymıştı, yüzünün sağ tarafı durmadan seğiriyordu. Dizlerini esnetip yürürken,

"Nasıl, ısındılar mı?" diye söylendi kendi kendine. Gören, Mızrak Teğmen'i bir askeri birlikte kılık kıyafet denetiminde sanırdı. Öfkeli gözleri Cemşit'e ilişince,

"Alman mısın sen lan?" diye sordu.

Cemşit kucağındaki kediye okşarken mazlumca gülümsedi.

"Sana sordum, konuşsana lan, sağır mısın? " diye sesini yükseltti Mızrak Teğmen. Cemşit aynı mazlum gülümsemeyle karşılık

verince, Mızrak Teğmen iki adım öne çıkıp elinin tersiyle Cemşit'in yüzüne sertçe bir tokat bindirdi. Yüzü acıyla gerilen Cemşit, tokatın ağırlığıyla sendeleyip yana savruldu. Mızrak Teğmen hid-detle bağırdı;

"Konuşsana lan. alay mı ediyorsun benimle?" Kediye kucağında sımsıkı tutan Cemşit'in yüzüne eski masum gülümseme yayıldı yeniden.

Avdo tok bir sesle araya girdi.

"Cemşit, Türkçe bilmir, anlamır."

Mızrak Teğmen yüzünü buruşturarak,

"Dilinize tüküreyim" dedi, sonra da Cemşit'in kulağının dibinde avazı çıktığı kadar bağırdı." Dikkat çekilmedi mi lan, niçin esas duruşta değilsiniz?" Cemşit'in kucağındaki kediye başıyla işaret edip "Bu ne lan, ne işi var bunun burda?" diye sürdürdü sözlerini.

İkko boş bulunup,

"Newroz." dedi.

Mızrak Teğmen şaşırmış halde alnını buruşturdu." Ne, ne, ne?"

İkko boş boğazlık yaptığını düşünüp düzeltmeye çalıştı, "Heç heç, şaka."

Mızrak Teğmen kedinin boynundan tutup boşluğa savururken" Babanın oğluyla mı şaka yapıyon lan?" diye bağırdı.

Kedi boşlukta yuvarlanırken boğuk bir çığlık attı. Bu arada İkko da Mızrak Teğmen'den sertçe bir tokat yedi. Mızrak Teğmen yerde göz gezdirirken,

"Hani malalar, nerde?" diye sordu Erdal Çavuş'a,

Erdal Çavuş elinde tuttuğu üç malayı gösterip "Burada komutanım" dedi yüksek sesle. Mızrak Teğmen "Ateşe koyun" diye emir verdi ve ekledi: "Dikkat edin sapları yanmasın!"

"Emredersiniz komutanım" diye karşılık veren Erdal Çavuş, malaları tek tek ve özenle kızgın ateşe sürdü.

Mızrak Teğmen sağındaki boşluğu eliyle gösterip, Avdo, İkko, Cemşit, Mısto ve Zilfo'ya,

"Siz buraya çıkın!" dedi. Hiç bir hareket belirtisi görmeyince başını tehditle salladı ve öfkeyle bağırdı,

"İnadınıza tükürürüm şimdi."

Silahlı adamlar homurdanıp, Avdo, İkko, Cemşit, Misto ve Zılfo nun üstüne atıldılar. Mızrak Teğmen,

"Kıçındakileri çıkarın!" diye emir verdi. Banalıların dirençleri uzun sürmedi, kısa bir cebelleşmeden sonra pantolon ve donları çıkarılmış, orta yerde çırılçıplak kalmışlardı.

Mızrak Teğmen,

"Önce Alman'ı getirin!" diye emir verdi. Cemşit, şaşırmış kaygılı çocuk gözlerle Mızrak Teğmen'e baktı. Gül pembesi genç yüzü karmakarışık. Söylenenleri anlamıyordu ama, kendilerini hoş şeylerin beklemediği çok açıktı. Derin bir uçurumun kenarında hissediyordu kendini. Bir adım ilerisi ölümdü sanki. Ama O, ölümün her zamanki korkutuculuğunu duymadı içinde. Büyüklerinin önünde böyle çırılçıplak olmasının utancı, bastırıyordu ölüm korkusunu. Mahcup, yalvaran gözlerle büyüklerine bakıp, sessizliğin diliyle bağışlanmasını istedi.

Mızrak Teğmen,

"Domaltın" diye emir verdi adamlarına. Cemşit boynuna ve kollarına yapışan ellere güçlü bir silkinişle karşılık verdi. İçinde kabaran bir tiksintiyle,

"Kürre sa. (İtoğlu)" diye bağırdı.

Mızrak Teğmen ateşte korlaşan inelayı elinde evirip çevirirken,

"İkiniz de ayak bileklerinden tutun, kıpırdamasın" dedi adamlarına.

Kızgın mala kalçasına bastırılınca Cemşit, yabani bir çığlık attı. İçini öyle dehşet verici bir acı sardı ki, malanın çıkarttığı cızırtıyı ve yanık et kokusunu duymadı bile.. Gençcik bedeni kızgın ateşte kavruluyordu sanki. Bir anda her tarafından boncuk, boncuk terler akmaya başladı. Kulakları sağır eden çığlıkları, malanın ikinci bastırılışında insanı ürküten vahşi bir böğürtüye dönüştü. Yüzü nar gibi kızarmış, kuruyan pembe dudakları morarmıştı. Cemşit çığlık atarak yüz üstü yerde çırpınırken, Mızrak Teğmen parmağını Tajdo'ya doğru uzatıp,

" Şunu getirin!" diye emir verdi.

Sırtına kızgın mala bastırılan Tajdo'nun feryadı ile Zılfo'nun korkunç bağırtısı birbirine karıştı. Zılfo, benzi sapsarı kesilmiş halde sırasını bekliyordu; yüzüne ölümün ürkütücü görüntüsü oturmuştu. Bir uçurumdan aşağı hızla yuvarlanıyor gibiydi. Düşerken taştan taş çarpıyor, taşların sivriliklerine her çarpımda bir tarafı ya kopuyor ya da parçalanıyordu. Dizginlerinden boşalan korkuları korkunç çığlıklara dönüşmüştü. Ortalığı yanık et kokusu kaplamıştı. Az sonra sıra O'na da gelecekti; kızgın mala sanki makatını yırtıp paramparça ediyor, ateşler saçarak içini yakıyor, kavuruyordu. Bu eziyetli bekleyişe daha fazla dayanamadı Zılfo. Sıtmaya tutulmuş gibi uzun uzun titredi, sonra da bir volkan gibi patladı. Kollarını göğsünde çaresizce kavuşturup, acılı bir sesle, "Oy bavo, oy bavo" diye feryat etmeye başladı. Zılfo'nun şekilden şekile giren yüzü, İkko'ya çok komik göründü. Az önce "Heyetler geldi" diyerek neşe içinde sevinç çığlıkları atan Zılfo, şimdi çığlık çığlığa ağlıyordu; mosmor kesilen yüzünde şaşkınlık ifadesi vardı. İkko, Zılfo ile göz göze gelince içinde bastıramadığı bir gülme dalgası kabardı; gülmemek için dudağını ısırarak kanattı; ama bu, pek bir işe yaramadı. Kabaran gülme dalgası yükselip, İkko'nun boğazına dayandı.

İkko nun gülmemek için gösterdiği çaba, Mızrak Teğmen'in gözünden kaçmamıştı. Burnunun kanatları öfkeyle açılıp kapanırken dişlerini sıkıp,

"Şimdi görüşeceğiz seninle" dedi Mızrak Teğmen. Kaya sertliğinde bir sesle, "Kıçını dağladığımda da bakalım yine gülebilecek misin?" diye ekledi. İkko umursamazca baktı. Bir gün önce köyde ani bir korkuya kapılıp, Mızrak Teğmen'in emriyle yere yattığı için kendini suçladı, pişmanlık duydu. Mızrak Teğmen'le göz göze geldiğinde,

"Senin elinden gelecek ölümden korkarsam, bil ki ben şerefsizim. Sana eğilecek baş, toprağa girsin" dedi kendi kendine.

İkko bu iç kararını verince, içini tarifsiz bir huzur kaplamış, hafifleyip rahatlamıştı. Şimdi inisiyatif ondaydı; yaşam onun sırtında bir yük olmaktan çıkmıştı artık.

Avdo'nun, "Mazlumların rızası olmadan zalimlerin zulmü devam etmez," sözünü hatırladı o an İkko.

"Keko'ya çok şey borçluyuz" diye geçirdi içinden. "O olmasaydı hiç birimiz kendimize gelemezdik, böcek gibi ayak altında ezilirdik." Şükranla Avdo'ya baktı. Avdo, o anki duygularını dışa vurmayan bulanık gözlerle bakıyordu. Göz göze geldiler. İkko sevgi ve saygısını belli eden bir sevecenlikle baktı, gülümsedi. Avdo gözleriyle teşekkür etti. İkko'nun içi doldu, ağlamak istedi, ama Mızrak Teğmen sevinmesin diye, bastırdı gözyaşlarını.

Zılfo, elleriyle dizlerine vurup sağa sola yaylanarak,
"Wiy wiy , oy bavo , oy bavo" diye dövünmeyi sürdürüyordu.
Mızrak Teğmen, Zılfo'nun dövünmesinden aldığı sonsuz zevkle;

"Bu, en sona kalsın" dedi.

İkko, mağrur ve korkusuz duruyordu, Mızrak Teğmen'in karşısında. Zorlu bir sinir kavgasına tutuşacaktı Mızrak Teğmen'le. İradesinden başka hiç bir silahı yoktu, savunmasızdı, ama başarmak istiyordu. Yüzünde karşısındakini aşağılayan ince bir gülümseme vardı. Mızrak Teğmen, burnundan soluyarak İkko'nun önünde durdu. Sıkılı yumruğu balyoz gibi indi İkko'nun yüzüne; foşur foşur kanlar boşaldı. Yumruklar ardarda gümbürdeyince, İkko'nun sol gözü kapandı. Çenesinin yerinden koptuğunu düşündüğü bir anda, sağ kaşı yarıldı. Dudaklarının nasıl böyle şişebildiğine kendisi de şaşırdı. Yüzü alev alev yanıyordu. Kor haline gelen kızgın mala kalçasının sağ yanına bastırılınca İkko, her iki gözünün de patlayıp dışarı aktığını sandı bir an. Kalçasına upuzun binlerce kızgın çuvaldız sokulmuş gibi tüm bedeni yanıyor, ateş damarlarının içinde hışımla yürüyüp kanını alev alev yakıyor ve hücrelerini milyonlar halinde eriterek yok ediyordu. Zaman durmuş, saniyeler kızgın malalar gibi bedenine yapışıp kalmıştı sanki. Kızgın mala, yanık et kokusu ve gri dumanlar yayarak kalçasında yeniden ge-

zindğinde, İkko, tepesinde dönmeye başlayan bodrumla birlikte dipsiz bir boşluğa yuvarlanıyordu.

Güneşin limon sarısı ışıklarını Bana'ya cömertçe serptiği bir sabahtı. Bahar, gelinciklerle bezenip yemyeşil bir halı gibi serilmişti Bana 'nın üstüne. İkko, Dicle'yi seyre koyulmuştu. Doku-naklı akıyordu o gün Dicle, yatağını okşar gibiydi, rüzgarla oynasırken şen mırıltılar saçıyordu çevresine.

Renk renk kanatlarıyla uçuşup danseden binlerce kuş kaplamıştı, Diclennin üzerini. Binlerce, milyonlarca kuş, bitip tükenmek bilmeyen bir çoklukla sonsuzluktan gelip sonsuzluğa akıyorlardı. İkko, Dicle'ye hırakmıştı kendini. Sırtını dayadığı esmer kayadan, koyu kahverengi yosunların kokusu geldi burnuna; körpe yosunlar bahar kokuyordu. İkko bacaklarını boyu boyunca uzattı, sonra da çimene dokundu elleriyle. Yumuşacık otlar. İkko, Lalezere'in yatağını okşar gibi okşadı çimeni.

Teyre' Simir pike yapıyordu. Yüksekliklerden aşağılara süzülürken şimşek hızındaydı; upuzun bir çizgi gibi görünüyordu . Dicle'nin derinliklerine gömölüp yitecek diye, yüreği ağzına geldi İkko'nun. Teyre' Simir, tepesinin üstüne Dicle'ye tam saplanacakken hızını hafiften kesip kanatlarını iri iri açtı, göğüs kafesine yüklü tuttuğu gücünü kanatlarına itti, sonra da havayı döverek yarım daire çizdi ve yükseklerle tırmanmaya başladı.

İkko gözlerini hiç ayırmadı Teyre' Simir'den. Onun göğün maviliklerine doğru mağrur yükselişini, sevgi ve hayranlıkla izlerken, "Bize uğur getirecek" dedi, içinden.

Sırtını dayadığı kayanın arkasından Lalezere belirdi ansızın. Işıl ışıl aydınlıktı yüzü. Siyah iri gözleri Dicle'ye bakıyordu. O gün nedense başı açıktı, düzgün taranan gür siyah saçları omuzlarına dökülmüştü.

İkko sevinçten uçuyordu. O güne kadar hep böyle bir an düşlemişti. Titreyen ellerini uzatıp,

"Lalezere, Lalezere..." diye inledi.

Lalezzer buğulu gözlerini Dicle'den ayırmadan ağlamaklı bir sesle,

"Sen çok vefasızsın,"dedi, "çok da korkak." diye sürdürdü. "Benim elim kolum bağılıydı, ya senin? Ben ki, yanıp kavrulurken sen gönlüme bir avuç su serpmeye bile cesaret edemedin. Oysaki ben, seninle toprağın yedi kat altına bile girerdim. Yüreğimi cehennem ateşinde siper ederdim sana. Ayağının altında toprak olurdum. Ama sen, ateşler içinde yanıp kül oluşuma aldırmadan çekip gittin. Artık çok geç İkko, çok geç..."

İkko hıçkırıklar arasında yeniden inledi.

"Eline ayağına düşmüşüm Lalezzer. Belki seni ateş içinde bıraktım ama , kendimi de attım o ateşin içine. Korkaklığımın bedelini çok ağır ödedim Lalezzer. Neler çektim bilemezsin! Beni affet, elini ayağını öpeyim beni affet."

"Ne değişir ki İkko. Sen söyle, ne değişir? Hem o kadar geç ki... Ateşler içinde yanıp kavrulduğum o zor günlerimde Dicle sahip çıktı bana. Sen yoktun Dicle vardı. Ben artık ona aitim."

"Kırgınsın bana , biliyorum" dedi İkko titreyen sesiyle. "Evet korkakça davrandım, ama bunun acısını bir ömür boyu çektim. Lalezzer yalvarıyorum sana, affet beni."

Lalezzer'in göz pınarlarından çenesine doğru boncuk boncuk yaşlar akıyordu. Acı bir haykırıyla Dicle'ye koşarken,

"Artık çok geç" diye bağırdı.

Önce bir çarpma sesi duyuldu, ardından Dicle'nin göbeğinde bir çukur açıldı. Su çukurunun tepesinde yükselen dalgalar arasında Lalezzer'in başı görüldü; arkası dönüktü. Dalgalar bir anda kı-zıl alevlere büründü . Dicle'den ateş yükseliyordu. Lalezzer göğ-e fışkıran kızgın alevler arasında çığlık çığlığa yanarken,

"Sen vefasızsın, bencilsin, korkaksın... " diye haykırıyordu.

İkko,

"Ben de seninle birlikte yanmak istiyorum Lalezzer." diye bağı-rarak kendisini ateşin içine attı. Alevler bir anda İkko'nun da bedenini sardı. İkko yanıyor ve tanımsız acılar çekiyordu. Sesi kilit-

lenmişti; ne inliyor, ne de çığlık atabiliyordu. Boğazını düğümleyen hıçkırıklar, O'nu boğuyordu. Tam bu sırada kulakları sağır eden bir böğürtüyle irkildi İkko. Zılfo'nun böğürtüsüydü bu. Anlaşılmaz sesler çıkarıyordu.

"Benim damgam her yerde tanınır. Hangi sürünün içinde olursanız olun, kıcınız bu damgadan seçilir." diyordu Mızrak Teğmen. "Şimdilik bu kadar yeter." Misto yerde iki büklüm olmuş halde boğuk sesler çıkarıyordu. Silahlı adamlar, Avdo'yu bir paçavra gibi çamurlu kirli suyun içine savurmuşlardı.

Mızrak Teğmen, Banalıların öfke saçan bakışları arasında merdivenin basamaklarını çıkarken kahkahalarla gülüp,

"Hepinizi bağırtı bağırtı öldüreceğim; ya korucu olursunuz ya da buraları terkedersiniz!" diye tehditler yağdırdı.

Zılfo yerde yarı canlı yatıyordu, yüzü kül gibiydi. Acılı haykırışları, ince inlemelere dönüşmüştü. Mızrak Teğmen ve adamlarının çıkıp gitmelerinden sonra acıyı dindirsin diye yanık tenlere kat kat çamur sürüldü. Bu işi, askerken hastanede temizlik işlerine bakan ve bunu her fırsatta kasıla kasıla anlatan Teyro yapıyordu. Köyde, başı hastalıkla derde giren herkes, ona koşardı. Teyro, İkko'nun kalçasının her iki oturma yerinde açılan mor yanıklara özenle çamur sürerken bir taraftan da çene çalıyordu.

"Acısı birazdan geçer. Bunlar ne ki? Bir iki gün içinde kabuk bağlayıp, yok olurlar."

"Sen keyfine bak" diye karşılık verdi İkko. "Tarla Tilkisi mi ağlayacak, biz mi ağlayacağız, göreceğiz. Ağlayan, babasının dölü değildir."

"He baba he, ağlayan babasının dölü değildir."

"Sen beni boşver, Keko nasıl?"

Teyro güleç bir yüzle Avdo'ya bakarken,

"Keko, maşallah dağ gibidir. O'na birşey olmaz!" dedi .

"Keko sağ olsun, o yeter bize."

"Biz onsuz neye lazımız ki ... Allah Keko'nun gücüne zeval vermesin."

"Teyro, sen Keko'nun yanına git, ben iyiyim."

Teyro, Avdo'ya doğru seğırtirken,

"Az önce baktım yarasına, çok derin değıl" dedi yatıştırıcı bir sesle.

Teyro, Avdo'nun kaba etindeki yanık yarasına bir kat çamur daha sürerken, Avdo,

" Oy anaaam... " diye acı acı inledi.

Teyro yüzünü buruşturup, çamurlu elini kaygıyla çekti.

"Elim kırılsın , incittim mi seni?"

"Suçun ne ki senin Teyro? Yanık yarasıdır, bilirsin çok acı verir."

Teyro, buz soğıukluğındaki çamura daldırdığı dört parmağını Avdo'nun kaba etinde özenle gezdirirken gözleri karanlıkta ışığı aradı.

Kalın siyah bir örtü düşmüştü bodrumun üstüne. Karanlık yutmuştu tüm gözleri. Ayaz, kuduz bir köpek gibi ısırmaya hazırlanıyordu. Banalılar birbirlerine sokuldular.

İkko karanlığa seslendi.

" Keko sen nerdesin?"

Avdo birkaç adım öteden,

"Buradayım" diye karşılık verdi.

"Keşke bir türkü söyleseydin bize."

Cemşit'in sesi duyuldu bu sırada. Yuvarlandığı bir kuyunun dibinden bağıırıyordu sanki.

"Keko, Cebo'nun başı için , bize "Evdille' Türküsü"nü söyle."

Kısa bir sessizlikten sonra Avdo'nun sesi güröl güröl akmaya başladı; gecenin karanlığında yüksklerden kopup gelen deli bir ırmak gibi çağıldıyordu.

Avdo, pırıl pırıl sesiyle yaşama dört elle sarılışa çağırıyordu insanları.

"Evdille' lawo sıweye dıle' dayka te dü dıl bu" diye başladığı türkünün ardından hemen ikinci türküy e geçti.

"Weylo Miro, were neçe Rome',

Rom Xayine.

Roma reşe derewine.

Heylo lawo, we' me biküje te dıxapine..."

Avdo gözlerini yummuş, yüzünün sağ yanını avucuna gömüp yüreğinde fırtınalar kopartan sözcüklerin gizemine bırakmıştı kendini.

Banalılar kımıltısız dinliyorlardı Avdo'yu. Türküler düş dünyasına savurmuştu onları. Dondurucu karanlığı yırtıp anılarında kanat çırpmaya koyulmuşlardı. Göğün mavilikleri sıcacıktı. Evlerinde, yakınlarıyla birlikteydiler. Köylerinde geziniyorlardı. Yürekleri sevinç çığlıkları atıyordu. Çocukken çelik çomak oynadıkları harmandaydılar, düğün yerinde halaydaydılar, hayvanlarını otlattıkları arazideydiler, tarlalarındaydılar, Dicle'nin kıyısındaydılar, sevdiklerinin koynundaydılar. Mısto Meyro'yla, Cemşit de Gülizar'la hep birlikte yaşama asılınışlardı. Yaşlılar ve gençler yaşamın tam orta yerinde buluşmuşlardı; eleleydiler.

Banalılar o gece de bekletildiler karın üstünde. Bunun ne kadar sürdüğünü bilmiyorlardı; iki - üç saat diye tahmin yürütüyorlardı . Mızrak Teğmen ve adamlarının haksız isteklerine uymamakta inat ettikleri için, tek tek yerde süründürülerek çıkartılıyorlardı dışarı. Silahlı adamlar bu güç işi yaparken öfkeyle bağırıp çağırıyorlardı.Soluk soluğa terlerini silerken,

"Bunlar cahilken böyle, Allah göstermesin ya bir de okusalar-dı!..." diye homurdanıp yakınıyorlardı. Dışarı taşıma işinden sonra, sıra, Banalıların ayakkabı ve çoraplarını çıkarmaya geliyordu .

Silahlı adamlar,

"Bunlar bize hamallık yaptırıyor" deyip, kızgınlıklarını tekme ve tokat atarak gideriyorlardı.

Bu, her gece böyle oldu. Banalılar her gece saatlerce karın üstünde çıplak ayaklarla bekletildiler.

"Emir demiri keser" diyordu Erdal Çavuş. Mızrak Teğmen'in emriydi bu.

"İslatın" demek, 'coplayın' demektir. Banalıların "ıslatıldıkları piknik yeri", savaş alanı gibi her akşam kana bulanıyordu.İnsanların bedenleri darbelerle karşı öylesine duyarlılaşmıştı ki, her dokunuşa

etleri, paslı jiletlerle parça parça doğramıyordu sanki. Dondurucu soğuk aman vermiyordu. Buna açlık, uykusuzluk, yorgunluk, dayak ve işkence de eklenince, dayanmak daha da güçleşiyordu. Banalılar, zavallılaşıp Mızrak Teğmen'in ayağının dibine düşmemek için insanüstü bir gayret gösteriyorlardı. Yüzlerinde ve giysilerinde kat kat kuruyan kan, sıcak taze kanlarla besleniyordu.

O gece, acılar içinde birbirlerine tutunarak küçük paytak adımlarla indiler bodruma. Tabanlarına binlerce iğne batırılmış gibiydi . Bodrumun ıslak zemini henüz buzlanmamıştı. Hiç bir şey göremiyorlardı. Ortalık zifiri karanlıktı. Gözlerini iri iri açıp bir süre soluklandılar. İçlerinde kol gezen dayanılmaz ağrılardan ve soğuktan, düş kurmaları bile güçleşmişti. Daha ne kadar dayanabileceklerdi? Bunu kendileri de bilmiyordu. Bildikleri tek şey, zihinlerini başka uğraşlara yönleltmelerinin kaçınılmaz oluşuydu.

Ayakta kalabilmek için, o anın dışına çıkmalıydılar.

Karamsarlıktan ya da ümitsizlikten ancak böyle kurtulabilirlerdi. Kendi kendileriyle kalmamalıydılar, çünkü duygularına her an yenilebilirlerdi. Yenilginin sonu yoktu ve nerede, nasıl sona ereceği de bilinemezdi .

İkko'nun Mızrak Teğmen'i hafife alıp aşağılayan sataşmalarıyla başlayan sohbet, anılar, fıkralar ve hikayelerle sabaha kadar sürdü.

En güzeli, Köy İmamı'nın anlattığı hikayeydi.

İmam,

"Bir zamanlar çok zengin bir adam varmış." diye başladı anlatmaya.

"Bu adamın iki oğlu varmış. Adam o kadar zenginmiş ki, malının mülkünün hesabını bilmezmiş. Aradan yıllar geçmiş, çocuklar büyümüş, koca delikanlı olmuşlar. Adam bir gün çocuklarını yanına oturtmuş, sevmiş, okşamış, sonra da, Çocuklar, demiş, ben öldükten sonra tüm zenginliğim size kalacak. Ama korkarım ki, mal mülk üstüne kavga edersiniz. Ben bunca yıldır kavga etmeniz için çalışıp çırpınmadım. Bu nedenle neyim varsa aranızda bölüşmek isterim. İsteyen malımı mülkümü alsın, isteyen iki nasihatım var, nasihatlarımı alsın. "

Büyük oğul,

"Ben malk mülk isterim." demiş.

Adam, küçük oğluna dönmüş,

"Peki sen ne istersin Sürmeli?" diye sormuş.

Küçük Oğul,

"Ben nasihat isterim Baba." diye karşılık vermiş.

Bunun üzerine Adam,

"Ben öldükten sonra, bütün malım ve mülküm senin olacak." demiş büyük oğluna. Küçük oğluna da, "Sana nasihatım şudur:" demiş ve eklemiş: "Birincisi, söz vermeden önce çok iyi düşün, ama söz verdikten sonra bedeli ne olursa olsun sözünü tut! İkincisi, sıkıntıda olana yardım et!"

Sürmeli şaşkınlık içinde yutkunarak babasına,

"Bu kadarcık mı?" diye sormuş.

Baba, "Evet." demiş.

Sürmeli, habasının buyruğuna çaresizce boyun eğmiş.

Yaşlı baba bir süre sonra ölmüş. Ne kadar malı mülkü varsa hepsi, vasiyetine uygun olarak büyük oğula kalmış. Hep olduğu gibi hayat yine devam ediyormuş.

Sürmeli, çalışıp ekmek parası kazanmak için, cebinde babasının sağken verdiği harçlıkla biriktirdiği on altınla baba toprağını terketmiş. Günboyu durmadan yürümüş, yürümüş... Çok uzaktan bir köy görünmüş. Sürmeli bitik bir halde yürürken köyün girişinde iki adamın ellerindeki kalın sopalarla bir insanın cesedini hınçla dövdüklerini görmüş. Sürmeli, sopalarını öfkeyle cesede indiren bu iki adama yaklaşıp içi titreyerek,

"Yaptığınız, hoş bir iş değil. Bu cesedi neden dövüyorsunuz, günah değil mi?" diye sormuş.

Adamlar,

"Bunun bize borcu vardı. Borcunu ödemedi öldü. Sen olsan, ne yapardın?" diye kızgınlıkla karşılık vermişler.

Sürmeli adamlara,

"Size olan borcu ne kadardı?" diye sormuş.

Adamlar,

"Sekiz altın." demişler.

Sürmeli, babasının vasiyetini hatırlamış. Bunun üzerine cebinden çıkardığı on altının içinden sekiz tane altını sayıp adamlara vermiş; sonra da kazdığı mezara cesedi gömmüş ve yoluna devam etmiş. Bir süre sonra yolu bir köye varmış. Sürmeli,

"Çoban olmak istiyorum." demiş köyün zenginlerine. "

"Çoban tutmak bu zamana kalır mı hiç? Mevsim neredeyse yarı oldu." karşılığını vermiş köyün zenginleri.

Sürmeli, hayal kırıklığı içinde yoluna devam etmiş. Köyün az ötesinde bir nehirle karşılaşmış. Nehrin iki yanında boyu boyunca çayırlar uzanıyormuş. Bu yemyeşil çayırların arasında kıvrılarak akan nehir, yaz kış durmadan akarmış. Sürmeli, ayaklarını nehrin serin sularına bırakarak kuş sesleri arasında bir süre dinlenmiş, sonra da pantolonunun paçalarını dizlerine kadar çekip karşıya geçmiş. Ama pantolonu yine de ıslanmış. Sürmeli cebindekileri çıkarıp, kuruması için pantolonunu bir ağaca asmış. Az sonra, cik cik cik, diye bir ses duymuş. Dönüp baktığında bir kuşun yerdeki altınlarından birini yuttuğunu, ötekini de yutmak üzere olduğunu görmüş. Sürmeli dehşet içinde yalvarmaya başlamış,

"Kuş kardeş," demiş, "Yeryüzünde o iki altından başka hiçbir şeyim yok. Birini yuttun, geriye bir altınım kaldı. Onu da yutarsan ben ortalıkta kalırım."

Kuş konuşmaya başlamış,

"Sana iki şartım var," demiş, " kabul edersen bu altını yutmam. Yoksa altının gider."

Sürmeli, çaresizce boyun eğmiş,

"Tamam," demiş, "ne şartın varsa söyle, kabul ediyorum."

Kuş,

"Şartlarım şunlardır:" demiş ve eklemiş:" Benimle arkadaş olacaksın, bu bir. İkincisi kazanacağımız herşeyi aramızda ikiye böleceğiz."

Sürmeli, babasının vasiyetini hatırlamış o an. Uzun uzun düşünmüş, taşınmış, sonra da kendi kendine, "Bir kuşun bana ne zararı olabilir ki..." demiş ve Kuş'un şartlarını kabul etmiş.

Onlar, böylece hem arkadaş hem de ortak olmuşlar.

Sürmeli ile Kuş, yola koyulmuşlar, yürümüşler, yürümüşler... Koca bir kente varmış yolları. Burası öyle büyük bir kentmiş ki, arap atları üç gün üç gece dörtlü koşarak çevresini ancak dola-
nabiliyorlarmış. Kentin zenginliği göz kamaştırıyormuş. Sürmeli
ile Kuş, halkın toplandığı alana gitmişler. Alanda iğne atsanız yere
düşmezmiş. Herkes padişahın fermanını okuyan tellalı dinliyor-
muş.

"Kim ki, Padişahın güzeller güzeli Kızını konuşturursa O, Padi-
şaha damat olacaktır. Ayrıca Padişah'ın tüm hazinesi de kendisine
verilecektir. " diyormuş Tellal.

Kuş, tellalın meydanı dolduran bağırımları arasında Sürmeli'ye,
"Padişah'a damat olmak ister misin?" diye sormuş.

Sürmeli, aldırnmazlıkla,

"Güldürme beni." diye karşılık vermiş Kuşa.

"Görürsün..." demiş Kuş ve eklemiş: " Hadi, Padişahın sarayına
gidiyoruz!"

Sürmeli,

"Olmaz, gelmem..." demişse de Kuşa laf dinletememiş.

Sonra birlikte padişahın sarayına gitmişler.

Kuş,

"Sen beni düşünme, " demiş Sürmeli'ye. "ben hep senin yakının-
da olacağım ,ama hiç kimse beni göremeyecek."

Sürmeli, Vezir'in huzuruna çıkarılmış.

Vezir, Sürmeli'ye,

"Padişahımızın Kızını konuşturamazsan ötekiler gibi senin de
kellen gider." demiş. Sürmeli korkudan tir tir titrerken Kuş, kulağı-
na fısıldamış:

"Korkma başaracağız!"

Vezir,

"Ülkenin tüm alimleri, akşam padişahımızın sarayında bir ara-
ya gelecekler. Ben de orada olacağım. Ya kızı konuşturursun, ya da
canından olursun." diye eklemiş.

Sürmeli, ölüm korkusu içinde soğuk terler dökerek çıkmış Vezirin huzurundan.

Saraydan çıktıktan sonra Kuş,

"Bak Kardeş," demiş, " Akşam kızın konağına girdiğinde, sen yalnızca salonda asılı olan şamdana selam vereceksin. Şamdandan başka hiç kimseye bakmayacak ve hiç kimseyle konuşmayacaksın."

Sürmeli, ölüm korkusu içinde zangır zangır titreyerek Kuşu bu işten caydırmaya çalışmışsa da başaramamış.

Akşam olmuş, Sürmeli ile Kuş, sarayın yolunu tutmuşlar. Sarayın kapısından içeriye girdiklerinde Kuş,

"Sonra görüşürüz." demiş ve gözden kaybolmuş.

Sürmeli, alimlerin ve padişah erkanının yerlerini aldıkları büyük mü büyük salonun kapısından içeri adım atar atmaz,

"Merhaba, ya Şamdan!" diye seslenmiş.

Şamdan karşılık vermiş:

"Merhaba Sürmeli Kardeş! Sen hoş geldin, sefalar getirdin. Hele buyur otur, gözlerim yolda seni bekliyordum." demiş.

Salondakiler, şamdanın konuşmasını şaşkınlıkla karşılamışlar. Hepsi yüzleri sararmış halde, bir şamdana bir de Sürmeli'ye bakmışlar. Olanları salonun baş tarafında oturan padişahın dünya güzeli kızı da izliyormuş.

Sözü şamdan almış.

"Sıkılmayacaksan, sana bu gece bir hikaye anlatmak isterim." demiş Sürmeli'ye.

Sürmeli,

"Çok İyi olur, hikayeyi cemaatimiz de dinler ve geceyi hoşça geçirir." demiş.

Şamdan,

" İki kardeş varmış," diye başlamış hikayesine.

"Büyük kardeş evli, küçüğü bekarmış. Bu iki kardeş, bir yaz günü sabahın alacakaranlığında omuzlarında tırpanlarıyla tarlaya gitmişler. Büyük kardeşin eşi, öğle yemeğini götürmek üzere tarlaya giderken, yol kenarında boğuşan iki fare görmüş. Bu farelerde,

biri ötekinin başını kopararak hızla oradan uzaklaşmış. Başka bir fare de az ötedeki delikten çıkıp yanbaşındaki bir ottan birkaç tel koparmış, sonra da yerde ölü yatan farenin başını cesedinin üstüne koyup bu otu sürmüştü. Kadın, farenin dirildiğini şaşırarak görmüştü. Bunun üzerine kadın, o ottan bir demet koparıp cebine koymuş ve yoluna devam etmişti. Bir süre sonra kocası ile kaynının olduğu tarlaya gelince dehşetle irkilmişti. Kocası ile kayını, başları tırpanla kesilmiş halde tarlada boylu boyunca yatıyorlarmış. Bunu yapan düşmanlarıymış. Kadın acı içinde dövünürken cebindeki otu hatırlamış. Kocasının başını heyecan kasırgası içinde bedeninin üstüne koyup otu sürünce kocası bir anda dirilmiş. Kadın bu sefer de sevinçle kaynının başını bedeninin üstüne koyup otu sürmüştü. Kayını da dirilmiş. Üçü sevinç içinde kucaklaşmışlar. Ancak bu arada hesapta olmayan bir yanlışlık yapılmış; kadın, panik halinde iken kocasının başını kaynının bedenine, kaynının başını da kocasının bedenine koyarak otu sürmüştü. İki kardeş dirilmiş dirilmesine ama, bu sefer de kendi aralarında kavgaya tutuşmuşlar. Çünkü her biri, kadının kendi eşi olduğunu söylüyormuş."

"Hikaye bu ya..." diye sürdürmüştü sözlerini Şamdan. Sonra da eklemiş: "Kavga sürüyor şimdi, kardeşler birbirlerini tırpanlarla doğramak üzeredirler. Evet Sürmeli Kardeş, sen söyle, bu kadın başın olduğu tarafa mı, yoksa bedeninin olduğu tarafa mı eş olmalıdır?"

Sürmeli,

"Ben bilmem," diye karşılık vermişti. "Bakalım cemaat ne diyor, onlara sor, bir de onları dinleyelim."

Salonda gürültülü, uzun bir tartışma başlamış. Öyle uzun bir tartışma ki, gece yarısından sonra bile sürmüştü.

Salondakiler en son, "Kadın bedene aittir" fikrinde birleşmişler. Bu sırada herkesi yerine çivileyen bir ses duyulmuş.

"Sizde hiç mi akıl yok; insanı insan yapan beynidir, yani başıdır. Beden başa bağlıdır. Baş hangi taraftaysa kadın onundur."

Konuşan Padişahın kızıymış.

Sürmeli de bu sırada elini kızın omuzuna koyup,

"Öyleyse sen de benimsin." demiş.

Padişahın kızı konuştuğu için salondan sevinç çılgınlıkları yükselmiş. Ama bu arada beklenmedik birşey olmuş, kız yeniden eski sessizliğine dönmüş.

Vezir, Sürmeli'ye dönüp,

"Kızla evlenebilmen için, onu, yarın bir de Padişah Hazretleri'nin huzurunda konuşturman gerekiyor." demiş.

Sürmeli saraydan çıkarken,

"Nasıl kızı beğendin mi?" diyen Kuşu'n sesini duymuş omuzunda.

Sürmeli mutlulukla gülümseyip,

"Şamdanın arkasına saklanıp konuşan sendin, değil mi?" diye sormuş Kuş'a.

Kuş gülererek, "Evet, o konuşan bendim." diye karşılık vermiş ve eklemiş: "Yarın Padişahın huzuruna çıkacaksın. Padişahın konağında duvara asılı duran bir kılıç göreceksin. Konağa girdiğinde bugün yaptığın gibi, Padişah dahil hiç kimseye selam vermeyeceksin. Yalnız kılıçla konuşacaksın."

Sürmeli içini dolduran bir sevinçle ellerini ovuşturup, "Tamam aynen öyle yapacağım." demiş.

Ertesi gün akşam üzeri Padişahın sarayına giden yolda, Kuş, "Ben gidiyorum, hoşçakal." demiş ve gözden kaybolmuş.

Sürmeli, hayatında ilk defa bir padişah görecekmış. Heyecan kasırgası içinde kabul salonuna girmiş ve "Selam ya Kılıç!" diye seslenmiş.

Kılıç,

"Selam, ya Sürmeli Kardeş! Hoş geldin, güzellikler getirdin." diye karşılık vermiş ve eklemiş: Hele gel, şöyle buyur otur. Anlat bize, ne var, ne yok?

Sürmeli,

"Canının sağlığı, ne olsun Kılıç Kardeş; hayat sürüp gidiyor işte." diye karşılık vermiş.

"Duydum ki, d n Şamdan kardeŐle sohbet etmiŐsin, sana bir hikaye anlatmış. Çok hoş bir hikayeymiŐ. Bu akşam da ben bir hikaye anlatmak istiyorum sana. Bakalım benim hikayemi de beĒenecek misin? "

Herkes Şaşkınlık içinde, konuşan kılı a bakakalmış.

Sürmeli,

"Anlat hele Kılıç Kardeş; bakalım senin hikayen de Şamdan Kardeşin hikayesi kadar güzel mi?" demiş.

Kılıç başlamış anlatmaya:

"Biri İmam, biri marangoz, biri de terzi olan üç arkadaş, çalışmaya gittikleri Őchirden yıllar sonra köylerine dönerken yolda karanlık bastırmıŐ. Onlar da yakınlarındaki ormanda mola vermişler. Gece yarısına kadar sohbet etmiŐler. Uyku bastırınca,

"Burası orman, tehlikeli yerdir. İyisi mi ikimiz uyurken birimiz de uyanık kalıp nöbet turalım." demişler.

Kendi aralarında kura çekmiŐler.  nce marangoz başlamış beklemeye. Gecenin bir saatinde Marangozun gözlerine uykunun aĒırlıĒı çökmeye başlamış. Ne yapmıŐsa uykuyu atamamıŐ üstünden. Bakmış olmayacak, oyalanmak için ormandan odun kesip tahtadan bir kız yapmıŐ ve dibinde konakladıkları aĒaca yaslamıŐ. Bir süre sonra uykusu gelince terziyi uyandırıp, kendisi uyumuŐ. Terzi, gecenin karanlıĒında aĒaca yaslanıp duran bir kız görünce korkuyla irkilmiş. Ayaklarının ucuna basarak yanına yaklaŐtıĒında, bunun canlı bir kız deĒil, marangoz arkadaşının tahtadan yaptığı bir kız olduĒunu görmüş.

Terzi ,

"Madem  yle, ben de yeteneĒimi gösterip buna bir elbise dikiyim." demiş ve dikiŐ makinasını kurmuş. Sonra da tahtadan yapıma kızın ölüsünü almış, çantasından çıkardığı kumaŐı biçmiş ve elbiseyi dikmeye koyulmuş. Terzi, diktiĒi bu elbiseyi kızı giydirmiŐ ve

"Şimdi nöbet sırası sende" deyip İmamı uyandırmış. İmam, gözleri karanlıĒa aŐtıktan sonra hemen yanbaŐında aĒaca yasla-

nıp duran kızı görmüş. Kızı bir an hortlak sanıp korkmuş ve duaları arka arkaya sıralamaya koyulmuş. Ama çok geçmeden bunun tahtadan yapılan bir kız olduğunu anlamış ve rahatlamış.

"Arkadaşlarım mesleklerindeki maharetlerini göstermişler. Pe ki ben ne yapabilirim acaba?" diye uzun uzun düşünmüş, sonra da abdest alıp namaza durmuş ve kıza can vermesi için Allah'a yalvarmaya başlamış. Allah, bir süre sonra İmanın yakarmalarını kabul etmiş ve kıza can vermiş. Bu sırada da şafak söküyormuş.

İmam,

"Kalkın, şu dünya güzeli kıza bakın!" diye heyecan içinde arkadaşlarını uyandırmış. Üç arkadaş ay parçası gibi güzel olan kıza, gözleri kamaşarak bakakalmışlar. Ama çok geçmeden aralarında kavgaya tutuşmuşlar.

Marangoz,

"Fikir benimdi..." demiş.

Terzi,

"Hayır benimdi." diye karşı çıkmış.

İmam,

"Ona ruh vermesi için Allah'a yalvaran benim." diye ayak dretmiş.

"Evet Sürmeli kardeş, şimdi sen söyle." diye sürdürmüş sözlerini Kılıç: "Bu kız İmam'ın mı olmalı, yoksa Marangoz'un ya da Terzi'nin mi?"

Sürmeli, "Ben bilmem, sen bunu cemaatten sor, onlar daha iyisini bilirler." diye karşılık vermiş.

Kılıç,

"Ey cemaat!" diye seslenmiş," Terzi, Marangoz ve İmam, kız kimin olacak diye, delice bir kavgaya tutuşmuşlar. Siz bir karar verin, bu kız hangisinin olmalıdır?" Herkes Padişahın gözlerinin içine bakmış.

Bunun üzerine padişah herkese sırayla söz vermiş. Kimi, "Kız Marangoz'un olmalıdır", kimi de, "Terzi'nin olmalıdır" demiş. Tartışma uzadıkça uzamış, ancak hiçbir sonuca ulaşamamışlar. Saatlerce böyle sürmüş gitmiş. Öyle ki hepsi yorgunluktan halsiz düşmüşler. İşık .çinden çıkılamayınca, Padişah ortaya bir fikir atmış:

"Şunu hele bir de başka ülkelerin alimlerinden sorsak..."

Bu sırada padişahın yanibaşından, "Baba," diye bir ses duyulmuş. Padişah sevinçle dönüp bakmış. Konuşan padişahın kızıymış. "Bunu bilmeyecek ne var? Önemli olan ruhtur. Ruh olmazsa canlı da olmaz, hayat da olmaz. Allah'a yalvarıp kıza can vermesini isteyen İmam'dır. Bu nedenle kız İmam'ın olmalıdır." demiş Kız.

Sürmeli, elini yine kızın omuzuna koyup,

"Sen de benim oldun." demiş.

Padişah, "Sözüm sözdür, kızım ve tüm hazinem senindir" demiş Sürmeli'ye.

Ertesi gün, Sürmeli yanında padişahın dünya güzeli kızı ve tüm hazinesiyle kentten ayrılmış, ama ne var ki, kız eski sessizliğine gömülmüş yeniden.

Sürmeli ile kuşun ilk karşılaştıkları nehrin kıyısına geldiklerinde, Kuş, Sürmeli'ye,

"Burada yollarımız artık ayrılıyor. Sen kendi yoluna ben de kendi yoluma..." demiş ve eklemiştir: "Biliyorsun daha önce seninle anlaşmamız vardı; kazandığımız herşeyi bölüşecektik."

Sürmeli,

"Tamam Kuş kardeş, neyimiz varsa bölüşelim." diye karşılık vermiş. Bunun üzerine ne kadar altın ve mücevher varsa hepsi paylaşılmış.

Sürmeli,

"Hadi Kuş kardeş, artık vedalaşalım" dediğinde, Kuş, "Daha bitmedi, kızı da bölmemiz gerekiyor." diye karşılık vermiş.

Sürmeli,

"Nasıl olur, Kızı nasıl ikiye böleriz, olur mu hiç öyle şey?" diye karşı çıkmış, ama Kuşa söz dinletememiş. Bakmış olmaya-cak, Kuş'a yalvarıp yakarmaya başlamış. Kuş, yine de,

"Olmaz!" diye diretmiş.

Sürmeli, Kuşa,

"Kuş Kardeş," demiş, "Tüm bu altınlar, mücevherler.. ne varsa hepsi senin olsun, hiçbir şey istemiyorum. Yalnız kız benim olsun" demiş.

Kuş, "Olmaz!" diye yeniden direktmiş." Hazineyi nasıl bölüştüysek kızı da öyle ikiye böleceğiz."

Sürmeli,

"Böyle bir şeyi kabul edemem. Beni öldür daha iyi." diye sesini yükseltmiş.

Kuş, "Ama bana sözün vardı." demiş gülerek. Bu sırada Sürmeli, babasının vasiyetini hatırlamış ve çaresizlik içinde,

"Tamam Kuş kardeş, madem öyle, Kızı da ikiye bölelim" demiş boynunu bükerek.

Kız, Sürmeli ile Kuş'u dinlerken korkudan titremeye başlamış. Ay parçası yüzünden inci gibi gözyaşları süzülüyormuş.

Kuş, Kız'ın gözyaşlarına hiç aldırmamış.

Kızı, bacaklarından hemen oracıktaki bir ağaca baş aşağı asmışlar.

Kuş,

"Birimizin ötekine bir dirhem hakkı bile geçmeyecek şekilde, Kızı bu kılıçla bacaklarının ortasından ikiye biçeceksin." demiş Sürmeli'ye.

Sürmeli, içindeki titremeyi bastırmaya çalışarak iki elinin arasında sımsıkı tuttuğu kocaman kılıcı yükseğe kaldırıp olanca gücüyle kıza doğru sallarken , yabancı bir böğürtüyle irkilmiş ve elindeki kılıç havada öylece asılı kalmış. Sürmeli, kılıcın korkusuyla ıķınan kızın boğazından aşağı kapkara bir yılanın sarktığını görmüş. Kocaman yılan bir külçe gibi yere düşmüş.

Kuş, Sürmeli'ye,

"Öldür, yılanı öldür!" diye bağırmış.

Sürmeli, hızla toparlanıp, yılanı ikiye biçmiş.

Kuş,

"Şimdi Kızı indirebilirsin." demiş Sürmeli'ye ve eklemiş: "Pağışah, ava gittiğı bir gün kızını da yanında götürmüştü. O zamanlar küçücük bir çocuktu bu kız. Çocuk, konaklama yerinde uyurken nasıl olmuşsa bu yılan boğazından sarkıp karnına girmişti. Kız büyüdükçe yılan da büyüdü. Yılan öyle büyüktü ki, kız konuşacağı sırada boğazına dayanıyordu. Konuşmaması da bundandı. Bir defa

daha konuşsaydı, yılan onu sokup öldürecekti. Şimdi haydi, yolun açık olsun, kız da senin, mal mülk de senin."

Sürmeli, dili tutulmuş, şaşkın halde Kuş'a bakarken, Kız sevinçle konuşmaya başlamış. Yüzü gibi sesi de çok güzelmış kızın; bülbül gibi şakıyormuş konuşurken.

Kuş,

"Ben kimim, biliyor musun?" diye sormuş Sürmeli'ye.

Sürmeli kekeliyerek,

"Bilmiyorum." diye karşılık vermiş.

Kuş,

"Ben, cebindeki altınları verip cesedini dövölmekten kurtardığın adamın ruhuyum." demiş ve uçarak oradan uzaklaşmış.

Sürmeli, babasına şükran duyarak kuşun arkasından bakakalmış.

Gün ağarmak üzereydi. Banalılar, İmam'ın anlattığı bu hikayeden çok etkilenmişlerdi. Tatlı bir yorgunluk çökmüştü üstlerine. Sohbet canlılığını yitirip mırıltılı sözcüklere dönüştü, bir süre sonra da kesildi. Göz kapakları ağırlaşmıştı. Banalılar yorgun bedenleriyle birbirlerine sokuldular ve bölük pörçük düşlere savruldular.

*

* *

Bana, dehşet saçan alevler arasında cayır cayır yanarken Mızrak Teğmen, kadınlara ve çocuklara;

"Burayı hemen terkedin, gözüm görmesin sizi. "demiş ve eklemiştir: Böyle bir köy artık yok, burda canlı diye birşey kalmayacak. Kedi bile görsem ateşe atar yakarım.Karınca bile yaşamayacak burada. Şimdi defolun , nereye giderseniz gidin!

Kadınlar ve çocuklar, Mızrak Teğmen'in bu emri üzerine ağlaşıp, titreyerek Bana Vadisindeki mağaralara doğru yola koyulmuşlardı. Alevler içinde yok olup giden köylerine dönüp dönüp bakarken yüzlerinin aldığı mazlum ifade yürek parçalıyordu.

Birkaç gün sonra da köyün çevresine mayın döşetti Mızrak Teğmen.

Bana'nın ateş verilip köydeki tüm erkeklerin gözaltına alınmaları ve kadınlarla çocukların da mağaralara sığındıkları haberi , aynı gün komşu köylerde hemen duyuldu. Haberin Ankara'da duyulması da fazla zaman almadı. Alınan karar çerçevesinde, operasyon tamamlanmış, görev yerine getirilmişti!

Banalı kadınlar ve çocuklar, mağaralarda dört gün aç kaldılar. Boğazlarından bir lokma ekmek bile geçmedi. Komşu köylüler, Banalıların yardımına gitmeye çekindikleri için bu dört günü utanç içinde geçirdiler. Vicdanı isyan etmeyen yoktu ama insanlar durup dururken Mızrak Teğmenin hışmına uğramak istemiyorlardı. Çünkü Banalılara yardım etmek büyük bir suçtu .

Banalı kadınlar ve çocuklar, doğudan Bana köyüne yaklaşık iki üç kilometre uzaklıktaki Bana vadisinin dik yamaçlarına bağdaş kuran mağaralara sığınmışlardı.

Toprak rengi vahşi ağızları insanı yutacakmış gibi durur bu mağaraların. Banalı çocuklar ve kadınlar, işte bu yeni barınaklarının kuytu ve karanlık derinliklerinde yapayalnızdılar. Komşu köylerden ekmek yardımı ancak dört gün sonra gelebildi. Isınmak için çerçöp yaktilar. Isınmaktan çok, donmamak için başvurdukları bir çareydi bu. Komşu köylerden gece karanlığında, gizlilik içinde sakınarak gelen birkaç insan dışında, dünya, vadinin taşları kadar sessiz ve ilgisizdi. Banalılara. Koca vadide içler acısı bir ölüme yatmıştı sanki dünya, dönmüyordu, gözlerine karanlık bir perde inmişti ve görmüyordu.

Şiro'nun köyü terketmeyişi bir hafta sonra farkedildi. Köye giden birkaç kadın, yıkıntılar arasında bulmuşlardı Şiro'yu. Elindeki demir şişle ateşi harlarken,

"Ölüm bile beni köyümden ayıramaz" demiş ve kederli yaşlı gözlerini Bana'nın yıkıntıları arasında gezdirip eklemişti: Babamın, annemin, ve ölen arkadaşlarımla ruhları dolaşılıyor burada. Nasıl bırakır giderim ben onları? Bu köy ki, seksen yıl sevinçlerime, acılarıma analık etti. Koynunda yaşadım. Nasıl sırtımı döner giderim? Sızlamaz mı kemikleri ölümlerimizin? Burası baba ocağı-mız. Bırakılıp gidilir mi hiç baba ocağı? Ben burada sizi bekleye-

ceğim. Yaz Kış burada ateş sönmeyecek! Hiç merak etmeyin, Dünya durdukça Bana da duracak!

Bana'yı, bir de Avdo'nun Zındar adındaki kırmızı benekli beyaz köpeği terketmemişti. Avdo'nun odasının eşğinde kıvrılıp yatan Zındar, günlerce aç kalsa bile, yakınmasız bir inatla yerinden hiç kımıldamıyordu.

Kadınlar içleri sızlayarak köyden ayrılırken, Şiro arkalarından, "Unutmayın bizi, arada bir uğrayın, gözümüz yolda kalsın." diye seslenmişti.

Kadınlar ve çocuklar, o günden sonra her akşam, yüreklerinde yeşeren köye dönüş umutlarıyla vadinin tepesine tüneyip Şiro'nun karanlığı yırtan ateşini seyrettiler.

Zındar'ın gece boyunca süren yaşlı ulumaları, mağaralardaki kasveti daha da azdırıyordu.

Operasyon sırasında köyden kaçan gençler, birkaç gün sonra geldiler mağaralara. Gelenlerin arasında Cebo da vardı.

Teyri' Simir, Banalıların mağaralardaki yalnızlıklarını paylaşmada, eşsiz bir dost gibi davrandı. Dostluk zor günler içindi. Vadinin üstünde pike yaparak bir alçalıp bir yükseliyor, sanatsal bir yaratıcılıkla havada bir sağa bir sola dönüp dans ediyor ve benzersiz figürlerle gün boyu gösteri yapıyordu. Kadınlar ve çocuklar el çırparak izliyorlardı Teyre' Simir'ı.

*

* *

Bana, Güçlükönak ilçesine bağlı 60 evlik küçük bir köydü. Adını, Kürtçe'de yükseklik anlamına gelen "ban"dan almıştı. Resmi kayıtlarda Ormaniçi olarak bilinirdi ama, hiç kimse bu adı kullanmazdı. Köyün kaç yıllık olduğunu Banalılar da bilmezdi, kuruluşu çok eskiydi.

Dört yanı palamut ormanı ile çevrili olan Bana, Kuzey'inde Gabar Dağının eteklerine yaslanırken, Güney'inde de Dicle Nehrinin serinliklerine bırakırdı kendini. Doğu'su Geliye Zevi (Zevi

vadisi), Batı'sı ise Geliye Sıpi (Sıpi vadisi) ile iki taraftan kesilen köy, yüksekçe bir arazi üzerine kuruluydu. Tarıma dayanan ekonomisi, köy halkının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalırdı. Bunun nedeni, toprağın azlığı ya da çorak oluşu değildi. Burada toprak bol ürün verirdi. Ama ne var ki, köyün sınırları içindeki toprağın çok az bir kısmı Banalılara aitti. Arazinin büyük bölümü çok eskiden Güçlükönak, Zevi ve Bafe' köylerinden olan bazı kişilerin eline geçmişti.

Bol güneş alan sulak arazide pirinç, buğday, arpa ve mercimek başta olmak üzere sebze ve meyvenin her türlü üretilirdi. Doğanın olabildiğince cömert olduğu Bana'da; nar, ceviz, üzüm, ayva, kayısı... ne arasanız bulurdunuz. Biber, patlıcan, fasülye, kabak ve domates gibi sebzeleri mevsimine göre turfanda ya da salamura ve kurutulmuş olarak yiyebilirdiniz.

Banalılar, Kürtçe'den başka bir dil bilmez ve konuşmazlardı. Dışa kapalı bir köydü. Çok zorunlu kalmadıkça şehre inmezlerdi. Şehir boğar bunaltırdı onları; burada, cesaretleri kırılır, çaresizlik duygusu içinde ürkek ve güvensiz olurlardı. Caddelerinde haki renk giysiler içinde rütbeli devlet adamlarının ayakta selamlandığı şehirler, dünyanın öteki ucu kadar uzak ve yabancıydı onlara. Şehirlilerle kirvelik kurmadıkları gibi onlarla dünür de olmazlardı. Kız alıp vermezlerdi. Son beş yılı ayrı tutarsak, askerlik, vergi ve seçimlerin dışında devletle hiçbir ilgileri olmadı. Askerde öğrendikleri Türkçe sözcük, iki elin parmak sayısını geçmezdi. Öğrendiklerini de köye döndükten bir süre sonra unutulardı. Ama askerlikte yaşadıklarını hiçbir zaman unutmadılar. Hatıraları hep canlı kaldı, fırsat buldukça hep anlattılar, anlattılar...

Bana'ya Devlet hiçbir hizmet götürmedi. Uzayın dahi yol geçen hanına döndüğü 1993 yılında, Ankara ve İstanbul'dan Avrupa'ya günlük gidilip gelinebilirken, Bana'nın yolu, suyu, okulu, sağlık ocağı, doktoru ve hemşiresi yoktu. Göğü yırtan cayırtilarıyla her gün birkaç sefer köyün üstünde uçuş yapıp Gabar Dağı'na bombalar yağdıran F 4 ve F 16 savaş uçaklarıyla Cobra, Süper Cobra ve Skorsky savaş helikopterlerini saymazsanız Banalılar, motorlu araç hiç tanımadılar. Ama yine de hallerinden hiç şikayet-

çi olmadılar. Yaşlıların çok sert tepki gösterip yatıştırdıkları genç kavgalarını saymazsanız, hep barış içinde yaşadılar.

Ağalığın binlerce kilometrekarelik Botan'da hüküm sürdüğü yıllarda dahi Bana, hep kendi başına buyruk yaşadı. Ağaların, sahiplendikleri köylerin sayısı ile tarif edildikleri dönemlerde bile Bana, ağaların mülkü olmaya yanaşmadı. Dedelerinden kalma ortak geleneğin yarattığı bir üstünlüktü bu onlar için. Güçlü dayanışmalarla beslenen sessiz bir karşı koyuşla dışa vururdu kendini, bu ortak ruh. Pek çok tehlike; silaha, sopaya ve kavgaya gerek kalmadan, bu sessiz karşı koyuşlarla savuşturulurdu. Köy koruculuğunda ve son yıllardaki seçimlerde de yine bu ruh yönlendirdi onları. Yayılan tüm çağrılara ve korkutmalara rağmen köy "koruculuğunu" kabul etmediler.

Onlar, yalnız komşularıyla değil, tüm dünyayla barış içinde yaşamak isterlerdi. Aşiretler ya da köyler arasındaki çatışmalarda kesinlikle taraf olmazlardı. Bununla da kalmaz, çatışan taraflarla tüm ilişkilerini de keserlerdi. Bana'nın, Botan Bölgesi'nde özel bir yere ve öneme sahip oluşu bundandı. Köyler ya da aşiretler arasındaki toplantılar burada yapılır, kavgalar burada barışla sonlanırdı. Bana, düşmanlarından kaçan kişilerin sığındıkları güvenilir bir köydü ayrıca. Onlar, kendilerine sığınanları (düşmanları bile olsalar) başkalarına teslim etmezlerdi. Bu, onlar için bir yaşam felsefesi idi.

Son yıllarda seçim sandıklarını artık Ankara'ya boş gönderiyorlardı. 1946 'dan sonra, sırasıyla Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet Partisi ve Sosyal Demokrat Halkçı Partisi'ne oy vermişler, ama her seferinde de düş kırıklığına uğramışlardı. Verilen sözler seçimlerden sonra unutulunca, Banalılar da seçim sandıklarını Ankara'ya boş göndererek siyasi partileri ve politikacıları protesto ettiler. En son 1991 yılındaki milletvekili seçimini protesto ettiler. Sonraki seçimlerde ise, Bana diye bir köy yoktu zaten.

*

**

Güçlükonak'ta sabahın ilk ışıklarıyla asker yatakhanesinde başlayıp dışarı taşan gürültü, Banalıların gözaltında tutuldukları bodrumda da geceyi sona erdirdi. Yorgun göz kapakları aralanınca ortaya çıkan kan çanağı gözler, sevgi ve umutla baktılar birbirlerine.

Askerler,her sabah ki mıntıka temizliğindeydiler.

İkko hırıltılı, yorgun bir sesle,

"Ne zahmet be, bizim için sabah çayı hazırlıyorlar" diye espri yaptı. Esprisine karşılık alamayınca, gücenmiş gözlerle çevresine baktı ve ekledi: Acaba götürülen arkadaşlarımızın halleri ne oldu?

Avdo,

"Allah büyüktür; hiçbir şey olmaz." dedi.

Bu sırada nöbetçi kulübesinden yanık bir ses aktı külrengi sabaha. Küçük Asker, Ahmet'in sesiydi bu. Yüreğiyle söylüyordu Ahmet türküleri; sesini bırakmıştı, dağların doruklarında gürlüyordu sanki. Banalılar nefeslerini kesip kımıltısız dinlediler Ahmet'i. Sevda ve ayrılık üstüneydi türküler.

Ahmet hiçkırıklar arasında tamamladı son türküsünü . Türkünün sonunda,

"Sıcacıktı Merter, onlar düşman değil ki... " diye içler acısı bir çığlık attı.

Çığlık gümleyen bir silah sesine karıştı. Ahmet'in sesi bıçakla kesilir gibi kesildi. Banalılar, oldukları yere çakılıp donakaldılar. Silah sesinin geldiği yöne doğru gürültülü koşuşmalar oldu. Banalılar bağrıışmalara kulak kabartıp, olup bitenleri kavramaya çalıştılar. Sesler bir süre sonra azaldı, ardından da ortalığı uzun ve kasvetli bir sessizlik kapladı. Aynı gün, Asker Ahmet'in babasına aşağıdaki mesaj gönderildi:

"Oğlunuz görev başında şehit olmuştur. Ailenize baş sağlığı diliyoruz. Vatan sağ olsun. "

Ahmet, nöbet yerinde namlusunu şakağına dayadığı silahı ateşleyip intihar etmişti. Sıcacık kanı kırmızı güller gibi saçılmıştı karın beyazlığına. Yüzünü çocuksu bir kırgınlık bürümüştü.

İstanbul Merter'de ve Şırnak Güçlükonak'ta aynı anda göğü delen acılı çığlıklar yükseldi. Evlat acısıyla yurt acısı yanyana düşüp yürekler yakıyordu. Sözcükleri ayrı, ama nedenleri aynıydı.

ONÜÇÜNCÜ GÜN

Mızrak Teğmen, bodrumun merdiven basamaklarını sürüklenerek çıkarken yorgun bir sesle,

"Alman'ı da katın bunlara." dedi. Mızrak Teğmen ve adamları, saçları sarı olduğu için Cemşit'i bu adla çağırırlardı. Cemşit de ötekiler gibi yerde sürüklenerek çıkarıldı dışarı. Avdo, İkko, Zılfo, Teyro, Mısto ve Cemşit, bir saat kadar sonra iki büküm olmuş halde, öğürerek döndüler bodruma. Midelerine yumruklarını bastırmışlardı. Ağızlarından salyalar akıyordu. İçleri dışlarına çıkarcasına öğürüyorlardı . Yüzleri mosmordu, dehşet dolu gözleri yuvalarından çıkacak gibiydi. Makatlarına sokulan copları dilleriyle yalayıp temizlemeleri istenmişti onlardan. Onlar, bunu reddetmişlerdi. Mızrak Teğmen,

"Siz yalamıyorsanız, biz yalatmasını biliriz." diyerek, makatlarından çekip çıkardığı copu zor kullanarak ağızlarına sokmuştu. Dudaklarındaki kan ve dışkı artıklarını, Köy İmamı mendiliyle silip çıkardı.

Newroz, hüznü gözlerini yerde debelenen Cemşit'e dikmişti. Cemşit'in dizinin dibinde acılı mırıltılarla kuyruğunu belli belirsiz sallayıp başını bacaklarına sürüyor, kucağına atlamak için sabırsızlanıyordu.

Onüç günün sonunda, Banalıların üstünde denenmeyen hiçbir işkence kalmamıştı. Yalnızca hasta ruhların icadı olabilecek tüm psikolojik ve bedensel işkence türlerinin hepsi uygulanmıştı.

Onlar, inanılması güç olan bu işkencelere insanüstü bir gayretle dayandılar. Ama ağır bedeller ödeyerek.

Mızrak Teğmen'in, Banalılara yapabileceği başka bir şey kalmamıştı artık. Sahip olduğu silahları çok ustaca kullanmıştı. Ne var ki, bu silahlar hiçbir işe yaramamıştı. O, Banalıların bedenlerini

ele geçirip tahrip etmiş, ama onların iradelerine hükmedememişti. Banalılar, Mızrak Teğmen'in inanılmaz işkencelerine rağmen ne köy koruculuğunu kabul etmişlerdi, ne de köylerini terketmeyi.

Gözleri kan ve irin kaplı paçavralarla bağlanan Banalılar bileklerine vurulan kelepçelerle o gün ,sonsuzluk duygusu veren eziyetli bir bekleyişten sonra bindirildiler helikopterlere . Kangrenden mosmor olan bacakları ve ayakları onları taşıyamıyordu artık. Yürürken dayanılmaz acılar çekiyorlardı. Bazıları da yerde emekleyip, sürünüyorlardı. Saçları sakalları birbirine karışmış, yara bere içindeki kirli yüzleri ve giysileri kat kat kuruyan kanlarla sıvanmıştı. Tanınmaz haldeydiler. Mızrak Teğmen, Banalılarda görünürde insana benzer hiçbir şey bırakmamıştı.

Helikopterler yerdeki karı savurup gürültüyle havalandı. Mızrak Teğmen, çökmüş yenik bir yüz, yıkık omuzlar ve fersiz gözlerle yükselen helikopterlere bakıyordu. İki kolu cansızca yanına düşmüştü.

Avdo, ötekiler gibi yorgun el hareketiyle gözündeki paçavrayı çekip çıkarırken, helikopterin insanın kulak zarını tokatlayan gürültüsü arasında,

"O namertin önünde baş eğmediniz. Allah hepinizin şerefini arttırsın, sizi çoluk çocuğunuza bağışlasın."dedi.

Banalılar bilinmezliğe uçuyorlardı. Ölümüne uçan yaralı kuşlar gibiydiler. Altlarından hızla kayan beyazlığı dehşet içinde seyrediyorlardı. Daha önce hiç bu kadar yüksekte olmamışlardı. Ayakları yerden kesik olunca yükseklik çok daha korkutucu geliyordu onlara. Heran aşağı atılıp parçalanma duygusu sarmıştı içlerini. Gözlerine kandan perdeler inmişti. Kangren olan ayakları gibi şimdi de elleri morarmıştı. Kelepçelerin demirleri kemiklerine dayanmıştı.

Helikopterin gürültüsünde,

"Şimdi ne isterdim, bilir misiniz?" diyen İkko'nun sesi duyuldu. Yorgun bir sestti. Gözlerini göğün parlak sonsuzluğuna dikmişti. Derin bir iç geçirdi.

"Teyri' Simır'ın burada olmasını isterdim."

Karşıda sonsuzca uzanan maviliğe kelepçeli ellerini uzatıp, ekledi İkko: İşte oraya konsaydı, aha oraya. Sonra da beni kanatlarının üstüne alıp Bana'ya uçsaydı; birlikte Bana'nın yükseklerinde gezinseydik. Her taşını, her karış toprağını koklayıp uzun uzun seyretseydim.

İkko'nun sık sık gittiği köy mezarlığında Lalezzer'in mezarına kapanıp uzun uzun ağladığını bütün köy biliyordu.

İkko devam etti: Sonra da Bana'nın kırlarından bir demet çiçek toplayıp mezarlığa gitseydim ve hemen orada ölseydim.

İkko'nun yorgun sesi iniltili çıkıyordu. Herkesin içini derin bir sızı kapladı. İkko, ruhunun Lalezzer'le buluşup mezarlıkta gezindiğini duyumsuyordu.

Avdo,

"Ağzını hayra aç" diye çıkıştı İkko'ya. "Başka şeyleri konuş, ölümün zamanı mı şimdi ? Daha neler neler göreceğiz! Hepimiz köye döneceğiz, köyümüz ve çocuklarımız bizi bekliyor."

İkko, iç yakan bir gülümsemeyle,

"Ölü ya da sağ, hiç farketmez." dedi ve uykusuzluktan kan ça-nağına dönen gözlerini, tanınmaz haldeki köylülerine çevirdi, hepsini tek tek seyre koyuldu.

Bu, İkko'nun köylülerini son seyredişi ve onlarla son konuşması oldu.

Banalılar, götürüldükleri Şırnak Emniyet Müdürlüğünde ayrı ayrı hücrelere konuldular.

İkko'nun işkenceden hurdaya dönen bedeni daha fazla dayanamadı, koma'ya girdi. Kaldırıldığı devlet hastanesinde öldüğünde, bileği kelepçeliydi demir ranzaya. Ölümü, hastane kayıtlarına "Sara hastalığı sonucu ölüm..." diye geçirildi.

İkko'nun yara bere içindeki cesedi ağlaşan çocuklarına teslim edildiğinde, yüzünde baş eğmeyen insanlara özgü o soylu ve huzurlu gülümseme vardı.

Öteki Banalılar da tam ölümün eşiğinde kaldırıldılar hastaneye. Yaralılar Şırnak, Mardin ve Diyarbakır Hastanelerine dağıtıldılar. Çoğunun bacakları ya da ayakları kangren olmuş ve çürümüştü. Hastanenin tutuklular koğuşunda bir kollarından scruma bağlıyken,

öteki kollarından da ranzalara kelepçelenmişlerdi. Hastanede Cemşit'in her iki bacağı dizlerinden, Zılfo'nun bacakları da dizlerinin altından kesildi. Mısto'nun iki ayağı kesilirken, Avdo ile Agit'in de içinde olduğu beş kişinin ayak parmakları kesildi.

Savcılık, daha sonraki günlerde bu yirmioç Banalıyı serbest bıraktı ve haklarında herhangi bir dava da açmadı.

Avdo'nun bir ayağından iki, öteki ayağından da üç parmağı kesilmişti. Sağlık durumları ağır olan hastalar daha sonra Ankara ve İzmir Hastanelerine gönderildiler. İnsan Hakları Derneği'nin girişimiyle Ankara Büyükşehir Belediyesi Hastanesi'ne yatırılan dört hasta arasında Cemşit de vardı. Hiçbiri Türkçe'yi konuşamıyor ve anlayamıyordu. Söylenenleri tatlı bir tebessümle karşılıyorlardı. Doktor, hemşire ve hastabakıcıların sıcak ilgilerinden çok hoşnuttular. Gözaltında tutuldukları süre içinde çektikleri açlığın psikolojik sonucu olsa gerek, karınları doymuyordu. Yüzlerini sararan utangaç bir ifadeyle seslerini alçaltarak gün boyu sık sık,

"Biz açtır." diyorlardı hastabakıcılara. Hastabakıcılar onları doyurmak için mutfağın altını üstüne getiriyorlardı.. Hastanenin aşçıları bunu bildikleri için, onların tabaklarına birer kepçe fazladan yemek koyuyorlardı. Hastanenin beyaza bürünmüş, tertemiz odası gözlerini kamaştırıyordu.

Onlar hastanede pekçok şeyin yanında, bir de Mızrak Teğmen'in memleketinin Ankara'ya ne kadar uzakta olduğunu merak ediyorlardı.

Cemşit, bitişiğindeki ranzada ellerini başının altında kavuşturup gözlerini diktiği tavanda düşlere dalan Teyro'ya dönüp çocukca bir saflıkla,

"Teyro amca "dedi," buralar ki, dünya kadar büyüktür, bu Tarla Tilkisi'nin bizim orada ne işi var, acaba?"

Teyro, herhangi bir karşılık vermeden, yüzünde benzer bir saflıkla düşündü düşündü... sonra da kaşlarını yukarı kaldırıp gülümsedi ve odanın beyaz badanalı tavanında yeniden düşlerine döndü.

*

* *

Avdo ile Şirin, Cizre İtimat Firmasına ait otobüsle Ankara caddelerinden geçerken yol boyunca iki tarafta yükselen dev binaları ürpererek seyrettiler. O sıralar şehirlerarası otobüs hizmetleri, şimdiki tren garının yanındaki eski otobüs terminalinden veriliyordu.

Avdo,

"Eskiye göre çok değişmiş" dedi.

Şirin, daha önce hiç bu kadar büyük bir şehir ve bu kadar da yüksek binalar görmemişti.

Otobüs terminale girdiğinde karanlığın perdeleri her geçen an daha da koyulaşırken, Ankara akşam hazırlığı içindeydi. Otobüslerin park sahasını, üç metre aralıklarla çevreleyen sokak lambaları, etrafa parıltılı bir aydınlık saçıyordu. Elllerinde çeşitli büyüklüklerde renk renk valizler, koliler ve çantalarla insanlar telaşlı bir koşuşma içindeydiler. Özlemle kucaklaşanlar, vedalaşanlar ve uzaklaşan otobüslerin ardından buğulu gözlerle el sallayanlar, ayrı dünyalarda birer yabancı gibiydiler. Avdo, terminalin çıkışında sıradaki taksinin sürücüsüne gidecekleri adresin yazılı olduğu kağıdı uzatıp,

"Bız bu edrese gidecağ" dedi. Şoför, arabanın ön koltuğunda kaşlarını yukarı kaldırıp yazıyı dikkatle okudu ve boğuk bir sesle,

"Buyurun, bırakayım" diye karşılık verdi.

Kır düşmüş seyrek saçlarını jöleyle tepesine yapıştıran şoför, parmaklarının arasında tuttuğu sigarasından derin bir nefes çekip, kontak anahtarını ileri çevirdi ve gaza basarak arabasını hızla hareket ettirdi. Yüzünün cansız, kırışmış derisinde sigara ve içkinin yorgunluğunu taşıyordu. Önde oturan Avdo'ya nereli oldukları, Ankara'da ne kadar kalacakları ve gittikleri evle akrabalık dereceleri üstüne başkalarını hiç de ilgilendirmeyen pekçok soru sordu. Avdo'nun sorduklarına da uzun uzun cevaplar verdi. Otomobil asfalt yolun iki tarafına dizili sokak lambalarını ve ışıklı apartmanları geride bırakıp Dikmen İlker'de cadde boyunca yanyana yapışık duran apartmanlardan birinin önünde durdu. Şoför oturduğu yerden, başıyla soldaki dört katlı binayı gösterip,

"İşte geldik, burası." dedi, sonra da aşağıdan yukarıya doğru binaya göz gezdirerek, "İkinci kat" diye ekledi.

Ev sahipleri sıcak bir konuk severlikle karşıladılar Şirin ile Avdo'yu. Küçük büyük herkes sevinç içindeydi. Gözlerinde alev alev yanan memleket hasretiyle kucakladılar konuklarını. El yüz yıkayıp, kısa hal hatır sormadan sonra yemek masasına oturuldu. Yemekte başlayan sohbet saatlerce sürdü. Avdo, Bana'da olanları anlattıkça evdeki sevinç, yerini yavaş yavaş derin bir acıya bıraktı. Uyumak için yataklarına geçtiklerinde saatler gece yarısını gösteriyordu. Bana'nın ağır yükü altında uykuları paramparçaydı. Gecenin sessizliğinde karanlığa diktikleri gözlerinde acı yüklü bir öfke vardı.

Avdo, Ankara'da geçirdiği ilk gecenin ardından , güne, içinde dalga dalga kabaran umutlarla açtı gözlerini. Gün yeni işiyordu. Kül serpilmişti sanki Ankara' nın üstüne. Pembeye yakın bir grilik sarmıştı ortalığı . Avdo, caddeye bakan salonun penceresini açtı, mazot yanığı kokan isli serin bir hava yaladı yüzünü . Kirli bir sis perdesi kapatmıştı göğü. Avdo, cadde boyunca homurdanarak gözden kaybolan otomobilleri izledi bir süre. Ankara, güne kapılarını coşkusuz tembel adımlarla aralıyordu. Caddede sürüklenen birkaç adam vardı. Asfalt cadde ile beton apartmanlar birbirlerine tutkallanmışlardı sanki. Avdo, yemyeşil bir halı gibi boylu boyunca uzanan Bana'nın palamut ormanını getirdi gözlerinin önüne.

"Burası beton ormanı" diye düşündü. Birkaç gün sonra köyüne döneceği için gizli bir sevinç duydu içinden. Çok geçmeden ev sahipleri de uyandılar; hoş bir heyecan içindeydiler, Avdo ve Şirin'le olmaktan çok mutluydular.

"Baş göz üstüne geldiniz, Ne iyi ettiniz de geldiniz; memleketin kokusunu getirdiniz buraya." diyorlardı.

Yer sofrasındaki sabah kahvaltısından sonra Avdo, Şırnak Milletvekili Selim Sadak'a telefon açtı; telefon numaralarını cep defterinden gözlerini kısarak tek tek okuyup, makinada dikkatle çevirdi. Selim çıktı telefona. Kısa bir hal hatır sormadan sonra saat dokuz otuzda Sıhhiye'deki Belediye Hastanesinin önünde buluşmak üzere telefonu kapattılar.

Selim, Bana'ya komşu olan Bafe' Köyündendi. İki köy arasındaki uzaklık iki ya da üç kilometreyi geçmezdi. Köylüler birbirlerine sık sık gelip gider, görüşürlerdi. Avdo ile Selim'in tanışıklıkları da çok eskilere dayanırdı. Aralarında yakın bir dostluk bağı vardı.

Belediye Hastanesindeki Banalılar, Selim, Avdo ve Şirin'i şen çığlıklarla karşıladılar. Öyle taşkın bir sevinç içindeydiler ki, bazen, kesilen bacaklarını ve ayaklarını unutup yürümeye kalkışıyorlardı. Hastane odasında başka hastalar da yatıyordu. Olanları, yakınmasız bir dayanıklılıkla karşılayan Banalılara herkes hayret edip hayranlık duyuyordu.

Onlar, uçakla geldikleri Ankara'da, hastanede kendileri için yer açılmasını beklerken iki gün Selim Sadak'ın milletvekili lojmanlarındaki evinde kalmışlardı. Bu süre içinde iğnelerini ve pansumanlarını Selim'in eşi Fatme yapmıştı. Fatme, pansuman sırasında onların moraran iltihaplı etlerinin lime lime dökülüşünü, yüzünü acıyla buruşturup,

"Oy bavo oy bavo, Allah düşmanıma bile göstermesin..." diyerek anlatmaya başlardı.

Teyro, duyduğu şükran borcunu,

"Fatme Bacı'nın bize yaptığını anamız bile yapmazdı." diyerek karşılamaya çalıştı. Banalılar, İkko'dan söz ederken ortalığı acınmalı bir hıçkırık kasırgası kapladı. Hıçkırıklar arasında birbirlerine İkko'yu anlatırken, çocuklar gibi iç çekiyorlardı. Selim, içinde yakıcı bir acı duyuyor, çaresizce ağlaşan Banalıları yatıştırmaya çalışıyordu.

Avdo, koltuk değneklerine dayanıp öfkeli adımlarla odanın içinde geziniyordu.

"Ahd olsun ki, hepimizin kökü kazınmadıkça, Mızrak Teğmen bu dünyada rahat yüzü göremeyecektir." Sonra da Selim'e dönerek ekledi: Selim kardeş, bizde zerre kadar namus varsa bu şerefsizliğin peşini bırakmayacağız. Avrupa'ya bile gitmek gerekse oraya da gideceğiz. Mahkemeler, Reisicumhur, Başvekil... her tarafa

başvuracağız ve hakkımızı son nefesimize kadar arayacağız. Allah bizi utandırmasın.

"Haklısın" dedi Selim, "Hakkını aramayan insan değildir.

"Bizi yalnız bırakmayın Selim Kardeş! Orhan'la Mahmut'a da söyle, yardımınıza çok ihtiyacımız var."

"Sen ne diyorsun Avdo amca, yardım ne demek; canımızı isteyin canımızı feda edelim size."

"Allah ömrünüzü uzun etsin, sizi şerefsizlerin belasından korusun. Selim kardeş dediğim o ki, bu mazlum insanlar büyük küçük hepsi, ortalıkta perişan oldular. Ayağımıza dolanan bu şerefsizlik hayatı zehir etti bize. Öyle şeyler yaşadık ki, görülmemiştir böyle bir zulüm; olanları tarih bile utanır yazmaya."

Avdo dopdoluydu, konuştukça konuşmak istiyordu. Koltuk değneklerine dayanarak anlattı, anlattı, anlattı ...

Selim, kıpırtısız dinliyordu Avdo'yu. Kürtçe bilmeyen öteki hastalar, Avdo'nun söylediklerini anlamıyorlardı ama sesine ve yüzüne yerleşen o acı, onların da yüreğini dağlıyordu..

Avdo boynunu mazlumca büküp,

"Dert çok" dedi, "Başınızı ağrıtmayayım. Bir gün, iki gün..., anlatmakla bitmez ki ..."

Selim buğulanan gözlerini bileğindeki saatin rakamları üzerinde rastgele gezdirirken kendi kendisiyle konuşur gibi,

"Yarın Salı" dedi," Meclis'in toplantı günü. Bu zulmü Meclis'e götürmek için gündem dışı konuşma hakkı istemeliyim."

Selim, Meclis Başkanlığı'na başvurmak için vedalaşıp hastane odasından çıkarken, Avdo arkasından "Unutmayın bizi" diye seslendi.

Avdo rahat bir uyku uyumadı o gece. Selim, akşamüstü telefon edip, "Söz hakkı aldım, yarın konuşma yapacağım." demiş, ertesi gün saat on ikide Meclis'in giriş kapısının önünde olmasını istemişti.

Bu habere Avdo, uçacak gibi sevinmişti. Heyecandan, içi içine sığmıyordu. Sabaha kadar yatağında döndü durdu.

Ezan okunduğunda Avdo, pencerenin kenarında dışarıyı seyrediyordu.

"Sen artık bir ibnesin. Sokağa çıkmaya utanmıyor musun? Kırına cop sokmamı yine ister misin? İbne ibne ibne..." diyen Mızrak Teğmen'in sesi çınliyordu kulaklarında.

Avdo'nun yüzü alev alev yandı,

"Hesap günü yaklaşıyor " dedi kendi kendine."Burnun yerden hiç kalkmayacak, cezaevinde çürüyeceksin. Hayatı zehir edeceğim sana."

Avdo, önce hastaneye gitti. Hastanedekilere,

"Tarla Tilkisi bugün, ya sürgün edilecek ya da hapse atılacak," dedi kasıntıyla. Yaralı Banalılar, şaşırılmış gözlerle bakınca,

"Selim, bugün Meclis'te bizim hakkımızda konuşma yapacak. Mecbur, onu ya sürgün edecekler ya da hapse atacaklar." diye ekledi.

Hepsinin yüzünde pırıltılı mutlu bir gülümseme belirdi.

Avdo,saat tam on ikide Meclis'in giriş kapısının önündeydi. Kapının polis kontrol noktasından içeriye, Selim'in arabasıyla girdiler. Araç giriş kapısının sağında dört beş polis nöbette bekliyorlardı.

Polisler, Selim'i ciddi yüz ifadeleri içinde selam vererek karşıladılar. Avdo, gururla bir Selim'e, bir de polislere baktı, sonra da Selim'in boynuna sarılıp coşkuyla,

"Bu da Allah'ın bir günüdür" dedi.

Gördüğü düş değil gerçektir; polisler Bafe'li Selim'in önünde selama duruyorlardı. Avdo mutluluktan serseme dönmüştü, sevinç çığlıkları atmak istiyor, ama utanıyordu.

"Tarla Tilkisi bu manzarayı görse kesin çatlardı. Ah keşke bir görseydi" diye hayıflandı içinden.

Selim, Avdo'nun yaşadığı bu fırtınadan habersiz, arabasının direksiyonunu Meclis'in otoparkına kırdı. Avdo heyecanla sordu,

"Selim Kardeş, konuşmanı saat kaçta yapacaksın?" Selim,

"Konuşmam saat üçte," dedi. Araç park yerinde fren yapıp otomobilini durdururken saatine baktı ve ekledi: Daha zaman var, birlikte yemek yiyelim, sonra da partilerin meclis yöneticilerine gidelim."

Avdo, yüzündeki mutlu gülümsemeyle espri yaptı.

"Selim Kardaş, vallah sen şimdi beni evlendirsen de senin sözünden çıkmam."

"Bak sonra karışmam, Şirin Hala duyarsa, senin için kötü olur."

"Hele bir Mızrak cezasını bulsun, sen gör nasıl bir düğün yaparım. Seni de toymbabası yaparım. Botan'da yedi gün yedi gece davul çaldırırız."

"Şirin Hala'yla yeniden mi düğün yapacaksınız?"

"Senin Hala yaşlandı artık, genç birini alacağım."

"Sen Şirin Hala'dan vazgeçer misin hiç, bilmez miyim O'nu ne kadar sevdiğini."

"Haklısın Selim Kardaş, Şirin hayatını feda etti bana; dertlerimi çok çekti. Sen bakma böyle dediğime. Biz bize şakalaşıyoruz işte. Sana hep dert anlattık. Biraz da gülesin istedim."

"Sizin derdiniz bizim derdimizdir Avdo Amca. Derdimiz belamız hep birdir. Keşke bütün erkekler Şirin Hala gibi olsa. Şirin Hala, kanı bozuk bin erkek eder."

"Sağol Selim Kardeş, Allah sana dert bela vermesin."

Avdo, pirinç döner kapıdan değnekleriyle takır tukur sesler çıkararak girdi Meclis binasına. Kırmızı halılarla döşeli Meclis binası, göz kamaştırıcıydı. Avdo bu görkemde bir binayı daha önce hiç görmemişti. Şaşkın şaşkın çevresine bakarken her adım başı,

"Maşallah maşallah, Allah nazardan esirgesin." diye dua ediyordu.

Kristallerinde keskin beyaz ışıklar oynaşan dev avizelerin sarktığı yüksek tavanlı geniş ve uzun salonlardan geçip, Meclis lokantasına ulaştılar. Papyonlu beyaz gömleklerinin üstüne siyah takım giysiler kuşanan garsonlar, ağırbaşlı yüz ifadeleriyle yemek siparişlerini alıp soluk soluğa servis yapıyorlardı. Beyaz örtülü masaların çevresine kurulan temiz giyimli yüzlerce insan yemek tabaklarına iştahla kaşık çatal sallarken oldukça resmi görünüyorlardı..

"Nasıl Meclis'i beğendin mi?" diye sordu Selim.

"Sen ne diyorsun ömrü uzun, başım döndü. Cennet dedikleri, buralardır herhalde." Selim şen bir kahkaha savurdu.

"Avdo Amca, burası kaç Bana büyüklüğünde olur sence?"

"Bana mı? Bana ne ki Selim Kardaş!" Avdo gözlerini iri iri açarak eliyle boşlukta yarım daire çizdi.

"Bana dediğin aha şu kadarcık yer."

Yemekteki sohbet, Bana, Bafe ve öteki köylerde olan bitenler üstüne sürdü gitti.

Selim ile Avdo, yemekten sonra siyasi partilerin Meclis yöneticilerine gidip Bana'da olanları uzun uzun anlattılar. Parti yöneticileri, benzer sözlerle koquyla ilgileneceklerini ve gereğini yapacaklarını söylediler. Bazıları Avdo'nun anlattıklarını dinlemediler bile. Bunlardan biri yayıldığı koltuğunda kuşkulu gözlerle Avdo'yu süzdükten sonra, Selim'e dönüp,

"Rölünü çok iyi ezberletmişsin." dedi gülerек. Selim, yüzünde dalgalanan sert bir ifadeyle karşılık verdi.

"Belediye Hastanesi uzakta değil ki. Söylediklerimize inanmıyorsanız, gelin kendi gözlerinizle görün. Hayvanlara bile böyle bir zulüm yapılmaz."

"Selim Bey, bu işlerin peşine fazla düşmeyin; güvenlik güçlerini zaafa uğratiyorsunuz. Terörle mücadele eden her ülkede zaman zaman böyle hadiseler olur. Münferit hadiselerdir bunlar, zamanla herşey düzeldir; biraz sabır."

"Başvurduğumuz her yetkili bize aynı şeyi söylüyor: 'Münferit hadise.' Biri, Allah rızası için çıkıp söylesin, bunlar ne biçim münferit hadiseler ki, sonu bir türlü gelmiyor. Kaç senedir hep aynı şey: 'Münferit hadise... Nedense, bu münferit hadiseler hep gelip halkı buluyor! "

"Güvenlik güçleri suçludur da, bunlar ak süttен çıkmış kaşık mı yani?"

"Varsayalım ki, bu insanlar, dediğiniz gibi suçludurlar. Peki söyler misiniz bana, insanları böyle işkenceyle cezalandırmak doğru bir iş midir? El, ayak... kesmek, hangi kanunda yazılıdır? Allah

aşına kanunlarda gösterin bana, 'cop sokma cezası' diye bir ceza var mıdır? El ayak kesip, cop sokarak ceza verilecekse hakim ve savcıların işi ne peki? Bu yapılanlara hangi vicdan dayanır?"

"Selim Bey, ülkenin ve vatanın bölünmez bütünlüğü ve devletimizin yüce menfaatları mevzubahis ise bazı şeyler feda edilir. Bunu kafanızın bir yerine yazın lütfen. Orada görev yapan güvenlik güçleri de bu vatanın evlatlarıdır, onlar bu vatan için can veriyorlar? Siz kalkmış burada demogoji yapıyorsunuz."

"Demogoji mi? Sülalenizden, orada askerlik yapan oldu mu hiç? Fakir fukaranın çocuklarının kanı üzerinde böyle nutuk atmak kolaydır. Samimiyseniz..."

"Ne demek istiyorsun, vatan sevgisini sen mi bana öğreteceksin? Bu güne kadar..."

"Sizi halkın vicdanına ve tarihe havale ediyorum. Gün gelecek çocuklarınız bile..."

"Çocuklarımı karıştırmayın bu işe! Biz siyasetçiler..."

Selim, sinirden morarmış bir yüzle ayağa kalkıp,

"Avdo Amca biz gidelim." dediğinde, Avdo, ağzı bir karış açıkta parti yöneticisine bakıyordu.

Dört tarafı boydan boya kahverengi ahşapla kaplı olan Meclis Genel Kurul salonunun ihtişamını, başkanlık divanına ayrılan bölümün arkasındaki bir yazı tamamlıyordu. Avdo, sarı madeni büyük harflerden oluşan dört kelimelik yazıyı, gözlerini kısıp önce harf harf okudu, sonra da ilkokula yeni başlayan bir çocuğun ace-miliğiyle bu harfleri uç uca getirerek kelimeleri ortaya çıkarmaya çalıştı.

"Egemenlik, Kayıtsız Şartsız Milletindir."

Yazı, zihninde şekillenince Avdo, izleyiciler bölümünde oturduğu koltuğa kaykılıp yayılarak bacak bacak üstüne attı. Yazıyı, yatışmayan bir iştahla heceleyip tekrar tekrar okudu. Bu dört kelimelik yazıyı her okuyuşunda kalbi gururla çarpıyor, göğsü mutluktan körük gibi inip kalkıyordu.

"Belli ki, Tarla Tilkisi bunu bilmiyor" diye geçirdi içinden. Av-

do, göğün maviliklerinde Bana'ya kanat çırpıyor gibiydi. Sonsuz bir güven içinde hissediyordu kendini. Yüzüne yayılan tatlı bir gülümsemeyle,

"Ankara, sen gözüksün" diye mırıldandı. Sonra da içindeki heyecan fırtınasına kapılıp,

"Yaşasın Ankara!" diye sesini yükseltip el çırpınca görevli polislerden sert bir azar işitti. Kır saçlı beyaz tenli tombulca olanı Avdo'yu omuzundan dürttü.

"İndir şu bacağı! Kendini nerede sanıyorsun?"

Polis, "Bana bak, bir daha çıt çıkarırsan yaşına başına bakmam, atarım seni dışarı." diye çatılmış kaşlarla sert bir uyarıda da bulundu.

Avdo şaşırılmış gözlerle bir karşıdaki "EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR" yazısına, bir de omuzunu dürten çatık kaşlı polise baktı.

Meclis toplantısı yoklamayla açıldı. Genel Kurul Toplantı Salonunda Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan, Mesut Yılmaz, Tan-su Çiller, Deniz Baykal, Bülent Ecevit, Alparslan Türkeş, Baki Tuğ, Coşkun Kırca ile öteki milletvekilleri, ciddi yüz ifadeleriyle kendilerine ayrılan yerlerde görüşmelerin başlamasına bekliyorlardı.

Başkan'ın sağında oturan katip üye ayağa kalkarak il sırasına göre Milletvekillerinin ad ve soyadlarını okumaya koyuldu. Başkan her isim okunuşunda yüksek sesle "Burada" ya da "Yok " diye çetele tuttu.

Yoklama tamamlandıktan sonra, sıra gündem dışı konuşmalara geldi. Selim ikinci konuşmacıydı. Kürsüye ilk çıkan Milletvekili, Bulgaristan Türkleri ile Bosna Hersek'teki müslümanların uğradıkları haksızlıklar üstüne ateşli bir konuşma yaptı. Hafif kır düşen siyah saçlarını arkaya tarayan kavruk yüzlü Milletvekili, Bulgaristan ve Bosna Hersek'i uzun uzun anlattıktan sonra sözlerini şu çağrıyla tamamladı,

"Hükümet, Türklüğe ve müslümanlığa yönelen bu mezalime tepki göstermeli ve Birleşmiş Milletleri bu konuda göreve çağırmalıdır."

Konuşması alkış tufanıyla sık sık kesilen milletvekili, Başkana ve milletvekillerine görkemle selam verip, kurumla yerine döndükten sonra başkan, elindeki kağıt parçasına gözetip,

" Şimdi gündem dışı söz sırası, Şırnak Milletvekili sayın Selim Sadak'ta" dedi ve salonda duyulacak şekilde genzini sildikten sonra ekledi: Sayın Sadak, Güneydoğu'da meydana gelen bazı olaylar hakkında konuşacaktır. Buyurun sayın Sadak!

Selim, elinde bir tomar kağıtla kürsüye giderken, Avdo oturduğu koltukta yaprak gibi esiyordu. Gümlleyen kalbi bedeninden çıkıp gidiyordu sanki. Ağzı kurumuş , benzi sapsarı kesilmişti.

Selim sol kolunu kürsüye dayayıp tok ve güvenli bir sesle Bana'da olanları anlatmaya koyulduğunda, Avdo az sonra gerçekleşmesini beklediği büyük zaferin sarhoşluğuyla sersemlemiş, kendinden geçmişti. Selim'in konuştuğu Meclis mikrofonu, Avdo'nun içinde gümlüyordu sanki. Devlet'in, Mızrak Teğmen'i cezaevine gönderecek olan sesi, biraz sonra bu mikrofonda yankılanacaktı. Avdo heyecanını bastırmak için ellerini ovuştururken, karşıdaki yazıya güvenle bakıp,

"Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir." diye mırıldandı.

Selim, Bana'da olanları anlatırken toplantı salonunda kırk üç milletvekili vardı. Bazıları kayıtsızlık içinde koltuklarına yayılarak Selim'in konuştuğu kürsüye ilgisiz gözlerle bakarken, bazıları da günlük sohbetlere koyulmuşlardı. Salonun Başkanlık Divanının tam karşısına düşen öteki ucundaki izleyiciler bölümü hınca hınç insan doluydu. İzleyiciler, dikkatli bir sessizlik içinde Selim'i dinliyorlardı. Selim, ikiye katladığı kağıt tomarını tutan elini başının hizasında sallayıp, " ... Bu uygulamayı, demokrasi ve insan hakları ile açıklamak mümkün değildir. Bunlar barbarlıktır, vahşettir. Zulmü, Bosna Hersek'te arayan iktidar, önce bu zulmün hesabını versin. Bu suçun baş sorumlusu siyasi iktidardır. İşkenceler sonucu sakat bırakılan bu insanların durumlarını görmek isteyen Devlet yetkililerini, Ankara Büyükşehir Belediyesi Hastanesine davet ediyorum." diyor ve sorumluların derhal cezalandırılmasını istiyordu.

Selim, dört beş arkadaşının cılız alkışları arasında konuşmasını tamamlayıp kürsüden inerken İç İşleri Bakanı, bu konuşmaya cevap vermek için ayağa kalktı ve Başkan'dan söz hakkı istedi. Başkan söz hakkı verince Bakan, güvenli adımlarla kürsüye çıktı, ceketinin iç cebinden çıkardığı gözlüğünü taktı ve elindeki kağıda bakarak konuşmaya başladı.

"Türk Milleti, bu mübarek topraklara ayak bastığından beri, bu vatana Türk damgasını koymuştur. Bunu hiç kimse değiştirmeye muktedir olamayacaktır. Türkiye'de her Türk vatandaşı, vatandaş olmak dolayısıyla Türk'tür. Kendi vicdanınızda bunu hissediyorsanız, öyledir. Ama sapmışsanız, o zaman, size ancak susmak ve susanlara karşı Türk Devleti'nin gösterdiği sabırdan istifade etmek düşer; daha fazlası değil." Milletvekilleri, Bakan'ın sözlerini ayağa kalkarak alkışladılar. Bakan, alkış tufanı arasında sözlerini şöyle tamamladı;

"Şunu herkes çok iyi bilmelidir ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bir hukuk devletidir. Hiçbir suç cezasız kalmaz! Suç işleyen biri varsa, cezası mutlaka verilir. Bu itibarla, milletvekili arkadaşımızın bahis konusu yaptığı olay, tarafımızdan titizlikle incelenip araştırılacak, ortada kanunlara aykırı bir durum varsa, gereği yapılacaktır. Yüce Kurulu hürmet ve muhabbetle selamlarım."

Bakan'ın konuşmasından sonra Avdo, Meclis'in izleyiciler locasını arkasında bırakıp, çıkış kapısını sora sora dışarı çıktığında ağzı kulaklarındaydı. Kapının önünde güleç bir yüzle Selim bekliyordu. Avdo, koltuk değneklerinin üstünde uzun adımlarla Selim'e doğru soluk soluğa hamle yaparken, heyecan kasırgası içinde,

"Hapis mi çıktı, sürgün mü" diye sordu.

Selim şaşkınlıkla, "Anlamadım!" diye karşılık verdi.

"Mızrak'ı diyorum, Mızrak için hapis mi çıktı, yoksa sürgün mü?"

•

"Ne hapsi ne sürgünü, Avdo Amca?"

Avdo, yüzündeki gülümsemeyi eksik etmeden kaşlarını çatıp,

"Şakanın zamanı değil. Allahını seversen söyle, sürgün mü, ceza mı?" diye yeniden sordu.

Selim, ellerini çaresizce iki yana açıp,

"Başın için, şaka yapmıyorum." diye karşılık verdi.

Avdo yutkunarak,

"Yani Mızrak Teğmen için hiçbir şey çıkmadı mı diyordun?" diye kekeledi.

Selim, gözlerini göğü kaplayan kapkara bulutlara dikişli bir sesle,

"Ne çıkacaktı ki!.." dedi ve sigarasından iki derin nefes çekip ekledi: Keşke herşey senin düşündüğün kadar kolay olsaydı.

Avdo başına balyoz yemiş gibi sendeledi, gözleri karardı. düşmemek için koltuk değneklerine tutundu. O an sırtında kızgın malla-
nın yakıcılığını duydu. Soluğu daraldı; titreyen eliyle göm eğinin yaka düğmesini çözdü. Boğulacak gibiydi. Bedeninden terler akı-
yordu. Çaresizliğin oturduğu gözlerini çevrede rastgele gezdirip insanın içine oturan acılı bir sesle,

"Ömrün uzun olsun Selim Kardaş, sen elinden geleni yaptın." dedi; sonra da Meclis'in göğünü kaplayan kapkara bulutlar altında boynunu yana yıktı ve koltuk değneklerinin taş zeminde çıkardığı takırtılar arasında çıkış kapısına doğru sürüklendi.

Avdo iki gün evden dışarı çıkmadı. Yorgun ve bezgin hissediyordu kendini. Öyle ki, hiç kimseyle tek kelime bile konuşmuyordu. Evi matem sessizliği sarmıştı. İki gün sonra akşam üstü telefon çaldı. Selim, telefonda,

"Orhan, Mahmut ve ben, yarın saat 10'da yaralıların odasında basın toplantısı yapacağız" dedi. Avdo bu haberle yeniden dirildi; kendine geldi.

Şırnak milletvekilleri Orhan Doğan, Selim Sadak ve Mahmut Alınak, hastanede yapacakları basın toplantısına tüm televizyonları, gazeteleri ve ajansları çağırdılar. Bana'da olanlar hakkında ön bilgiye sahip olmaları için, çağrılarında bir de olayın kısa özetini eklemişlerdi. Milletvekilleri ertesi gün, ellerinde basın toplantısında okuyacakları yazılı açıklamalarla geldiler hastaneye. Hastane odasında, heyecanlı bir bekleyiş vardı.

"Traş olmadan televizyonların önüne çıkmayı" diye direten Teyro, hastabakıcıların yardımıyla yatağında traş oluyordu.

Orhan,

"Maşallah zimba gibisin." diye takıldı Teyro'ya; sonra da kolunu boynuna sarıp, "Hayrola Teyro Amca, Ankara'ya enişte mi olacaksın yoksa? diye ekledi.

Teyro kızardı, utangaç bir gülümsemeyle gözlerini Orhan'ın gülen yüzünde gezdirdi.

Banalılar, basınla ilk defa yüz yüze geleceklerdi. Odanın pencerelerini açıp içeriği havalandırmış, güzel koksun diye her tarafa kolonya serpmişlerdi. Avdo, "İkramsız olmaz, ayıptır! " diyerek pastaneden kuru pasta ve meyve suları getirmişti. Pastaları ve meyve sularını, hastabakıcıların odaya taşıdıkları masalara özenle dizip heyecan içinde gazeteci konuklarını beklemeye koyuldular. Bu heyecanlı bekleyiş uzadıkça uzadı.

Milletvekilleri ve Banalılar, basını hastane odasında iki saati aşkın bir süre beklediler, ama gelen olmadı. Banalılar basını ilgilendirmemişti. Televizyonlar ekranlarını, gazeteler de sayfelerini kapatmışlardı onlara.

Kamuoyunun, bu insanların yaşadıkları dramı duyması ve öğrenmesi gerekiyordu. Ama nasıl? Milletvekilleri uzun uzun düşünüp şu sonuca ulaştılar: Basın, Banalılara gelmiyorsa Banalılar basına gitmeliydi.

Milletvekilleri,

"Sizi bu yaralı halinizle Meclise götürmek istesek gelir misiniz? diye önerdiklerinde, Banalılar sakınmasızca kabul ettiler.

Pazartesi günü saat 11'de Meclis'te olacaklardı.

Ankara kış aylarını geride bırakmış, yüzünü bahara dönmüştü. Avdo'nun Pazartesi gününe kadar Belediye Hastanesi'ne gidip gelmekten başka bir işi yoktu.

Akşam namazından sonra Avdo,

"Şirin, yarın Ankara'yı gezmek ister misin?" diye sordu.

Şirin,

"Sen bilirsin, gönlün istiyorsa gideriz" karşılığını verdi.

Günlerden Cumartesiydi. Avdo ile Şirin, dolmuşla Kızılay'a indiler. Önce Sıhhiye'de pazar yerine, sonra da Gençlik Parkı'na gideceklerdi. İnsanlar ve araçlar, cadde ve sokaklara sel gibi akıyordu. Birbirlerine dokunacak kadar yakındılar insanlar; binlercesi biraradaydılar. Ama ayrı dünyalarda yaşıyorlardı sanki. Onları boğan, bunaltan küçücük bir dünyada. Yabancıydılar birbirlerine, yapayalnızdılar. Şiddetli bir akıntıya kapılmış gibi kaygılıydılar. Herkes batma korkusu içinde biryerlere tutunmaya çalışıyordu sanki. Bu itiş kakışta gözler, yanibaşındakileri bile görmüyorlardı.

Şirin gülerek,

"Bunlar, suratlarını niye böyle asmış?" diye söylendi. Gülümseyen gözlerini insanların yüzlerinde gezdirip "Hepsi kavgalı sanki, konuşmuyorlar birbirleriyle" diye ekledi.

Avdo,

"Kapı komşu olanlar bile birbirlerini tanımıyorlar. Biri ölse, ötekilerinin haberi bile olmaz. Bu hayat değil ki, can çekişmek gibi bir şey."dedi ve yüksek binaların tepelerinde göz gezdirip ekledi: Baksana her taraf beton , ilaç için arasan bir avuç toprak bulamazsın. Kaç gündür burada toprak yüzü görmedim. Beton, insanları kendine benzetmiş. Gabar Dağı'nın tepesi bile bu kadar ıssız değil.

Şirin, caddeyi tıkış tıkış dolduran kalabalığın içinde gülen birkaç yüz gördü. Büyük çoğunluk asık yüzlü ve gergindi.

"İnsan boğulur burada, yalnızlıktan perişan olur."dedi Şirin.

"Sen ne diyorsun Allah razı olmuş, buralarda insan açlıktan ölse bir lokma ekmek bile vermezler."

Birkaç adım ötede bir kadın ilişti Avdo'nun gözüne. Kadın, her renk ve modelden baharlık giysilerin süslediği bir vitrinin önünde duruyordu; dalgın ve yorgundu. Omuzlarına dökülen siyah saçları özenle taranmıştı. Avdo, kadına göz ucuyla baktı.

"Acaba bu kadın, son bir yılda gözleri yaşarınca kadar hiç gülebilmiş midir? En son türküsünü acaba kaç ay, ya da kaç yıl önce söylemiştir? Görüyor musun Şirin, yüzü ne kadar da güzel. Acaba bu güzel yüzün bu kadar cansız oluşunun nedenini aynaya bakıp kendisine hiç sormuş mudur?"

Şirin, kadının mutsuz yüzünü dikkatle süzüp,
"Oysaki o yüz ne kadar da güzel olabilirdi? diyerek Avdo'yu onayladı.

O sırada genç bir kızla sevgilisi, insanlara çarpa çarpa kalabalığı yararak hızla uzaklaştılar. Oğlan, yüzünü dolduran ıslıl ıslıl bir gülümseme ile eğilip kızın etli dudağına kocaman bir öpücük kondurdu.

Şirin,
"Vay evi yanmışın oğlu! Bunlarda utanma da kalmamış" diye çılgılık attı.

Oğlan kızı belinden kavramıştı. Kız, mutlu bir gülümsemeyle karşılık verip oğlana iyice sokuldu.

Şirin,
"Bunların yüzünden gökten taş yağacak, kıyamet kopacak." diye ekledi.

Avdo, muzipçe gülümsedi.

"Genç kızlığını ne çabuk unuttun?"

Şirin yazıklandı.

"Hey gidi gençlik hey; gençlik gibisi var mı hiç?"

"Gençlik taptaze bir gül gibidir, soldurmamak lazım. Solunca bir daha dirilmez ve o güzelim canlılığı, bir daha geri gelmez. Her günün akşamında yeryüzüne inen karanlık perde, bizle gençlik arasına yeni bir duvar örer. Her akşam yeni bir duvar... Ve biz daha çok uzaklaşırız gençliğimizden. Keşke hiç ihtiyarlık olmasaydı. İnsanoğlu gençliğin değerini ancak ihtiyarladıktan sonra anlayabiliyor."

Pazar yeri, tezgahlarının başında alıcıları kıskırtan satıcıların bağırıışlarıyla karşıladı Avdo ile Şirin'i.

Ellerinde poşetleriyle kayıtsızca gezinenler, meyve ve sebze tezgahlarının önünde bekleyenler ve poşetlerini doldurmaya koyulanlarla, pazar yeri insan kaynıyordu. Muzu ilk o gün gördü Şirin. Avdo, tezgahın gerisindeki kavruk yüzlü gence adını bilmediği muzı parmağıyla gösterip, nasıl yenildiğini sordu. Yüzünde kasın-

tılı bir gülümseme beliren genç, kirden kapkara görünen incecik parmaklarını muzun ucuna dokundurup,

"Bunların içi yenir, kabuğunu buradan soyup içindekini yersiniz" diye karşılık verdi.

Avdo, iki tane muz tarttırdı, ücretini çocuğun kirli avucuna bıraktıktan sonra da birini dikkatlice soyup, Şirin'e uzattı. Şirin, muzun ucundan küçük bir parçasını çekinerek ısırdı, ağzında muzun tadıyla,

"Çok da lezzetliymiş" dedi, gülümseyerek.

Şirin ile Avdo, daha sonra otobüsle Gençlik Parkına gittiler. Gençlik Parkında oturdukları çay bahçesinde, Avdo, kömürlü semaverin kızgın musluğundan çayın üstüne kaynar su alırken, Şirin,

"Hele şükür, burda bir parça yeşillik yüzü gördük." dedi.

"Ah ah... Şimdi Bana'nın yeşilliği burda olacaktı ki, bunlar yeşillik nasıldır görselerdi."

Şirin çayını yudumlarken,

"Bana'nın toprağına kurban olayım." dedi.

Avdo huzurla gülümsedi.

"Yeryüzünde Bana gibi bir yer var mıdır acaba?"

Şirin kaşlarını sitemle çattı.

"Bana gibi yer olur mu hiç?"

Avdo, iç geçirip,

"Haklısın Şirin," dedi, "Bana gibi yer yoktur."

Çay bahçesinin önünden geçenler, birbirlerine sevgiyle gülümseyen bu iki yaşlı insana özenerek bakıyorlardı. Şirin, Avdo'nun boşalan bardağına çay dökerken,

"Avdo, pazarda yediğimizin adı neydi?" diye sordu.

Avdo biraz düşündükten sonra utangaç bir gülümsemeyle elini dizine vurup,

"Vallahi adını ben de unuttum." diye cevap verdi.

Parkta ne kadar oyun ve gösteri yeri varsa, Avdo ile Şirin hepsini tek tek gezip gördüler o gün.

Onlar, Dikmen İlker'e dönmek için Gençlik Park'ının çıkış ka-

pısının önündeki duraktan tıkiş tıkiş insan dolu belediye otobüsüne bindiklerinde, güneş çoktan alçalmaya başlamıştı.

Kızılay'da soluk soluğa otobüsten inip Güven Park'ın bitişiğindeki dolmuş durağında sıraya girdiler.

Oran, Yıldız, Dikmen, Öveçler, Sokullu, İlker... dolmuşlarının yolcu aldığı geniş alanda uzun kuyruklar oluşturan asık yüzlü insanlardan yorgunluk ve bezginlik akıyordu. Bir saati aşkın bir bekleyiştikten sonra binebildiler dolmuşa. Minibüs homurdanarak Meclis'in önünden geçerken Avdo, iki gün sonra yapacakları basın toplantısını düşünüyordu.

Avdo, o iki günü yay gibi gerilmiş halde geçirdi. Evin oturma odasında, gözleri yerde bir baştan bir başa dolandı durdu; hemen hemen hiç uyumadı. Geceleri yalvaran gözlerle yıldızlara bakıp,

"Bize yardımcı olması için Allah'a ricaya gidin..." diye yardım istiyordu.

Pazartesi sabahı evden çıkacağı sırada,

"Bizim için dua edin." dedi Avdo.

Evdekiler,

"İnananların duaları sizlerle olsun" diyerek yolcu ettiler onu.

O gün yaralı Banalılar kucakta taşındılar Türkiye Büyük Millet Meclis'inin Basın Bürosuna. Gazeteciler gördükleri manzara karşısında dehşete kapıldılar. Ancak savaşta rastlanabilirdi böyle görüntülere.

Kameralar ve fotoğraf makinaları, Banalıların sargılar içindeki kesik bacaklarını, kopuk ayaklarını ve insanın içine işleyen kederli yüzlerini çekerken, Avdo, içi ümitle titreyerek onları seyrediyordu. Banalılar, feryadlarını dünyaya duyurmak için çekim yapan gazetecilere sınırsız bir güven duyuyorlardı.. Çekimlerden sonra Selim, Orhan ve Mahmut, tek tek söz alıp basına açıklamalar yaparken, Banalıların gülen gözleri sevinç parıltıları saçıyordu.

Milletvekilleri ortak basın açıklamalarında,

"...Vicdanları taşlaşmış olanlara sözümüz yoktur. Sözümüz, hangi dilden ya da dinden olurlarsa olsun, yüreklerinde insan sev-

gisi taşıyanlardır. İşkenceyle cezalandırma, ilkelliktir ve Orta Çağ tarzı bir uygulamadır. Bu uygulamanın hukukla ve insanlıkla bağdaşır hiçbir yanı yoktur. Herkesi Banalıların yaşadıklarına duyarlı olmaya çağırıyoruz..." diyorlardı.

Avdo, büyük bir gerginlik içinde bekledi televizyonların akşam haberlerini. Hastaneden ayrılırken,

"Kulağınız telefonda olsun, hangi televizyon ne dedi, akşam hepsini size tek tek bildiririm." dedi.

Televizyonların akşam haberlerinde, Avdo, kanallar arasında koşturdu. Haberlerin başındaki coşkulu bekleyişi sonlara doğru ümitsiz çırpınışlara dönüştü.

Televizyonlar , Banalıların feryadlarını arşive kaldırmışlardı. Onlar, ertesi gün kendileriyle ilgili haber ve fotoğrafları boşuna aradılar renkli gazetelerde.

Avdo, bitik bir halde hastane odasına sürüklenirken,

"Bunların vicdanları da betonlaşmış" diye acıyla yakındı.

O gün, Avdo'nun ilk işi, Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a seslenen dilekçeler yazdırmak oldu.

Dilekçeci Rıza, dudaklarının arasında eksik etmediği sigarasını emzik gibi emerek ciğerlerine ardarda duman çekerken, Avdo'nun anlattıkları için,

"Hepsi yalan, hayal ürünü, uydurma şeyler..." diye geçiriyordu içinden. Yılların hırpaladığı yaşlı yüzü duvar soğukluğundaydı . Kemikli esmer ellerini , arkaya yatırdığı ağarmış düz saçlarının arasında huzursuzca gezdirirken biraz sonra Avdo'ya soracağı soruları kuruyordu kafasında . Muşambayla kaplı tahta masanın üstündeki çizgili kağıda 1, 2, 3... diye rakamlar sıralayıp önlerine ancak kendisinin okuyabileceği karmakarışık , düzensiz yazılar yazdı.

Avdo dilekçede yazılmasını istediği şikayetlerini anlatıp, bitirdikten sonra Dilekçeci Rıza, ilgili, ilgisiz pekçok soru sorup, aldığı cevapları önündeki kağıda karaladı.. Cadde boyunca iki yönden akıp giden araç trafiğini kısık gözlerle uzun uzun süzdükten sonra;

"Bak kardeşim, " dedi Dilekçeci Rıza, "burada oturduğuma

bakma sen, ben de köylü çocuğuyum. Ankara'nın Çubuk Kazası'nın bir köyündenim. Vatandaşın dertlerine yabancı değilim. Bazı kendini bilmezler yanlış şeyler yapabilirler, haksızlık da yapabilirler. Ama unutmayın ki, bu Devlet hepimizin devletidir . Devleti korumak hepimizin görevidir . Devlet düşmanlarının tahriklerine kapılıp, Devleti zaafa uğratmamalıyız. Senin suçladığın güvenlik güçleri canlarını ortaya koyup, kar kış demeden bu vatani ve milleti bekliyorlar . Bak kardeşim, elhamdülillah hepimiz müslümanız . İftira hem suç, hem de günahdır. Bu dünyada da cezası var, öteki dünyada da. Şikayet etmek istediğin kişiler de ana kuzusudurlar, onların da ana babaları var; onlara da yazıktır. Sana günaha girme derim."

Avdo iki elini ümitsizce yana açıp,

"Günaha girmeğ için Bana'den Ankara'ye gelinir mi heç?" dedi ve yüzündeki mahzun ifadeyi eksik etmeden,

"Bize yapılan kapideki kopece de yapılmaz. Boyle zulüm heç bir yerde gorulmemiş, duyulmemiştir. Gelsin araştırsın bağısınlar, yalan söylüyorsağ iğdam etsinler hepimizi , çoluğ çocuğ kurşune dizsinler bizi." diye ekledi.

"Bak kardeşim,günahı senin boynuna, dilekçeni yazarım yazmasına ama, Devletin aleyhinde de tek kelime yazmam, bunu bil. Dilekçeyi zata mahsus diye Cumhurbaşkanı'na ve Başbakan'a postalarsın; Devlet gelir bakar, gereği neyse yapar. Devlet sahipsiz değildir ; Müfettişleri, Savcıları, Kaymakamları var. Kendini bilmezin biri bir suç işlemişse, cezası neyse çeker. Bin iyinin içinden bir kötü her yerde çıkabilir. Bu dünyanın her yerinde böyledir."

"Biz uçağ istemiyoruğ ki begefendi. Bizi rihet bırağısınlar o kadar, İstegimiz budır sadece. Suçliler cezasını bülsın. Çoğ mi şey istiyoriğ?"

"Ne diyorum sana , varsa suçlu, Devlet yapışır yakasına, verir cezasını . Burası dağ başı değil ki . Çok şükür kanun hakimiyeti var bu memlekette. Sen hiç merak etme, yeter ki biz Devletimize güvenelim; iç ve dış düşmanlara karşı uyanık olalım."

"Ya bize düşmanlık yapanlar?"

Dilekçeci Rıza, Avdo'ya buz gibi soğuk bir bakış fırlatıp masasının üst çekmecesinden birkaç çizgisiz kağıtla, bir o kadar da siyah karbon kağıdı çıkardı. İki karbon kağıdını üç dosya kağıdının arasına özenle yerleştirdi ve rengi kirden kapkara olan hurda daktilosuna geçirdi. Önündeki notlara şöyle bir göz attıktan sonra da Avdo'nun anlattıklarını, tuşların takır tukur sesleri arasında mırıldanarak kağıda dökmeye koyuldu.

Avdo, oturduğu tahta sandalyede, Mızrak Teğmen'in cezaevine götürülüşü üstüne içini serinleten düşlere dalmıştı.

Tuşların beyaz kağıda aceleyle siyah harfler yağdırışı yaklaşık bir saat sürdü. Dilekçenin yazımı tamamlandıktan sonra, Dilekçeci Rıza, ad, soyad ve adres sordu. Avdo misafir kaldığı Dikmen İlker'deki evin adresini verdi.

"Üç örnek yazdım. Bir örneği sende kalsın, öteki ikisini de Cumhurbaşkanı'na ve Başbakan'a postala." dedi Dilekçeci Rıza. İki sahifelik dilekçenin üstüne, daktilo ile Cumhurbaşkanlığı Yüksek Katına yazısını düşerken, "Sakin unutayım deme, posta memuruna iadeli taahhütlü diyeceksin!" diye uyardı Avdo'yu.

Avdo, Dilekçeci Rıza'nın dörde katlayıp zarflara yerleştirdiği dilekçeleri ceketinin iç cebine koyarken,

"Eceba kaç günde emir gelir?" diye sordu.

Dilekçeci Rıza, tavana diktiği gözlerini kısarak bir süre düşündü, sonra da büyüklene büyüklene,

"Uzun sürmez, bir hafta, bilemedin on günde." diye karşılık verdi.

Avdo, koltuk değneklerinin üstünde Kızılay PTT'sine uçarcasına giderek Cumhurbaşkanlığı Yüksek Katına - Zata Mahsustur, Başbakanlık Yüksek Katına - Zata Mahsustur yazıları olan zarfları, cam bölmenin arkasındaki görevli memura uzatıp ürkekçe,

"İyadeli Tahütlü." diye seslendi.

PTT dağıtıcısı, zarfların Cumhurbaşkanlığına ve Başbakanlığa ulaşip teslim alındığını gösteren PTT alındı belgelerini altı gün

sonra , Başbakanlık antetli kapalı bir zarfı da on üç gün sonra getirdi Avdo'ya. Avdo zarfı büyük bir özenle açıp içinde yazılanları içini dolduran bir heyecanla heceliyerek okurken ellerinin titrediğini hissetti. Her biri eziyetle geçen koca on üç günlük bir bekle-yiştikten sonra Başbakanlıktan gelen bu zarf aydınlığa açılan bir ümit kapısıydı. Avdo zarfı sonsuz bir güvenle ceketinin iç cebine yerleş-tirip soluk soluğa dilekçeci Rıza'nın bürosunun yolunu tuttu . Dol-muşta Başbakanın kendi imzasıyla gönderdiği yazıyı tekrar tekrar okudu ve her okuyuşunda Başbakan'ın Adını ve Soyadını duyula-cak bir sesle mırıldandı: "Süleyman DEMİREL. Başbakan."

Başbakan, dilekçenin incelendiğini ve gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderildiğini bildiriyordu. Sonuçtan ayrıca bilgi verileceği de yazılıydı.

Avdo, Dilekçeci Rıza'yı taşkın bir sevinçle kucaklayıp gürül gürül akan şen bir sesle,

"Ellah sende razı olsun, Ellah seni çocuklarına bağışlesin" diye haykırdı. Elinde sımsıkı tuttuğu zarfı uzatıp,

"Posteden çıktı, Başvekil bizim işe el koymış." diye ekledi.

Dilekçeci Rıza zarfın kapağını kasıtlıya aralarken,

"Devlet bu işin altında kalmaz dememiş miydin sana ? Bu Devletin kadrini bilin işte. Üç beş kendini bilmezsin suçunu Devle-te yıkmayın. Bunlar münferit hadiselerdir." dedi.

Avdo Kızılay'da pastaneden aldığı bir kiloluk baklava paketini masanın üstüne bıraktı.

"Şimdi posteye gidecem. Komşı koye bir tel çekecağım. Bızım koyilere bildiracağım ki, Mızrak'ın işi tamamdır; birez sevin-sin-ler."

"Otur, bir bardak çay iç, dinlen, sonra gidersin."

Avdo,

"Yoğ yoğ" dedi titrek bir sesle." Ben hasteğaneye de gidecağ. Sen yapeceğini yaptı. Ellah bızı senden utandırmasın. En kıymetli ikramın buydı bize."

Avdo, içinde kopan fırtınanın eşliğinde koltuk değnekleriyle

dansediyordu sanki. O, kaldırımında takırtılar arasında uzaklaşırken dilekçeci Rıza arkasından,

"Postadan yeni bir şey çıkarsa haberim olsun" diye seslendi .

Avdo omuzunun üstünden güleç bir yüzle baktı.

"Temam Rıza kardaş, tamam, sen heç merağ etme."

Ankara'nın Gazi Mustafa Kemal Bulvarında zafer kazanan kahramanların yüzündeki o mağrur ifade ile yürüyordu Avdo. İçinde bastıramadığı çocuksu bir sevinçle insanları kucaklayıp öpmek istiyordu; mutluydu, hem de çok mutluydu.

Ertesi gün de Cumhurbaşkanlığı'ndan kapalı bir zarf geldi. Avdo heyecandan düşüp, bayılacaktı neredeyse. Zarfı titreyen elleriyle açarken, "Bugüne de çok şükür. Allah devlet büyüklerine zeval vermesin" diye mırıldandı.

Cumhurbaşkanı da Başbakan gibi, dilekçesinin incelendiğini ve "...gereği yapılmak üzere ilgili makamlara talimat verildiğini..." bildiriyordu.

Avdo o günden sonra, on beş gün hiç çıkmadı evden. Caddeye bakan pencerenin kenarına ilişip gözleri hep yolda, kulağı da kapı zilinde postacının gelişini bekledi. Postacı, Cumhurbaşkanı'ndan ve Başbakan'dan müjdeli haberi getirdiğinde Avdo'dan bolca bahşiş alacaktı. Gece ya da gündüz, kapı zili her çalınışında Avdo, inanılmaz bir çeviklikle herkesten önce kapıya fırlıyordu. Akşam karanlığıyla birlikte sönen ümitleri günün ilk ışıklarıyla yeniden yeşeriyordu. Her anı yıpratıcı bir bekleyişle geçen günler ve geceler, posta memurunun uzatacağı iki zarfın içine hapsolmuştu.

Avdo, pencerenin kenarında sabırla postacının yolunu beklerken çok hoş düşler de kuruyordu. Öyleki, çok zaman gerçekte düşü karıştırdığı bile oluyordu.

Gün ortasıydı. O, devlet köşkündeydi. Köşk göz kamaştırıcıydı. Yüzlerce kişinin masalarının başında sevecen gözlerle ona baktıkları büyükçe bir salondaydı. Salonun baş tarafında Cumhurbaşkanı ve Başbakan oturuyorlardı. Avdo'yu ayakta güleryüzle yanlarında karşılıyorlardı. Avdo, Mızrak'ın yaptıklarını onlara tekrar tekrar

anlatıyordu. Cumhurbaşkanı ve Başbakan oturdukları dev masalardan birer sarı zarf uzatıyorlardı. Bu zarfları almak için binlerce saygılı el uzanıyordu. İki el, binlerce kıskanç gözün fırlattığı sert bakışlar arasında zarfları kapıp dev makam odalarından geri geri çıkıyorlardı . Umutları kırılan binlerce el, çaresizce yana düşüyordu. Avdo'nun konuk olduğu Dikmen İlker'deki evin kapısının önünde beliren resmi giysileri içindeki postacı, saygılı güleç bir yüzle, "İşte beklediğin zarflar" diyor ve iki zarf uzatıyordu. Avdo zarfları minnet duygularıyla alırken, postacı elindeki defteri uzatıp "Şurayı lütfen imzalayın" diyordu. Avdo, postacının parmağıyla gösterdiği yere imzasını attıktan sonra cebinden çıkardığı bir tomar parayı,

"Bir bardak çay içersin." deyip postacının yan cebine koyuyordu. Postacı itiraz etmek istiyor ama, Avdo bunu görmezlikten gelip, "Helal hoş olsun" diyerek, kapıyı saygıyla kapatıyordu. Zarfları sabırsızlıkla açıyor, Mızrak Teğmen'in cezaevine atıldığını bildiren yazıyı heyecan kasırgası içinde zangır zangır titreyerek okuyordu. Sonra da çocuklar gibi koşarak milletvekillerine ve Dilekçeci Rıza'ya ve hastanedeki köylülerine müjdeyi veriyordu. Komşu köyc, "Mızrak Teğmen cezasını buldu, bizim köylülere haber verin" diye telgraf çektiğinde mutluluktan uçuyordu.

Avdo, her gün binlerce kez bunları kurdu kafasında.Bu gergin bekleyiş on günden sonra, yerini sinirli suskun bir bekleyişe bıraktı. Avdo, sonraki günlerde sabırsız bir sessizlik içinde postacıyı beklerken kendisine sorulan soruları bir iki sözcükle geçiştiriyor, sofradan boğazı düğümlenmiş olarak kalkıyordu.

On beşinci gün, başını pencerenin pervazına dayayıp yine postacının yolunu gözlerken, güneş, kıpkızıl bir bulut kümesinin ardında bir günü daha geride bırakmaya hazırlanıyordu. Avdo, "Tarla Tilkisi cezasını bulmadan, elalemin içine nasıl çıkarız?" diye kendi kendine yakındı.

Tırşık ve içli köftenin yendiği akşam yemeğinden sonra Avdo, Şirin'e;

"Ankara'da bir süre daha kalmamız gerekiyor, buraya dayanabilecek misin?" diye sordu.

"Kalmamız şartsa kalırız." diye karşılık verdi Şirin.

Avdo,

"Bugüne kadar Reiscumhur'dan ve Başbakan'dan hiçbir haber çıkmadı. Yarın dilekçeciye gidip bir dilekçe daha yazdıracağım. Bakalım bu sefer ne diyecekler!" diye kendi kendisiyle konuşur gibi mırıldandı, sonra da evin hanımına ve beyine dönüp mahçup gözlerle baktı.

"Misafirlik bir gün iki gün, bu kadarı da fazla. Burası bizim evimiz, hiç farkımız yok, ama Ankara'da ne kadar kalacağımız da belli değil." dedi ve bağışlanma isteyen bir sesle ekledi: İzniniz olursa, ben ve Şirin kiralık bir ev tutacağız. Sonra Gülizar'la Cebo'yu da isteriz memleketten, onlar da gelirler.

Ev sahipleri içten bir kararlılıkla,

"Olmaz, dünya da yıkılsa sizi bırakmayız" diye direttilerse de Avdo'ya söz geçiremediler.

Avdo,

"Allah sizden razı olsun, ömrünüzü uzatsın." dedi ve gözlerini huzursuzca yerde gezdirdikten sonra ekledi: Ankara'ya geleceğimizi duyan komşu köyler, masraflar için kendi aralarında gizlice para toplamışlardı. Bu para bizi bir süre daha idare eder. O zamana kadar, Mızrak Teğmen zaten hapse atılmış olur.

Üç gün sonra Avdo ile Şirin, Dikmen Deresi 103. Sokak'ta dokuz yüz bin liraya kiralanan bir eve yerleştiler.

İki oda ve daracık bir girişten oluşan toprak damlı eski ev, çeperle çevrili küçük bir bahçenin içindeydi. Bahçede kocaman bir elma ağacıyla iki kavak ağacı vardı. Dıştan toprakla sıvalı olan evin odalarındaki tahta sedirler dökülüyordu. Gündüz oturulan bu sedirlere, gece de yataklar seriliyordu. Rutubet kokan kuytu ev, doğuya bakan küçücük pencereleri yüzünden neredeyse hiç güneş yüzü görmüyordu.

Cebo ile Gülizar da bir hafta sonra geldiler Ankara'ya. Gülizar, hastanede Cemşit'i göreceği için sevinçten uçuyordu. Otobüs terminalinde Avdo'yu karşısında görünce sevinci kat kat arttı. Özlemle

kucaklaştılar. Gülizar, yüzünü Avdo'nun ellerinin arasına gömüp, hıçkırarak ağladı. Avdo, şefkatle Gülizar'ın başını okşarken sevecen bir sesle,

"Deli kız" dedi.

Gülizar, yol boyunca içi titreyerek Avdo'nun hastanede tedavi gören yaralılarından söz etmesini bekledi sabırsızlıkla. Yaralıların iki gün önce hastaneden taburcu edildiklerini ve bir gün önce de Diyarbakır uçağıyla gönderildiklerini duyunca, başından aşağıya kaynar sular döküldü. Cemşit'in özlemiyle dopdolu olan yüreği yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu.

Avdo'nun ev kiralayıp taşındığı Dikmen Deresi, Ankara'da yoksulların yaşadıkları derin bir vadidir. Bir ya da iki odalı, yıkık dökük gecekonduyla kaplıdır burası. Yüksek tepesinde, zenginlerin oturdukları Oran ve Yıldız semtlerini, sağlı sollu her iki sırtında da İlker, Ayrancı ve Çankaya semtlerini taşır.

Burada Ankara'nın zengin yaşamının izlerini göremezsiniz. Lüks otellerde, kumarhanelerde, klüp ve barlarda soluk soluğa bir hareketliliğin yaşandığı Ankara gecelerinde, yorgun Dikmen Deresi uykusunu çoktan yarılamıştır.

Gün ışığı perdelerini kapattığında ağır bir karanlık çöker Dikmen Deresi'ne. Geceler sessiz ve hüznüldür burada. Hüznün aşılmaz sarp bir dağ, sessizlik yüksek doruklarında ıssız bir yalnızlıktır. Sigaranın çatallaştırdığı yaşlı öksürükleri ve çoğu hastalıklı süt bebeklerinin yorgun iniltileri, evlerin rutubetten kararan duvarlarını aşip ulaşamaz gecenin yüksekliklerine.

Gece, ürkütücüdür Dikmen Deresi'nde. Eğri büğrü, daracık sokaklarında iki adım ötenizi göremezsiniz. Köpek ulumaları ya da polis minibüslerinin homurtuları da olmasa, derin bir kuyuda sınırsınız kendinizi.

Yalnızlığın dipsiz derinliğindeki bu boğucu sessizlikte insana soluk aldırın, komşu evlerindeki akşam sohbetleridir. Köylerde çoğunlukla işsiz geçen soğuk kış günlerinin akşamlarından kalma bu köylü kültürü, iletişimin ve paylaşımın yaşandığı ortak bir mirastır. Bol etli ve sebzele yemeklerin, tereyağlı baklavaların, meyvelerin ve buz gibi soğuk colaların düşlendiği yoksul yer sofraları kalktıktan sonra, Dikmen Deresinde günün yorgunluğu bu akşam sohbetlerinde atılır. Gidilen ev, yakın bir komşu ya da akraba evidir. Demli çayların ikram edildiği bu akşam sohbetleri köyden anılar, günlük olaylar, hikayeler ve türkülerle saatlerce sürer. Bazen politikanın da konuşulduğu bu akşam sohbetlerinde ortak düş, tapusu olan iki odalı bir ev sahibi olmaktır.

Gecekonduarının polis korumasındaki belediye ekiplerince yıkılacağı korkusu, hep canlı durur yüreklerinde. Dereyi iki yamaından kaplayan yüksek kavak ağaçları arasında toprağa ilişkin kulübeden farksız evlerinin dozer kepçeleriyle yıkılıp yerle bir edilme korkusu ölüm acısı gibi çöker yüreklerine.

Çorum, Malatya, Yozgat, Sivas, Kars, Tunceli, Erzurum ve Haymana'dan göç edip gelenler oturur Dikmen Deresinde. Çok az da Şırnaklı var aralarında. Kürt, Türk, Alevi ve Sünni birlikte paylaşırlar burayı.

103. sokakta sıcak bir hoşgörü ile karşılanır dil ve inanç farklılıkları. Davul ve zurnayla şenlenen düğünlerde çalgıcılar her dilden ve her yöreden müziklerle coştururlar oynayanları. Çalgıcılar yorulup mola verince Türkçe ve Kürtçe türkülerle döner halaylar. Bir dilin türkülerini ya da oyunlarıyla yarattığı coşku, öteki dilde de yaşanır. Onlar için, gökyüzü her dilden müziği kucaklayabilecek genişliktedir. 103. Sokak da, her dili ve her dini inancı taşıyabilecek büyüklüktedir. Çıkar çatışmaları olmadığı için, dil ve mezhep farklılıklarının ağır yükünü taşımanın akılsızlığını yaşayarak görmüşlerdir. Öyleki burada Kürtçe ve Türkçe sevgiyle kullanılan ortak birer dildir neredeyse.

Siz olsanız, 103. Sokağa "Sevgi Sokağı" adını verirdiniz.

Ramazan ayında da ortak bir ruh kaplar 103.sokağı. Oruçlu olanlar oruçsuzları aç kalmamaları için yemeye ve içmeye kışkırtırken, oruç tutmayanlar da aç midelere eziyet olmasın diye, açıkta yemez ve içmezler.

Acı ve sevinçler gibi, bayramlar da paylaşılır 103. Sokak'ta. Her bayram, Alevi - Sünni herkesin ortak bayramı gibi kutlanır.

Gün, sabahın alacakaranlığında horoz sesleriyle başlar burada. Ardarda yükselen bu sesler, günc tutkuyla sarılışa bir çağrıdır sanki. Evin yaşlıları ile paylaşılan yoksul yer sofrasında ne varsa midelerine indiren erkekler, şchir içi yolcu otobüslerine yetişmenin telaşı içinde evlerinden koşarcasına çıkıp derenin yüksekliklerine doğru soluk soluğa yürümeye koyulurlar. Bu koşuşturma sabahın ilk ışıkları ile başlar, akşama kadar aynı hızla sürer.

İşsizlik, buradakiler için sonu gelmez bir zelzeledir. Olabilirse günlük işlerde çalışarak sürdürölür yaşam. Hamallık ve inşaat işçiliğı gibi ücreti az ama emeğı fazla işlerde çalışır buranın insanları. Sürekli iş yoktur burada yaşayanlar için; bir ya da bir kaç gündür işler. Elleri iş tutan erkekler, Yıldız ve Dikmen'de bekleştikleri işçi duraklarında o gün şansları açıksa seçilip götüröldükleri inşaatlarda çalışarak ya da mahalle pazarlarında ve iş merkezlerinde hamallık yaparak günlük ekmek parası kazanırlar. Market ve kasaplarda evlere servis yapmak, simit satmak ve ayakkabı boyamak gibi işler de erkek çocukların payına düşer. Yaşlılar da yapabilirlerse, semt pazarlarında limon, naylon poşet, tarak, çakmak, kalem, tırnak makası ve ayakkabı boyası satarlar. Kadının yeri burada da evidir.

Avdo 'nun günleri, Dikmen Deresi'ndeki evi ile Dilekçeci Rıza'nın bürosu ve milletvekillerinin evleri arasında gidip gelmekle geçiyordu. O, Cumhurbaşkanı'na ve Başbakan'a dilekçe yazdırmayı bıkip usanmadan sürdürüyor, aldığı cevap yazılarını zaman yitirmeden milletvekillerine ve Dilekçeci Rızaya götürüyor, onlardan fikir alıyor ve yeni yeni dilekçeler yazdırıyordu.

Orhan, Selim ve Mahmut, milletvekili olarak seçmenlerine yardımcı olamamanın ezikliğini yaşıyordu. Çalmadıkları kapı kal-

mamıştı. Seçmenlerinin uğradıkları haksızlığı tüm dünyaya duyurmak istiyorlardı ama, girişimlerinden hiçbir sonuç alamıyorlardı.

Kısa süre içinde Avdo ile Dilekçeci Rıza arasında dostça bir yakınlaşma oluştu. Bu iki yaşlı insan, iş dışındaki zamanlarını büroda sohbet ederek geçiriyorlardı. Büronun Ankara Adliyesinin arkasındaki sokağa bakan köşesini boydan boya kapatan mor çiçekli bez perdenin arkasındaki piknik tüpü, kısık ateşiyle çayı hep sıcak tutardı. Onlar, masadan eksik etmedikleri çaylarını yudumlarken acı ve tatlı anılarında gezinir, gördüklerini ve yaşadıklarını birbirlerine uzun uzun anlatırlardı. Acıttıklarında ise makarna, omlet ve patates haşlaması gibi kolay yemekler pişirirlerdi.

Dilekçeci Rıza yalnız bir insandı. Kuşlar gibi uçup gittiklerini söylediği bir oğlu, bir de kızı vardı. Ama çocuklarıyla yılda bir ya da iki defa görüşebiliyordu. Oğlu İstanbul'da Devlet memuruydu, kızı da İzmit'te kocasıyla aynı Fabrikada işçi olarak çalışıyordu.

"Hep bizim için çırpındı, kendini bize feda etti." dediği eşi, bir yıl önce kalp yetmezliğinden Ankara Numune Hastane'sinde sonsuzluğa göçüp gidince, Dilekçeci Rıza Ankara İçaydınlık Duygulu Sokak'taki dört katlı eski bir binanın ikinci katındaki iki gözlü küçücük evinde yapayalnız kalmıştı .

Avdo ile Dilekçeci Rıza'yı birbirine yaklaştıran şey, belki de yaşadıkları yalnızlıklardı. Dilekçeci Rıza daha çok geçmişle ilgilirdi. Anılarında yaşamaktan büyük bir hoşnutluk duyuyordu. Avdo da geçmişe çok güçlü bağlarla bağlıydı ama, kendisini bir de geleceğe karşı sorumlu hissediyordu.

Dilekçeci Rıza, Avdo'ya sevecenlikle bakıp,

"Senin Ankara'ya gelişin, benim için Allahın bir lütfu oldu " diyor ve titrek bir sesle ekliyordu: Ben eskiden sizinkileri yabani, mağara adamı, hiçbirşey bilmez ve anlamaz yaratıklar sanırdım. Ama şimdi bundan suçluluk duyuyorum. Sizler bu tertemiz ve sımsıcak kalbinizle değil Ankara'yı, dünya'yı bile fethedersiniz.

Avdo, Dilekçeci Rıza'nın bu sözlerine tatlı bir gülümsemeyle karşılık verirdi.

"Rıza Kardaş," derdi, "dünye'yi bırağ da koyimize bile sahip çığamirik. Ankara onların olsun, koyimizi versinler yeter bize."

Dilekçeci Rıza gençliğini ve yaşlılığını paylaştığı bu insana zamanla öylesine bağlandı ki, bazen onsuz yapamayacağını düşünüp paniğe kapılıyordu. Son zamanlarda çeşitli bahaneler uydurup Cumartesi ve Pazar günleri de bürosunu açıyor ve ne yapıp edip gününü Avdo ile paylaşıyordu.

Cumhurbaşkanlığı'na ve Başbakanlığa yazdığı dilekçeler için artık Avdo' dan ücret almıyordu. Avdo'nun ücret ödeme isteklerine kavruk yaşlı yüzünü buruşturup,

"Öf çok ayıp bu yaptığın; biz seninle dünya ahiret kardeşiz. Aramızda paranın sözü mü olur?" diye karşılık veriyordu.

Dilekçe örneklerinin koyulduğu dosya, her geçen gün nasıl kabarıyorsa Avdo'nun içindeki köy özlemi de öyle kabarıyor ve dal budak salıyordu. Özlem, kurşun gibi oturmuştu Avdo'nun içine. Yüreği sanki köyüne çivilenmişti; hep kanıyor, acıyordu. Kuşlar, ağaçlar, uğur böcekleri, cırcır böcekleri, doğudan esen rüzgar, göğün sonsuz mavilikleri, ay, güneş, yıldızlar, bulutlar , horoz sesleri, sokak aralarında oynayan çocukların cıvıldaşmaları, köpek ulumaları, Dikmen Deresindeki kurbağaların vıraklamaları... Avdo için Bana'ya hüznü birer yolculuktu.

Akşam karanlığında evinin bahçesindeki elma ağacının dibinde serin toprağa oturup uzun uzun yıldızları seyrederken,

"Onlar şu an Bana'yı da görüyorlar" diye geçiriyordu içinden. O, güneş'i her sabah dışarıda karşılıyordu.

"Güneş doğudan, ilkin Bana düzlüğüne doğar." diyordu.

Güneş'in ilk ışıkları sabah Bana ile kucaklaştıktan sonra dağları ve ovaları aşır Dikmen Deresi'ne akardı. Avdo bu ışıklara dokunmak ve özlem gidermek için her sabah alacakaranlıkta yatağından kalkıp dışarı çıkıyor ve gözlerini vadinin tepesine dikiyordu.

Köy özlemi Avdo için öylesine dayanılmazdı ki, akşam olup Dilekçeci Rıza'nın bürosundan ayrıldıktan sonra, Şırnaklıların Ankara'ya gelişlerinde Ulus semtinde kaldıkları otelleri tek tek do- a-

şıyor, tanıdık bir yüz görmeye çalışıyordu. Şırnaklıları gördüğünde sevinçten deliye dönüyordu.

"Benim ev yıkıldı mı ki, siz gelip otel köşelerinde kalıyorsunuz." diyor ve hiçbir itiraz kabul etmeden Şırnaklıları sürüklercesine alıp evine götürüyordu. Otellerde kimseyi bulamadığı günlerde ise Şırnaklı'ları otobüs terminalinde arıyordu. Sabahın ilk ışıklarıyla terminale gidiyor ve sabırla Şırnak Otobüsü'nün gelişini bekliyordu. Avdo'nun konuklarının olmadığı akşamlarda kasvetli bir sessizlik çöküyordu eve. Şirin, Cebo ve Gülizar, böyle akşamlarda Avdo'yu konuşturmak için ne kadar uğraşsalar, çabaları boşa giderdi. Avdo hiç oralı olmuyor, evden sessizce süzülüp elma ağacının dibinde göğün derinliklerine dalıyordu.

İnsanı insan yapan o hak arayışı olmasa, Avdo böyle köyünden uzakta bir gün dahi yaşayamazdı.

Bu böyle iki ay sürdü.

Postalanan her dilekçeye benzer cevaplar geliyordu. Dilekçeci Rıza, daktilonun başına her geçişinde içinde uç veren korkusunu derinlere iterek vuruyordu tuşlara.

"Ya soruşturma hiç başlatılmazsa!"

Tuşların sesleri bile Dilekçeci Rıza'nın içindeki korkunun tıkrıklarını bastıramıyordu.

Böyle bir durumda Avdo köye dönemeyip, Ankara'da kalacağı için, Dilekçeci Rıza buna içten içe seviniyordu. Ama öte taraftan, o güne kadar ki inançlarının ve yargılarının temelden sarsılıp yok olmasından korkuyordu.

"Kimdi bu Mızrak Teğmen, bu güne kadar hakkında neden soruşturma açılmamıştı. Bu gücü nereden alıyordu, hak, hukuk, adalet ve kanun hakimiyeti üstüne devlet büyüklerinin söyledikleri sözler nerede kalmıştı, yoksa aldatılıyor muydu?"

Dilekçeci Rıza, uykusuz geçen huzursuz bir gecenin sabahında,

"Postaladığımız dilekçeler, belki de Makamın eline geçmiyor. İstiyorsan git, Başbakan'la yüzyüze görüş, derdini kendi ağzınla anlat." diye önerdi Avdo'ya.

Avdo, kaygıyla Dilekçeci Rıza'ya baktı.

"Cumhurreisi'yle Başvekil Beg'in bize gönderdikleri yazilerdeki imzeleri yoğsa başkeleri mi atıyor, Rıza Kardaş?

"Hiç olur mu öyle şey, Avdo Kardeş?"

"Eee, peki?!"

Dilekçeci Rıza, cevap vermedi;şaşırmış halde Avdo'ya bakmakla yetindi.

Avdo, dirseğini koyduğu masanın yüzeyinde işaret parmağıyla amaçsızca şekiller çiziyordu. Sessizliği yine o bozdu.

"Hakkın vardır, belkim de dilekçeler Başvekil Beg'in eline geçmir. Temam, kendim gıdecağım. Yüzyüze konuşmağta çoğ feyde vardır."

Avdo, az sonra el kaldırıp bir taksi durdurdu.

"De haydi, şimdilik cyvallah, Ellah'e emanet olun"diye Dilekçeci Rıza'yla vedalaştı ve taksinin ön koltuğuna kuruldu.

"Şofor Beg, beni Başvekil Beg'in mekamına gotır"

Şoför, soran gözlerle baktı.

"Anlamadım, neresi dediniz?"

"Başvekil Beg, Sıleman Demirel."

Şoför gülümsedi,

"Ha, Başbakan Süleyman Demirel. Anladım şimdi." dedi.

Avdo, yol boyunca Başbakan'ın huzurunda nasıl davranacağını ve neler söyleyeceğini tasarladı. "Paşam" diyecekti Başbakan'a. Paşa, "otur" demedikçe oturmayacak, "konuş" demedikçe konuşmayacaktı. İkram edeceği şeker ya da çikolatayı, yemeyip cebine koyacaktı. Çünkü paşanın önünde birşey yemek ayıp olacaktı. Paşa, çay, kahve... ne ikram edecekti acaba? Avdo, derdini uzun uzun anlatacak ve "Kurtar bizi bu Mızrak'ın elinden." diyecekti. Paşa, onu hüüzün ve dehşet içinde dinleyecek, sonra da çatılmış kaşlarla emrindekileri çağırıp,

"Bağlayın bana şu Mızrak'ı"diyecekti. Telefonda, "Banalılara yaptıklarını senin burnundan fitil fitil getireceğim, rütbelerini sökeceğim, hapiste çürüyeceksin!" diye Mızrak'a bağırıp çağırarak

ve telefonu sinirle yüzüne kapatacağı. Paşa, sonra da "Bunun görevine son verdim, derhal mahkemeye gönderin!" diye yeni bir emir verecekti.

Avdo, heyecan ve sonsuz bir gönül borcuyla Paşa'nın eline eğilip teşekkür ettikten sonra, izin isteyip en yakın postaneye gidecek ve müjdeli haberi telgrafla köylülerine bildirecekti.

Güven Park'ın arkasındaki Başbakanlık binasının önüne geldiklerinde şoför, arabasını sağa çekip "Başbakanlık burası işte!" dedi. Avdo düşlerinden sıyrılıp, kahverengi taş binaya baktı ümitle. Sokak, huzurlu bir dinginliğe bürünmüştü. Başbakanlık binasının pirinçten yapılma otomatik kapısının iki yanında beyaz kasklı polisler duruyordu.

Avdo, ücretini ödeyip taksiden indikten sonra, Başbakan'ın huzurunda güzel koksun diye bıyığına ve şakaklarına bolca esans sürdü. Başbakan'ın makamında olup olmadığını bilmiyordu.

"Keşke telefonla sorup,öğrenseydim "diye geçirdi içinden. Sonra da "Makamında olmasa bile, nasıl olsa gelir. İşimin adı ne? Ben de beklerim" dedi, kendi kendine. Binanın dış merdivenini çıkarken resmi giysili bir polisle burun buruna geldi. Polis, giysilerine uydurmaya çalıştığı bir resmîyetle,

"Buyurun, kimi sormuştunuz?" diye sordu.

"Başvekkile çığacağım."

Polis, yüzünde beliren o resmî gülümsemesiyle,

"Her gelen senin gibi, Sayın Başbakan'a gidiyorum derse, burası mahşer yerine döner. Sayın Başbakan'la ancak randevunuz varsa görüşebilirsiniz! İçeriden bize isminizin bildirilmesi gerekiyor" dedi ve ekledi: " Adınız soyadınız neydi? "

Avdo kekeledi: "A a vdo, Avdo ELÇİÇEK "

Polis memuru parmağını şakağına koyup, bir süre düşündükten sonra;

"Böyle bir isim bizde yok. Dediğim gibi Sayın Başbakan'la görüşebilmen için randevu alman lazım."

Avdo yutkundu. "Nasıl, ben anlemedi? "

Polis, bir sağırla konuşurcasına sesini yüksetti.

"Randevu, randevu. Randevun olmadan giremezsin."

Avdo, polisin söylediklerini yine anlamadı. Buna canı çok sıkıldı, yüzüne oturan bir çaresizlikle, "Ben gene anlemedi." diye sızlandı.

"Anlamıyor musun, randevu diyorum sana, randevu alacaksın."

"Kimden aleceğim?"

"Kimden olacak, Sayın Başbakan'dan."

"Bırağsen giderem, alerem."

Polis sinirle çevresine bakındı.

"Hay Allah,bu yine anlamadı.Yahu görüşme izni diyorum sana, görüşme izni alacaksın!"

Avdo ümitsizce polisin gözlerinin içine baktı.

"Bu nerden alınır, Poles Beg?"

Polis kaşlarını sinirle çatarak,

"Onu ben bilmem. Ben bana verilen emirleri uygulardım" diye karşılık verdi

"Memur beg, bunun başke bir koleyi yoğ mi? Ben dünyanın aha öte ucından geldi büreye. Bana Koyından geldi ben. Koyimizi sağ sağ yağtılar. Başvekile şikayetim var, gidin söyleyin. Ben Şırnağ'dan büreye bu derdimizi anlatmağ için geldi."

Avdo, ceketinin iç cebindeki paradan birkaç milyonunu polisin cebine koymayı düşünürken,

"Anlamıyorsan ben ne yapıyım? diye çıkıştı Polis. "Alırsın randevunu, girer görüşürsün. Hadi, şimdi burayı hemen terket!"

Avdo, polisin cebine para koyma cesaretini yitirmiş halde koltuk değneklerine dayanarak arkasını dönüp giderken,

"Ben de karşıda beklerim" dedi kendi kendine. Başbakan binaya girerken ya da çıkarken, yolun ortasına fırlayıp derdini anlatmayı kurdu kafasında.

Avdo günboyu karşı kaldırımda Başbakan'ın yolunu gözledi. Bazen kaldırıma oturarak, bazen de koltuk değneklerine dayanarak bekledi akşama kadar. Başbakan'ın binaya girişini ya da çıkışını

gözden kaçırmamın diye kıpırtısız baktığı için, gözleri sık sık kamaşıyor, başı dönüyordu. Akşam olup , Başbakanlık binasının lambaları sönmüş, Avdo o günkü bekleyişine son verip, asfalt yol-
da koltuk değnekleriyle takır tukur sesleri çıkararak karanlığın içinde kayboldu.

Ertesi gün saat sekizde Avdo, yine Başbakanlık binasının karşı kaldırımındaydı. İncecikten bir yağmur yağıyordu. Asfalt kara kurum bir renk almıştı. Otomobillerin ön camlarının silecekleri bir sağa bir sola devriliyor, insanlar cadde boyunca koşuyorlardı.

Avdo bir süre yağmurun altında bekledi. Yağmur hızını arttırdı-
ca sığınacak bir yer aradı gözleri. Yağmurdan korunabileceği tek yer olarak, Yargıtay binasının saçakları duruyordu arkasında. Baş-
bakanlık binasının kapısını gözden uzak tutmadan saçakların altına sığındı. Kulağı asfalta düşen yağmurun şapırtılarında, gözleri de başbakanlık binasının kapısında iki saat öylece bekledi. Yağmurun hızı yavaş yavaş azaldı, sonra da kesildi. Ortalığı güneşin parlak sarı ışıkları kapladı. Avdo bedeninde ağır bir yorgunluk duydu. Kaldırım ıslaktı. Saçağın altındaki kuru taş bıraktı kendini. Göz-
lerini Başbakanlığın kapısına dikip kıpırtısız bekleyişini bir süre daha sürdürdü. Camilerden ardarda ezan sesleri yükselince Avdo, aklında ne kadar dua varsa hepsini tek tek okudu, sonra da,

"Allahım sen her şeye kadersin, biz kullarına yardım elini uzat" diye yakardı.

Başbakanlık Binasının pirinçten yapılma kapısı o gün de açılmadı. Ne giren oldu, ne de çıkan. Sokak lambalarının pembe renge dönüştürdüğü Ankara'nın kirli göğü, akşam karanlığında adım adım koyulaşırken Avdo, üstüne kurşun gibi çöken yorgunluğun altında hala bekliyordu.

Üçüncü gün, yani Perşembe günü saat on birde, Başbakanlık sokağı hafta başından bu yana sürdürdüğü dinginliğin tersine telaş-
lı bir hareketlilik yaşıyordu. Sokak, ateşlenmeye hazır uzun namlu-
lu silahlar taşıyan polislerin kurdukları barikatlarla iki ucundan taşıt trafiğine kapatılmıştı. Yalnız siyah makam otomobillerinin ge-

çişlerine izin veriliyordu. Başbakanlık binasının önünde makam otomobillerinden resmi bir görkemle inen orta yaşın üstündeki şık baylar ve bayanlar, çantalarını ve dosyalarını taşıttıkları korumalarının arasında merdiven basamaklarını kasıntıyla çıkarken gözleriyle değil dudaklarıyla gülüp kapının ardında gözden kayboluyorlardı. Bunlardan biri da Avdo'nun televizyondan yüzünü tanıdığı Bayan Bakan'dı. Sarışın Bakan, yüzüne yapıştırdığı iğreti bir gülümsemeyle merdiven basamaklarını hızla çıkarken gazetecilerin objektiflerine kendine güvenli görüntüler vermeye çalışıyordu. Bakan, gazetecilerin uzanan mikrofonlarını savuşturup uçuşan saçlarıyla başbakanlık binasının kapısından içeriye süzüldüğünde, Avdo,

"Bu kadar devlet büyüğü buraya geldiğine göre, herhalde birşey var." diye düşündü.

Ankara, güneşli bir gündeydi. Yaz sıcağı Başbakanlık sokağını kavuruyordu. Avdo, ceketinin iç cebine sıkıştırdığı plastik su şişesiyle kaldırımda bir ağacın gölgesine sığınmıştı. Su kan ılıklığındaydı. Avdo, pet şişesinin kapağını açıp birkaç yudum su içti. Bedeninden terler akıyordu. Şapkasını çıkarınca başında hafif bir serinlik hissetti. Alnında biriken terleri mendiliyle sildi. Boydan boya mavi çizgileri olan beyaz mendil, kirli bir ıslaklığa bulandı. Avdo'nun tozdan griye bürünen lastik ayakkabıları, ayaklarını neredeyse pişiriyordu. Dilekçeci Rıza'nın, "Başbakanın önüne koy!" diye koltuğunun altına sıkıştırdığı dosyayı yeniden yokladı. Doktor raporları ve dilekçe örnekleriyle dolu olan dosyanın kapağındaki, "Bana köyünün Devlete maruzâtı." yazısına ilişti gözleri. İri harflerle yazılan yazıyı kaçınıcı olduğunu düşünmeden, mırıldanarak bir kez daha okudu.

Başbakanlık sokağında gözler ve objektifler bir anda sokağın soluna çevrildi. Birkaç siyah makam otomobili gürültüyle Başbakanlık sokağına girdi. Sokağa iki taraftan boydan boya dizilen polisler, önünde ve arkasında birkaç araçlık eskortları olan siyah mercedesdekileri seremonik bir düzen içinde selam vererek karşıladılar.

Mercedes otomobiller, Başbakanlık binasına yaklaştıklarında yavaşladılar. Öndeki ve arkadaki korumalar arabalarından hızla aşağı fırladılar. Ortadaki siyah mercedes araba durunca şoförü ve koruması da aynı çeviklikle kapılarını açıp kendilerini dışarı attılar. Avdo tedirginlikle gözlerini siyah mercedesin üstünde gezdirdi. Mercedes araba, gazetecilerle korumalar arasında neredeyse kaybolmuştu. Avdo, arabayı güçlükle görebiliyordu. Gazeteciler ve korumalar itiş kakış içindeydi. Fotoğraf makinalarının flaşları parlak beyaz ışıklar saçarak ardı ardına göz kırpınca Avdo, heyecandan içinin titrediğini hissetti. Bu titreme hızla tüm bedenine yayıldı. Siyah Mercedes arabanın sağ arka kapısını koyu renk sivil giyimli iri kıyım bir görevli açtı. Tüm gözler bu kapıya yönelmişti. Gazeteciler, fotoğraf makinaları ve kameraları ile kapının önünde harıl harıl çekim yapıyorlardı.

Avdo öne uzattığı başını gazeteci kalabalığı içinde gezdirip,

"İşte Başvekil" dedi ve elindeki dosyayı hava boşluğunda sallayarak bir genç çevikliğiyle mercedes arabaya doğru koşmaya başladı. Öteki elinde de kırmızı bir gül demeti tutuyordu. Dilekçeci Rıza,"Şimdi medeniyet böyle, bir demet gül ya da çiçek götürülür," demişti.

Avdo, üstünde "Bana köyünün devlete maruzatı" yazılı dosyayı havada bayrak gibi dalgalandırıp koşarken,

"Devlet Baba , Devlet Baba..." diye bağıırıyordu.

Başbakan meraklı gözlerle sesin geldiği yöne baktı. Avdo ile göz göze geldi, gözleri önce Avdo'nun yüzünde, sonra da elindeki dosyada ve kırmızı gül demetinde gezindi. Avdo,

"Ben Bana koyındendir. Mızrak Teğmen bizim koyi, sağ sağ yağmış, kül etmiş. Kurtar bizi bu zalımın elinden, önce Ellah'e, sonra şene sığınmışış, kurtar bizi Devlet Baba!" diye avazı çıktığı kadar bağıırıyordu. Gözler bir anda, Avdo'nun üstüne çevrildi. Avdo, çığlık çığlığa Başbakan'a doğru koşarken bir yandan da kelepçenin Mızrak Teğmen'in bileklerine geçirilişini hayal ediyordu. Resmi ve sivil giyimli görevliler,

"Hey, nereye, dur, yakalayın! "sesleri arasında Avdo'nun üstü-

ne atılınca gürültülü bir itişip kakışma oldu. Başbakan, saçsız başını arkaya atarak gergin bir yüzle merdivene yönelirken, Avdo,

"Devlet Baba, Devlet Baba, imdat, imdat, imdat..." diye acılı çığlıklar atıyordu. Başbakan arkaya attığı başını iki yana yıkarak, sinirli adımlarla merdiveni çıkıp sarı demir kapıdan içeri girdiğinde Avdo, attığı çığlıklar arasında karşıdaki kaldırıma sürükleniyordu. Başbakanlık binasının kapısı kapanınca Avdo, duvar soğukluğundaki resmi yüzlerle başbaşa kaldı.

Avdo, derin bir uçurumdan yuvarlanıp düşmüş gibiydi, paramparçaydı, kırılıp dökülmüştü. Babasının hışmına uğrayan bir çocuk gibi iç çekerek ağlıyordu. Başbakan'a vermek üzere üç gün önce çiçekçiden aldığı kırmızı güller, postallar altında ezilip kan lekeleri gibi yapışmıştı asfalta.

Bana çok uzaklardaydı. Avdo Bana'nın kırıllarını özlüyordu. Göğünü, toprağının kokusunu özlüyordu. Yığıldığı kaldırımda, çevredekilerin soğuk bakışlarına aldırmadan umarsızca ağlarken Bana'dan uzakta yaşamayacağını düşündü. Başbakan'ın buz soğukluğundaki bakışları ve gerilen yüzü, gözlerinin önünden gitmiyordu. Güneş, yüzünü Batı yönüne döndüğünde, Avdo omuzunda dost bir elin sıcak dokunuşunu hissetti. Dilekçeci Rıza, "Geciktin, merak ettim seni." dedi. Sesinde çıkarsız bir sevecenlik vardı. Avdo, tanımsız bir gönül borcuyla Dilekçeci Rıza'ya baktı, kavrulan içi serinledi. Dilekçeci Rıza, Avdo ile yanyana yürüyüp Başbakanlık sokağını geride bırakırken şeyhini suç üstü yakalayan bir müridin yıkılışını yaşıyordu. Mızrak Teğmen, Bana'yı yakıp yıkmakla kalmamış, Dilekçeci Rıza'nın kumdan yaptığı kutsal kaleyi de yıkmıştı.

"Koca ömrü kör gibi geçirmişim. Eşek yerine koyup aldatmışlar bizi. Lanet olsun bana." diye öfkeyle mırıldandı Dilekçeci Rıza. Büronun asma kilidini açarken Avdo'yu incitmekten sakınıp kararlılıkla ekledi: Avdo Kardeş, ne olursun dilekçe yazmamı artık isteme benden.

Avdo, "Ben yarın Reisicumhur'a gidecağ" diye ilgisiz bir karşılık verdi. Dilekçeci Rıza yıkılmış halde,

"Sen bilirsin" dedi.

Avdo ile Dilekçeci Rıza, akşama kadar tek kelime konuşmadılar. Boş gözlerle kaldırımdaki yayaalara ve sokağın ucundaki caddede akıp giden araçlara baktılar.

Avdo, ertesı gün, Dilekçeci Rıza'nın bürosuna harabeye dönmüş bir durumda döndü. Acı ile bakan gözlerinin feri sönmüş, hüznü yüzü kararmış, çizgileri derinleşmişti. Birkaç saat içinde, sanki yüz yıl birden yaşlanmıştı. Bir hayalet gibiydi. Dilekçeci Rıza, Avdo'yu görünce sigaradan moraran dudakları belli belirsiz titredi. Yüzünü saran bir korkuyla ayağa kalkıp,

"Hayrola Avdo Kardeş, neyin var senin böyle, birşey mi oldu?" diye merakla sordu. Masanın önündeki tahta sandalyeyi eliyle gösterip tedirginlikle "Hele otur şuraya ,anlat ne oldu?" diye ekledi.

Avdo, sandalyeye yığılırken inlemeli bir sesle,

"Ankare'de yapacağ heç bir işimiz yağmış." dedi.

Dilekçeci Rıza,

"Cumhurbaşkanı'yla görüşemedin mi?" diye sordu.

Avdo, "Yoğ" dedi. "Kapideki polisler kovdiler beni. Ben çoğ israr etti. Bene çoğ kızdiler, iteklediler, kopek yerine koydiler."

Dilekçeci Rıza, buğulanan gözlerini büronun penceresinden dışarıdaki boşluğa dikerek kırık bir sesle mırıldandı.

"Evet haklısın, Ankara'da yapacak işiniz yokmuş" Bitmekte olan sigarasının ateşini, dudaklarının arasına sıkıştırdığı maltepe sigarasının ucuna hırsla bastırıp nefes nefese çekerken, "Allah hakkınızın belasını versin" diye ekledi.

Avdo acı ile güldü.

"Ellah de bızım üstümüze bela yağdırmış." dedi. "Açlığ bir yandan, mığarelerde büleşici hastelik başlemiş, o bir yandan. Doğtur yoğ, ilağ yoğ."

Dilekçeci Rıza'nın gözleri, masanın üstündeki gazeteye ilişince yüzü kasıldı. Bir bayan milletvekilini, İsviçre'nin Cenevre kentinde köpeğiyle görüntüleyen gazete, bu bayan milletvekilinin, rahatsızlanan köpeğini tedavi için İsviçre'ye götürdüğünü haber veri-

yordu. Milletvekili, objektife mutlu gülücükler saçarak köpeğiyle birlikte poz vermişti. Resminin altındaki" Köpeğine İsviçre'de check up yaptırdı." başlıklı bir haber vardı. Haber şöyleydi: ANAP Adana Milletvekili İ. A., Avrupa Parlamenterler toplantısı için geldiği İsviçre'de köpeği Şeker'e Check up yaptırdı. Cenevre'de toplantıya katılan milletvekili, sürekli kaşıntısı olan pekinoise cinsi köpeğini muayene ettirme fırsatını buldu. Milletvekili, köpeğinin durumuna çok üzüldüğünü belirterek şöyle konuştu:" Toplantı sayesinde, Şekeri de yanımda getirerek, tam teşekküllü bir köpek hastanesinde muayene ettirme imkanı buldum. Check up sonrası önemli bir rahatsızlığı olmadığını öğrenmem, beni mutlu etti. Veterinerler, Şekerin kaşıntılarının gıda perhizi ile geçeceğini söylediler."

Dilekçeci Rıza, gazete haberini içini dalga dalga saran bir acıyla baştan sona bir defa daha okudu. Sonra da Avdo görmesin diye gazeteyi dörde katlayıp, masanın üstündeki kağıt tomarının arasına sıkıştırdı.

Sessizliği Avdo bozdu. Oturduğu tahta sandalyeden kalkıp yüzünü Dilekçeci Rıza'ya döndü ve,

"Rıza Kardeş, vağtim dar, gitmem lazım" dedi. Dilekçeci Rıza, ağlamaklı, titrek bir sesle,

"Biraz daha otursaydın, birlikte birer bardak çay içerdik." dedi.

Avdo, boğazında düğümlenen hıçkırıkları yutmaya çalışarak, dolu dolu gözlerle Dilekçeci Rıza'ya baktı. Gözlerinde sevgi ve güven vardı.

"Çayını çoğ içtim, yemegini çoğ yedim, seğol. Zamanım dardır, gitmem lazımdır."

"Keşke seni hiç görmeseydim, hiç tanımasaydım, Avdo Kardeş. Sana çok bağlandım. Seni kardeşimden de çok sevdim."

"Biz senle dünya ağret kardeşiyiz Rıza Kardeş"

"Evet, biz senle dünya ahiret kardeşiyiz."

Daha fazla konuşamadılar. İçleri alev alev yanıyordu, duyguları bir volkan gibi patladı. Sarılıp birbirlerinin ellerini öperek, içlerin-

deki ateşi dindirmeye çalıştılar. Her ikisinin de göz pınarlarından süzülen acılı yaşlar, dudaklarının ıslattığı ellerine akıyordu.

Onlar birbirlerini bir daha hiç göremeyeceklerdi. Bunu kendileri de biliyordu. Hıçkırıklarla ağlaırken ayrılık sözünü ağızlarına hiç almadılar, vedalaşmadılar da. Çünkü buna cesaretleri yoktu. Çok iyi biliyorlardı ki, vedalaşmak, bir daha görüşmemeye boyun eğmekti.

Dilekçeci Rıza, ceketinin iç cebinden çıkardığı siyah kapaklı çimen yeşili Pelikan Marka dolmakalemini Avdo'ya uzattı.

"Benden sana hatıra kalsın" dedi. Avdo, hıçkırıklar arasında burnunu çekti.

"Ben doğru dürüst yazmesini bilmez ki!.."

"Olsun, elbet bir gün yazacak biri çıkar."

Avdo, Kızılay'da insan kalabalığı içinde gözden kaybolurken Dilekçeci Rıza arkasından,

"Güle güle Avdo Kardeş, güle güle sevgili dostum." diye mırıldandı. Yanaklarından süzülen yaşlar ceketinin yakasına akarken, "Hak batıl olmaz!" diye ekledi.

Avdo, Kızılay'da sendeliyerek yürüyordu. Omuzları çökmüş, elleri yana düşmüştü. Sola yıkık boynu düşecek gibi duruyordu. Mızrak Teğmen, hızla geçip giden otobüslerle otomobillerin içinden Avdo'ya el sallıyor, ağzı kulaklarında alaylı kahkahalar savuruyordu. Yüzünde aşağılayıcı bir ifade vardı. Avdo'nun çevresi Mızrak Teğmen'in aşağılayan sesi ve görüntüleriyle kuşatılmıştı; her tarafta o vardı.

"İbne, hani beni cezaevine attıracaktın? Aldın mı boyunun ölçüsünü? Kıçına cop sokmamı yine ister misin?" diye Kızılay'ın ortasında bangır bangır bağıırıyordu. Avdo, Mızrak Teğmen'den kurtulmak için olduğu yerde durup, gözlerini ve kulaklarını sımsıkı kapattı; ama yine de değişen birşey olmadı. Bu sefer de dalgalar halinde otobüsler ve otomobiller akmaya başladılar onun üstüne. Hepsinin direksiyonunda Mızrak Teğmen vardı. İçlerinde binlerce Mızrak Teğmen oturuyordu; bağıırıp çağırıyor, kahkahalar arasında

Avdo'yla alay ediyorlardı. Arabaların klaksonlarından "İbne ibne ibne..." diye kulakları sağır eden sesler yükseliyordu. Avdo korkuyla geriledi; gözlerini açtığında kendisini Kızılay'da kaldırımın ortasında yapayalnız buldu. Binlerce insan etrafında halka olmuş, şaşkınlıkla ona bakıyorlardı. Bazıları acıyan gözlerle bakıp, "Zavallı adam, delirmiş." diyorlardı.

Avdo, çevresindeki meraklı kalabalığı görünce utancından kızardı ve kendisini soluk soluğa Güven Park'ın bitişiğindeki dolmuş durağına attı.

Köy özlemi, Avdo'nun içinde hiç sönmeyen bir ateşti; alev alev yanan bir ateş.

Eve gittiğinde Şirin,

"Ne oldu, hasta mısın?" diye sordu kaygıyla

"Yarın köye dönüyoruz."

Şirin, şaşırmış gözlerle Avdo'ya baktı.

"Tarla Tilkisi'nin cezası ne olacak peki?"

Avdo, yanılgıya düşmenin ezikliğiyle başını öne eğdi.

"Tarla Tilkisi kendi başına değilmiş."

Şirin irkilerek çığlık attı.

"Kendi başına değil miymiş?"

Avdo, evet anlamında başını salladı.

"Tarla Tilkisi oradan gitmeden, nasıl döneriz köye Avdo ?

"Başka çarem yok Şirin. Ben burada boğuluyorum , soluk alamıyorum. Köy hasreti bitirip tüketiyor beni. Bu yaban ellerde, topraktan sökülüp atılan yaşlı bir ağaç gibiyim. Burada eziyet çeke çeke öleceğime köyümde huzur içinde ölürüm, daha iyi. O dağlar, taşlar, tepeler, vadiler, düzlükler... içimde kanıyor sanki. Burda hurdaya döndüm Şirin, hurdaya. Bu sürgün hayatı bitmelidir artık."

"Bu acelen niye? Biraz daha bekleyelim, bakalım neler olacak! Ortalık düzelince yine gideriz köye."

"Bizler göçmen kuşları gibi buralarda süründükçe, hiçbir şeyin düzeleceği yok Şirin. Nasıl ki, ana bırakılıp kaçılmazsa, toprak da bırakıp kaçılmaz. Bugüne kadar ki kaybımız hep bundandır zaten.

Toprak dokunulmak ister, sevgi ve bakım ister. Bazen ana gibidir; sevecenlikle insanı bağrına basar, korur ve besler. Bazen de çocuk gibidir, nazlı bir gelin gibidir; ilgi ve şefkat ister. Burada yolunu kaybetmiş bir muhacirim ben, Şirin! Nereye gideceğim, ne yapacağım bilmiyorum! Şaşırmış haldeyim. Toprağından uzak insan, anasından koparılan kundaktaki öksüz çocuk gibidir. Ben burada anasız, babasızım; kimsesizim.. Paslı bir çividir içimde sürgün, her gün, her an zehirliyor, yiyip bitiriyor beni.

"Ortalık biraz düzelsin diyorum, Avdo. "

"Bizler buradayken, nasıl düzelecek Şirin ? Kim düzeltecek söylesene, kim? Kaç, kaç, kaç... Nereye kadar kaçacağız?"

"Tarla Tilkisi, bize yine rahat yüzü vermeyecek. Yine yakıp yıkacak. Boşa inat ediyorsun."

"O yakıp yıkmaktan yoruluncaya kadar, biz de yapmaya devam ederiz. Elbet o bir gün yorulur! Toprak candır, kurda kuşa nasıl yem ederiz. İsterseniz siz kalın burada. Ama ben köyüme dönmek istiyorum."

Cebo ile Gülizar da köye dönmek için diretince Şirin, çaresizlik içinde boyun eğdi ve

"Nasıl istiyorsanız öyle olsun." dedi.

Avdo, o akşam vedalaşmak için Cebo ile birlikte milletvekilli lojmanlarına gitti hemen. Selim, Orhan ve Mahmut, Avdo'nun köye dönüş kararını duyduklarında önce şaşırdılar, sonra da,

"Doğrusu buydu, başka çare yoktu." diye onayladılar onu.

Avdo, sevgilisine kavuşmanın heyecanını yaşayan bir gencin aceleciliği içindeydi. Milletvekillerinin çay ya da kahve ikram etme isteklerini,

"Yolcu yolunda gerek." diyerek geri çevirdi. Ayaküstü sohbet ettiler. Avdo, ayrılırken ellerini omuzlarına koyarak milletvekillerini tek tek gözlerinden öptü; arkasını dönüp gideceği sırada unuttuğu birşeyi hatırlamış gibi durdu, "Önümüzdeki baharda sizi Bana'ya davet ediyorum, misafirim olun." dedi ve gülen gözlerini göğün derinliklerine dikerek ekledi: "Gabar'ın yamacında size kuzu yedireceğim." Milletvekilleri, Bahar'da Bana'ya gidiş sözü verecek uğurladılar Avdo'yu.

103. Sokak, Avdo ile Cebo'yu gece teslim olmuş bir yorgunlukta karşıladı. Gülizar uyumuştı. Kimbilir, belki de düşlerinde Cemşit'le birlikteydi. Şirin uyanıktı, yüzünde kasvetli bir ifade vardı.

Avdo, Cebo ve Şirin, içlerinde hoş bir heyecanla açtılar gözlerini sabahın serinliğine. Şirin, gece hiç uyumamıştı; kaygılı yüzü solgundu. Onların ilk işi, 103. Sokağı baştan başa dolaşıp tüm komşularıyla vedalaşmak oldu. Sabah kahvaltısını Yozgat'lı bir komşularının evinde yaptılar. 103. Sokak onları uğurlarken uzun ağlama sesleri sardı ortalığı. Yataklar, iki kilim, piknik tüpü, üç beş tabakla kaşık ve çatallar, iki aylık birikmiş kiranın karşılığı olarak ev sahibine bırakıldı. Sonra iki valizle otobüs terminalinin yolunu tuttular. Avdo, otobüsteki koltuğuna oturunca derin bir soluk aldı. Dünya'ya yeni gelmiş gibi hissediyordu kendini. Yaşam o gün ne kadar da güzeldi öyle. Avdo'nun çevresindeki herşey parıltılı ışıklar saçıyordu.

Güneş otobüse tepeden vuruyordu.

Urfa'dan sonra yol boyunca, kısa aralıklı kontrol noktalarında çok sıkı aramalar başladı. Her seferinde aşağı indiriliyor, alınları ve avuçları otobüs'e dayatılıp bacakları geniş bir açı ile aralanarak didik didik aranıyorlardı.

Dışarıdaki kavurucu güneşten, otobüsün içi hamam gibiydi.

İçeriye yayılan ayak kokusu, yolcuların burun direğini kırıyordu. Tek şeritli dar asfalt yolun ikiye ayırdığı engebeli arazi, hardal rengi bir örtüye bürünmüştü.

Avdo, iki yanından hızla akıp giden düzlüklere, dağlara ve tepelere sonsuz bir özlemle bakarken huzurlu bir gülümseme yayılmıştı yüzüne. O, yüzündeki bu gülümsemeyi eksik etmeden, doğanın hakkını teslim edip onaylarcasına başını öne salladı ve

"Yurttan ayrı yaşamak, hiç yaşamamakmış. " dedi kendi kendine. Sağ tarafta mavilikler arasında yükselen bir tepe ilişti gözlerine. Avdo sivri uçlu mor tepeyi yanındaki Şirin'e gösterip,

"Ne kadar güzel görünüyor, değil mi?" diye sordu.

Şirin malhuzun gözlerle tepeye baktı.

"Ne yazık ki, cehenneme çevirdiler."

Ön koltukta oturan Cebo, gözlerinin içi gülererek arkaya döndü ve "Keko yeminim var benim, Bana'nın toprağından şerbet yapıp içeceğim." dedi.

Gülizar yüzündeki parıltılı gülümseyişle,

"En çok kapımızdaki ceviz ağacını, Teyri' Simır'ı ve Şiro De-de'yi özledim " diye araya girdi. Özlediklerinin en başına Cemşit'i koymuş, ama bunu söylemeye utanmıştı. İçinden geçenler farkedilir diye kaygılanınca pembe yanakları kızardı. "Köyümüz yakılıp yıkılmasaydı, düğünümüz çoktan yapılmış olurdu" diye geçirdi içinden.

Newroz günüydü; Bana, yeşil, kırmızı ve sarı renklere bürünmüştü. Güneş, parlak ışıklarıyla Bana'nın renk cümbüşüne sapsarı tül bir perde gibi serilmişti. Köyün ortasında Newroz ateşi yakılmıştı. Gençler ve yaşlılar hep birlikte ateşin çevresinde halka olmuş, halay çekiyorlardı. Cemşit çimen yeşili gözleri, güneş ışığı rengindeki saçları ve ışıltılı pembe yüzüyle göz kamaştırıcıydı. Öyle bir güzellik yeryüzünde çok az bulunurdu. Köyün gençleri arasında koşu yarışı düzenleniyordu. Cemşit, utangaç adımlarla Gülizar'a sokulup, "Yarışı en önde ben bitireceğim" diye fısıldıyordu. Koşunun başlangıç yeri, Bana Vadisinin tepesiydi. Cemşit uçarcasına koşuyordu. Tüm köylü hayranlıkla Cemşit'i izliyor ve avuçlarının içi patlayıncaya kadar onu alkışlıyorlardı. Gülizar, çığlık çığlığa el çırpıyordu. Cemşit yarışı büyük bir farkla önde bitirip kalabalığın arasında gözden kayboluyordu.

Gülizar, Avdo'nun sesiyle uyandı düşlerinden.

Avdo, Şirin'e;

"Şiro, Bana'yı sahipsiz bırakmadı, Bana'da ateş hiç sönmedi. Hepimiz Şiro'ya minnet borçluyuz " diyordu.

Gülizar, Cemşit'in artık hiçbir zaman yürüyemeyeceğini ve koşamayacağını hatırlayınca yüzünü ateş sarmış gibi irkildi; o an, içinde bir öfke dalgasının kabardığını duyumsadı.

Şirin,

"Önce köye mi gideceğiz, yoksa mağaralara mı?" diye sordu Avdo'ya.

"Önce köye gidelim, köy ne durumda bir görelim. İkko'nun mezarını da ziyaret etmek istiyorum. Bu arada Şiro'yu da görmüş oluruz."

Yolun sağındaki trafik levhasında , Mardin 10 Km. diye yazıyordu. Otobüs trafik levhasının yanından hızla geçip asfalt yolu ıstahla yutmaya devam etti.

Mardin, yamacına serildiği tepede sessizlik içindeydi. Toza bulanmış yorgun Terminalin girişinde ilk göze çarpan, çöp bidonlarından yiyecek toplayan göçzede çocuklarıydı. Uzun süredir su yüzü görmeyen saçları, toza ve toprağa bulanıp keçe gibi sertleşmişti. Elleri, yüzleri ve çıplak ayakları kirden kapkaraydı. Gözleri ve dişleri, olduğundan daha da beyaz görünüyordu. Kat kat kir bağlayan giysileri paramparçaydı; çoğunun karınları, kolları ve bacakları açıktaydı.

Çöplükten buldukları yemek artıklarına ağızlarını daldırırken yabanıl görüntüler sergiliyorlardı.

Avdo çocuklara hüznle bakarken,

" Bunlar da bizim çöplük çocukları " diye mırıldandı. Sonra da acıyla iç geçirip ekledi: Kim bilir nerelerden savrulmuşlar buraya! Bu da tarihin çizdiği kötü bir kader. İnsanlık utansın.

Şirin,

"Nedir, kendi kendinle ne konuşuyorsun öyle? "

Avdo, çöp bidonlarının olduğu tarafı eliyle gösterdi.

"Dünya nasıl böyle bir adaletsizliği kaldırabiliyor? Hangi vicdan kabul eder bunu?"

Şirin, avuçladıkları vıcık vıcık yiyecek artıklarına ıstahla saldıran çocuklara baktı ve hüznle iç geçirdi.

"Bu çocuklar dünyanın derdine mi?"

"Öyle ama, bu çocuklar insanlığın bugün yaşadığı felaketin aynasıdır."

Cizre'ye yaklaştıklarında Avdo'nun yaşlı kalbi, göğüs kafesi içinde bir kuş gibi çırpınıyordu. Cizre sessiz bir kente dönüşmüştü.

İnsanlar çatık kaşlı ve gergin yüzlüydüler; ne gülüyor, ne de konuşuyorlardı. Gözlerini birbirinden kaçırıp sorulan soruları baştan savma cevaplarla geçiştiriyorlardı. Arabaların motorlarının homurtuları da olmasa, kente ses yasağının uygulandığı sanılırdı. Oysa ki birkaç ay önce cıvıl cıvıl bir hareketlilik vardı Cizre’de. Ama şimdi o coşkudan hiç eser kalmamıştı. Avdo, Şirin, Gülizar ve Cebo, Cizre’de bindikleri minibüsle İdil’in Tıllı köyüne gittiler önce. Buradan da, at sırtında Xendek (Hendek) köyüne geçtiler. Xendek’te köylüler, onları sıcak bir konukseverlikle karşıladılar.

Avdo, Xendekli’lerin geceyi köyde geçirme isteklerini,

"Ömrünüz uzun olsun. Köyde yapacak o kadar çok işimiz var ki... Bir dakika bile bizim için önemlidir." diyerek geri çevirdi.

Xendek köyünden Bana’ya gidebilmek için Dicle’yi geçmek gerekiyordu. Bu da, yerel ulaşım aracı olan keklele ancak mümkün olabilirdi. Mızrak Teğmen, tarih boyunca Dicle üzerinde keklele (sal’la) yapılagelen ulaşımı yasaklamış ve çok ağır cezalar koymuştu. Ama buna rağmen Xendekli’ler, onları Dicle’nin karşı kıyısına taşımayı severek üstlendiler.

Nehir suyunun üstündeki ağırlığı kaldırması için çok eskilerden beri kullanılan şişirilmiş deri, son yıllarda yerini araba iç lastiklerine bırakmıştı. Hava ile şişirilen dört tane araba iç lastiği yatay şekilde bitleştirilip üstüne tahtalar bağlanarak yapılan kekek, sessiz bir gizlilikle indirildi Dicle’ye.

Dicle, yaz sıcağında incelmış, süzölmüştü. Yerine göre gümüş parlaklığında ya da gece mavisi renkte, binlerce dalgacıkla kıpır kıpır akıyordu. Akşam serinliğinde huzurlu ve sakindi. Gök, pürüzsüz bir okyanus derinliğindeydi. Güncyde, karbeyazı küçük bir bulut demeti ilişmişti göğün o mavi derinliğine. Bulut, sonsuz mavilikte beyaz bir gül demeti gibi duruyordu. Kekek ürkek hışırtılarıyla, çevresinde incecik dalgalar yayarak ilerliyordu. Vadinin iki yanında azametle yükselen koyu kahve, mor ve bakır rengi kayalıklar, insana ürküntü veren bir sertliğe bürünmüşlerdi.

Avdo, önde Kekekvan’ın (Kekeği kullanan Sürücü’nün) yanısında oturuyordu. Eğilip Dicle’nin suyuna dokundu. Su, bir bebe-

ğın yüzü gibi yumuşacıktı; Avdo suyu sevgiyle okşadı, içi serinledi. Eli, pembe parıltılar saçan suda gezinirken, tepedeki beyaz bulut gibi hafiflemiş hissetti kendini. Şirin, arkada gözlerini vadinin sisli boşluğuna dikip derin düşüncelere dalmıştı. Yüzünde iç parçalayan bir keder vardı. Avdo, şefkatli bir sesle,

"Yüzünde renk kalmadı, haşta mısın yoksa?" diye sordu.

Şirin, buğulu gözlerini göğе çevirerek,

"Birşeyim yok, yoruldum sanıyorum" diye fısıldadı.

Avdo, gözleriyle güldü.

"Az sonra Bana'da olacaksın. Köyü görünce yorgunluğun uçup gider."

"Tarla Tilkisi köy mü bıraktı?"

"O yaktıysa, biz ne güne duruyoruz Şirin? Biz de yeniden kurarız köyümüzü."

"Neye yarar ki!.. Yine yakarlar, yine cehenneme çevirirler."

"Cehennemci cennete çevirmek kolay değil ki, Şirin; zahmetli iştir; fedakarlık ister, gece gündüz demeden çalışmak ister."

Şirin konuşmadı; gözlerini, vadinin haşın tepesine çevirip derin bir iç çekmeyle karşılık verdi Avdo'ya.

Kelekvan, öne eğilirken omuzlarında ve kollarında topladığı gücünü, bileklerine yükleyip tahta kürekleri suyun derinliklerine gömüyor, sonra da kürekleri hızla kendine doğru çekiyordu. Bildik bir işi yapmanın rahatlığı içindeydi. Kürekleri güvenle çekerken suyu yarıp keleşe yol açıyordu. Sımsıkı kavradığı küreklere asılırken bir taraftan da kısık bir sesle konuşuyordu.

"Boşuna inat ettiniz. Bu kadar eziyete değmezdi." Boynunda biriken teri, pantolonunun arka cebinden çıkardığı kirli mendille sildi ve ekledi: Buralarda herkes üzöldü sizin için. Vicdanı olup da üzölmeyen tek insan yoktu.

"Allah milletten razı olsun. Bugüne kadar çoluk çocuğumuza onlar baktı," dedi Avdo.

Bu sırada sudan şapırtıyla bir balık fırladı. Balık sedef rengi göğsünü göstererek yarım daire çizdi Dicle'nin üzerinde. Kelekvan suya pike yapan balığa baktı umursamazca. Balık ıslak bir sesle suya daldı.

Kelekvan, fısıltıyla konuşmasını sürdürdü.

"Böyle bir günde de yardım edilmezse ne zaman edilir? Bugün size yarın bize. Bu işler hiç belli olmaz. "

Avdo,

"Evet, bugün bize, yarın başkasına" diye mırıldandı ve sonra da gözlerini yumup vadiyi dolduran kuş ve kurbağa seslerine bıraktı kendini.

Gülizar, avuçladığı suyu Cebo'nun ensesinden aşağı dökünce Cebo irkildi ve hafiften çığlık attı. Kelekvan, yüzünde dalgalanan bir korkuyla işaret parmağını dudaklarına değdirerek,

"Sessiz olun, bahtınıza düşmüşüm, sessiz olun" diye fısıltıyla uyardı. Gülizar, bağışlanma isteyen mahçup gözlerle Kelekvan'a bakarken utancından yanakları kızardı. Kelekvan, Gülizar'ın utan-dığını farkedince gülümsedi ve

"Olmuşla ölmüşe çarc yoktur." diyerek gönlünü almaya çalış-tı. Avdo içini saran sonsuz bir huzurla, hayran hayran Gülizar'ı seyrediyordu.

Dicle'nin karşı kıyısına ulaştıklarında, Kuzey yönünde yükse-len kayalıkların vadiye akan serin gölgesini hissettiler yüzlerin-de.İçlerinde sonsuz bir gönül borcuyla Kelekvan'la vedalaştıktan sonra, yürüyerek vadinin tepesine çıktılar. Gülizar, en önde elini gözlerine siper edip Gabar'ın eteğinde karaya çalan bir leke gibi duran Bana'ya baktı.

"Hele bakın, köyde bir duman yükseliyor."

Avdo, Gülizar'ın gösterdiği yöne bakıp mutlulukla gülümsedi.

"Şiro'nun ateşi" dedi ve ekledi:"Şiro bizi görünce çok şaşıracak."

Şirin,

"Dünya böyle insanlarla güzeldir. Onlar olmasa dünyanın hep-si senin olsa bile neye yarar ki?"

Avdo,

"Mekan, orada oturanlarla güzeldir,' diye boşuna dememişler büyükler. Şiro gibi temiz ruhlu insanlar olmasa bu dünya cehen-nem olur." dedi, sonra da kulak kabartarak" Durun hele, Zındar'ın sesi geliyor."diye ekledi. Hepsi durup meraklı gözlerini Bana'nın

düzlüğüne dikerek Zındar'ı aradılar. Zındar, Bana'nın düzlüğünde belli belirsiz nokta gibi görünüyordu.

Avdo,

"Çok vefalı bir köpek." dedi ve çocukça bir sevinçle eğilip Bana'nın toprağını öptü.

Özlem, Avdo'nun gözpınarlarında patlayan iki damla gözyaşıydı. Ateşli bir sevgiyle toprağı kokladı, dokundu, içinde hissetti.

"Sensiz bir gün, bin ölümdür. Allah düşmanımı bile toprağından uzak etmesin."

Şirin, yaşamı toprağında bulan Avdo'yu sonsuz bir sevgiyle seyretti. Avdo, bir çocuğu sever gibi toprağı okşuyordu. Gülizar, kollarını bir kelebeğin kanatları gibi çırparak en önde köye koşuyordu. Zındar'ın sabırsız homurtuları daha da yaklaştı. Cebo'nun içinde, sanki hiç köyden ayrılmamış gibi duygu vardı.

Zındar, yaydan çıkmış bir ok gibi Bana'nın düzlüğünü geride bırakarak arka bacaklarının üstünde Avdo'nun kollarına atıldı. Soluk soluğaydı, ağzını iri iri açmıştı. Işıl ışıl yanan kahverengi gözlerini Avdo'nun yüzünde gezdirip, pençeleriyle göğsünü dövüyordu. Sesinde sevinç parıltıları vardı. Avdo, Zındar'ın başını ve boyunu okşadı. Zındar, daha da şımarıp, Avdo'nun kolunu ağzına aldı. Avdo, Zındar'ın başını şefkatle okşarken,

"Bu ah yerde kalmamalı" dedi.

Cebo,

"Zındar, gel gel..." diye seslendi.

Zındar, ışıyan gözlerini Cebo'ya çeviririp, anlık bir kararsızlıktan sonra bu sefer de Cebo'nun kollarına atıldı. Cebo başını arkaya çekmese Zındar'ın dışarıya sarkan kocaman ıslak dilini yüzünün ortasında buluverecekti.

Şiro, sevinç gözyaşları arasında,

"Kızım, kızım..." diyerek, Gülizar'ın ellerini öpüyordu. Avdo, Şirin ve Cebo yaklaşıncı, Şiro titrek bacaklarıyla onlara doğru koşarak,

"Vayyy, siz başım gözüm üstünde geldiniz." dedi ağlamaklı bir sesle. "Siz, Ankara'dan buraya kadar yetmiş yedi babamın başının üstünde geldiniz."

Avdo, elli yaş birden gençleşmişti sanki. Bir çocuk çevikliğiyle koşup Şiro'yu kucakladı. Şiro, hıçkırarak ağlıyordu.

"Bugün, Allah'ın lütfu olan bir gündür." diye çığlık atıp Avdo'nun ellerine sarıldı, her iki elini de avuçlarının arasına aldı ve öpmeye başladı.

"Gözlerim hep yoldaydı, hep sizi bekledim. Gelişinizi görmeden ölürüm diye, hep korku içinde yaşadım.Bu güne de çok şükür, çok şükür..."

Şiro'nun ateş gibi yanan hıçkırıkları Avdo'nun içine de aktı . Avdo ıslak dudaklarını Şiro'nun derisi incelmış yaşlı ellerine değdirirken boğulurcasına ağlıyordu .

Bana harabeye dönmüştü. Ortalıkta insana hüznün veren kasvetli bir sessizlik vardı . Bir tek taş duvarlar yanmamıştı. Taş duvarlardan başka ne varsa, kül olup toprağa gömülmüştü. Evlerin duman-dan kapkara olan çıplak duvarları, insana ürperti veren birer hayalet gibi duruyordu.

Gülizar'ın çocukken gün boyu üstünden inmediği ceviz ağacının yerinde şimdi, rüzgarın çevreye saçtığı kömür kırıntıları vardı.

Şiro'nun ateşten kurtarabildiği odun ve tahta parçalarıyla örttüğü derme çatma kulübenin önüne geldiklerinde, Avdo güleç bir yüzle,

" Senin köşk burası mı" diye takıldı Şiro'ya.

"Evet, benim köşk burası; benim için hem köşk, hem de cennet."

"Ben kuru taşına bile razıyım."

Şiro, eşya olarak yamuk yumuk isli bir tencere, çinkosu delik deşik olan bir maşrapa, rengi isten seçilemeyen bir demlik ve birkaç eskimiş çuval parçasıyla tenekeden yapılma kapkara bir güğüm olan kulübesinde sevgiyle göz gezdirdi.

"Vallahi, burayı köşke de deışmem, saraya da. "

"Peki ateş için bu kadar yakacağı nereden buldun?

"Mızrak Zalimi' nin ateşinden kurtarabildiklerimden."

"Zor adamsın vallah Şiro!"

Şiro, kasıntıyla gülümseyip yaşlı bedenini doğrultmaya çalıştı.

Avdo,

"Maşallah, gençleşmişsin" diye takıldı Şiro'ya. Şiro, paltosunun iç cebinden çıkardığı ağzı büzgülü bez bir torbadan bir tutam çay alıp ateşte fokur fokur kaynayan suya attı ve yüzüne yayılan utangaç bir gülümsemeyle boynunu büktü.

"Kusuruma bakmayın, bir tek maşrapam var. Çayı sırayla içersiniz."

Şirin , gözlerinde sonsuz bir kederle Şiro'nun kulübesinin önündeki taşa oturmuş, kapkara birer iskelet gibi duran evleri seyreliyordu.

Gülizar, kuşlar gibi cıvıl cıvıl bir sesle,

"Keko iznin varsa , biz mağaralara gidiyoruz."dedi.

Avdo olur anlamında başını salladı ve

"Ben de biraz sonra İkko'nun mezarını ziyarete gideceğim. Mağaralara daha sonra geleceğim." dedi.

Şiro, elinde çay demliğiyle kulübeden çıkarken,

"Gitmeyin , çay için ." diye seslendi.

Gülizar,

"Çayı Keko'yla siz içersiniz. Biz mağaralara gidiyoruz." dedi.

Şiro'nun gözlerinin içi güldü.

"Senin derdin ne biliyorum. Böyle acele edişin, mağaralara gitmekten çok Cemşit içindir. Neyse gençsiniz, gençlikte olur böyle şeyler. Şükür kavuşturana, kavuştunuz ya. Hadi gidin, Allah işinizi rast getsin."

Gülizar kızardı, sıkılganca başını öne eğdi ve Şirin'in arkasına saklandı.

Şirin, Gülizar ve Cebo, Bana Vadisindeki mağaralara giden yola koyulurken, Şiro , Avdo ya dönüp,

"Keko evleri ne zaman örtmeye başlayacağız." diye sordu.

"Bir kaç gün içinde başlarız. Kercesteye çok ihtiyacımız olacak."

"Herşey yoluna girer, sıkma canını. "

"Öyle diyorsun ama, cebimizde beş kuruş paramız bile kalmadı."

"Siz geldiniz ya gerisi kolay, Allah büyüktür."

"Kereste taşımak için komşu köylerden birkaç katır almamız gerekiyor."

"Hiç kimse yok demez, Allah milletin eksikliğini vermesin."

Şiro, Mızrak Teğmen ve Ankara üstüne pek çok soru sordu Avdo'ya. Avdo olanları uzun uzun anlattı. Şiro şaşkınlık içinde Avdo'yu dinlerken,

"Ah keşke şimdi genç olsaydım" diye yakındı.

Avdo gülümsedi.

"Sen bir değil, on genç edersin."

"Yok vallaha, yaşlandım artık. Eski gücüm yok. Ah keşke eski gücüm olsaydı da bu Mızrak, Bana'nın düzündeki elime geçseydi. O zaman görürdün dünyanın kaç köşe olduğunu. O'nu yaz sıcağında çırlıçıplak edip Küme't'in önüne katar, gün boyu kamçılardım sırtından."

Avdo,

"Peki o zaman senin ne farkın kalırdı zalimlerden. Zulmü kim yaparsa yapsın, pis bir iştir zulüm. Ha sen, ha Tarla Tilkisi. Hiç farketmez. Zulüm, öyle namussuzca bir şey ki, yapanı kim olursa olsun, insanoğlu değildir."

"Vallah onun içini çeker çıkarırdım ben. Hele bir elime geçseydi de görseydi gününü. Senin başına yemin ederim ki, tüm zalimlere ibret olsun diye, boynuna ip geçirip onu Ankara'nın ortasında çırlıçıplak gezdirir, sonra da derisini yüzüp içine tuz doldururdum."

"Sen de o zaman Bana'nın Mızrak'ı olurdun Şiro. Ha bizim Mızrak'ımız, ha başkasının Mızrak'ı, ne farkedebilir ? Yer yüzünün hiçbir yerinde, ne Bana'da, ne Ankara'da, ne Şam'da, ne de Halep'te... hiç bir yerde, Mızrak gibileri yaşamamalıydılar. Böyleleri kirletiyorlar Dünya'yı. Sevgiyi ve kardeşliği de onlar katlediyorlar."

"Kurban olayım Keko, niye böyle diyorsun; bu zalimlerle başka türlü başedilmez ki! Onların diliyle konuşacaksın onlarla; başka yolu yok bu işin."

"Ben de eskiden senin gibi düşünürdüm Şiro. Ama gittim gördüm ki, Mızrak kendi başına değilmiş."

"İşte bunların topunu ortadan kaldıracaksın, hepsini geberteceksin."

"Gebertmekle tüketemezsin ki. Hangi birini geberteceksin? Bunlar dediğin, zulüm makinasının dişleridir. Makinanın dişlerini kırsan bile, diş olmak için sırada bekleyen o kadar çok soysuz var ki! Sen bu soysuzlarla cebelleşirken, o zulüm makinası dönmeye devam eder ve bu, yüzyıllar boyu böyle sürer gider. Bu zulüm makinasını durdurmak gerekiyor. Yapılacak iş budur. Başka çare yok. Sen gör o zaman, bunlar inek gibi nasıl kaçarlardı."

"Hani o güç?"

"Bizden daha güçlü olan mı var, Şiro? İnsanlık sırt sırta verip granit gibi bu zulüm makinasına dayandığında, gör bakalım, o makina dönebilecek mi? El mi yaman bey mi yaman, görsünler o zaman."

"Acaba biz görür müyüz o günleri?"

"Bu biraz da bize bağlı."

Şiro'ya çok uzak geldi Avdo'nun söyledikleri. Sırt sırta verip granit gibi zulüm makinasına karşı durmak ve makinayı durdurup zulme son vermek! Bunlar yaşlı Şiro'ya o kadar çok uzaktı ki. Şiro o an, on dört yaşında bir delikanlı olmak istedi.

"Başka bir çare yok mu Avdo?"

Avdo,

"Yok" dedi, "Varsa da ben bilmiyorum" diye ekledi.

Güneş kızılıklar arasında kaybolmak üzereydi. Gök, eflatun bir örtüye sarınıyordu.

Avdo mezarlığa gitmek için yola koyulduğunda, Şiro arkasından,

"Sabah erken gelin, bekletmeyin beni" diye seslendi.

Avdo, huzurlu bir gülümsemeyle omuzunun üstünden baktı.

"Kahvaltı çayını sende içeriz."

Bana Vadisinden yanık bir kaval sesi akıyordu akşam serinliğine. Cemşit, kavala üfürdüğü ateşli nefesiyle sevdâyı ve özlemi haykırıyordu. "Cinar Türküsü" nün melodileri dalga dalga yayıldı, Bana'nın düzlüğüne. Avdo, kavalın sesini duyunca doğup büyüdüğü bir yerden yabancı bir yere sürgün edilişin derin sızısını duydu içinde. Ankara'da yaşadığı yalnızlığı hatırladı o an. Dilekçeci Rıza'yı çok özlediğini düşündü. Ceketinin iç cebinde asılı duran

Pelikan Marka dolmakalemi sevgiyle okşayıp, yakıcı bir istekle,
"Keşke, Rıza Kardaş da şimdi burada olsaydı." diye geçirdi
içinden.

Zındar, Avdo'nun çevresinde hoşnut mırıltılarla dolanıyor; oynayıp zıplıyordu.

Avdo, gözlerini dört bir yanda gezdirip önünde sonsuzca uzanan Bana Ova'sını, hardal rengi bir örtüye bürünen Gabar Dağı'nı, tepeleri ,kayalıkları, yaşamının geçtiği köyünü uzun uzun seyretti. Gördüklerini karış karış beynine kazımak istiyordu. Sevinçten uçacak gibiydi. Kapatıldığı demir kafesten kaçıp kurtulan bir kuş kadar özgür hissediyordu kendini.

Kavaldan "Le' Le' Rihe' Türküsü" nün ezgileri yükselince Avdo'nun içini keskin bir sızı kapladı. İkko'nun en çok sevdiği türküydü bu. İkko düşlerinde gezindiğinde hep bu türküyü mırıldanırdı. Avdo, çenesi titreyerek gözleri dolu dolu mezarlığa baktı. Mezarlık hiç de korkutucu görünmüyordu. İkko, oradan hoşnutlukla gülümsüyordu. Avdo, başını sol omuzuna yıkarak uzun sabırsız adımlarla mezarlığa doğru yürüdü.

Şiro, kulübesindeki ateşi odun parçalarıyla beslerken dışarıda göğü yırtan bir patlama duydu. Patlama o kadar çok şiddetliydi ki, Şiro, bir an deprem olduğunu sandı; gözleri dehşetten açıldı, kurşun yemiş gibi sendeledi. Kulübenin içinde şaşkınlıkla o yana bu yana savrulup kapıyı bulmaya çalışırken,

"Mayın, mayın..." diye acıyla inledi.

Lime lime olmuş et ve kemiklerden oluşan kanlı bir bulut kaplamıştı göğü. Bulut ateşe bürünmüştü. Gökten kan ve ateş yağıyordu. Et ve kemik parçaları saçılıyordu ortalığa. Her taraf bir anda kan kızıla boyandı. Avdo'nun kopan başı mayının açtığı çukura yuvarlanmıştı. Parçalanan yüzü tanınmaz haldeydi. Başından toprağa kan fışkırıyordu. Kaval kemiğinden sapsarı bir ilik akmıştı. Şirin, Gülizar ve Cebo, patlama yerine yürek yakan haykırıışlarla koştular. Çılgınlıklarıyla yeri göğü birbirine katıyorlardı. Dehşet içinde yere kapanıp, kanlı toprağı kucakladılar. Yerde durmadan dövünüyor, kanlı toprağı tırmalıyor, başları koparılan kuşlar gibi çırpınıyorlardı. Yüzlerini tırnaklarıyla yırtıp paramparça ettiler; Av-

do'nun parçalanmış cesedine oluk oluk kan akıyordu.

Şirin'in iç yakan ağıtları çşlık ediyordu yerdeki çırpınmalarına.

"Avdo mala me xerab bu, çıra me temiri, em belengaz bun. Wey bavo, wey bawo..." Ez qurbana bırına tebım Avdo; tû me di-heli kuda dıçı, ez jı bo te bımrım Avdo. Wey bavo, wey bavo..." ("Avdo evimiz yıkıldı, ocağımız söndü, biz zavallı kaldık. Vay baba, vay baba... Yarana kurban olayım Avdo; bizi bırakıp nereye gidersin, ben öleyim senin için Avdo, Vay baba, vay baba....")

Yaşam soluğunu tutmuş Şirin'in haykırışlarını dinliyordu sanki. Bana Vadisi'ndeki mağalara öfkeli bir sessizlik çökmüştü.

Şiro, Avdo'nun çevreye saçılan et ve kemik parçalarını ağıtlar arasında toplayıp mayının açtığı çukura doldurdu. Yaşlı bacakları sönmekte olan bir mum ışığı gibi titrerken o, yüzünü köye döndü ve

"Keko, Bana'nın aziz şchididir." dedi.

Dilekçeci Rıza'nın Avdo'ya armağan ettiği dolmakalem yerde kanlar içindeydi. Şiro, dolmakalemi yerden alıp Cebo'ya uzattı. Cebo, kalemi yürecğinde saklamak istercesine göğsünün üstünde sımsıkı tuttu. Kalemin üstüne gözlerinden iki damla yağ aktı.

Şirin, yüreğinden sel gibi akan gözyaşlarıyla Bana'nın toprağını sulayıp Avdo'ya can vermek istiyordu. Avdo'yu incitmekten çekinen bir özenle mezar taşlarına dokundu, şefkatle okşadı ve hepsini sonsuz bir bağlılıkla tek tek öptü.

Şiro, bitik bir halde,

"Şirin bacı, Bana'nın ateşi artık sana emanet" dedi; sonra da mezarın yanına yığılıp kıpırtısız bir sessizliğe gömüldü.

Zindan. Avdo'nun mezarının başında acılı acılı uluyordu.

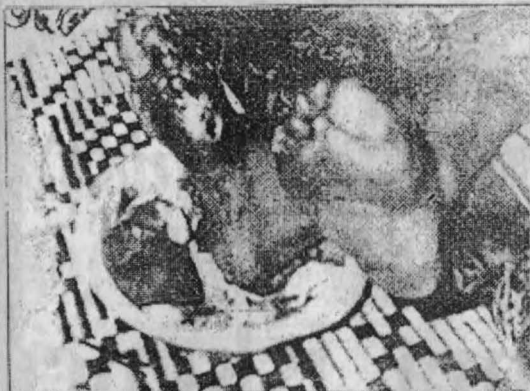
Şirin'in harladığı ateşin alevleri, gecenin koyu karanlığını gündüze çevirmişti. Gülizar ile Cebo, elele tutuşmuş Gabar Dağı'nı tırmanıyorlardı.

Bana Vadisindeki mağalarda köye dönüş için hareketli bir hazırlık vardı.

Avdo'nun sesi yankılanıyordu dört bir tarafta.

"Mazlumların rızası olmadan zalimlerin zulmü devam etmez!"

Yıl: 1993... Yer: Güçlükönak'ın Banê

Banê köylüleri örneklerine ancak Vietnam'da, Cezayir'de, Angola'da rastlanan bir vahşet örneğiyle ayaklarını yağmaladılar, hayvanları öldürdüler. Asker ve korucular geride yıkık bir köy bırakıp gittikçe

gün boyunca desanlar içkence yaptılar. Geceleri soğuk ayazda dışarıya çıkarak sessizce kanın içinde ellerimiz kelepçeyle bir şekilde bekletiliyorduk. Gönlerce ve baskıydı. Bizi sessizce dövüyor, tekmeleyip ve joplarla vuruyorlardı. Baylımca teker kanın içine atıyorlardı. 15 gün sonra bizi helikopterle Şirnak Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler. Hepimizin gözleri bağlandı. Elbiseletimizi yırtıp bizi çarmanın içine vusallıyorlardı. Bizi tek küçük hücrelere koydular. Sonra beni diğer bazı arkadaşlarla birlikte Mardin Devlet Hastanesi'ne götürdüler. Orada bacaklarımla kaldığı aynı bir yer vardı. Hepimiz burada sezmeyince bir kışımınca Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne gönderdiler. İbrahim Ekinci de bunların arasındaydı. Orada içkence sonucu öldü. Bizler de ölmeye geçmeye başladık. Ben kökümüze serim takmışlar bir kolumuzu da kelepçe ile ranzaya bağlamışlardı. İki bacağımı bile sabaha kadar falakadan geçirmiyorlardı. Doktor bir gün geldi, bir reçete yazdı, bizi tutuklu oldığımız için ilaçları askerden istedik ama almadılar. Bu yüzden ayaklarımız kesilmek zorunda kaldı. Şu gün Mardin Devlet Hastanesi'nde kaldım. Şu gün'de Şirnak'ta ki hastanede. Nihayetmeye ulaşamadık, ilademiz bile alınmadı. 1 Mayıs günü bize 'S... olun' dediler. Biz bu zulmü yaşadık, çünkü ezilmez bir halkız. Dünyada hiç bir halkın başına böyle şeyler gelmesin istemiyoruz. Ezilen bütün halkların bir gün bu zulmü teraküsi seraceleyle biliyoruz.

Nesaf Özkan da Güçlükönak'ta kendilerini gördükleri insanın camlarının olmadığını ve tüm zeminin ısılak olduğuna söyleyerek şunları anlattı: "Bizden teker teker içkenceye götürdüler. İçkence sırasında makama şişe ve çop soktular. Yemek istediğimizde dışarı getirtiler. Su içtiğimizde alkış verdiler. İçkenceyi kendimizden geçtikten sonra bizi kara yattırıyorlardı. Sıra sapılan malalata alarak hapsedip topluk tutuyorlardı. Saklıyorlardı.

Abduselam Demir'in ise gördüğü içkence sonucu 1 mayısta da keşimiy. O da hastanadan geçerken şöyle izledi: "Beni kırıklı beton bacağının içine attılar. Sağ ellerimizi, kollarımızı ve parmaklarımızı el koydular. 15 gün içkenceleden sonra bizi helikopterle Şirnak'a götürdüler. Orada da günlerce içkence gördük."

şekilde ve veya olarak götürülen köylüler, insan olarak tanımlanmadıkları bir yerde 15 gün süreyle tahal içkencelere maruz kaldılar. Daha sonra helikopterlerle Şirnak Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen köylülerden 8'i 15 gün süreyle serbest bırakıldıkten sonra 10'u daha içkence gördükten sonra tutuklanarak Erzurum Cezası'na gönderildiler. Daha sonra tutuklu köylüler Mus ve Diyarbakır cezaevlerine serk edildiler. Aldığımız bilgilere göre, Banê köylü köy müftüsü Mehmet Aslan, Semetlin Erberk, Osman Ekin, Hacı Ekinci, Mehmet Özkan, Cemal Sezgün ve ailesi dengeyi büyük olan köy imamı Zeki Çetin Mus Cezası'nda, İbrahim Özkan, Mehmet Nuri Özkan ve Ali Erberk ise Diyarbakır Cezası'nda bulunuyor. 1 Mayıs'da kaldırıldıkları Mardin Devlet

Daha sonra Ankara'da tedavi alan 13 yaşındaki Fahrettin Özkan da dengeyi verici içkenceleri şöyle anı: "Koyumuzu baskın yapan askerler tutan çıldırdılar. Camların içine ayaklarıyla vusalladılar. Kalkmamı seslerdilerden kalamadım. Ya Güçlükönak'a kadar yürüydüm. Güçlükönak'a vardığımda cemaatı buldum. Söylettiler. Banê'de, Şirnak'ta, Mardin'de vusalladılar. Vusalladılar. İçkenceye genellikle altı gün sürerdi. Bazen şunlar da olurdu. Bana sarımsakla Alman'de, 'İmadi de o garıydım' bilmekti' diyorlardı. Son helikopterle Şirnak'a getirildiler. Helikopter altına inince hepimizi öteye yığıdılar. Ayaklarımız yığıldığı

Hastanesi'nde serbest bırakılan dışındaki diğer köylülere de 23 tarihinde itibaren birkaç gün ara bırakıldılar. Gözaltısında bulunduklarında köylüler, el ayak ve bacak saklanması, dışkı yedirilmesi, sarı malalata basanılması, makamları pise sökülmesi, falaka gibi içkence maruz kaldılar. Gözaltına alınan köylülerden 16'si Erzurum, Güçlükönak'ta göndürüldü. Şirnak Emniyet Müdürlüğü'nde tutulması yüzünden kaldırıldığı Devlet Hastanesi'nde yatırdım. Ekinci'nin cesedi, 17 mayıs günü devlet hastanesinin morguna taşınarak göldü. Gözaltına alınan köylülerin 10'u öldü. Gözaltına alınan köylülerin 10'u öldü. Gözaltına alınan köylülerin 10'u öldü. Gözaltına alınan köylülerin 10'u öldü.

Yağma, işkence

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun keşif talebi yerine getirilmedi

Savcı, Banêlilere Avrupa yolunu kapalı tutuyor

Güçlükönak'a bağlı Banê köyü muhtarı, köylerinin şubat ayında basılması ve insanların işkenceden geçirilmesiyle ilgili olarak TBMM'ye Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurduklarını belirterek, "Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Erül Söveligi'ne gönderdiği bir yazı ile köyümüzde 23 Eylül günü keşif yapılmasını istemiş" dedi.

Eruh Cumhuriyet Söveligi'nin kendisini çağırarak, "köye karayolu gitmediğini ve bu nedenle keşif yapılamayacağını" söylediğini, belirlen muhtar, keşif yapılması gerekirken köylerinin tekrar yok olduğunu kaydetti. Banê köyü muhtarı, bu olaydan sonra köyün büyük kısmının göç ettiğini, geri kalanlarında mağdurlara yerleşiklerini ve bu yüzden de işleri etliğini söyledi.

Yurt Haberleri Servisi - Banê (Ömançık) köyü muhtarı Mehmet Aslan, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun Erül Söveligi'ne gönderdiği bir yazı ile köyde 23 Eylül günü keşif yapılmasını istemesine rağmen, keşif yapılmadığını söyleyerek, Şimâk valiliğine istifa dilek-

gesini sundu. Diğer taraftan, devlet güçlerinin köylere yönelik saldırıları da sürüyor. Diyarbakır'ın Dicle ilçesine bağlı Hereday, Çınar ilçesine bağlı Kasıme köyü ile Çüngüş ilçesine bağlı Mıçon (Bağcılar) köylerine baskın düzenleyen devlet güçleri birçok evi tahrip ederek köy-

luları, göç etmeleri için tehdit etti.

Şimâk'ın Güçlükönak ilçesine bağlı Banê köyü muhtarı, köylerinin sürekli devlet baskısı ile yarıya olduğunu belirterek, "Köylümüz ilk önce 20 Şubat günü basıldı. İnsanlarımız iş-

Devamı S. 11'de

Banê'ye Avrupa yolu kapalı

Başbakan'ın ikinci saydada keneften geçirildi. Konuyla ilgili TBMM ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurdu. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Erül Söveligi'ne gönderdiği bir yazı ile köyümüzde 23 Eylül günü keşif yapılmasını istemiş. Baskın düzenli Erül Sövelisi beni çağırarak, Köye kara yolu gitmediğini ve bu nedenle keşif yapılamayacağını söyleyen savcı, "ben gelmeyeceğim ancak çözeceğim işi denizden alırım" dedi. Oskar heyet olarak köyümüze gelemezken 32 yaşlı insan nasıl Erül'a teslim" dedi.

23 Eylül günü keşif yapılması gerekirken köylerinin tekrar yakıldığını söyleyen Aslan, bu olaydan sonra köyün büyük kısmının göç ettiğini geri kalanlarında kısmen göçün dışında yaşayanları topladığını, Zevce (Akdoğan) civarında

bulunan mağdurları yerleşiklerini belirtti. Banê köyü muhtarı Mehmet Aslan, devletten sürekli baskıya maruz kaldığını söyleyerek, "20 Şubatla köyümüzü yarıya yarıya kalan bir süreklilik tehdidi ediyor. Köyü terk etmemiz kâğıt oldu. Köylüler şimdi Zevce mağdurlarında yaşıyorlar. Ben mağdurların muhtarı olarak yapacağım bu yüzden köyü terk ettim" şeklinde konuştu.

KÖYLÜLER TEHDİT EDİLDİ

Diyarbakır'ın Dicle ilçesine bağlı Hereday (Kukpınar) köyüne dış saldırı saldırıları baskın düzenleyen devlet güçlerinin köylülere köyü terk etmeleri için bir tehditli sözle tehditleri ünlendi. Köylüler, devlet güçlerinin daha önce dış saldırı köye baskın düzenlediklerini ve korumaları kabul etmediklerinden daha

ya köylerini terk etmeleri için kendilerini sürekli baskı yapıldığını belirttiler.

Önceki gün Çınar ilçesine bağlı Kasıme köyüne baskın düzenleyen devlet güçlerinin 3 evi tamamen tahrip edenler, köylülerin bütün gıda maddelerini işte karıştırarak yerlere dokunukları ve tutunmaları de yakınlıkları bildirildi. Köylüler, devlet güçlerinin bu tür baskıların sürekli olduğunu ve ekonomik olarak kendilerini gücettirmeye çalışıldığını vurguladılar.

Diyarbakır'ın Çüngüş ilçesine bağlı Mıçon (Bağcılar) köyüne baskın düzenleyen devlet güçleri, 30 evi tahrip ederek kullanılmaz duruma getirdiler, diğer evlere de hasar verdiler. Devlet güçlerinin baskın, köylülerin terk etmeleri için bir tehditli sözle tehditleri ünlendi. Köylüler, devlet güçlerinin daha önce dış saldırı köye baskın düzenlediklerini ve korumaları kabul etmediklerinden daha

Dehşet tablosu!

Köyü yaktılar, insanlarını, hayvanları ve evleri taradılar

EVLER YAKILP YIKILDI

12 Eylül'den Güçlülükte yaşayan köyde devlet güçleri, köyü yaktılar ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar.

GÖZALTINDA İŞKENCE

12 Eylül'den Güçlülükte yaşayan köyde devlet güçleri, köyü yaktılar ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar.

EVLER YAKILP YIKILDI

12 Eylül'den Güçlülükte yaşayan köyde devlet güçleri, köyü yaktılar ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar.

GÖZALTINDA İŞKENCE

12 Eylül'den Güçlülükte yaşayan köyde devlet güçleri, köyü yaktılar ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar.

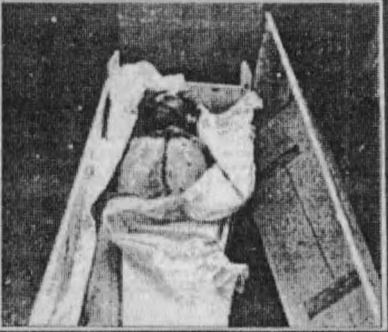
Banê köyüne saldıran devlet güçleri, köyü harabeye çevirdiler

YASAL İŞLEM YAPILMADI

12 Eylül'den Güçlülükte yaşayan köyde devlet güçleri, köyü yaktılar ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar.

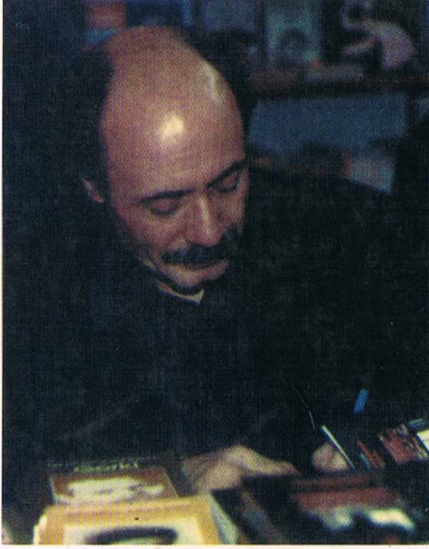
AYAKLARI KESİLDİ

12 Eylül'den Güçlülükte yaşayan köyde devlet güçleri, köyü yaktılar ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar. Köyde bulunan hayvanları ve evleri taradılar.

Mahmut Alınak

ŞİRO'nun ATEŞİ

"ŞİRO'NUN ATEŞİ" Mahmut Alınak'ın üçüncü kitabıdır. İlk kitabı, "PARLAMENTO'DAN 9. KOĞUŞ'A", Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde yazıldı. Mahmut Alınak, o sıralar milletvekili dokunulmazlığı kaldırılıp cezaevine kapatılmıştı. "HEP-DEP ve DEVLET" adlı ikinci kitabı, yayımlandıktan iki hafta sonra mahkeme kararıyla yasaklandı. Bu kitap nedeniyle yazar hakkında açılan ceza davası halen sürmektedir.

1952 doğumlu olan Mahmut Alınak, A. Ü. Hukuk Fakültesi mezunudur. Kars ve Şırnak milletvekili olarak iki dönem milletvekilliği yaptı, milletvekiliyken yaptığı konuşmalardan aldığı ceza nedeniyle şimdi siyasi haklarından yasaklı durumda..

★ ★ ★

Avdo'nun Şirin'e, "Paslı bir çividir içimde..." dediği sürgünü, gerçekte pek çoğumuz taşıyoruz içimizde. O paslı çivi, bizlere dayanılmaz acılar veriyor ve yavaş yavaş zehirliyor hepimizi. "Şiro'nun Ateşi", bir yanıyla içimize saplanan bu paslı çiviye sökülüp atışın romanıdır; bir yanıyla da köye dönüş çağrısının romanı...

20 Şubat 1993 sabahı Şırnak Güçlükonak İlçesi Bana Köyü'nde başlayan ve Ankara'da Meclis, siyasi partiler, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı kapısında süren trajediyi okuyacaksınız bu kitapta. Sevgi, özveri, haksızlığa karşı başeğmezlik, insan onurunun yüceliği ve insanlığın granit gibi zulme karşı duruşu,

"Şiro'nun Ateşi"nde bir yaşam biçimine dönüşüyor. Okudukça irkileceksiniz ve yaşananlara inanmak istemeyeceksiniz. "Avdo mala me xerab bu, çıra me temiri, em belengaz bun. Wey bavo wey bavo... Ez qurbana birina tebim Avdo; tû me dîheli kuda dîçi, ez bırmırım jî bo te Avdo. Wey bavo, wey bavo..." diye yükselen Şirin'in ağıtları günlerce silinmeyecek kulaklarınızdan.

Yazılanların gerçek olması, kitaba tarihi bir özellik de kazandırmaktadır.

ISBN 975 - 7345 - 60 - 0

BERFİN

9 789757 345602